

№ 1 (70)

2021-ж.

ISSN 0869-0863

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ
СОТУНУН

БЮЛЛЕТЕНИ

БЮЛЛЕТЕНЬ

ВЕРХОВНОГО
СУДА
КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ

1991-ЖЫЛЫ ЯНВАРДА
НЕГИЗДЕЛГЕН

ОСНОВАН В ЯНВАРЕ
1991 ГОДА

№ 1 (70)
2021-ж.

1991-ЖЫЛЫ ЯНВАРДА
НЕГИЗДЕЛГЕН

ОСНОВАН В ЯНВАРЕ
1991 ГОДА

РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯ
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Давлетов А. А.
(*коллегиянын төрагасы,*
юридикалык илимдеринин доктору)
(*председатель коллегии,*
доктор юридических наук)

Коллегиянын мүчөлөрү:

Члены коллегии:

Чаргынова Т. Т.
Эсенканов К.
Молдакунов А. К.
Мамыров Э. Т.
Кадырова А. С.
Мамытканова Ч. Дж.
Тургунбаева Р. К.

Аткаруучу:
Исполнитель:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Бул бюллетен Экономикалык кызматташтык жана өнүктүрүү Германиянын Федералдык министрлигинин тапшыруусу менен Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германия эл аралык кызматташуу коому) "Борбордук Азия өлкөлөрүнө укуктук мамлекеттүүлүккө көмөк көрсөтүү" регионалдык программасы аркылуу каржыланып чыккан. Басылманын мазмунуна GIZ жоопкерчилик албайт.

Данный бюллетень профинансирован Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германским обществом по международному сотрудничеству) по поручению Федерального министерства экономического сотрудничества и развития Германии в рамках региональной программы "Содействие правовой государственности в странах Центральной Азии". GIZ не несет ответственности за содержание публикации.

МАЗМУНУ СОДЕРЖАНИЕ

«Жаза дайындоо боюнча соттук тажрыйба жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2021-жылдын 26-февралындагы № 4 токтому	4
Постановление Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «О судебной практике по назначению наказания» от 26 февраля 2021 года № 4	18
Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультациялык кеңештин курамын шайлоо жөнүндө 2021-жылдын 26-февралындагы № 5 токтому	32
Постановление Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «Об избрании состава Научно-консультативного совета при Верховном суде Кыргызской Республики» от 26 февраля 2021 года № 5	36
Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары К. Эсенкановдун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдагы аткарган иштери жөнүндө маалыматы	40
Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары А. Токбаеванын административдик иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдагы аткарган иштери жөнүндө маалыматы.....	53
2019-жылдан 2020-жылга чейинки аралыкта жана 2021-жылдын биринчи жарым жылдыгында соттор тарабынан баңгизат каражаттарын, психотроптук, күчтүү таасир этүүчү жана уулуу заттарды жүгүртүү менен байланышкан жазык иштерди кароо боюнча сот практикасын жалпылоо	63
Обобщение судебной практики по уголовным делам, связанным с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, рассмотренным судами в период с 2019 по 2020 годы и первое полугодие 2021 года	80
Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2020-жылы каралган иштери боюнча маалыматы (2019-жылга салыштырмалуу)	96
Информация о работе Верховного суда Кыргызской Республики за 2020 год (в сравнении с аналогичным периодом 2019 года)	103
Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун 2020-жылы каралган иштери боюнча салыштырмалуу маалыматы (2019-жылга салыштырмалуу)	109
Информация о работе местных судов Кыргызской Республики за 2020 год (в сравнении с аналогичным периодом 2019 года)	127
Кутман курагыңыздар кут болсун!	145

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленуму

«Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун жыйыны 2021-жылдын 26-февралында өттү. Пленумдун ишин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрайымынын м.а. Н. Бакирова алып барды.

Пленумдун ишине Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун, Бишкек шаарынын жана Чүй облусунун райондук сотторунун судьялары, Кыргыз Республикасынын облустук сотторунун төрагалары, Бишкек шаарынын, Чүй облусунун административдик сотторунун төрагалары жана чакырылгандар катышты.

Пленумда «Жаза дайындоо боюнча соттук тажрыйба жөнүндө» жана «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультациялык кеңештин курамын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун токтомдорунун долбоорлору талкууланып, кабыл алынды.

Пленум Верховного суда Кыргызской Республики

В соответствии с Законом Кыргызской Республики «О Верховном суде Кыргызской Республики и местных судах» заседание Пленума Верховного суда Кыргызской Республики состоялось 26 февраля 2021 года. Работу Пленума вела и.о. председателя Верховного суда Кыргызской Республики Н. Бакирова.

В работе Пленума приняли участие судьи Верховного суда Кыргызской Республики, районных судов г. Бишкек и Чуйской области, председатели областных судов, председатели административных судов г. Бишкек, Чуйской области и приглашенные.

На Пленуме были обсуждены и приняты проекты постановлений Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «О судебной практике по назначению наказания» и «Об избрании состава Научно-консультативного совета при Верховном суде Кыргызской Республики».

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН ПЛЕНУМУНУН ТОКТОМУ

2021-жылдын 26-февралы

№ 4

Бишкек шаары

«Жаза дайындоо боюнча соттук тажрыйба жөнүндө»

Соттук тажрыйбаны жакшыртуу, жазаны дайындоо маселелери боюнча жазык жана жазык-процесстик мыйзамдарды туура жана бирдей колдонууну камсыз кылуу максатында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленуму Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 96-беренесинин 2-бөлүгүн, «Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-беренесин жетекчиликке алып, токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 26-беренесине ылайык, ар бир адам мыйзамда каралган тартипте күнөөлүү экени далилденмейинче жана соттун чечими мыйзамдуу күчүнө киргени аныкталмайынча кылмыш жасаганга күнөөлүү деп эсептелбейт. Жазаны дайындоо боюнча жазык мыйзамдарын колдонуу менен байланышкан маселелерди чечүүдө, Кыргыз Республикасынын Жазык кодекси (мындан ары КР ЖК) жана Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодекси (мындан ары КР ЖжК) боюнча жаза – кылмыш же жосун жасагандыгы үчүн күнөөлүү деп таанылган адамга карата соттун өкүмү боюнча колдонулуучу жазык-укуктук таасир этүүчү мажбурлоо чараларынын бири болуп саналаарын, ошондой эле соттолгондун укуктарын жана эркиндигин аталган Кодекстерде каралган чектөөдөн жана ага белгилүү бир милдеттерди жүктөөдөн турарын соттор эске алуусу керек.

Адамды жазалоонун максаттары болуп күнөөлүүнү түзөтүү жана ресоциал-

даштыруу, жаңы кылмыштарды же жоруктарды жасоонун алдын алуу, социалдык адилеттүүлүктү калыбына келтирүү саналат.

Жаза күнөөлүү аракеттер үчүн гана дайындалышы керек жана мыйзамдуу, адилеттүү жана жекече болууга тийиш. Жазанын алдын алуучу максаттарын эсепке алуу менен күнөөнүн даражасына жана жосун менен келтирилген зыяндын өлчөмүнө жазанын шайкеш келүүсү үчүн соттор жазаны дайындоодо жазык мыйзамдарынын негиз салуучу принциптерин, КР ЖКнын 72-беренесинде жана КР ЖжК 42-беренесинде каралган жазаны дайындоонун жалпы эрежелерин кынтыксыз сактоосу керек.

Жазаны дайындоодо соттор:

1) кылмыштын же жосундун оордугун, кылмышты жасоо стадиясын, кылмышты жасоодо айыпталуучунун катышуусунун даражасын, анын аракеттеринин кылмыштын максатына жетүү үчүн маанисин жана келтирилген же мүмкүн болуучу зыяндын мүнөзүнө жана өлчөмүнө болгон таасирин эске алуусу;

2) кылмыштардын же жосундардын жыйындысын, жазаны жеңилдетүүчү жана оордотуучу жагдайлардын болгондугун аныктоосу зарыл.

Соттор дайындалып жаткан жазанын жетиштүүлүгүн жана шайкештигин айыпталуучунун инсандыгын, жаш курагын эске алуу менен талкуулашы зарыл жана жазанын жеңилерээк түрү жазанын максаттарына жетүүнү камсыз кыла албаган учурда гана жазанын катуураак түрүн дайындашы керек.

Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин (мындан ары – КР ЖПК) 336-, 343-беренелеринин талаптарына ылайык жазанын түрүн, мөөнөтүн же өлчөмүн дайындоо, анын ичинде жазык мыйзамдын санкциясы башка жеңилерээк жазанын түрлөрү камтылган учурда эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазаны дайындоо жөнүндө соттун чечими өкүмдө жүйөлөштүрүлүшү керек.

Жазанын коомдук иштер, белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу, түзөтүү жумуштары, айып, эркиндигинен белгилүү бир мөөнөткө ажыратуу сыяктуу түрлөрү ар кандай категорияларга бөлүнөт.

Ошондуктан соттор жазанын категориясын жана жаза дайындалып жаткан адамдын жаш курагын эске алуу менен жаза дайындоого тийиш. Бардык учурларда айыпталуучуга дайындалган жазанын мөөнөтүн же өлчөмүн өкүмдө жүйөлөштүрүү керек.

2. Соттор жашы жете элек куракта кылмыш жасаган адамдарга жазаны дайындоо маселесине өзгөчө көңүл буруусу зарыл. КР ЖПКнын 54-, КР ЖКнын 17-, 18-главаларында жана КР ЖЖК 63-, 64-беренелеринде белгиленген талаптарды так сактоого, жаңы кылмышты же жосунду жасоого жол бербөө жана түзөтүү максатында жашы жете элек күнөөлүүнүн инсандыгын жана иштин бардык жагдайларын кылдаттык менен изилдөөгө милдеттүү.

Жашы жете электерге карата эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазаны дайындоодо соттор КР ЖКнын 110-беренесинин талаптарын эске алуусу зарыл. Мында жашы жете элекке эркиндигинен ажыратуу жазасы КР ЖКнын 70-беренесинде каралган өлчөмдөрдө дайындалат. Ал эми жашы жете электерге кылмыштардын жыйындысы же өкүмдөрдүн

жыйындысы боюнча жаза дайындоодо жазанын максималдуу мөөнөтү он жылдан, ал эми кылмыштардын жыйындысы боюнча жасалган кылмыштардын бири же андан ашыгы өзгөчө оор болсо он эки жылдан ашпоого тийиш.

Он алты жашка чейинки куракта биринчи жолу анча оор эмес кылмыш жасаган жашы жете элек соттолгондорго карата эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза аны пробациялык көзөмөлдү колдонуу аркылуу жазадан бошотуу шарты менен гана дайындалат.

Андыктан, биринчи жолу анча оор эмес кылмыш жасаган жашы жете элек адамга жазаны дайындоодо соттор КР ЖКнын 107–109-беренелеринде көрсөтүлгөн эркиндигинен ажыратуу жазасына альтернативдүү негизги жазалардын түрлөрүн, тактап айтканда коомдук иштерди, түзөтүү жумуштарын жана айыпты колдонуусу зарыл.

Ошону менен бирге, жашы жете электерге карата жазанын кошумча түрлөрү да колдонулушу мүмкүн экенин эске алуу керек.

Ар бир учурда соттор кылмыштуу уюмдардын курамында коррупциялык, террористтик, экстремисттик, ошондой эле жашы жете электердин же жаш балдардын жыныстык кол тийбестигине каршы кылмыштарды жасоого күнөөлүү деп таанылган адамдарга карата мыйзамда каралган катуу жаза чарасын колдонууну соттук өкүмдө жүйөлөштүрүү зарыл.

3. Пробациялык көзөмөл колдонуу менен жазадан бошотуу боюнча соттук тажрыйба, соттордо иштерди кароодо мыйзамдарды туура колдонуу боюнча оорчулуктар орун алгандыгын көрсөтүү, андыктан тиешелүү түшүндүрмөлөрдү берүү талап кылынат.

Пробациялык баяндама даярдоо тапшырылган иш боюнча сот өндүрүшү токтотулган учурда жана айыпталуучу

жазык жоопкерчилигинен (жазадан) бошотулса соттор пробация органдарына пробациялык баяндаманы даярдоону токтотуу жөнүндө кабарлоого тийиш.

Сот отурумун дайындоо жана пробациялык докладды даярдоо жөнүндө токтомго Кылмыштардын жана жоруктардын бирдиктүү реестри (КЖБР) автоматташтырылган маалымат системасына киргизилген жазык иштин номерин көрсөтүү менен айыпталуучунун соттуулугу жөнүндө талаптын (248-форма) көчүрмөсү тиркелиши керек.

Пробациялык баяндама даярдоо жөнүндө тапшырма КР ЖПКнын 271-беренесине ылайык токтом (аныктама) формасында болуусу керектигине соттордун көңүлү бурулсун.

Пробациялык көзөмөл белгиленген соттолгон адамга контролдук талаптарды жана пробациялык милдеттерди жүктөөдө соттор пробация органдарынын сунуштарын эске алуусу керек.

Эгерде өзгөчө оор же оор жосун анча оор эмес жосунга кайрадан квалификациялоо болгондо, соттор пробациялык баяндама жок эле соттолгон адамды пробациялык көзөмөл (пробация) колдонуу менен жазадан бошотууга укуктуу.

4. Алкоголду, баңги зат каражаттарын же башка маң заттарын пайдалануу менен мас абалында кылмыш жасаган адам жазык жоопкерчилигине тартылууга жатат.

КР ЖКнын 75-беренесинин 1-бөлүгүнүн 11-пунктуна ылайык, мас абалындагы адам тарабынан кылмыш жасоо жазаны оордотуучу жагдай катары таанылат. Бирок сот кылмыштын мүнөзүнө жараша бул жагдайды жазаны оордотуучу жагдай катары тааныбай коюуга укуктуу.

Ушул себептен, КР ЖКнын 74-беренесинин талаптарына ылайык, жеңилдетүүчү жагдайлардын жыйындысы болгон жана оордотуучу жагдай-

лар болбогон учурда жазанын мөөнөтү жана өлчөмү бул кылмыш үчүн аталган Кодекстин өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинде (беренесинин бөлүгүндө) каралган жазанын катуураак түрүнүн өлчөмүнөн же максималдуу мөөнөтүнүн төрттөн үч бөлүгүнөн ашык болбоого тийиш экенине судьялардын көңүлү бурулсун.

Ал эми жазанын минималдуу мөөнөтү же өлчөмү аталган Кодексте каралган жазанын бул түрүнүн минимумунан аз болбоого тийиш. Бирок бул жоболор кылмыштардын жыйындысында колдонулбайт, анткени кылмыштардын жыйындысынын болуусу адамдын жүрүм-турумунан жогорулатылган кооптуулук бар экендигин билдирет.

КР ЖКнын 74-беренесинин негизинде жаза дайындоодо соттор, өкүмдүн жүйөлөштүрүүчү бөлүгүндө КР ЖКда белгиленген чектерден төмөн жазаларды дайындоого негиз болгон жазаларды же алардын жыйындысын жеңилдетүүчү, бардык жагдайларды, ошондой эле кылмышты жасоонун жагдайларын, келтирилген зыяндын өлчөмүн (анын болуусун же жоктугун), айыпталуучунун өздүгүн ж. б. чагылдыруусу керек.

5. КР ЖК жазаларды систематизациялоо менен жазанын негизги жана кошумча түрлөрүн бекиткенин эске алуу керек. КР ЖКнын 64-беренесинин 2-бөлүгү кошумча жазаларды дайындоо милдеттүүлүгүн белгилейт.

6. Соттолгон адамдын соттолгондугунун жоюлушу ага кошумча жаза катары белгиленип ажыратылган мамлекеттик сыйлыктарын, белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугун, атайын, аскердик, ардак наамын, дипломатиялык рангын же класстык ченин калыбына келтирүүгө алып келбей тургандыгын эске алуу керек.

Бир кылмыш үчүн КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн беренесинин (беренесинин бөлүгүнүн) санкцияларында каралган бир гана негизги жаза дайындалат. Негизги жазага аталган Кодексте каралган учурларда жана тартипте бир же бир нече кошумча жаза кошулушу мүмкүн. Жазаларды дайындоодо өкүмдүн жүйөлөштүрүүчү бөлүгүндө жазанын конкреттүү түрүн дайындоонун негизин, мөөнөтүн же өлчөмүн аргументтештирүү зарыл.

7. Жазанын кошумча түрү катары сот тарабынан төмөнкүлөр колдонулушу мүмкүн:

1) кызматтык абалын же кызматтык абалда берилген мүмкүнчүлүктөрдү пайдалануу менен кылмыш жасалган учурда – атайын, аскердик, ардак наамынан, дипломатиялык рангынан же класстык ченинен ажыратуу;

2) оор же өзгөчө оор кылмыш жасалган учурда – мамлекеттик сыйлыктарынан ажыратуу. Жазанын бул кошумча түрлөрүн дайындоо тууралуу маселени чечүү КР ЖПКнын 336-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык өкүм чыгарууда милдеттүү шарт болуп эсептелет. Ушуга байланыштуу, соттор жазанын кошумча түрлөрүн дайындоо тууралуу маселени дайыма өкүмдө жүйөлөштүрүшү керек.

Кызматтык жасалмачылыктын же башка кылмыштын натыйжасында ыйгарылган атайын, аскердик, ардак наамдар, дипломатиялык ранг, класстык чен жана мамлекеттик сыйлыктар да сот тарабынан ажыратылат.

Айып жана белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу негизги гана эмес, кошумча жаза катары да колдонулушу мүмкүн.

КР ЖКнын 79-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык, өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же белгилүү бир иш менен

алектенүү укугунан ажыратуу, ошондой эле айып сыяктуу жазалардын кошумча түрлөрүн бириктирилиши КР ЖКнын 66- жана 68-беренелеринде каралган тартипте жүзөгө ашырылат.

8. Соттук отурумда кылмыштын аягына чыгарылбай калганына байланышкан жагдайлар текшерилүүгө, кылмыштуу ниетти ишке ашыруу даражасы жана аны аягына чыгарбаган себептер, ошондой эле күнөөлүү жасаган жосундун мүнөзү аныкталууга тийиш.

Кылмышка даярдык көргөндүгү үчүн жазаны дайындоодо соттор КР ЖКнын 76-беренесинин 2-бөлүгүнүн талаптарына ылайык жазанын мөөнөт же өлчөмү аякталган кылмыш үчүн КР ЖКнын Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренелеринде (беренелеринин бөлүктөрүндө) каралган жазанын катуураак түрүнүн максималдуу мөөнөтүнүн же өлчөмүнүн жарымынан ашык болбоого тийиш экенин эске алуу керек.

Мында, бул жазанын минималдуу мөөнөтү же өлчөмү КР ЖКда каралган жазанын ушул түрүнүн минималдуу өлчөмүнөн аз болбоого тийиш. КР ЖКнын 76-беренесинин 3-бөлүгүнүн талаптарына ылайык, кылмышка аракеттенүү үчүн жазанын мөөнөтү же өлчөмү, КР ЖКнын Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренелеринде (беренелеринин бөлүктөрүндө) аякталган кылмыш үчүн каралган жазанын катуураак түрүнүн максималдуу мөөнөтүнүн же өлчөмүнүн төрттөн үчүнөн ашык болбоого тийиш.

Мында, бул жазанын минималдуу мөөнөтү же өлчөмү КР ЖКда каралган жазанын ушул түрүнүн минимумунан аз болбоого тийиш.

КР ЖКнын 74-беренесинин 1-бөлүгүнүн, 76-беренесинин 2-, 3-бөлүктөрүнүн жоболору КР ЖКнын Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренелеринде (беренелеринин бөлүктөрүндө) каралган

жазанын катуураак түрүнүн максималдуу мөөнөтүнүн же өлчөмүнүн чектерин белгилейт.

Жазанын мөөнөтүн же өлчөмүн азайтуу үчүн бир нече негиздер болгон учурда, мисалы, жазаны жеңилдетүүчү жагдайлардын жыйындысында (КР ЖКнын 74-беренеси), күнөөсүн мойнуна алуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөндө (КР ЖКнын 80-беренесинин 1-бөлүгү), аякталбаган кылмышка жазаны дайындоодо (КР ЖКнын 76-беренеси) айыпталуучунун абалын жакшыртуучу ченем колдонулат. Аталган жагдайлар өз алдынча болуп эсептелет жана аларды жыйындысында колдонуу мыйзам менен белгиленген эмес.

Жазанын мөөнөтүн же өлчөмүн азайтуу үчүн жогоруда белгиленген негиздер жазанын негизги түрлөрүнө да, айып жана белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу сыяктуу кошумча түрлөрүнө да таандык экенине судьяларын көңүлүн буруу зарыл.

9. Соттор кылмышка кошо катышуучуларга жаза дайындоодо кошо катышуунун мүнөзүн жана кылмыш жасоодогу ар бир кошо катышуучунун ролун, ар бир кошо катышуучуга тиешелүү болгон жазаны оордотуучу жана жеңилдетүүчү жагдайларды эске алуусу тийиш.

КР ЖКнын 77-беренесинин 3-бөлүгүнүн талаптарына ылайык уюшкан топтун, же болбосо кылмыштуу уюмдун уюштуруучусуна жана жетекчисине анын калган мүчөлөрүнө караганда катуураак жаза дайындалат.

Ушуга байланыштуу, соттор КР ЖКнын 43–46-беренелеринин талаптарына ылайык кылмышка кошо катышуунун түрүн жана формасын, кылмыштын кошо катышуучуларын туура аныктоосу зарыл.

10. КР ЖКнын 78-беренеси кылмыштардын жыйындысы боюнча жаза

дайындоонун тартибин жана шарттарын белгилейт.

Аталган берененин 1-бөлүгүнө ылайык КР ЖКнын ар кандай беренелери (беренелеринин бөлүктөрү), ошондой эле бир беренеси (беренесинин бөлүгү) катары каралган эки же андан көп кылмыш бир эле адам тарабынан жасалганда, алардын бири боюнча да адам соттолбосо жана жазык куугунтуктоосунун эскирүү мөөнөтү аяктабаса, кылмыштуу жосундардын жыйындысы деп таанылат.

Демек, ар бир учурда ар бир кылмыштын (жосундун) аяктоо учурун, ошондой эле бул кылмыш жөнөкөй, созулуп кеткен (КР ЖКнын 20-беренеси), улантылуучу (КР ЖКнын 36-беренеси) кылмыш экенин аныктоо керек.

КР ЖКнын 21-беренеси кылмыштардын жыйындысында соттун мыйзамдуу күчүнө кирген өкүмүнүн негизинде соттолгон, же акталган, же жазык жоопкерчилигинен бошотулган, же жазадан бошотулган кылмыштар эсепке алынбастыгын белгилейт.

11. Кылмыштардын жыйындысы болгондо сот, айыптоо өкүмүн чыгарууда КР ЖКнын 3-главасынын жоболоруна ылайык ар бир кылмышка өзүнчө жаза (негизги жана кошумча) дайындайт, андан кийин катуураак эмес жазаны катуураагына сиңирүү жолу менен, же дайындалган жазаларды толук, же болбосо жарым-жартылай бириктирүү жолу менен акыркы жазаны аныктайт. Эгерде кылмыштардын бирөөсү боюнча айыптоо өкүмү чыгып, жаза дайындалып, бирок күнөөлүү аны өтөөдөн бошотулса, же айыптоо өкүмү жаза дайындабастан чыкса жогоруда көрсөтүлгөн эрежелер колдонулууга жатпайт.

КР ЖКнын 78-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык, эгерде жасалган кылмыштар оор же өзгөчө оор болсо – сиңирүү колдонулбайт. Эгерде кылмыштардын жыйындысында жасал-

ган жосундун жок дегенде бирөөсү оор же өзгөчө оор болсо, анда акыркы жаза жазаларды жарым-жартылай же толук бириктирүү жолу менен дайындалат.

Аталган берененин 3-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык, эгерде жасалган кылмыштардын бардыгы этиятсыздыктан болсо – толук бириктирүү колдонулбайт.

Ушул берененин 3-бөлүгүнүн 3-пункту жазалардын жыйындысы болгондо жазаларды бириктирүүнүн өз алдынча эрежелерин аныктайт. Эгерде жасалган анча оор эмес жана оор кылмыштар этиятсыздыктан болсо, жарым-жартылай бириктирүү колдонулат.

Экинчи эреже боюнча, эгерде бардык анча оор эмес, оор жана өзгөчө оор кылмыштар атайылап жасалган болсо – толук бириктирүү колдонулат. Мында, дайындалган акыркы жазанын мөөнөтү тиешелүү түрдө эркиндигинен ажыратууда беш, он беш жана жыйырма жылдан ашпоого тийиш. Бул учурда эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазанын гана максималдуу мөөнөтү чектелет.

12. Кылмыштардын жыйындысында жасалган жосундар оордугу жана күнөөнүн формасы ар түрдүү болуп, КР ЖКнын 78-беренесинин 3-бөлүгүндө көрсөтүлгөн тартиптерге туура келбеген учурларда, соттор КР ЖКнын аталган беренесинин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөндөй жазаларды жарым-жартылай бириктирүүнү колдонуусу керек.

Бириктирүү кылмыштардын жыйындысы бирдей түрдөгү жазалар дайындалган учурда колдонулат.

КР ЖКнын 78-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, эгерде жасалган кылмыштардын жок дегенде бирине өмүр бою эркиндигинен ажыратуу дайындалса анда сиңирүү колдонулат.

Кылмыштардын жыйындысы боюнча акыркы жаза бардык катуураак эмес жазаларды өмүр бою эркиндигинен ажы-

ратууга сиңирүү жолу менен аныкталаарын соттор эске алуусу керек.

КР ЖКнын 78-беренесинин 5-бөлүгүнө ылайык, кылмыштардын жыйындысы болгондо негизги жаза менен чогуу кошумча жаза колдонулушу мүмкүн. Жазаларды жарым-жартылай же толук бириктирүү менен дайындалган кошумча жазанын акыркы мөөнөтү жана өлчөмү ушул Кодекстин Жаңы бөлүгүндө кошумча жазанын бул түрү үчүн каралган максималдуу мөөнөттөн же өлчөмдөн ашпоого тийиш.

Эгерде өкүмдү чыгаргандан кийин соттолгон адам биринчи иш боюнча өкүм чыгарылганга чейин башка дагы кылмыш жасагандыгы үчүн күнөөлүү деп аныкталса, 5 жаза ушул эле тартипте дайындалат. Бул учурда кылмыштардын жыйындысы боюнча акыркы жазага биринчи өкүм боюнча толугу менен же жарым-жартылай өтөлгөн жаза кошуп эсептелинет.

КР ЖКнын 81-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, ар кандай түрдөгү кошумча жазалар бардык учурларда өз алдынча аткарылаарын соттор эске алуусу керек.

Ушуга байланыштуу, кошумча жазаларды сиңирүү колдонулбайт, КР ЖКнын 78-беренесинин 5-бөлүгүнүн талаптарын эске алуу менен жарым-жартылай же толук бириктирүү колдонулушу мүмкүн.

КР ЖКнын 78-беренесинде белгиленген кылмыштардын жыйындысы боюнча жаза дайындоонун эрежелери кылмыштардын жыйындысына кирген аякталбаган кылмышка карата да колдонулат.

Кылмыштардын жыйындысы боюнча жазаларды дайындоодо соттор ар бир учурда КР ЖКнын 66-беренесинин 2-, 3-бөлүктөрүнүн (белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу), 68-беренесинин 4-бөлүгүнүн (айып), 78-беренесинин 3-бөлүгүнүн 3-пунктунун, 5-бөлүгүнүн, 81-беренесинин

2-бөлүгүнүн (түзөтүү жумуштары) талаптарына ылайык негизги жана кошумча жазалардын максималдуу жана минималдуу мөөнөттөрүнүн, көлөмдөрүнүн чектерин аныктоосу зарыл.

КР ЖКнын 82-беренесине ылайык, белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу, түзөтүү жумуштардын, тартиптик аскер бөлүгүндө кармоо, эркиндигинен ажыратуу мөөнөттөрү айлар жана жылдар менен, ал эми коомдук иштердин мөөнөттөрү сааттар менен эсептеп чыгарылат.

Жогоруда көрсөтүлгөн жазаларды алмаштырууда жана бириктирүүдө, ошондой эле жазаны эсепке алууда жазалардын мөөнөттөрү күндөр менен эсептелип чыгарылышы мүмкүн.

13. Кылмыштардын жана жоруктардын жыйындысы боюнча жазаны дайындоодо кылмыштын жана жоруктун ар бир эпизоду боюнча өз-өзүнчө жаза дайындалат, андан кийин сот эгерде дайындалган жазалар бир түрдүү болсо, жазанын бул категориясы үчүн каралган максималдуу мөөнөттүн алкагында, же болбосо жазанын бул түрүнүн максималдуу мөөнөтүнүн алкагында бири-бирине кошо алат. Эгерде соттор кылмыштар жана жоруктар үчүн ар кандай түрдөгү жазаларды дайындаса, алар КР ЖКнын 81-беренесинин 7–8-бөлүктөрүнө ылайык өз алдынча аткарылат.

Кылмыштар жана жоруктар үчүн жазанын (анын ичинде кошумча да) бир эле түрү дайындалган учурларда акыркы жаза КР ЖКнын 78-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде дайындалат.

Эки же андан көп жорук жасагандыгы үчүн жаза дайындоодо соттор КР ЖКнын 54-беренесин жетекчиликке алуусу зарыл, ага ылайык ар бир жорук үчүн өзүнчө жаза дайындалат жана өз алдынча аткарылат. Ошол эле учурда соттор жазанын бардык түрүнүн максимал-

дуу мөөнөтү КР ЖКнын 45–50-беренелеринде каралган жазанын тиешелүү түрүнүн мөөнөтүнөн же өлчөмүнөн көп болбоого тийиш.

14. Соттолгон адам өкүм жарыяланган учурдан тартып жазаны толук өтөп бүткөнгө чейин жаңы кылмыш жасаса, сот жазаны өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча дайындайт.

КР ЖКнын 79-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жазаны дайындоодо сот акыркы өкүм боюнча дайындалган жазага мурдагы өкүм боюнча дайындалган жазанын өтөлбөгөн бөлүгүн жарым-жартылай же толугу менен кошот.

Өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жазаны дайындоодо соттор акыркы өкүм боюнча дайындалган жазага толук же жарым-жартылай кошулууга жаткан мурдагы өкүм боюнча жазанын өтөлбөгөн бөлүгүнүн өлчөмүн жана түрүн кылдаттык менен аныктоого жана өкүмдүн жүйөлөмө бөлүгүндө так көрсөтүүгө, ошондой эле ал негизги же кошумча жаза катары дайындалгандыгын аргументтөөгө тийиш.

Соттор КР ЖКнын 79-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча акыркы жаза өзүнүн өлчөмү боюнча кайрадан жасалган кылмыш үчүн дайындалган жаза катары, ошондой эле мурдагы өкүм боюнча жазанын өтөлбөгөн бөлүгү катары көбүрөөк болууга тийиш экендигин эске алуусу керек.

Эгерде адамга биринчи өкүм боюнча эркиндигинен ажыратуу менен байланышпаган жаза дайындалып, ал эми акыркы өкүм боюнча пробациялык көзөмөл колдонуу менен жаза өтөөдөн бошотулса, анда сот өкүмдө алар өз алдынча аткарылаарын көрсөтүүсү керек.

Акыркы өкүм боюнча жаза өтүү мөөнөтү ал иш боюнча кармоо же бөгөт

коюу чарасы катары сотко чейин камакта кармоо убактысын эсепке алуу менен акыркы өкүмдү чыгаргандан баштап эсептелээрин эске алуу керек. Жаза мөөнөтүнө мурдагы өкүм боюнча жазанын өтөлбөгөн бөлүгү жарым-жартылай же толугу менен кошулат.

Шарттуу мөөнөтүнөн мурда бошотулган соттолгон адам өтөлбөгөн жаза мөөнөтүнүн ичинде, мурдагы өкүм боюнча жазанын аткарылышы кийинкиге жылдырылган убакта жаңы кылмыш жасаса, сот КР ЖКнын 79-беренесине ылайык жаңы кылмыш үчүн дайындалган жазага мурдагы өкүм боюнча толук же жарым-жартылай өтөлбөгөн жазаны кошууга тийиш.

15. КР ЖКнын 81-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык кылмыштардын жана өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жазаларды толук же жарым-жартылай бириктирүүдө эркиндигинен ажыратуунун бир күнүнө: 1) түзөтүү жумуштарынын үч күнү; 2) коомдук иштердин сегиз сааты; 3) үй камагынын бир күнү барабар болот.

Ошону менен бирге, КР ЖКнын 81-беренесинин 2–3-бөлүктөрүнө ылайык, түзөтүү жумуштары түрүндө кылмыштардын жана өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жазаны дайындоодо бул жазалардын мөөнөттөрү гана кошулууга жатат. Ошондуктан, соттолгондун эмгек акысынан (акчалай үлүшүнүн) чегерүүлөрдүн өлчөмү бириктирүүгө жатпайт жана ар бир өкүм боюнча өз алдынча эсептеп чыгарылат.

Айып жана белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу түрүндөгү негизги жазалар кылмыштардын жана өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жазаны дайындоодо жазанын башка түрлөрү менен бириктирүүгө жатпайт жана өз алдынча аткарылат.

КР ЖКнын 81-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, ар кандай түрдөгү кошумча жазалар бардык учурларда өз алдынча аткарыларын эске алуу керек.

КР ЖКнын 81-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык, эгерде соттук териштирүүгө чейин камакта кармалган адамга негизги жаза катары айып, же болбосо белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу, коомдук же түзөтүү жумуштары дайындалса, анда сот иштин конкреттүү жагдайларын, камакта болгон убактысын, жасалган жоруктун оордугун, айыпталуучунун өздүгүн эске алуу менен ага дайындалган жазаны жеңилдетет, же аны өтөөдөн толугу менен бошотот.

16. Процесстик макулдашууну түзүүдө жазаны дайындоо маселелери өзгөчө көңүл бурууну талап кылат.

КР ЖКнын 80-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, күнөөсүн мойнуна алуу жөнүндө айыпталуучу менен макулдашуу түзүлгөн учурда, эгерде берененин санкциясы альтернативдүү болуп, ал эки же андан ашык негизги жазанын түрлөрүн караса, сот аталган Кодекстин өзгөчө бөлүгүндөгү конкреттүү берененин (берененин бөлүгүнүн) санкцияларында каралган жазанын минималдуу өлчөмүнүн чектеринде эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазаны дайындайт.

Эгерде КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясы эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазанын эки негизги түрүн караса, анда сот иштин конкреттүү жагдайларын эске алып, алардын бирөөсүн дайындайт. Бул учурда сот сөзсүз эле алардын жеңилдирээгин дайындоого милдеттүү эмес, бирок тиешелүү жазанын минималдуу мөөнөтүн же өлчөмүн дайындоо жөнүндө эрежелерди кармануусу зарыл.

Берененин санкцияларында эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазалар болбогон учурда, эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн конкреттүү беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясында каралгандан бир категорияга төмөн дайындалат.

Көрсөтүлгөн ченем императивдүү экендигин жана эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазаны КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн конкреттүү беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясында каралгандан бир категорияга төмөн (эркиндигинен ажыратуу жазасынын минималдуу мөөнөтүнүн чегинде) дайындоого милдеттендирээрин эске алуу керек. Мында кылмыштын оордугу төмөндөтүлбөйт.

Эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза болбогон учурда, сот күнөөнү мойнуна алуу жөнүндө процесстик макулдашууда көрсөтүлгөн жазадан жеңилерээк жазаны (түрү, мөөнөтү, өлчөмү) дайындоого укуктуу, бирок катуураак жаза дайындаганга укуксуз.

Күнөөнү мойнуна алуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөн адамга жазаны дайындоо жөнүндө маселени чечүүдө соттор. КР ЖПКнын 490-, 491-беренелеринде аныкталган жоболордон тышкары, өкүмдө дайындалган жазанын түрү, мөөнөтү же өлчөмү боюнча негиздерди жүйөлөштүрүүгө тийиш.

Күнөөнү мойнуна алуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөн учурда пробациялык көзөмөл колдонулбаарын дагы эске алуу керек.

Кызматташуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөн учурда сот КР ЖКнын 64-беренесинде каралган жазалардын түрлөрүнө ылайык кызматташуу жөнүндө макулдашууда каралган жазаны дайындайт.

17. Коомдук иштердин түрү муниципалдык кызмат менен жаза-аткаруу инспекциясы менен биргеликте Кыргыз

Республикасынын Жазык-аткаруу кодексине ылайык аныкталат.

КР ЖКнын 65-беренесинин 5-бөлүгүнө ылайык, адам коомдук иштерди аткаруудан кыянаттык менен качкан учурда, жаза аткарууну алып баруучу органдын сунушу менен сот жазаны ал адам соттолгон КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясында каралган башка жаза менен алмаштырат.

КР ЖКнын 65-беренесинин 6-бөлүгүнө ылайык, соттун өкүмү чыккандан кийин баланы багуу боюнча өргүүгө чыккан коомдук иштерге соттолгон адамга карата сот коомдук иштерди айып салууга алмаштырат. Айыпты төлөөдөн качкан учурда жазык жоопкерчилигине тартуу жөнүндө маселе сотко чейинки өндүрүш стадиясында тергөө таризинде чечилет.

18. Белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу түрүндөгү жазаны дайындоодо анын негизги, же кошумча жаза катары дайындалгандыгын ар бир учурда өкүмдө көрсөтүү керек. Бул жаза негизги жаза катары бир жылдан беш жылга чейинки, ал эми кошумча жаза катары алты айдан үч жылга чейинки мөөнөткө дайындалат.

Эгерде адам белгилүү бир кызмат ордун ээлегенде же белгилүү бир иш менен алектенбегенде жасай алмак эмес болгон кылмыш үчүн белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу жазасы КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн беренесинде жаза катары каралбаган учурларда да кошумча жаза катары дайындалышы мүмкүн. Бул учурда кошумча жазаны дайындоо жөнүндө тыянак өкүмдүн корутунду бөлүгүндө КР ЖКнын 66-беренесинин 3-бөлүгүнө шилтемени камтышы керек.

19. Кылмыштын өзгөчө субъектиси тарабынан кызматтык абалын пайдаланып, жашы жете элек адамдын өмүрүнө жана ден соолугуна, же жыныстык кол тийбестигине карта атайылап кылмыш жасалган учурларда жогоруда көрсөтүлгөн жаза чарасы жазанын кошумча түрү катары милдеттүү түрдө дайындалышына соттордун көңүлү бурулуусу керек.

Бул учурда максималдуу мөөнөт төрт эсеге көбөйтүлөт, бирок жалпы мөөнөт он эки жылдан ашык болбоого тийиш.

Соттор өкүмдүн корутунду бөлүгүндө соттолгон адамдын конкреттүү кайсы кызмат ордун же иштин кайсы түрүн ээлөөгө же алектенүүгө укуксуз экенин сөзсүз көрсөтүүсү зарыл, өкүмдү чыгаруу убагына карата айыпталуучунун кызмат ордун ээлебей, же кылмышты жасоого байланышкан иштин түрү менен алектенбей калгандыгы аталган кошумча жазаны колдонуу үчүн тоскоолдук болуп саналбайт.

Белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу жазанын негизги түрү катары соттун өкүмү мыйзамдуу күчүнө кирген учурдан тартып, ал эми кошумча жаза катары жазанын негизги түрүн өтөгөн учурдан тартып аткарыларына (мисалы, эркиндигинен ажыратуу) соттордун көңүлү бурулсун.

Жазанын негизги түрү катарында коомдук иштер же айып дайындалганда, ошондой эле пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен жазадан бошотулганда жазанын кошумча түрү катары дайындалган белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу жазасы соттун өкүмү мыйзамдуу күчүнө кирген учурдан тартып эсептелээри эске алынсын.

20. Белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу түрүндөгү жаза,

жазанын кошумча түрү катары түзөтүү жумуштары, тартиптик аскер бөлүгүндө кармоо жана белгилүү бир мөөнөткө эркиндигинен ажыратуу менен бирге дайындалса, ал жазанын негизги түрүн өтөөнүн бүткүл мөөнөтүнө жана соттун мыйзамдуу күчүнө кирген өкүмү менен белгиленген мөөнөткө жайылтылат.

Түзөтүү жумуштары айыпталуучунун туруктуу иштеген жери болгон учурларда дайындалат.

КР ЖКнын 67-беренесинин 2–3-бөлүктөрүнө ылайык, соттор бул дайындалган жазанын мөөнөтүн гана эмес, соттолгон адамдын эмгек акысынын (акчалай үлүшүнүн) суммасынан мамлекеттин кирешесине (20 пайыздан 25 пайызга чейинки) чыгаруунун пайыздарын да аныктоого жана өкүмдө көрсөтүүгө тийиш. Жазык мыйзамдары түзөтүү түрүндөгү жазаны дайындаганга мүмкүн болгон адамдардын чөйрөсүн так аныктайт. Бул жаза туруктуу жумуш орду жок адамдарга, кош бойлуу аялдарга, бала багуу боюнча өргүүдөгү аялдарга жана эркектерге, мөөнөттүү кызматтын аскер кызматчыларына, ошондой эле түзөтүү жумуштарынын мөөнөтү аяктандан мурдараак пенсия курагына келип калган адамдарга дайындалбайт. Ушуга байланыштуу, соттук териштирүүнүн жүрүшүндө айыпталуучунун инсандыгын мүнөздөгөн маалыматтар менен катар алектенген ишинин түрүн, иштеген жерин, аскер кызматчысынын мөөнөттүү кызматы өтөөсүн да аныкташ керек.

Түзөтүү жумуштарынын өтөөдөн кыянаттык менен качкан учурда аталган жазанын түрүн башка катуураак жазага алмаштыруу маселеси ыйгарым укуктуу органдын сунуштамасынын негизинде гана чечилет жана ал адам соттолгон КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясында каралган башка катуураак жазага алмаштырылышы мүмкүн.

Соттун өкүмү чыгарылгандан кийин соттолгон адам ишин жоготкон учурда жана бир айдын ичинде өз ыктыяры менен жумушка орношпосо, сот түзөтүү жумуштарын тиешелүү категориядагы коомдук иштерге алмаштырат. Эгерде кийин коомдук иштерди аткаруудан кыянаттык менен качкандыгы аныкталса, сот ыйгарым укуктуу органдын сунуштамасынын негизинде жазаны адам соттолгон КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн беренесинин (берененин бөлүгүнүн) санкциясында каралган башка катуураак жаза менен алмаштырат.

Түзөтүү жумуштары түрүндөгү жазаны аткаруудан качкандыгы үчүн жазык жоопкерчилигине тартуу жөнөндө маселе КР ЖКнын 67-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык, сотко чейинки териштирүү стадиясында КР ЖПКнын ченемдерине ылайык чечилет.

КР ЖКнын 65-беренесинин 7-бөлүгүнө, 67-беренесинин 8-бөлүгүнө ылайык, коомдук иштерге жана түзөтүү жумуштарына соттолгон адам соттун өкүмү чыккандан кийин I же II топтогу майып деп таанылса, ошондой эле кош бойлуу аялга карата, эгерде кош бойлуулугу соттун өкүмү чыгарылгандан кийин билинсе, анда КР ЖКнын 91-беренесинин жоболору колдонуларын, тактап айтканда соттолгон адам жазаны андан ары өтөөдөн бошотуларын эске алуу зарыл.

21. Айып пул негизги да, кошумча да жаза катары колдонулушу мүмкүн. Ошондуктан өкүмдүн сыпаттама-жүйөлөмө бөлүгүндө жазык иш боюнча айып пул жазанын кайсы түрү катары дайындалып жаткандыгы көрсөтүлүшү керек. Мында, эгерде айып пул КР ЖКнын 68-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык кошумча жаза катары колдонулса, тиешелүү категориядагы акчалай айыптын максималдуу өлчөмүнүн жарымынан ашык эмес, бирок минималдуу өлчөмүнөн ылдый

өлчөмдө дайындалышы мүмкүн экендигин эске алуу керек.

КР ЖКнын 68-беренесинин 5-бөлүгү негизги жаза катары дайындалган айып пулду төлөөдөн качкандыгы үчүн жоопкерчиликке тартуунун шарттарын карайт. Эгерде соттолгон адам айып пулду бир айдын ичинде төлөбөсө, айып пулдун суммасы эки эсеге өсөт. Айып пулду андан ары эки айдан ашык мезгилдин ичинде төлөөдөн качкан учурда, сот айып пулду ошол адам күнөөлүү деп таанылган КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинде каралган мөөнөттүн чегинде эркиндигинен ажыратууга алмаштырат.

Эгерде КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинин (беренесинин бөлүгүнүн) санкциясында эркиндигинен ажыратуу каралбаса, анда сот айып пулду I категориядагы эркиндигинен ажыратуу менен алмаштырат. Көрсөтүлгөн жагдайлар сот тарабынан ыйгарым укуктуу органдын сунуштамасынын негизинде чечилет.

Айып пулду негизги жана кошумча жаза катары дайындоодо соттор КР ЖКнын 68-беренесин жетекчиликке алып, категориялардын чегинде гана дайындоого тийиш.

Бирок өкүмдөрдүн жана кылмыштардын жыйындысында айып пулду негизги жаза катары дайындоодо КР ЖКнын 78-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, айып пулдун өлчөмдөрүн толук же жарым-жартылай бириктирүү колдонулат.

Ал эми айып пулду кылмыштардын ар бир эпизоду боюнча кошумча жаза катары дайындоодо КР ЖКнын 68-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык, анын өлчөмү тиешелүү категориянын максималдуу өлчөмүнүн жарымынан ашпашы керек. Ал эми өкүмдөрдүн же кылмыштардын жыйындысы боюнча айып пулдун өлчөмү айып пулдун эң катуу

түрүнүн, тактап айтканда VI категориядан ашпоосу тийиш.

Ушуга байланыштуу, өкүмдүн корутунду бөлүгүндө материалдык укуктун аталган ченемин өзүнчө абзац менен белгилеп, ошондой эле айыпталуучуларга (соттолгондорго) негизги жаза катары колдонулган айыпты төлөбөөнүн кесепеттерин соттук отурумдун протоколуна киргизүү менен түшүндүрүү керек.

22. Эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазанын мөөнөтү КР ЖКнын өзгөчө бөлүгүнүн беренесинин (беренесинин бөлүгүнүн) санкциясында белгиленген категориясына ылайык аныкталышы керек. Соттор өкүмдө жазанын түрүн, ошондой эле анын мөөнөтүн колдонуунун негиздерин жүйөлөштүрүшү зарыл.

Кылмыштардын жана өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жаза дайындоодо эркиндигинен ажыратуунун мөөнөтөрүн жарым-жартылай же толук кошкон учурда анын максималдуу мөөнөтү жыйырма жылдан ашпоого тийиш.

23. Соттор, жазык иштер боюнча айыптоо өкүмүн чыгарууда негизги, ошондой эле кошумча жазанын түрлөрүн дайындоодон тышкары, ар бир учурда КР ЖКнын 95–100-беренелеринде каралган коопсуздук чараларын колдонуу жөнүндө маселени талкуулоо зарылдыгына көңүл буруусу керек.

Негизги жана кошумча жазанын түрлөрүнөн тышкары, айыпталуучу тарабынан жасалган кылмыштуу жосунга жараша КР ЖКнын 16-главында каралган жазык-укуктук таасир этүүнүн башка мажбурлоо чараларын (коопсуздук чараларын) колдонуу зарылчылыгын соттор эске алуусу керек.

Мындай чаралар сот тарабынан адамдын жазык жоопкерчилигине тартылганына, же болбосо жазык жоопкерчилигинен, же жазасынан бошотулганына карабастан колдонулат.

Мүлкүн конфискациялоо коопсуздук чарасы болуп эсептелип, жазанын түрүнө кирбей турганын жана мүлктү мамлекеттин менчигине айлантуу менен кайтарымыз алып коюудан тураарын эске алуу керек.

Айыптоо өкүмүнүн негизинде конфискацияга жаткан мүлктүн тизмеси КР ЖКнын 96-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1–4-пункттарында каралган.

Мүлк, анын ээсинен соттун чечими боюнча КР ЖКда тике каралган учурларда коопсуздук чарасы катары конфискацияланышы мүмкүн (бул жоболор Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун «Соттук өкүм жөнүндө» токтомунда каралган).

Соттор, чет өлкөнүн жаранына же жарандыгы жок адамга жазаны (негизги же кошумча) дайындагандан кийин зарыл болгон учурда КР ЖКнын 100-беренесинде каралган чыгарып салуу сыяктуу коопсуздук чарасын колдонуу маселесин чечүүсү керек.

Чыгарып салуу негизги жана кошумча жазанын түрүн өтөгөндөн кийин гана аткарылат.

Мында, жасалган кылмыштын жана келтирилген зыяндын мүнөзүн, ошондой эле соттолуучунун өздүгүн, жасалган кылмыштын коомдук кооптуулугун жана келип чыккан кесепеттерди ар бир учурда өз-өзүнчө эске алуу керек.

Соттор, жеке жакка жаза дайындоодо юридикалык жакты жоопкерчиликке тартуу зарылдыгы тууралуу маселени талкуулоо керек. Бул кээ бир жеке жактардын мыйзамсыз жосундары, юридикалык жак аркылуу жасалган мыйзамсыз жосундар алып келген зыяндуу кесепеттерге салыштырмалуу анча чоң эмес көрүнүшү же кылмыш жасаган жеке жак аныкталбаган учур менен негизделет.

Жеке жак гана кылмыштын субъектиси боло алат, ал эми юридикалык жак, эгерде кылмышты жасоону жеңилдетүү

үчүн колдонулган учурда жоопкерчиликти субъектиси болот. Жосундар юридикалык жактын атынан жана ал аркылуу жасалат, ал эми мыйзамсыз жосун ушул юридикалык жактын кызыкчылыгында жасалышы керек.

Юридикалык жак кылмыштын субъектиси болуп таанылбайт, бирок ага карата ар кандай санкциялар колдонулушу мүмкүн. Алар КР ЖКнын 123-беренесинде каралган жазык-укуктук таасир этүү чаралары катары КР ЖКнын 171-, 213–215, 233–235, 237–242, 282-, 288–292, 294-, 324-, 327- жана 328-беренелеринде каралган кылмыштарды жасоо үчүн гана колдонулат.

Сот юридикалык жакка жасалган мыйзамсыз жосун менен келтирилген зыяндын ордун толтуруу боюнча милдеттерди жүктөшү мүмкүн. Алар мүлктүк зыяндын ордун толтуруу, айлана-чөйрөнү андан ары булгоону токтотуу, коопсуз эмгек шарттарын камсыз кылуу ж. б. болушу мүмкүн.

Юридикалык жакка КР ЖКнын 124-беренесинде каралган жазык-укуктук таасир этүүнүн мажбурлоо чаралары колдонулат.

24. Соттор, аларды жасагандыгы үчүн өмүр бою эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза дайындалышы мүмкүн болгон кылмыштарды аныктаган жазык мыйзамдарынын: КР ЖКнын 130-беренесинин 2-бөлүгү, 161-беренесинин 4-бөлүгү, 162-беренесинин 4-бөлүгү, 239-беренесинин 3-бөлүгү, 239-беренесинин 3-бөлүгү, 380-, 381-, 383-, 384-, 386-беренелери, 389-беренесинин 3-бөлүгүнүн талаптарын так сактоосу керек.

Көрсөтүлгөн беренелер менен регламенттелген учурларда, эгерде сот белгилүү мөөнөткө эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазаны колдонуу мүмкүн эместиги жөнүндөгү көз караш-

ка ынанса, өмүр бою эркиндигинен ажыратуу дайындалат.

Өмүр бою эркиндигинен ажыратуу жазасы аялдарга, он сегиз жашка чейинки куракта кылмыш жасаган адамдарга, кылмыш жасаган учурда алтымыш жашка чыккан эркектерге дайындалбастыгын эске алуу зарыл.

25. Апелляциялык тартипте ишти караган сот өкүмдүн мыйзамдуулугун, негиздүүлүгүн жана даттануу же сунуштама тийиштүү болгон соттолгондорго карата анын даттанылган бөлүгү боюнча гана карайт.

КР ЖПКнын 410-беренесине ылайык дайындалган жазанын жасалган кылмыштын же жоруктун оордугуна дал келбегендиги соттун өкүмүн жокко чыгарууга же өзгөртүүгө негиз болот.

КР ЖПКнын 414-беренесине ылайык, апелляциялык инстанциядагы сот КР ЖКнын жана (же) КИ ЖЖК беренелеринин санкцияларынын чектеринде жазаны жеңилдетүүгө укуктуу. Апелляциялык инстанциядагы сот эгерде ушул негиз боюнча айыптоочу даттанса, соттолгон адамга кыйла катуу жаза дайындоого укуктуу.

Соттолгон адамдын абалын начарлатуучу чечим кабыл алууга айыптоочу тараптын даттанууларында же прокурордун сунуштамасында негиздүү жүйөлөр болгондо гана жол берилээрин соттор эске алуусу керек. Соттолгон адамдын абалын начарлаткан чечим айыпталуучуга коюлган жана биринчи инстанциядагы сотто айыптоочу тарабынан колдоого алынган айыптоонун чектеринен чыкпашы керек.

Соттор өкүмгө даттануулар жана сунуштамалар боюнча иштерди апелляциялык тартипте кароодо өкүмдү чыгарууда жазаны дайындоонун жалпы негиздеринин сакталышын, дайындалган жазанын жазыктык укук бузунун оордугуна жана соттолгон адамдын

инсандыгына дал келишин, жазаны дайындоодо жазыктык мыйзамдардын ченемдерин колдонуунун тууралыгын, ошондой эле өкүмдө жазанын чарасы жана мында эске алынган иштин конкреттүү жагдайлары жөнүндө чечимин баяндоо тартибин регламенттеген жазык-процесстик мыйзамдардын, ченемдердин сакталышын текшерүүгө тийиш.

Жазаны дайындоодо биринчи инстанциядагы соттор тарабынан мыйзам бузуулар жана каталар кетирилген-

диги аныкталса, аларды жоюу үчүн жогору турган соттук инстанциялар колдонуудагы мыйзамдар менен каралган чараларды көрүшү зарыл.

**Кыргыз Республикасынын
Жогорку сотунун**

төрагасынын м.а.

Н. Бакирова

**Пленумдун катчысы,
Кыргыз Республикасынын
Жогорку сотунун**

судьясы

Т. Чаргынова

ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПЛЕНУМА ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

26 февраля 2021 года

№ 4

город Бишкек

«О судебной практике по назначению наказания»

В целях совершенствования судебной практики, обеспечения правильного и единообразного применения уголовного и уголовно-процессуального законодательства по вопросам назначения наказания, Пленум Верховного суда Кыргызской Республики, руководствуясь частью 2 статьи 96 Конституции Кыргызской Республики, статьей 15 Закона Кыргызской Республики «О Верховном суде Кыргызской Республики и местных судах», постановляет:

1. Согласно статье 26 Конституции Кыргызской Республики каждый считается невиновным в совершении преступления, пока его виновность не будет доказана в предусмотренном законом порядке и установлена вступившим в законную силу судебным решением.

При разрешении вопросов, связанных с применением уголовного законодательства по назначению наказания, судам следует исходить из того, что наказание за преступление по Уголовному кодексу Кыргызской Республики (далее УК КР) и по Кодексу о проступках Кыргызской Республики (далее КоП КР) является одним из видов принудительных мер уголовно-правового воздействия, применяемым по приговору суда к лицу, признанному виновным в совершении преступления и проступка, и заключается в ограничении прав и свобод осужденного, возложении на него определенных обязанностей, предусмотренных обозначенными Кодексами.

Целями наказания лица являются исправление и ресоциализация виновного, предупреждение совершения новых пре-

ступлений, восстановление социальной справедливости.

Наказание должно назначаться только за виновные действия и быть законным, справедливым и индивидуальным. При назначении наказания судам следует неукоснительно соблюдать основополагающие принципы уголовного законодательства, общие правила назначения наказания, указанные в статье 72 УК КР и статье 42 КоП КР, а также учитывать, чтобы наказание было адекватным степени вины и размера причиненного деянием вреда с учетом предупредительных целей наказания.

При назначении наказания суду необходимо:

1) принимать во внимание тяжесть преступления или проступка, стадию совершения преступления, степень участия обвиняемого при совершении преступления, значение его действий для достижения целей преступления и влияние на характер, размер причиненного или возможного вреда;

2) установить, имеет ли место совокупность преступлений или проступков, наличие обстоятельств, смягчающих и отягчающих наказание.

Суды должны обсуждать достаточность и соразмерность назначаемого наказания с учетом личности, возраста обвиняемого и назначать более строгое наказание лишь в случаях, когда менее строгий вид наказания не может обеспечить достижение целей наказания.

В соответствии с требованиями статей 336, 343 Уголовно-процессуального кодекса Кыргызской Республики (далее

УПК КР) решение суда о назначении вида, срока или размера наказаний должно быть мотивировано в приговоре, в том числе при назначении наказания в виде лишения свободы, когда санкция уголовного закона предусматривает и другие менее строгие виды наказания.

Следует принять во внимание, что такие виды наказаний, как общественные работы, лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью, исправительные работы, штраф, лишение свободы на определенный срок делятся на различные категории.

В связи с чем судам следует назначать наказание с учетом категорий и возраста обвиняемых.

Во всех случаях в приговоре необходимо мотивировать срок или размер наказания, назначаемого обвиняемому.

2. Судам необходимо уделять особое внимание при назначении наказаний лицам, совершившим преступление в несовершеннолетнем возрасте. Строго соблюдать требования, установленные главами 54 УПК КР, 17-18 УК КР и статьями 63-64 КоП КР, тщательно исследовать все обстоятельства дела, изучив данные о личности несовершеннолетнего с целью его исправления и недопущения совершения им нового преступления или проступка.

К несовершеннолетним лицам в соответствии со статьями 103-105 УК КР могут быть применены принудительные меры воспитательного характера.

При назначении несовершеннолетним лицам наказания в виде лишения свободы судам необходимо учитывать требования статьи НО УК КР о том, что лишение свободы несовершеннолетнему лицу назначается в размерах, предусмотренных статьями 70 УК КР, а при назначении наказаний по совокупности

преступлений или по совокупности приговоров максимальный срок наказания не может превышать десяти лет, в случае если одно или более совершенных по совокупности преступлений являются особо тяжкими – двенадцать лет.

Наказание в виде лишения свободы может быть назначено несовершеннолетнему осужденному, впервые совершившему в возрасте до шестнадцати лет менее тяжкое преступление, только при условии освобождения его от наказания с применением пробационного надзора.

Следовательно, при назначении наказания несовершеннолетнему лицу, впервые совершившему менее тяжкое преступление, судам необходимо применять альтернативные лишению свободы виды основных наказаний, предусмотренных статьями 107-109 УК КР, то есть общественные работы, исправительные работы и штраф.

При этом необходимо учитывать, что к несовершеннолетним лицам могут быть применены дополнительные виды наказаний.

В каждом случае судам следует мотивировать в приговоре применение предусмотренных законом строгих мер наказаний к лицам, признанным виновными в совершении преступлений в составе преступных групп, коррупционных, террористических, экстремистских преступлений, а также преступлений против половой неприкосновенности несовершеннолетних или малолетних.

3. Практика освобождения от наказаний с применением пробационного надзора показывает, что у судей при рассмотрении дел возникают сложности, связанные с правильным применением норм действующего законодательства, что требует дачи некоторых разъяснений.

В случаях прекращения производства по уголовному делу, а также освобожде-

ния от уголовной ответственности (наказания), по которым органам пробации поручалось составление пробационного доклада, судам необходимо уведомлять названный орган о прекращении составления пробационного доклада.

Вместе с постановлением о назначении уголовного дела к рассмотрению и поручением о составлении пробационного доклада судам следует прикладывать к нему копию требования о судимости обвиняемого (форма № 248) с указанием номера уголовного дела, внесенного в автоматизированную информационную систему Единый реестр преступлений и проступков.

При этом судам следует иметь в виду, что поручение о подготовке пробационного доклада в силу статьи 271 УПК КР, может быть только в форме постановления (определения).

При возложении выполнения надзорных требований на осужденного, в отношении которого установлен пробационный надзор, судам необходимо учитывать рекомендации пробационного органа.

В случаях переквалификации деяния с особо тяжкого или тяжкого на менее тяжкое, суды вправе освободить лицо от наказания с применением пробационного надзора (пробации) без наличия пробационного доклада.

4. Необходимо иметь в виду, что лицо, совершившее преступление в состоянии опьянения, вызванного употреблением алкоголя, наркотических средств или других одурманивающих веществ, подлежит уголовной ответственности.

В соответствии с пунктом 11 части 1 статьи 75 УК КР совершение преступления лицом, находящимся в состоянии опьянения, признается обстоятельством, отягчающим наказание. Однако суд вправе в зависимости от характера престу-

пления не признать это обстоятельство, отягчающим наказание.

В связи с этим следует обратить внимание судей, что, в соответствии с требованиями статьи 74 УК КР, при совокупности смягчающих и отсутствии отягчающих обстоятельств срок и размер наказания не могут быть больше трех четвертей максимального срока или размера наиболее строгого вида наказания, предусмотренного соответствующей статьей (частью статьи) Особенной части УК КР за это преступление. В данном случае минимальный срок или размер этого же наказания не может быть меньше чем минимум этого вида наказания, предусмотренного УК КР. При этом данные положения не применяются в случаях совокупности преступлений, поскольку наличие совокупности преступлений свидетельствует о повышенной опасности поведения лица.

При назначении наказаний с применением статьи 74 УК КР судам следует в мотивировочной части приговора излагать все обстоятельства, смягчающие наказание или их совокупность, на основании которых суды приходят к выводу о назначении наказания ниже пределов, установленных УК КР, а также обстоятельства совершения преступления, размер причиненного вреда (наличие или его отсутствие, личность обвиняемого и др.)

5. Судам надлежит учитывать, что УК КР, систематизируя наказания, установил основные и дополнительные виды наказаний. При этом часть 2 статьи 64 УК КР устанавливает обязательность назначения дополнительных наказаний.

6. Следует принять во внимание, что погашение судимости не влечет за собой восстановления осужденному лицу государственных наград, права занимать определенные должности или занимать-

ся определенной деятельностью, а также специального, воинского, почетного звания, дипломатического ранга или классного чина, лишенных в качестве дополнительного наказания.

За одно преступление может быть назначено лишь одно основное наказание, предусмотренное в санкции статьи (части статьи) Особенной части УК КР, к которому могут быть присоединены одно или несколько дополнительных видов наказаний в случаях и порядке, предусмотренных данным Кодексом.

В мотивировочной части приговора необходимо аргументировать основание назначения конкретного вида наказания, срока или размера.

7. В качестве дополнительных видов наказания судом могут быть применены:

1) в случае совершения преступления с использованием служебного положения или возможностей, предоставленных служебным положением, – лишение специального, воинского, почетного звания, дипломатического ранга или классного чина;

2) в случае совершения тяжкого или особо тяжкого преступления – лишение государственных наград.

Решение вопроса о назначении дополнительных видов наказаний является обязательным условием при постановлении приговора в соответствии с частью 1 статьи 336 УПК КР.

В связи с этим судам всегда следует мотивировать в приговоре вопрос о назначении указанных выше дополнительных видов наказаний.

Лицо лишается судом специального, воинского, почетного звания, дипломатического ранга, классного чина, государственной награды, если соответствующие звание, чин либо награда были присвоены в результате служебного подлога или иного преступления.

Штраф и лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью могут применяться в качестве не только основных, но и дополнительных видов наказаний.

В соответствии с частью 6 статьи 79 УК КР присоединение таких дополнительных видов наказаний, как лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью и штраф по совокупности приговоров, осуществляется в порядке, предусмотренном в статьях 66 и 68 этого же Кодекса.

8. В судебном заседании подлежат проверке обстоятельства, в силу которых преступление не было доведено до конца, выясняются степень реализации преступного умысла и причины, по которым оно не было доведено до конца, а также характер деяний, совершенных виновным.

При назначении наказания за приговорование к преступлению судам следует принимать во внимание, что в соответствии с требованиями части 2 статьи 76 УК КР срок или размер наказания не может быть больше половины максимального срока или размера наиболее строгого вида наказания, предусмотренного соответствующими статьями (частями статей) Особенной части УК КР за оконченное преступление.

При этом минимальный срок или размер этого же наказания не может быть меньше чем минимум этого вида наказания, предусмотренного УК КР.

При назначении наказания за покушение на преступление следует принимать во внимание, что согласно части 3 статьи 76 УК КР срок и размер наказания не может быть больше трех четвертей максимального срока или размера наиболее строгого вида наказания, пред-

усмотренного соответствующими статьями (частями статей) Особенной части УК КР за оконченное преступление. При этом минимальный срок или размер этого же наказания не может быть меньше чем минимум этого вида наказания, предусмотренного УК КР.

Положения части 1 статьи 74, частей 2, 3 статьи 76 УК КР устанавливают пределы максимального срока или размера наиболее строгого наказания, предусмотренного соответствующими статьями (частями статей) Особенной части данного Кодекса за оконченное преступление.

При наличии нескольких оснований для снижения срока или размера наказаний, например, при совокупности обстоятельств, смягчающих наказание (статья 74 УК КР), заключении соглашения о признании вины (часть 1 статьи 80 УК КР), назначении наказания за неоконченное преступление (статья 76 УК КР), применению подлежит норма, наиболее улучшающая положение обвиняемого. Отмеченные обстоятельства являются самостоятельными и их применение в совокупности законом не установлено.

Следует обратить внимание судей, что вышеотмеченные основания для снижения срока или размера наказаний подлежат применению, как основные и дополнительные виды наказаний в виде штрафа и лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью.

9. Судам при назначении наказания соучастникам преступления необходимо обращать внимание на характер соучастия и роль каждого соучастника в совершении преступления, отягчающие и смягчающие наказание обстоятельства, относящиеся к каждому соучастнику.

Согласно части 3 статьи 77 УК КР организатору и руководителю организо-

ванной группы либо преступной организации назначается более строгое наказание, чем остальным ее членам.

В связи с чем судам следует правильно устанавливать вид и форму соучастия, соучастников преступления в соответствии с требованиями статей 43-46 УК КР.

10. Статья 78 УК КР устанавливает порядок и условия назначения наказания по совокупности преступлений.

Согласно части 1 отмеченной статьи совокупностью преступных деяний признается совершение одним лицом двух или более преступлений, предусмотренных как различными статьями (частями статьи), так и одной статьей (частью статьи) Особенной части УК КР, ни за одно из которых лицо не было осуждено, и не истек срок давности уголовного преследования.

Следовательно, в каждом случае следует устанавливать момент окончания каждого преступления (проступка), определять, является ли данное преступление простым, длящимся (статья 20 УК КР), продолжаемым (статья 36 УК КР) преступлением.

Статья 21 УК КР определяет, что при совокупности преступлений не учитываются преступления, за которые лицо уже было осуждено на основании приговора суда, вступившего в законную силу, или было оправдано или освобождено от уголовной ответственности, или освобождено от наказания.

11. При совокупности преступлений суд, вынося обвинительный приговор, назначает наказание (основное и дополнительное) за каждое преступление отдельно в соответствии с положениями главы 3 данного Кодекса, после чего определяет окончательное наказание путем поглощения менее строгого наказания более строгим или путем полного

либо частичного сложения назначенных наказаний. Данные правила не применяются, если по одному из преступлений постановляется обвинительный приговор, назначается наказание, но виновный освобождается от его отбывания, или если обвинительный приговор постановляется без назначения наказания.

Согласно пункту 1 части 3 статьи 78 УК КР, если совершенные преступления являются тяжкими или особо тяжкими, поглощение наказаний не применяется.

Соответственно, если хотя бы одно из преступлений, совершенных по совокупности, является тяжким или особо тяжким, то окончательное наказание назначается путем частичного или полного сложения наказаний.

Согласно пункту 2 части 3 данной статьи, если все преступления являются неосторожными, полное сложение не применяется.

Пункт 3 части 3 данной статьи определяет самостоятельные правила сложения наказаний при совокупности наказаний. Так, если совершенные менее тяжкие и тяжкие преступления являются неосторожными, применяется частичное сложение.

По второму правилу полное сложение применяется, если все совершенные менее тяжкие, тяжкие и особо тяжкие преступления являются умышленными.

При этом срок окончательного наказания в виде лишения свободы не должен превышать соответственно пяти, пятнадцати и двадцати лет. В этом случае ограничивается максимальный срок лишь наказания в виде лишения свободы.

12. В случаях, когда по совокупности преступлений, совершенные деяния не подпадают под вышеуказанные правила части 3 статьи 78 УК КР по тяжести и форма вины разная, судам следует применять частичное сложение, предусмо-

тренное частью 2 вышеуказанной статьи УК КР.

Сложение наказаний применяется в случаях, когда при совокупности преступлений назначен один вид наказания.

Судам необходимо принимать во внимание, что в соответствии с частью 4 статьи 78 УК КР поглощение применяется, если хотя бы за одно из совершенных преступлений назначено пожизненное лишение свободы. Окончательное наказание по совокупности преступлений определяется путем поглощения любых менее строгих видов наказаний пожизненным лишением свободы.

Согласно части 5 статьи 78 УК КР при совокупности преступлений вместе с основным может быть назначено дополнительное наказание. Окончательный срок и размер одного дополнительного наказания, назначенного при частичном или полном сложении наказаний, не должен превышать максимального срока или размера, предусмотренного для данного вида дополнительного наказания Общей частью УК КР.

В том же порядке назначается наказание, если после вынесения приговора установлено, что осужденный виновен еще в другом преступлении, совершенном им до вынесения приговора по первому делу. В этом случае в окончательное наказание по совокупности преступлений засчитывается наказание, отбытое полностью или частично по первому приговору.

Судам следует иметь в виду, что в силу части 4 статьи 81 УК КР дополнительные наказания различных видов во всех случаях исполняются самостоятельно.

Поглощение разных видов дополнительных наказаний не применяется, может быть применено частичное или полное сложение, с учетом требований части 5 статьи 78 УК КР.

Правила назначения наказания при совокупности преступлений, установленных статьей 78 УК КР, применяются и при наличии одного неоконченного преступления, входящего в совокупность преступлений.

Судам при назначении наказаний по совокупности преступлений в каждом случае необходимо устанавливать пределы максимальных и минимальных сроков, размеров основных и дополнительных наказаний в соответствии с требованиями частей 5, 6 статьи 66 (лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью), части 4 статьи 68 (штраф), пункта 3 части 3, части 5 статьи 78, части 2 статьи 81 (исправительные работы) УК КР.

В соответствии со статьей 82 УК КР сроки лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью, исправительных работ, содержания в дисциплинарной воинской части, лишения свободы исчисляются в месяцах и годах, а сроки общественных работ – в часах.

При замене и сложении наказаний, предусмотренных частью 1 данной статьи, а также при зачете наказания, сроки наказаний могут исчисляться в днях.

13. При назначении наказаний по совокупности преступления и проступка назначается наказание отдельно по каждому эпизоду преступления и проступка, затем суд может сложить назначенные наказания, если они одного вида, в пределах максимального срока, предусмотренного для данной категории наказания либо в пределах максимального срока данного вида наказания. В случае назначения наказаний разных видов за преступление и проступок, то они исполняются самостоятельно, в соответствии с частями 7, 8 статьи 81 УК КР.

В тех случаях, когда назначается один вид наказания за преступление и проступок (в том числе и дополнительный), то окончательное наказание назначается на основании части 2 статьи 78 УК КР.

При назначении наказаний за совершение двух и более проступков судам необходимо руководствоваться статьей 54 КоП КР, в соответствии с которой наказание назначается за каждый проступок отдельно и исполняется самостоятельно.

При этом судам следует исходить из того, что максимальный срок наказания любого вида не может быть больше, чем срок и размер соответствующего вида наказания, предусмотренного статьями 45-50 КоП КР.

14. При совокупности приговоров суд назначает наказание в случаях, когда осужденный после провозглашения приговора, но до полного отбывания наказания совершает новое преступление.

Согласно части 1 статьи 79 УК КР при назначении наказания по совокупности приговоров суд частично или полностью присоединяет к наказанию, назначенному по последнему приговору, неотбытую часть наказания, назначенного по предыдущему приговору.

При назначении наказания по совокупности приговоров судам необходимо тщательно устанавливать и точно указывать в мотивировочной части приговора вид и размер неотбытой части наказания по предыдущему приговору, которая подлежит полному или частичному присоединению к наказанию, назначенному по последнему приговору, аргументировать в качестве основного или дополнительного наказания оно было назначено.

Судам необходимо учитывать, что в соответствии с частью 3 статьи 79 УК КР окончательное наказание по совокупности приговоров по своему размеру должно быть больше как назначенного за

вновь совершенное преступление, так и неотбытой части наказания по предыдущему приговору.

Если по первому приговору лицо осуждено к наказанию, не связанному с лишением свободы, подлежащему исполнению, а по последнему приговору лицо освобождено от отбывания наказания с применением пробационного надзора, то суду следует указать в приговоре, что они подлежат исполнению самостоятельно.

Необходимо иметь в виду, что срок отбывания окончательной меры наказания исчисляется со дня вынесения последнего приговора с зачетом времени заключения под стражу до суда по последнему делу в порядке меры пресечения или задержания. В срок наказания должно быть зачтено наказание полностью или частично отбытое по первому приговору.

В случае совершения обвиняемым нового преступления в период условно-досрочного освобождения, отсрочки исполнения наказания по предыдущему приговору суд к наказанию, назначенному за новое преступление, в соответствии со статьей 79 УК КР необходимо присоединить полностью или частично неотбытое наказание по предыдущему приговору.

15. Согласно части 1 статьи 81 УК КР при полном или частичном сложении наказаний по совокупности преступлений и совокупности приговоров одному дню лишения свободы соответствуют: 1) три дня исправительных работ; 2) восемь часов общественных работ; 3) один день домашнего ареста.

При этом согласно частям 2, 3 статьи 81 УК КР при назначении наказания по совокупности преступлений и совокупности приговоров в виде исправительных работ сложению подлежат лишь

сроки этих наказаний. Соответственно, размеры отчислений из заработка (денежного довольствия) осужденного сложению не подлежат и исчисляются по каждому приговору самостоятельно.

Основные виды наказаний в виде штрафа и лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью при назначении наказания по совокупности преступлений и совокупности приговоров сложению с другими видами наказаний не подлежат и исполняются самостоятельно.

Следует принимать во внимание, что в соответствии с частью 4 статьи 81 УК КР дополнительные наказания различных видов во всех случаях исполняются самостоятельно.

Согласно части 6 статьи 81 УК КР, если лицу, содержащемуся под стражей до судебного разбирательства, в качестве основного наказания назначены штраф либо лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью, общественные или исправительные работы, то суд, учитывая срок содержания под стражей, смягчает ему назначенное наказание или полностью освобождает от его отбывания.

16. Особое внимание следует уделять вопросам назначения наказания при заключении процессуального соглашения.

В соответствии с частью 1 статьи 80 УК КР при заключении обвиняемым соглашения о признании вины, если санкция статьи является альтернативной, где предусмотрены два и более основных видов наказания, суд назначает наказание, не связанное с лишением свободы, в пределах минимального размера наказания, предусмотренного санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части УК КР.

Если санкция статьи (части) Особенной части УК КР предусматривает два основных вида наказаний, не связанных с лишением свободы, то суд, с учетом конкретных обстоятельств дела, может назначить одно из них, но не обязательно менее мягкое из них. При этом необходимо придерживаться правила о назначении минимального срока или размера этого наказания.

В случае отсутствия в санкции статьи наказаний, не связанных с лишением свободы, наказание в виде лишения свободы назначается на одну категорию ниже, чем предусмотрено санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части данного Кодекса. При этом тяжесть преступления не снижается.

При отсутствии наказания в виде лишения свободы суд вправе назначить менее строгое наказание (вид, срок, размер), чем указано в процессуальном соглашении о признании вины, но не вправе назначить более строгое наказание.

Судам при решении вопроса о назначении наказания лицу, с которым заключено соглашение о признании вины, в приговоре, кроме положений, определенных в статьях 490, 491 УПК КР, необходимо мотивировать основания назначения вида, срока или размера наказания.

Следует также учесть, что при заключении лицом соглашения о признании вины, пробационный надзор не применяется.

При заключении соглашения о сотрудничестве суд назначает наказание, предусмотренное в соглашении о сотрудничестве, в соответствии с видами наказаний, указанных в статье 64 УК КР.

17. Вид общественных работ определяется муниципальной службой совместно с органами пробации в соответствии с Уголовно-исполнительным кодексом Кыргызской Республики.

Согласно части 5 статьи 65 УК КР, в случае злостного уклонения лица от выполнения общественных работ, по представлению органа, ведающего исполнением наказания, суд заменяет это наказание другим наказанием, предусмотренным санкцией соответствующей статьи (части статьи) Особенной части этого же Кодекса, по которой лицо было осуждено.

В соответствии с частью 6 данной статьи УК КР в отношении лица, осужденного к общественным работам, которое после постановления приговора суда находится в отпуске по уходу за ребенком, общественные работы суд заменяет штрафом.

Вопрос о привлечении к уголовной ответственности за уклонение от уплаты назначенного штрафа решается на стадии досудебного производства в форме следствия.

18. При назначении наказания в виде лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью в каждом случае в приговоре следует указывать, в качестве основного или дополнительного вида наказания оно назначается. В качестве основного наказания назначается на срок от одного года до пяти лет, а в качестве дополнительного – от шести месяцев до трех лет.

Лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью в качестве дополнительного наказания может назначаться и в тех случаях, когда оно не предусмотрено в качестве наказания в статье Особенной части УК КР, исходя из характера совершенного лицом преступления, которое оно не могло бы совершить, не занимая определенную должность или не занимаясь определенной деятельностью. В этих случаях резолютивная часть при-

говора должна содержать ссылку на часть 3 статьи 66 УК КР.

19. Следует обратить внимание судов на то, что в качестве дополнительного наказания указанная выше мера наказания обязательно назначается судом в случаях совершения специальным субъектом умышленного преступления против жизни и здоровья либо половой неприкосновенности несовершеннолетнего, совершенного с использованием служебного положения.

В этом случае максимальный срок увеличивается в четыре раза, но общий срок – не более чем двенадцать лет.

В резолютивной части приговора судам необходимо обязательно указывать, какую должность или каким видом деятельности не вправе занимать или, соответственно, заниматься осужденный конкретно. То обстоятельство, что к моменту вынесения приговора обвиняемый уже не занимал должность или не занимался тем видом деятельности, с которым было связано совершение преступления, не является препятствием для применения указанного дополнительного наказания.

Судам следует обратить внимание на то, что наказание в виде лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью в качестве основного наказания исполняется с момента вступления в законную силу приговора суда, а в качестве дополнительного наказания – с момента отбытия основного вида наказания (например, лишения свободы).

При назначении общественных работ или штрафа в качестве основного вида наказания, а также при освобождении от наказания с применением пробационного надзора, срок лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью, назначенного в качестве дополнительного

вида наказания, исчисляется с момента вступления приговора суда в законную силу.

20. При назначении наказания в виде лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью в качестве дополнительного вида наказания к исправительным работам, содержанию в дисциплинарной воинской части и лишению свободы на определенный срок, оно распространяется на весь срок отбывания основного вида наказания и на срок, установленный приговором суда, вступившим в законную силу.

Исправительные работы назначаются в случаях, когда обвиняемый имеет постоянное место работы.

В соответствии частями 2, 3 статьи 67 УК КР судам следует устанавливать и указывать в приговоре не только срок этого назначенного наказания, но и проценты (от 20% до 25%) отчисления в доход государства из суммы заработка (денежного довольствия) осужденного.

Уголовное законодательство строго определяет круг лиц, которым можно назначать наказание в виде исправительных работ. Данное наказание не назначается лицам, не имеющим постоянного места работы, беременным женщинам, женщинам или мужчинам, находящимся в отпуске по уходу за ребенком, военнослужащим срочной службы, а также лицам, которые должны достичь пенсионного возраста ранее окончания срока исправительных работ. В связи с этим в ходе судебного разбирательства, наряду с данными, характеризующими личность обвиняемого, следует устанавливать также род занятий, место работы, несение военнослужащим срочной службы.

Вопрос замены данного вида наказания на более строгое, в случаях злостного уклонения от отбывания, решается

лишь на основании представления уполномоченного органа, и может быть заменено на более строгое наказание, предусмотренное санкцией статьи (части статьи) Особенной части УК КР, по которой лицо было осуждено.

В случае утраты осужденным работы после постановления приговора и не трудоустроившемуся добровольно в течение одного месяца, суд заменяет исправительные работы на общественные работы соответствующих категорий. Если в последующем будет установлена злостность уклонения от общественных работ, суд на основании представления уполномоченного органа заменяет на более строгое наказание, предусмотренное санкцией статьи (части статьи) Особенной части УК КР, по которой лицо было осуждено.

Вопрос привлечения к уголовной ответственности за уклонение от исполнения наказания в виде исправительных работ в соответствии с частью 7 статьи 67 УК КР решается на стадии досудебного разбирательства в соответствии с нормами УПК КР.

Необходимо учесть, что согласно части 7 статьи 65, части 8 статьи 67 УК КР в отношении лица, осужденного к общественным работам, которое после вынесения приговора суда признано инвалидом I или II группы, а также в отношении беременной женщины, если беременность наступила после вынесения приговора суда, применяются положения статьи 91 УК КР, то есть осужденное лицо освобождается от дальнейшего отбывания наказания.

21. Штраф может применяться как в качестве основного, так и дополнительного вида наказания. Поэтому в описательно-мотивировочной части приговора обязательно должно быть указано, в качестве какого вида назначается штраф по данному делу.

При этом, если штраф применяется в качестве дополнительного наказания, в соответствии с частью 4 статьи 68 УК КР, может быть назначен не больше половины максимального размера, но не ниже минимального размера соответствующей категории.

Часть 5 статьи 68 УК КР предусматривает условия привлечения к ответственности за уклонение от уплаты штрафа, назначенного в качестве основного вида наказания. Если осужденный в течение одного месяца не уплачивает размер штрафа, сумма штрафа удваивается. При дальнейшем уклонении от уплаты штрафа в течение более двух месяцев, данный вид наказания заменяется судом лишением свободы в пределах срока, предусмотренного соответствующей статьей Особенной части УК КР, по которой лицо признано виновным.

В случае если санкция соответствующей статьи (части статьи) Особенной части УК КР не предусматривает лишение свободы, то суд заменяет штраф лишением свободы I категории. Указанные обстоятельства решаются судом на основании представления уполномоченного органа.

При назначении штрафа в качестве основного и дополнительного вида наказания судам надлежит руководствоваться статьей 68 УК КР и назначать штрафы в пределах категорий.

Однако при совокупности преступлений и приговоров, в случае назначения штрафа в виде основного вида наказания, подлежит применению частичное или полное сложение размеров штрафа, в соответствии с частью 2 статьи 78 УК КР.

При условии назначения штрафа в виде дополнительного наказания по каждому эпизоду преступлений, в соответствии с частью 4 статьи 68 УК КР, его

размер не должен превышать половины максимального размера соответствующей категории, а при совокупности преступлений или приговоров размер штрафа не может превышать размера самого строгого его вида, то есть штрафа VI категории.

В связи с этим в резолютивной части приговора необходимо отдельно указывать отдельным абзацем названную норму материального права, а также разъяснять обвиняемым (осужденным) последствия неуплаты штрафа как основного наказания с занесением в протокол судебного заседания.

22. Срок наказания в виде лишения свободы должен быть определен в соответствии с его категорией, установленной в санкции статьи (части статьи) Особенной части УК КР. Судам в приговоре надлежит мотивировать основания применения данного вида наказания, а также его срока.

В случае частичного или полного сложения сроков лишения свободы при назначении наказаний по совокупности преступлений и по совокупности приговоров максимальный срок лишения свободы не может быть более двадцати лет.

23. Судам следует обратить внимание на то, что при вынесении обвинительного приговора по уголовным делам, помимо назначения как основных, так и дополнительных видов наказаний, в каждом случае необходимо обсуждать вопрос о применении мер безопасности, предусмотренных статьями 95-100 УК КР.

Кроме основных и дополнительных мер наказания, в зависимости от совершенного преступного деяния обвиняемым, суды должны учесть необходимость применения иных принудительных мер уголовно-правового воздействия (меры безопасности), которые предусмотрены главой 16 УК КР.

Такие меры применяются судом независимо от привлечения лица к уголовной ответственности либо освобождения его от уголовной ответственности или наказания. Следует принимать во внимание, что конфискация имущества является мерой безопасности и исключена из видов наказания, она состоит в безвозмездном изъятии имущества с последующим обращением в собственность государства.

Перечень имущества, подлежащего конфискации на основании обвинительного приговора, содержится в пунктах 1-4 части 1 статьи 96 УК КР.

Имущество может быть конфисковано у собственника по решению суда как мера безопасности в прямо предусмотренных УК КР случаях (данные положения указаны в постановлении Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «О судебном приговоре»).

После назначения наказания (основного или дополнительного) гражданину иностранного государства или лицу без гражданства в случае необходимости судам решить вопрос о применении такой меры безопасности, как выдворение, предусмотренной статьей 100 УК КР. Выдворение исполняется после отбытия как основного, так и дополнительного вида наказания.

При этом надо учитывать характер совершенного преступления и нанесенный вред, а также личность осужденного, общественную опасность совершенного преступления и наступившие последствия в каждом случае индивидуально.

Судам при назначении наказаний физическому лицу следует обсуждать вопрос о необходимости привлечения юридического лица к ответственности. Это обосновывается тем, что противоправные деяния отдельных физических лиц могут казаться незначительными по сравнению с теми вредными послед-

ствиями, которые влекут неправомерные деяния, совершенные посредством юридического лица, или в тех случаях, когда физическое лицо, совершившее преступление, не может быть установлено.

Только физическое лицо является субъектом преступления, а юридическое лицо является субъектом ответственности, если юридические лица используются для облегчения совершения преступления. Деяния совершаются от имени и посредством юридического лица, а противоправное деяние также должно быть совершено в интересах данного юридического лица.

Юридическое лицо не признается субъектом преступления, но к нему могут применяться различные санкции. В УК КР они выступают как меры уголовно-правового воздействия, предусмотренные статьей 123 УК КР, только за совершение преступлений, предусмотренных статьями 171, 213-215, 233-235, 237-242, 282, 288-292, 294, 324, 327 и 328 УК КР.

Суд может возложить на юридическое лицо обязанность по возмещению причиненного ущерба в результате совершенного противоправного деяния. Это может быть выражено в возмещении имущественного ущерба, в предотвращении дальнейшего загрязнения окружающей среды, в обеспечении безопасных условий труда и др.

К юридическому лицу применяются принудительные меры уголовно-правового воздействия, предусмотренные статьей 124 УК КР.

24. Судам следует строго соблюдать требования уголовного законодательства, определяющего перечень преступлений, за совершение которых может быть назначено наказание в виде пожизненного лишения свободы: часть 2 статьи 130, часть 4 статьи 161, часть 4 ста-

ты 162, часть 3 статьи 239, статьи 380, 381, 383, 384, 386, часть 3 статьи 389 УК КР.

В случаях, регламентированных указанными статьями, если суд приходит к убеждению о невозможности применения наказания в виде лишения свободы на определенный срок, назначается пожизненное лишение свободы.

При этом необходимо принимать во внимание, что пожизненное лишение свободы не назначается женщинам; лицам, совершившим преступление в возрасте до восемнадцати лет; мужчинам, достигшим в момент совершения преступления шестидесятилетнего возраста.

25. Суд, рассматривающий дело в апелляционном порядке, проверяет законность, обоснованность приговора лишь в той части, в которой оно обжаловано, и только в отношении тех осужденных, которых касается жалоба или представление.

В соответствии со статьей 410 УПК КР приговор, по которому назначено наказание, может быть отменен или изменен из-за несоответствия назначенного наказания тяжести совершенного преступления или проступка.

При этом согласно статье 414 УПК КР суд апелляционной инстанции вправе смягчить наказание в пределах санкции статьи УК КР и (или) КоП КР. Суд апелляционной инстанции вправе назначить осужденному более строгое наказание, если по этому основанию было принесено представление обвинителем или подана жалоба потерпевшим, частным обвинителем или их представителями.

Судам следует принимать во внимание, что принятие решения, ухудшающего положение осужденного, допускается лишь при наличии соответствующих доводов в жалобах стороны обвинения или в представлении прокурора и лишь в их пределах.

Решение, ухудшающее положение осужденного, не может выходить за пределы обвинения, предъявленного обвиняемому и поддержанного в суде первой инстанции стороной обвинения.

Судам при рассмотрении дел в апелляционном порядке по жалобам и представлениям на приговоры надлежит проверять соблюдение общих начал назначения наказания при постановлении приговора, соответствие назначенного наказания тяжести уголовного правонарушения и личности осужденного, правильность применения норм уголовного законодательства при назначении наказания, а также соблюдение норм уголов-

но-процессуального законодательства, регламентирующих порядок изложения в приговоре решения о мере наказания и конкретных обстоятельств дела, которые при этом учитывались.

При обнаружении ошибок и нарушений закона, допущенных судами первой инстанции при назначении наказания, вышестоящие судебные инстанции должны принимать предусмотренные действующим законодательством меры по их устранению.

И.о. председателя

Н. Бакирова

Секретарь

Т. Чаргынова

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН ПЛЕНУМУНУН ТОКТОМУ

2021-жылдын 26-февралы

№ 5

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультациялык кеңештин курамын шайлоо жөнүндө

«Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 15-берененин 2-пунктунун 4-пунктчасына, 24-3-берененин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультациялык кеңеш жөнүндө Жобону жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленуму

токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультациялык кеңеши төмөнкү курамда шайлансын:

Илимий-консультациялык кеңештин төрагасы **Калиева Гульбара Утюровна** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрайымы;

Илимий-консультациялык кеңештин катчысы **Давлетов Айбек Абубакирович** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

Илимий-консультациялык кеңештин жазык-укук маселелери боюнча секциясынын жетекчиси **Бакирова Нургуль Жакыповна** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары;

секция мүчөлөрү:

1) **Сыдыков Аскат Шаршекович** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

2) **Токтомамбетов Кеңешбек Божоевич** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

3) **Мамбеталы Жаңыл** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

4) **Карабеков Алмаз Маматбекович** – Бишкек шаардык сотунун судьясы;

5) **Воронцова Ирина Николаевна** – Бишкек шаардык сотунун судьясы;

6) **Джаналиев Бекболот Болотбекович** – Бишкек шаарынын Октябрь райондук сотунун төрагасы;

7) **Термечиков Мирлан Арстанбекович** – Бишкек шаарынын Биринчи май райондук сотунун судьясы;

8) **Шукурбеков Азизбек Шарипович** – Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын уюштуруу иштерин камсыздоо жана ченемдик укуктук актыларды экспертизалоо башкармалыгынын улук прокурору;

9) **Батырбаев Бактыбек Сулайманович** – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин юридикалык факультетинин жазык укугу жана жазык процесси кафедрасынын профессору, юридика илимдеринин кандидаты;

10) **Сулайманова Назгуль Назарбековна** – Б. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин юридикалык факультетинин жазык укугу жана криминология кафедрасынын башчысы, юридика илимдеринин доктору, профессор;

11) **Сманалиев Кынатбек Мойникович** – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин юридикалык факультетинин деканы, юридика илимдеринин доктору, профессор;

12) Джоробекова Арзыгуль Мамаюнусовна – Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин милициянын генерал-майору Э. Алиев атындагы академиясынын башчысынын орун басары, юридика илимдеринин доктору, профессор;

13) Адамбекова Айлен Догдурбековна – Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин милициянын генерал-майору Э. Алиев атындагы академиясынын илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо боюнча № 4 факультетинин улук илимий кызматкери, юридика илимдеринин доктору;

14) Ким Олег Дмитриевич – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын криминалистика жана соттук экспертиза кафедрасынын профессору, юридика илимдеринин доктору;

15) Эсенбекова Асия Таштанбековна – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын жазык укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

16) Жумашев Азамат Бейшенбаевич – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын жазык процесси жана прокурордук көзөмөл кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

17) Кубатбекова Айнура Сатымбаевна – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын жазык укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

18) Кулбаев Аслан Касымалиевич – отставкадагы милициянын полковниги, юридика илимдеринин кандидаты.

Илимий-консультациялык кеңештин жарандык жана экономикалык укук

маселелери боюнча секциясынын жетекчиси **Асанова Нургуль Молдобековна** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары;

секция мүчөлөрү:

1) Джамашева Феруза Зулумбековна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

2) Арстанбаева Дилара Эркиновна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

3) Мельникова Маргарита Павловна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

4) Садырова Чинара Идрисовна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

5) Айтбаева Индира Мукашевна – отставкадагы судья;

6) Гутниченко Лариса Викторовна – отставкадагы судья;

7) Садыкова Гулмира Сартовна – Бишкек шаардык сотунун төрагасынын орун басары;

8) Кудайбергенев Алмазбек Нурсеитович – Бишкек шаардык сотунун судьясы;

9) Калыбаев Алмаз Жээнкулович – Бишкек шаарынын Биринчи май райондук сотунун төрагасы;

10) Давлетбаева Мадина Акремовна – юрист;

11) Курманбаева Аида Маратовна – Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин мамлекеттик жана муниципалдык кызмат, укук коргоо органдары жана сот тутуму чөйрөсүндөгү мыйзамдар башкармалыгынын башчысы;

12) Раманкулов Кубанычбек Советович – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин юридикалык факультетинин жарандык укук жана процесс кафедрасынын башчысы, юридика илимдеринин кандидаты, профессордун милдетин аткаруучу;

13) Ниязова Анара Натыевна – Б. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин юридикалык факультетинин жарандык укук жана процесс кафедрасынын башчысы, юридика илимдеринин доктору;

14) Алишева Алия Бекбергеновна – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын жарандык жана үй-бүлө укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

15) Сабырова Кундуз Джумадиловна – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын жарандык жана үй-бүлө укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

16) Муратбекова Салтанат Муратбековна – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридика академиясынын конституциялык жана муниципалдык укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

17) Кыргызбаев Эрмамат Кыргызбаевич – Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын жазык жана жарандык сот өндүрүшү башкармалыгынын жарандык сот өндүрүшү бөлүмүнүн улук прокурору.

Илимий-консультациялык кеңештин административдик укук маселелери боюнча секциясынын жетекчиси **Токбаева Айнаш Абдымановна** – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары,

секция мүчөлөрү:

1) Аманалиева Бактыгуль Кыдыргычевна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

2) Акматов Болотбек Джусупбекович – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

3) Боронбаева Дильфуза Салимовна – Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы;

4) Сатыбалдиев Болотбек Топчубаевич – Бишкек шаардык сотунун төрагасынын орун басары;

5) Горшкова Ирина Вадимовна – Бишкек шаардык сотунун судьясы;

6) Досмамбетова Чолпон Монолдорвна – Бишкек шаарынын административдик сотунун төрагасы;

7) Рустамбаев Алишер Абдукаримович – Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын жазык жана жарандык сот өндүрүшү башкармалыгынын жарандык сот өндүрүшү бөлүмүнүн прокурору;

8) Калыбаева Алия Абдысатарвна – Б. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин юридикалык факультетинин соттук экспертиза кафедрасынын башчысы, юридика илимдеринин кандидаты, доцент;

9) Карабаев Бакыт Рысбекович – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Кыргыз мамлекеттик юридикалык академиясынын административдик жана финансы укугу кафедрасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

10) Аленкина Наталья Борисовна – Борбордук Азиядагы Америкалык университеттин укук программасынын доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

11) Салиев Азамат Рахимбердиевич – юрист;

12) Абакирова Асель Мырзакановна – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин доценти, юридика илимдеринин кандидаты;

13) Исраилова Айганыш Мукашевна – Б. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин административдик жана финансы укугу кафедрасы-

нын башчысы, юридика илимдеринин доктору, профессор;

2. Ушул токтом кабыл алынганына байланыштуу төмөнкү токтомдор күчүн жоготту деп таанылсын:

1) Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун 2019-жылдын 11-январындагы № 2 «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультативдик кеңештин курамын бекитүү жөнүндө» токтому;

2) Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун 2019-жылдын 24-майдагы № 12 «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Илимий-консультативдик кеңештин

курамын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Пленумунун 2019-жылдын 11-январындагы № 2 токтомуна өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу» токтому.

**Кыргыз Республикасынын
Жогорку сотунун Төрагасынын
милдетин аткаруучу Н. Бакирова**

**Пленумдун катчысы,
Кыргыз Республикасынын
Жогорку сотунун
судьясы Т. Чаргынова**

ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПЛЕНУМА ВЕРХОВНОГО СУДА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

26 февраля 2021 года

№ 5

г. Бишкек

Об избрании состава Научно-консультативного совета при Верховном суде Кыргызской Республики

Руководствуясь подпунктом 4 пункта 2 статьи 15, статей 24-3 Закона Кыргызской Республики «О Верховном суде Кыргызской Республики и местных судах» и Положением о Научно-консультативном совете при Верховном суде Кыргызской Республики, Пленум Верховного суда Кыргызской Республики

постановляет:

1. Избрать Научно-консультативный совет при Верховном суде Кыргызской Республики в следующем составе:

председателем Научно-консультативного совета – **Калиеву Гульбару Утюровну**, председателя Верховного суда Кыргызской Республики;

секретарем Научно-консультативного совета – **Давлетова Айбека Абубакировича**, судью Верховного суда Кыргызской Республики.

Руководителем секции по уголовно-правовым вопросам – **Бакирову Нургуль Жакыповну**, заместителя председателя Верховного суда Кыргызской Республики.

членами секции:

1) **Сыдыкова Аската Шаршековича** – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

2) **Токтомамбетова Кенешбека Божокоевича** – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

3) **Мамбеталы Жаныл** – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

4) **Карабекова Алмаза Маматбековича** – судью Бишкекского городского суда;

5) **Воронцову Ирину Николаевну** – судью Бишкекского городского суда;

6) **Джаналиева Бекболота Болотбековича** – председателя Октябрьского районного суда г. Бишкек;

7) **Термечикова Мирлана Арстанбековича** – судью Первомайского районного суда г. Бишкек;

8) **Шукурбекова Азизбека Шариповича** – старшего прокурора Управления экспертизы законов и организации работы Генеральной прокуратуры Кыргызской Республики;

9) **Батырбаева Бактыбека Сулаймановича** – профессора кафедры уголовного права и уголовного процесса юридического факультета Кыргызского Национального университета имени Ж. Баласагына, кандидата юридических наук;

10) **Сулайманову Назгуль Назарбековну** – заведующую кафедрой уголовного права и криминологии юридического факультета Кыргызско-Российского Славянского университета имени Б. Ельцина, доктора юридических наук, профессора;

11) **Сманалиева Кынатбека Мойноковича** – декана юридического факультета Кыргызского Национального университета имени Ж. Баласагына, доктора юридических наук, профессора;

12) **Джоробекову Арзыгуль Мамаюновну** – заместителя начальника

Академии Министерства внутренних дел Кыргызской Республики имени генерал-майора милиции Э.Алиева, доктора юридических наук, профессора;

13) Адамбекову Айлен Догдурбековну – старшего научного сотрудника факультета № 4 научных и научно-преподавательских кадров Академии Министерства внутренних дел Кыргызской Республики имени генерал-майора милиции Э.Алиева, доктора юридических наук;

14) Ким Олега Дмитриевича – профессора кафедры криминалистики и судебных экспертиз Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, доктора юридических наук;

15) Эсенбекову Асию Таштанбековну – доцента кафедры уголовного права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

16) Жумашева Азамата Бейшенбаевича – доцента кафедры уголовного процесса и прокурорского надзора Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

17) Кубатбекову Айнуру Сатымбаевну – доцента кафедры уголовного права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

18) Кулбаева Аслана Касымалиевича – полковника милиции в отставке, кандидата юридических наук.

Руководителем секции по гражданским и экономическим правовым вопросам – **Асанову Нургуль Молдобековну**, заместителя председателя Верховного суда Кыргызской Республики,

членами секции:

1) Джамашеву Ферузу Зулумбековну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

2) Арстанбаеву Дилару Эркиновну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

3) Мельникову Маргариту Павловну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

4) Садырову Чинару Идрисовну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

5) Айтбаеву Индиру Мукашевну – судью в отставке;

6) Гутниченко Ларису Викторовну – судью в отставке;

7) Садыкову Гульмиру Сартовну – заместителя председателя Бишкекского городского суда;

8) Кудайбергенова Алмазбека Нурсеитовича – судью Бишкекского городского суда;

9) Калыбаева Алмаза Жээнкуловича – председателя Первомайского районного суда г. Бишкек;

10) Давлетбаеву Мадину Акремовну – юриста;

11) Курманбаеву Аиду Маратовну – начальника Управления законодательства в сфере государственной и муниципальной службы, правоохранительных органов и судебной системы Министерства юстиции Кыргызской Республики;

12) Раманкулова Кубанычбека Советовича – заведующего кафедрой гражданского права и процесса юридического факультета Кыргызского Национального университета имени Ж. Баласагына, кандидата юридических наук, и.о. профессора;

13) Ниязову Анару Натыевну – заведующую кафедрой гражданского права и процесса юридического факультета Кыргызско-Российского Славянского

университета имени Б. Ельцина, доктора юридических наук;

14) Алишеву Алию Бекбергеновну – доцента кафедры гражданского и семейного права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

15) Сабырову Кундуз Джумадиловну – доцента кафедры гражданского и семейного права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

16) Муратбекову Салтанат Муратбековну – доцента кафедры конституционного и муниципального права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

17) Кыргызбаева Эрмамата Кыргызбаевича – старшего прокурора отдела гражданского судопроизводства управления уголовного и гражданского судопроизводства Генеральной прокуратуры Кыргызской Республики.

Руководителем секции по административным правовым вопросам – **Токбаеву Айнаш Абдымановну**, заместителя председателя Верховного суда Кыргызской Республики,

членами секции:

1) Аманалиеву Бактыгуль Кыдыргычевну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

2) Акматова Болотбека Джусупбековича – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

3) Боронбаеву Дильфузу Салимовну – судью Верховного суда Кыргызской Республики;

4) Сатыбалдиева Болотбека Топчубаевича – заместителя председателя Бишкекского городского суда;

5) Горшковскую Ирину Вадимовну – судью Бишкекского городского суда;

6) Досмамбетову Чолпон Монолдорвну – председателя Административного суда города Бишкек;

7) Рустамбаева Алишера Абдукаримовича – прокурора отдела гражданского судопроизводства управления уголовного и гражданского судопроизводства Генеральной прокуратуры Кыргызской Республики;

8) Калыбаеву Алию Абдысатаровну – заведующего кафедрой судебной экспертизы юридического факультета Кыргызско-Российского Славянского университета имени Б. Ельцина, кандидата юридических наук, доцента;

9) Карабаева Бакыта Рысбековича – доцента кафедры административного и финансового права Кыргызской Государственной юридической академии при Правительстве Кыргызской Республики, кандидата юридических наук;

10) Аленкину Наталью Борисовну – доцента программы права Американского университета Центральной Азии, кандидата юридических наук;

11) Салиева Азамата Рахимбердиевича – юриста;

12) Абакирову Асель Мырзакановну – доцента Кыргызского Национального университета имени Ж. Баласагына, кандидата юридических наук;

13) Исраилову Айганыш Мукашевну – заведующую кафедрой административного и финансового права юридического факультета Кыргызско-Российского Славянского университета имени Б. Ельцина, доктора юридических наук, профессора.

2. В связи с принятием настоящего постановления, признать утратившими силу:

1) постановление Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «Об

избрании состава Научно-консультативного совета при Верховном суде Кыргызской Республики» от 11 января 2019 года № 2;

2) постановление Пленума Верховного суда Кыргызской Республики от 24 мая 2019 года «О внесении изменений и дополнений в постановление Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «Об избрании состава Научно-кон-

сультативного совета при Верховном суде Кыргызской Республики от 11 января 2019 года № 2».

**И.о. Председателя Верховного суда
Кыргызской Республики Н. Бакирова**

**Секретарь Пленума,
судья Верховного суда
Кыргызской Республики Т. Чаргынова**

**Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы К. Эсенкановдун
жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук
коллегиясынын 2020-жылдагы иши жөнүндөгү
МААЛЫМАТЫ**

Урматтуу Пленумдун мүчөлөрү, жыйындын катышуучулары!

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы (мындан ары *соттук коллегия*) тарабынан 2020-жылы жергиликтүү соттордун мыйзамдуу күчүнө кирген актыларын **кассациялык** тартипте **752** жазык иши каралды, **464** кассациялык даттануулардан – **181** (39 %) даттануу жана **220** прокурордун сунуштарынын **94** (42 %) канааттандырылган, жалпысынан **275** иш канааттандыруу менен каралды, бул көрсөткүч жалпы каралган иштердин санын (40,2 %) түзөт. **17** жазык иш кыскартылган (5,1 %).

Жазык сот өндүрүшүндө **166** соттук материал каралган (2019-ж. – **133**).

2020-жылы жалпы **113** жоруктар жөнүндө иш келип түшүп, анын ичинен **27** жокко чыгарылып, **73** күчүндө калтырылып, **15** өзгөртүлгөн.

Жаңы жана **кайтадан ачылган жагдайлар** боюнча **124** иш кайрадан каралды, алардын ичинен: **40** арыз (32,2 %) канааттандырылган, ал эми **84** (67,7 %) канааттандыруусуз калтырылган.

Жалпысынан жазык коллегия тарабынан 2020-жылда **1158** иш каралды.

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун иш кароосунун сапаты төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт (адамдардын саны боюнча):

- жалпысынан **897** адамга карата соттук актылар даттанылган, алардын ичинен:

- биринчи инстанциядагы соттордун соттук актылары **432** адамга карата даттанылып (жалпы сандан 48,1 %), алардын ичинен **269** адамга карата күчүндө калтырылып (62,2 %), **94** адамга карата жокко чыгарылып (21,7 %), **69** адамга карата өзгөртүлгөн (15,9 %);

- экинчи инстанциядагы соттордун соттук актылары **417** адамга карата даттанылып (жалпы сандан 47,4%), алардын ичинен **238** адамга карата күчүндө калтырылып (57 %), **116** адамга карата жокко чыгарылып (27,8%), **63** адамга карата өзгөртүлгөн (15 %).

Каралган жазык иштердин түзүлүшү (структурасы) төмөндөгүдөй:

- **234** иш же 32,5 % менчикке каршы кылмыштар жөнүндө (2019-ж. – **341** же 32 %), алардын ичинен уурдоо – **36** (15,3 %), алдамчылык – **105** (44,8%); каракчылык – **23** (9,8%); ишенип берилген мүлктү ыйгарып алуу же төлөмөр болуу – **22** (9,4 %);

- **104** иш же (14,4 %) өмүргө жана саламаттыкка каршы кылмыштар (2019-ж. – **151** же 12,4 %), алардын ичинен киши өлтүрүү – **45** (43,2 %); саламаттыкка атайылап оор залал келтирүү – **30** (28,8 %);

- **114** иш же (15,8 %) кызматтык кылмыштар (2019-ж. – **208** иш же 17,1 %), алардын ичинен кызматтык абалынан кыянаттык менен пайдалануу – **50** (43,8 %) кызматтык укуктардан аша чабуу – **23** (20,1%) опузалап пара талап кылуу – **14** (12,2 %);

- **104** иш же 14,4 % калктын саламаттыгына жана коомдук коопсуздукка

каршы кылмыштар (2019-ж. – 151 иш же 12,4 %), алардын ичинен башкага берүү максатын көздөбөгөн баңги каражаттарын мыйзамсыз даярдоо, сатып алуу, сактоо – 20 иш (31,7 %); башкага берүү максатында – 42 иш (66,6 %).

Жазык коллегиянын өндүрүшүнө 2020-жылы кароого 764 жазык иши келип түшүп, алардан 752 жазык иш 897 адамга карата каралып бүткөн: алардын ичинен 58 иш 75 адамга карата актоо өкүмү (52 кишиге карата өкүмдөр күчүндө калтырылып, 24 кишиге карата өкүмдөр жокко чыгарылган); 17 иш 46 адамга карата кыскартылган.

2005-жылдан тартып 2020-жылга карата жалпысынан 365 адамга карата өмүр бою эркиндигинен ажыратуу жазасы берилген.

Соттук коллегиянын судьясына 2020-жылы орто эсеп менен 1 айда болгон иш жүктөм 9,7 соттук иш (2019-ж. – 29,16); түздү.

Биринчи инстанциядагы соттордун жазык иштер боюнча соттук актыларын сапаты боюнча анализдеп келгенде:

Бишкек шаарынын соттору боюнча жазык иштерин гана алганда, 150 иш даттанылган (213 адамга карата), анын ичинен 139 адамга карата күчүндө, 38 жокко чыгарылып, 33 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдор жокко чыгарылган.

Чүй облусуна караштуу соттор боюнча 47 иш даттанылган (62 адамга карата), анын ичинен 37 адамга карата күчүндө, 11 жокко чыгарылып, 10 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдор жокко чыгарылган.

Ош облусуна караштуу соттор боюнча 56 иш даттанылган (86 адамга карата),

анын ичинен 49 адамга карата күчүндө, 17 жокко чыгарылып, 12 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдор жокко чыгарылган.

Жалал-Абад облусуна караштуу соттор боюнча 45 иш даттанылган (68 адамга карата), анын ичинен 42 адамга карата күчүндө, 20 жокко чыгарылып, 5 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдор жокко чыгарылган.

Баткен облусуна караштуу соттор боюнча 27 иш даттанылган (43 адамга карата), анын ичинен 25 адамга карата күчүндө, 14 жокко чыгарылып, 5 өзгөртүлгөн.

Ысык-Көл облусуна караштуу соттор боюнча 23 иш даттанылган (25 адамга карата), анын ичинен 14 адамга карата күчүндө, 4 жокко чыгарылып, 6 өзгөртүлгөн.

Нарын облусуна караштуу соттор боюнча 10 иш даттанылган (12 адамга карата), анын ичинен 3 адамга карата күчүндө, 7 жокко чыгарылып, 3 өзгөртүлгөн.

Талас облусуна караштуу соттор боюнча 8 иш даттанылган (10 адамга карата), анын ичинен 2 адамга карата күчүндө, 7 жокко чыгарылып, 2 өзгөртүлгөн.

Экинчи инстанциядагы соттордун жазык иштер боюнча апелляциялык жана кассациялык тартипте кабыл алган соттук актыларын анализдеп келгенде:

Бишкек шаардык соту боюнча жазык иштерин алганда 519 жазык иштери даттанылган (828 адамга карата), анын ичинен 513 адамга карата күчүндө, 85 жокко чыгарылып, 228 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 2 жокко чыгарылган.

Чүй облусунун соту боюнча 274 иш даттанылган (366 адамга карата), анын ичинен 176 адамга карата күчүндө,

96 жокко чыгарылып, 94 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 39 жокко чыгарылган.

Ош облусунун соту боюнча жазык иштерин алганда 267 иш даттанылган (347 адамга карата), анын ичинен 174 адамга карата күчүндө, 56 жокко чыгарылып, 116 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 1 жокко чыгарылган.

Жалал-Абад облусунун соту боюнча жазык иштерин алганда 241 иш даттанылган (289 адамга карата), анын ичинен 72 адамга карата күчүндө, 73 жокко чыгарылып, 117 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 27 жокко чыгарылган.

Баткен облусунун соту боюнча 149 жазык иштери даттанылган (228 адамга карата), анын ичинен 49 адамга карата күчүндө, 41 жокко чыгарылып, 101 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 6 жокко чыгарылган.

Ысык-Көл облусунун соту боюнча 92 иш даттанылган (122 адамга карата), анын ичинен 40 адамга карата күчүндө, 34 жокко чыгарылып, 47 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 1 жокко чыгарылган.

Нарын облусунун соту боюнча 34 иш даттанылган (48 адамга карата), анын ичинен 12 адамга карата күчүндө, 26 жокко чыгарылып, 10 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 4 жокко чыгарылган.

Талас облусунун соту боюнча 33 жазык иштери даттанылган (39 адамга карата), анын ичинен 12 адамга карата күчүндө, 5 жокко чыгарылып, 17 өзгөртүлгөн, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 2 жокко чыгарылган, кылмыш ишти кыскартуу жөнүндө токтомдордун 3 адамга карата күчүндө калтырылган.

2020-жылы соттук коллегия камсыздоо бөлүм менен биргеликте төмөндөгү иштерди жүргүзгөн:

Соттук коллегия жана коллегиянын ишин камсыздоо бөлүмү тарабынан отчёттук мезгилде Кыргыз Республикасынын Президентинин Аппаратынан, Жогорку Кеңештен, Өкмөттөн, мамлекеттик органдардан келип түшкөн каттары, ошондой эле жарандардын арыздары, жазык иштери боюнча соттук процесстин катышуучуларынын кайрылуулары негизинен каралып, тийиштүү жооптор берилип келген. **Жалпысынан соттук коллегиянын жана анын ишин камсыздоо бөлүмүнүн өндүрүшүнө 632 кайрылуу түшүп, алар өз убагында чечилип, тийиштүү жооптор берилген.**

Ошондой эле, бөлүмдүн консультанттары тарабынан Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун информатикалык технология бөлүмүнө негизинен каралган жазык иштер боюнча жалпысынан 714 соттук актылары www.act.sot.kg интернет-ресурсуна жайгаштырууга берилген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна жергиликтүү соттор тарабынан кассациялык иретинде кароого жөнөтүлгөн иштердин жол-жоболоштуруусунун тууралыгы текшерилип, **жыйынтыгында 131 иш кароосуз кайтарылган.**

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу ЖАМКы тарабынан Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна кат жиберилип, анда Бишкек шаарынын ТИЗО-1, Нижний-Нооруз айылындагы ТИЗО-50, Ош шаарындагы ТИЗО-5 жана Каракол шаарындагы ТИЗО-3 мекемелеринде бир жылдан ашуу камакта отурушкан айыпталуучулар бардыгын белгилешкен.

ЖАМКнын көрсөтүлгөн кайрылуусунун алкагында 2020-жылдын ноябрь-

декабрь айларында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын милдетин аткаруучу Н. Бакирова тарабынан Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук тажырыйбаны жалпылоо бөлүмүнө республика боюнча камакта жаткан канча айыпталуучуга карата жазык иш бир жылдан ашуун каралып жаткандыгын аныктоо тууралуу тапшырма берилип, анын натыйжасында республика боюнча бир жылдан ашуун убакыт камакта жаткан айыпталуучулардын жазык ишинин саны 42 түзөөрү аныкталган. **Тактап айтканда:**

Биринчи Май райондук сотунун өндүрүшүндө **11** жазык иши;

Октябрь райондук сотунун өндүрүшүндө **4** жазык иши;

Ленин райондук сотунун өндүрүшүндө **3** жазык иши;

Аламүдүн, Сокулук, Токмок, Жайыл, Сузак, Токтогул, Базар-Коргон, Ак-Суу, Ысык-Көл, Баткен райондук сотторунун жана Ош, Кызыл-Кыя шаардык сотторунун өндүрүшүндө **1** же **2** ден жазык иштери кездешет.

Жазык иштердин категориялары боюнча:

Оор кылмыштар – **17** жазык иш (43%), көбүнчө алдамчылык жана баңги затты ири өлчөмдө таратуу кылмыштары;

Өзгөчө оор кылмыштар – **25** жазык иш (57%), көбүнчө адам өлтүрүү, зордуктоо, баңги затты өзгөчө ири өлчөмдө таратуу жана каракчылык кылмыштары түзөт.

Бир жылдан ашуун камакта жаткан айыпталуучулардын жазык иштери көп санда болгондуктан жана аны четтетүү максатында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндөгү иштер боюнча соттук коллегиясынын судьялары төраганын м.а. Н. Бакированын же-

текчилигинде жыйналыш өткөрүлүп, түзүлгөн кырдаалды талкуулап, анын жыйынтыгы жергиликтүү сотторго катиретинде жиберилген жана кетирилип жаткан мөөнөт боюнча кемчиликтерге көңүлдөрү бурулуп, аларды жоюу үчүн эскертүү берилген.

Мындан сырткары, 2020-жылдын 1-жарым жылдыгынын иш планына «Алдамчылык, ыйгарып алуу же корутуу жөнүндө иштер боюнча соттук практикасы тууралуу» токтомдун долбоорун Пленумга чыгаруу жана 2-жарым жылдыкка «Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун мамлекеттик жана муниципалдык кызматтык кызыкчылыктарына каршы коррупциялык же башка кылмыштар боюнча жоопкерчилик тууралуу мыйзамдарды колдонуусу жөнүндө» токтомдун долбоорун Пленумга чыгаруусу каралган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан 2020-жылда каралган кээ бир иштер боюнча төмөндөгү каталар жана кемчиликтер аныкталган:

1. Ош шаардык сотунун 2019-жылдын 18-июлундагы өкүмү менен,

Самиева Айнура Абдималиковна, Кыргыз Республикасынын КЖКнын (1.10.1997-жылдагы редакциясы) 166-беренесинин 4-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча күнөөлүү деп табылып, 5 жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 182-беренеси боюнча күнөөлүү деп табылып, 3 жылга эркиндигинен ажыратылган. Ушул эле КЖКнын 59-беренесинин 1-бөлүгүнүн негизинде А.Самиевага белгиленген жазалар жарым-жартылай кошулуп, биротоло 5 жыл 6 айга эркиндигинен ажыратылган. **Жусупова Гулниса**

Темирбаевна, Кыргыз Республикасынын КЖКнын (1.10.1997-жылдагы редакциясы) 166-беренесинин 4-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча күнөөлүү деп табылып, 5 жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 182-беренеси (2 эпизод) боюнча күнөөлүү деп табылып, 3 жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 166-беренесинин 3-бөлүгү (4 эпизод) менен күнөөлүү деп табылып, ар бири боюнча 3 (үч) жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 166-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту (4 эпизод) менен күнөөлүү деп табылып, ар бири боюнча 2 (эки) жылга эркиндигинен ажыратылган. Ушул эле КЖКнын 59-беренесинин 1-бөлүгүнүн негизинде Г. Жусуповага белгиленген жазалар жарым-жартылай кошулуп, биротоло 6 жылга эркиндигинен ажыратылган. **Калматова Канайым Тагаевна**, Кыргыз Республикасынын КЖКнын (1.10.1997-жылдагы редакциясы) 166-беренесинин 4-бөлүгүнүн 2-пункту менен күнөөлүү деп табылып, 5 жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 182-беренеси боюнча күнөөлүү деп табылып, 3 жылга эркиндигинен ажыратылган. Ушул эле КЖКнын 59-беренесинин 1-бөлүгүнүн негизинде К.Калматовага белгиленген жазалар жарым-жартылай кошулуп, биротоло 5 жыл 6 айга эркиндигинен ажыратылган. **Кожошева Алтынай Токтобековна**, Кыргыз Республикасынын КЖКнын (1.10.1997-жылдагы редакциясы) 166-беренесинин 4-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча күнөөлүү деп табылып, 6 жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 182-беренеси (2 эпизод) менен күнөөлүү деп табылып, 3 (үч) жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле Кодекстин 166-беренесинин 3-бөлүгү (12 эпизод) менен күнөөлүү деп табылып, ар бири боюнча 4 (төрт) жылга эркиндигинен ажыратылган; - ушул эле

Кодекстин 166-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту (9 эпизод) менен күнөөлүү деп табылып, ар бири боюнча 3 жылга эркиндигинен ажыратылган. Ушул эле КЖКнын 59-беренесинин 1-бөлүгүнүн негизинде А. Кожошевага белгиленген жазалар жарым-жартылай кошулуп, биротоло 8 жылга эркиндигинен ажыратылган. *(Судья К.М.Истамкулов)*

Ош облусунун сотунун жазык иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2019-жылдын 13-ноябрындагы аныктамасы менен Ош шаардык сотунун 2019-жылдын 18-июлундагы Г. Жусупова, А. Кожоева, К. Калматова, А. Самиева өкүмүнүн Самиева Айнура Абдималиковна жөнүндөгү бөлүгү жокко чыгарылган. Ош облусунун сотунун жазык иштери жана административдик укук бузуулар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2019-жылдын 13-ноябрындагы өкүмү менен Ош шаардык сотунун 2019-жылын 18-июлундагы Жусупова Гулниса Темирбаевна, Кожоева Алтынай Токтобековна, Калматова Канайым Тагаевна, Самиева Айнура Абдималиковна, Токоев Абидин Бурханович жөнүндөгү өкүмүнүн А.Кожошева жана К. Калматова жөнүндөгү бөлүгү өзгөртүүсүз калтырылган.

Самиева Айнура Абдималиковна Кыргыз Республикасынын ЖКнын 204-беренесинин 3-бөлүгү жана 213-беренесинин 2-бөлүгүнүн 1–2-пунктарында көрсөтүлгөн кылмыштын курамы анын аракетинде жок болгондуктан акталган. *(Төрагалык кылуучу – А. Э. Кубатов, судьялар: З. Т. Джунусов, С. Ж. Закиров – баяндоочу).*

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы 2020-жылдын 1-июнундагы токтому менен жогоруда көрсөтүлгөн апел-

ляциялык инстанциядагы соттун соттук актылары жокко чыгарылып, жазык иш ошол эле сотко жаңы кароого жиберилген.

Жокко чыгаруунун негизи: Иш материалдары боюнча соттолгондор тарабынан алынган акчалардын канчасы алардын эсебине түшүп, кайда которулгандыгы аныкталган эмес. Соттолгондордун башкалар тарабынан алданып, өзүлөрү да алданууга кириптер болгондугу же болбогондугу тууралуу маселе такталган эмес.

Биринчи жана апелляциялык инстанциялардагы соттор тарабынан алдамчылыктын объективдүү жагы катары бирөөнүн мүлкүн алдоо же ишенимди бузуу жолу менен уурдоо экендиги эске алынган эмес. Алдамчылыктын курамы – бул материалдык курам, анда объективдүү тараптын милдеттүү белгиси болуп, социалдык коркунучтуу кесепет келтирүү менен ээсине мүлктүк зыян келтирүү болуп эсептелинет. Алдамчылык мүлктү күнөөлүү адамга иш жүзүндө мыйзамсыз берилген жана аны өз каалоосу боюнча пайдалануу же тескөө мүмкүнчүлүгү, ошондой эле жабырлануучунун мүлкүнө болгон укукка мыйзамсыз берилген учурдан тартып бүттү деп эсептелет.

Кылмыштын объективдүү жагы – кылмыштын милдеттүү элементтеринин бири, ал так аныкталууга тийиш. Объективдүү жагындагы алдамчылыктын курамы алдамчылык же ишенимди бузуу жолу менен башка адамдардын мүлкүн конфискациялоодо көрсөтүлгөн. Бирок, сот актыларына караганда, соттолгондор жабырлануучулардын акчасын тартып алуу ордун жана шарттарын так аныктай алган эмес жана жалпысынан, мындай факт соттолгондор тарабынан болгонбу же жокпу, соттолгондор тарабынан алдаган так аракети көрсөтүлбөгөн. Анын ордуна, эки

инстанциянын соттору «түшүндүрүү иштерин жүргүзүп» деген жалпы сөздөр менен чектелип калышкан, андыктан алардын иш-аракеттеринде алдамчылык болгон деген тыянакка келүүгө болбойт.

Мындан тышкары, тергөө органдары да, эки инстанциянын соттору да соттолгондор жабырлануучулардын электрондук портфелине кире алышкандыгын, пиндин жеке мүнөзгө ээ болгон-болбогондугун, соттолгондордун акчаларын алып салгандыгын, алардын эсебинен акча алынгандыгын же алардын акчаларын алып кете тургандыгын, алардын пайдасына же жабырлануучулардын акчаларын алуу укугу аларга өткөндүгү так аныктаган эмес. Зарыл болгон учурда, соттолгондордун башка адамдар менен, анын ичинде чет өлкөлүк жарандар менен болгон сүйлөшүүлөрүнүн бар экендиги жөнүндө маселе дагы каралышы керек.

Эки инстанциядагы соттор алдамчылыктын субъективдүү тарабын кароосуз калтырган, ал түздөн-түз ниет менен башка бирөөнүн мүлкүн ээлөөгө же алдамчылык же ишенимди бузуу менен ага ээ болууга багытталган.

Анткен менен, тергөө органдары жана эки инстанциядагы соттор А. Кожошева, А. Токоев, Г. Жусупова жана К. Калматованын аракеттеринде объективдүү гана эмес, ошондой эле субъективдүү белгилерди да аныкташпастан, А. Кожошева, Г. Токоева, Г. Жусупова, К. Калматова (биринчи инстанциядагы сот тарабынан А. Самиевага карата) алдамчылык жасаган деген тыянакка келишкен. Ошентип, изилдөө чөйрөсүнөн тышкары, алдамчылык менен соттолгондордун ниети жөнүндө маселе ачык калган. Кылмыш ишинин туура чечилиши үчүн маанилүү болгон жагдайларды белгилөөнүн ордуна, соттор тарабынан жабырлануучуларга келтирилген зыянын фактысы менен гана чектелди, бул

алдамчылыктын курамы үчүн жетишсиз. Бул бөлүк боюнча соттор тарабынан соттолгондордун аракеттерине түздөн-түз ниет бар экендигин аныкташы керек эле.

2. Сузак райондук сотунун 2020-жылдын 26-февралындагы токтому менен М. Исаков, Т. Гиязов, М. Ташланов, Ж. Эргешов, Ж. Абдирахманов, Н. Мукарамов, А. Мурзалиев, Э. Амираев жана Б. Турсунбаева Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 43-беренесинин 2-бөлүгү, 320-беренесинин 2-бөлүгү боюнча ушул эле Кодекстин 62-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунун негизинде жазык куугунтуктоонун эскирүү мөөнөтү өткөндүгүнө байланыштуу жазык жоопкерчилигинен бошотулушкан, жазык иш өндүрүштөн кыскартылган. *(Судья Маматалиева Н. И.)*

Жалал-Абад облусунун сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 10-июлундагы аныктамасы менен Жалал-Абад облусунун Сузак райондук сотунун 2020-жылдын 26-февралындагы М. Исаков, Т. Гиязов, М.Ташланов, Ж. Эргешов, Ж.Абдирахманов, Н.Мукарамов, А. Мурзалиев, Э. Амираев жана Б. Турсунбаева жөнүндөгү токтому жокко чыгарылып, жаңы аныктама кабыл алынган.

М. Исаков, Т. Гиязов, М. Ташланов, Ж. Эргешов, Ж. Абдирахманов, Н. Мукарамов Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 43-беренесинин 2-бөлүгү, 320-беренесинин 2-бөлүгү боюнча ушул эле Кодекстин 62-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунун негизинде жазык куугунтуктоонун эскирүү мөөнөтү өткөндүгүнө байланыштуу жазык жоопкерчилигинен бошотулушкан, ал эми **А. Мурзалиев, Э. Амираев жана Б. Турсунбаева** Кыргыз Республикасынын КЖКнын

(Мыйзамдын 1997-жылдын 1-октябрындагы редакциясы) 316-беренесинин 1-бөлүгү боюнча Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 62-беренесинин 1-бөлүгүнүн 1-пунктунун негизинде жазык куугунтуктоонун эскирүү мөөнөтү өткөндүгүнө байланыштуу жазык жоопкерчилигинен бошотулушкан. (Төрагалык кылган судья Токтосун уулу К., судьялар Жолчу кызы С., Нармырзаев М. А. – баяндоочу).

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндөгү иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 26-ноябрындагы токтому менен жогоруда көрсөтүлгөн биринчи жана апелляциялык инстанциядагы соттордун соттук актылары жокко чыгарылып, жазык иш жаңы кароого биринчи инстанциядагы сотко жиберилген.

Жокко чыгаруунун негизи: Биринчи инстанциядагы сот, аталган жазык ишти карап чыгуунун жыйынтыгында туура эмес чечим кабыл алган деп соттук коллегия эсептеген. Анткени, соттук отурумдун протоколуна караганда соттук териштирүү жүргүзүлүп, тараптарга жарыш сөздөр берилип, айыпталуучулар акыркы сөздөрүн айткан. Тактап айтканда, айыпталуучулар жарыш жана акыркы сөздөрүндө алар шалаакылык кылмышын жасагандыктарын мойнуна алышып, кылмыш жоопкерчилигине тартуунун мөөнөтү өтүп кеткендигине байланыштуу жазадан бошотуу менен ишти өндүрүштөн кыскартууну сурашкан (т.33 и.б.196-198).

Ал эми айыптоо корутундусуна караганда, тергөө органдары тарабынан айыпталуучулар Кыргыз Республикасынын КЖКнын (Мыйзамдын 1997-жылдын 1-октябрындагы редакциясы) 30-беренеси, 303-беренесинин 1-бөлүгү боюнча айыпталышкан, башкача айткан-

да коррупцияга шериктеш кылмышы боюнча.

Демек, көрсөтүлгөн жагдайлардан тыянак чыгара турган болсок, айыпталуучулар угузулган айыптары боюнча күнөөлөрүн мойнуна алышкан эмес жана бул жагдай токтомо менен жазык ишти кыскартууга негиз болуп саналбайт деп соттук коллегия эсептейт.

Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 26-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, эгерде айыпкер ишти кыскартууга каршы болсо, ушул статьянын биринчи бөлүгүнүн 10- жана 11- (эскирүү мөөнөтү өтүп кеткен учур)-пункттарында көрсөтүлгөн негиздер боюнча ишти кыскартууга жол берилбейт. Мындай болгон учурда иш боюнча соттук кароо улантыла берет жана буга негиз болгон учурда соттолгон адамды жазадан бошоткон **айыптоо өкүмүн** чыгаруу менен аяктайт.

Сот, жазык-процессуалдык мыйзамда көрсөтүлгөн талаптарга ылайык айыпталуучулар күнөөсүн мойнуна албаган жана айыпталуучулардын аракеттери башка беренеге жиктелүүгө жата турган болсо жана бул жиктелүү боюнча кылмыш-жаза жоопкерчилигине тартуу мөөнөтү өтүп кеткен учурларда алардын күнөөлөрү далилденген деген тыянакка келе турган болсо, анда өкүм менен айыпталуучуларды күнөөлүү деп таап, жаза белгилебестен калтырышы керек болчу.

Бирок, биринчи инстанциядагы сот аталган талапты сактабастан, айыпталуучулар угузулган айыптары боюнча күнөөлөрүн мойнуна албагандыктарына карабастан токтомо менен жазык ишти өндүрүштөн кыскарткан.

Ошондой эле, биринчи инстанциядагы соттун токтомунун корутунду бөлүгүндө «Токтомо нааразы тарап 30 күндүн ичинде апелляциялык тартип-

те арыз же сунуш келтирүүгө укуктуу» деп туура эмес көрсөтүлгөн. Анткени, Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 393-беренесинин 1-бөлүгүндө биринчи инстанциядагы соттун **өкүмүнө** апелляциялык даттануулар жана сунуштамалар соттун өкүмү чыгарылгандан тартып, 30 сутканын ичинде келтирилээри көрсөтүлгөн. Ал эми ушул эле Кодекстин 394-беренесинин 4-бөлүгүндө токтомо карата даттануу 10 сутканын ичинде апелляциялык даттануу же сунуш келтирилээри белгиленген.

Демек, белгиленген мыйзамдын талабына ылайык биринчи инстанциядагы соттун токтомуна карата даттануу мөөнөтү 10 сутканы түзгөндүктөн жана токтомдун корутунду бөлүгүндө көрсөтүлгөн даттануу мөөнөтү туура эмес болгондуктан, токтомо карата даттануу жана сунуш тараптар тарабынан 27, 28 күндөн кийин келтирилген жана бул даттануулар апелляциялык инстанциядагы соттун кароосунун предмети болгон (т.34 и.б.1-8).

3. Талас облусунун Талас шаардык сотунун 2018-жылдын 28-ноябрындагы өкүмү менен Мамбетова Айгүль Каимжаровна Кыргыз Республикасынын КЖКнин 166-беренесинин 2-бөлүгүнүн 3-пункту менен күнөөлүү деп табылып, 2 жылга эркиндигинен ажыратылган. Кыргыз Республикасынын КЖКнин 63-беренесин колдонуу менен жазадан шарттуу бошотулуп, 1 жыл сынак мөөнөтү белгиленген. (*Судья Медеров А. Б.*)

Талас облусунун сотунун жазык иштер жана административдик укук бузуулар жөнүндөгү иштер боюнча соттук коллегиясынын 2019-жылдын 3-майындагы аныктамасы менен Талас облусунун Талас шаардык сотунун 2018-жылдын 28-ноябрындагы **А. Мамбетова** жөнүндөгү өкүмү күчүндө калтырылган.

(Төрагалык кылган – Тункатаров О. А., судьялар: Эстебесов К. К., Султаналиева А. К. – баяндоочу).

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндөгү иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 14-декабрындагы токтому менен эки инстанциянын өкүмдөрү жокко чыгарылып, жазык иш башка курамда жаңыдан кароого Талас шаардык сотуна жиберилген.

Жокко чыгаруунун негизи: Сот отурумунда соттолгон М. Мамбетов жогорудагы шертпул келишиминин негизинде 2013-жылдын 17-октябрында эткананын бир бөлүгүнө соттолгон Мамбетов М.К. менен жабырлануучу Жаркынбаев У.А. ортосунда Талас шаарынын борбордук базарынан эткана үчүн бөлүнгөн 109,88 кв.м, жер аянтына сатуу, сатып алуу келишими түзүлгөнүн, тараптардын макулдашуусу менен кыймылсыз мүлктүн баасы 2 500 000 (эки миллион беш жүз миң) сом деп бааланганын тастыктаган. Ошондой эле, аталган эткананы сатуу эсебинен деп жабырлануучу У. Жаркынбаевден Мамбетова А., Мамбетов М. 2016-жылдын 30-октябрына чейин дагы 843 770 сом алышкан жана кийин аны башка бирөөгө сатып жибергендиги аныкталган. Бул алынган сумма аренда эсебинен алынганын айтышкан.

Кыргыз Республикасынын Кылмыш жана жаза кодексинин 166-беренесине ылайык, алдамчылык, башкача айтканда алдоо, же ишенимге кыянаттык кылуу жолу менен бөтөн мүлктү ээлеп алуу, же мүлккө болгон укукка ээ болуу эсептелет. Алдамчылыкта алдоо болуп, мүлктүн ээсин же башка жакты билип туруп адаштырып, мүлктү анын карамагына өз эрки менен өткөзүп берүүсүнө жетишүү максатында атайылап жалган, чындыкка дал келбеген маалыматтарды берүү, чыныгы фактыларды бурмалоо же жашыруу болуп эсептелинет.

Иштин жагдайына караганда, келишилген соода объектисинин бир бөлүгү У. Жаркынбаев тарабынан алынгандыгы, бир бөлүгүнүн наркы толук төлөнө электиги көрүнөт. Бул жагдай соттук актыларда аныкталбай калган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2020-жылдын 29-майындагы № 8 пленумунун «Алдамчылык, ишенип берилген мүлктү ыйгарып алуу жана которуу тууралуу иштер боюнча соттук тажрыйба жөнүндө» токтомуна ылайык, бөтөн мүлктү кылмыштуу жол менен ээлеп алуунун ыкмасы болуп, мүлктүн ээси же мүлктү үчүнчү жактарга өткөрүп берүү укугуна ээ болгон башка жактар менен ишенимдүү байланыштан пайда көздөө максатында колдонуу үчүн ишенимден кыянат пайдалануу болушу мүмкүн. Ишенимди кыянат пайдалануу мүлктү өзүнүн пайдасына акысыз алып коюу максатында, аткарууга ниети жок туруп, өзүнө милдеттенмелерди алган учурларда орун алышы мүмкүн. Бул учурда соттор келишимдик милдеттенмелерди аткарууга мүмкүнчүлүгү жок деген негизде адамды эркиндигинен ажыратууга тыюу салуулар боюнча кепилдиктерге эч кандай чектөө коюлууга тийиш эместигин белгилеген Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 4-бөлүгүнүн 5-пунктун, ошондой эле жазык сот өндүрүшүнүн жүрүшүндө Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексине ылайык чечилүүсү тийиш болгон маселе пайда болсо, ал ошол тартипте чечилээрин белгилеген Кыргыз Республикасынын Жазык-процесттик кодексинин 1-беренесинин 4-бөлүгүн эске алуусу зарыл.

Эгерде өзүнүн пайдасы үчүн бөтөн мүлктү ээлеп алууга же ага болгон укукка ээ болууга багытталган ниет бөтөн мүлктү ээлеп алганга же ага болгон укукка ээ болууга чейин, же андан кийин пайда болсо жана ал бөтөн

мүлккө же ага болгон укукка ээ болуунун шарттары менен байланышкан милдеттенмелерди аткарууга ниети жок туруп ээ болуп, жыйынтыгында жабырлануучуга материалдык чыгым келтирилген учурда гана жосунду алдамчылык катары квалификациялоо керек.

Бөтөн мүлктү ээлеп алууга же ага болгон укукка ээ болууга багытталган ниет, айрыкча келишимдин шарттарына ылайык милдеттенмени аткарууга реалдуу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу, келишим түзүүдө жасалма өздүгүн аныктоочу, кепилдик каттарды, тактамаларды, уставдык документтерди колдонуусу, карыздарды жана мүлк күрөөдө тургандыгы боюнча маалыматты жашыруусу, алынган мүлктү келишимдин шарттарына каршы башка максатка пайдаланылышы менен аныкталат.

Аталган жагдайлар өз алдынча адамдын алдамчылык жасагандыгынын күнөөлүүлүгүнүн далили боло албастыгын соттор эске алуусу керек. Ар бир конкреттүү учурда иштин бардык жагдайларын эске алуу менен, жак өзүнүн милдеттенмелерин аткарууга башынан эле ниети жок болгону аныкталууга тийиш.

Бул ишти кароодо Кыргыз Республикасынын ЖПКнын 413-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, иштин жагдайларын ар тараптуу жана объективдүү иликтебестен мыйзамдуу жана негиздүү өкүм кабыл алууга кедергисин тийгизген процессуалдык мыйзамды олуттуу бузуулар кетирилген деп соттук коллегия эсептейт.

4. Ош шаардык сотунун 2020-жылдын 12-февралындагы өкүмү менен Алимкулов Мухидин Ибайдуллоевич Кыргыз Республикасынын ЖКнын 43-беренесинин 2-бөлүгү, 130-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-, 4-пункттары боюнча күнөөлүү деп табылып, 10 жылга эркиндигинен ажыратылган; **Диль-**

шадбек уулу Нодирбек Кыргыз Республикасынын ЖКнын 130-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-, 4-пункттары боюнча күнөөлүү деп табылып, 10 жылга эркиндигинен ажыратылган. (Судья Жалалова М.)

Ош облусунун сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндөгү иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 1-июлундагы өкүмү менен Ош шаардык сотунун 2020-жылдын 12-февралындагы М. Алимкулов жана Н. Дильшадбек уулу жөнүндөгү өкүмү өзгөртүүсүз калтырылган. (Төрагалык кылган жана баяндаган судья – Жобонов К., судьялар: Джунусов З., Закиров С.)

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 2-декабрындагы токтому менен жогоруда көрсөтүлгөн өкүмдөргө өзгөртүүлөр киргизилген.

Өзгөртүү киргизүүнүн негизи: Айыптоо актысында көрсөтүлгөн жагдайларга караганда, айыпталуучу М. Алимкулов окуя болгон күнү айыпталуучу Н. Дильшадбек уулуна бычак берип, ага сыртта турган балдар уруп-сабай турган болсо колдонууну көрсөткөн, анын жыйынтыгында Н. Дильшадбек уулу жабырлануучу С. Ахматов менен мушташкан учурда бычак менен сайып жиберип, акыркы окуядан улам каза болгон.

Тергөө органдары жана биринчи, апелляциялык инстанциядагы соттор айыпталуучу М. Алимкуловдун жогорудагыдай аракетин адам өлтүрүүнү уюштуруучу катары, ал эми Н. Дильшадбек уулунун аракетин адам өлтүрүү катары баалашкан.

Соттук коллегия биринчи жана апелляциялык инстанциядагы соттордун жогорудагыдай тыянактарын жана жыйынтыктарын негизсиз жана айыпталуучу М. Алимкуловдун аракети Кыргыз Республикасынын ЖКнын

43-беренесинин 3-бөлүгү, 138-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пункту, ал эми айыпталуучу Н. Дильшадбек уулунун аракети Кыргыз Республикасынын ЖКнын 138-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пункту боюнча бааланууга жатат деп эсептеген.

Соттук коллегиянын мындай жыйынтыкка келүүсүнө соттук отурумдун катышуучуларынын көрсөтмөлөрү жана аларды процессуалдык мыйзамга ылайык баалоодо аныкталган.

Айыпталуучулардын, күбөлөрдүн көрсөтмөлөрүнөн жана иштин башка жагдайларынын айкын болгондой, айыпталуучу М. Алимкулов бычакты Н. Дильшадбек уулуна берген жана аны адамды өлтүрүү үчүн эмес коргонуу максатында берген. Ал эми Н. Дильшадбек уулу жабырлануучу С. Ахматов аны сабап баштаганда адам өлтүрүүнү көздөбөстөн, ага жараат келтирүү максатында жана анын аракетин токтотуу үчүн шилтеп жиберген деп соттук коллегия эсептеген.

Жазык укугуна ылайык, мушташта болгон адам өлтүрүү ар дайым Кыргыз Республикасынын ЖКнын 130-беренеси боюнча жиктелүүгө жатпайт. Анткени, мушташтын күнөөкөрү болуп жабырлануучу саналса анда иштин жагдайларына жараша айыпталуучу Жазык мыйзамынын башка беренелери боюнча жоопко тартылууга тийиш.

Ошондой эле, адам өлтүрүү кылмышы материалдык кылмыш курамына киргендиктен айыпталуучунун аракети же ниети келип чыккан кесепет менен себеп байланышта болуусу зарыл. Ал эми иштин жагдайына караганда айыпталуучу Н. Дильшадбек уулу жабырлануучуну өлтүрүү ниети болгон эмес.

Андыктан, соттук коллегия айыпталуучу Н. Дильшадбек уулунун аракети жабырлануучу С. Ахматовдун саламаттыгына атайын оор жараат келтирүү, анын натыйжасында этиятсыздыктан

киши өлтүрүүгө алып келген катары баалайт, башкача айтканда Кыргыз Республикасынын ЖКнын 138-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-бөлүгү боюнча жиктеген.

Бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасында соттук практикада болуп жаткан көйгөйлүү маселелерге, ошондой эле соттордун ишин уюштуруу, процессуалдык ченемдерин сакталышы, соттук чечимдердин аткарылышы, сот адилеттигин ишке ашырууну камсыздоо маселелери чоң мааниге ээ.

Белгилүү болгондой, сот тутумунда түзүлгөн инстанциялык баскычта апелляциялык инстанциядагы соттордун ролу абдан чоң. Жогору турган соттор тарабынан чыгарылган сот чечимдери Тилекке каршы, тийиштүү тариздөөнүн жана юридикалык негиздүүлүктүн дайыма эле үлгүсү болуп кызмат кылбайт.

Экинчи инстанция соту биринчи инстанция сотунун мыйзамдуу чечимин негизсиз жокко чыгарган учурлар дагы кездешет. Анын жыйынтыгы болуп Жогорку соттун токтому боюнча облусунун соттун чечими жокко чыгарылып, райондук соттун чечими күчүндө калтырылууда. 2019-жылы экинчи инстанциядагы соттордун **74** соттук актылары жокко чыгарылып (өткөн 2018-жылы 65 иш), биринчи инстанциядагы соттун чечими күчүндө калтырылган. Мындай фактылар өзүнүн чечимдери менен жаңы каталарды жаратпастан, 1-инстанциядагы соттун катасын оңдоого тартылган экинчи инстанциянын ишинде кетирилбеши керек (Бишкек шаардык соту, Ош облусунун соту, Чүй облусунун соту).

Соттук практикада **апелляциялык инстанциядагы** соттор өкүм чыгаруудан баш тарткан жана жазык иштерин жаңыдан карап чыгууга биринчи инстанциядагы сотторго негизсиз **жөнөткөн** учурлар көп учурайт. Башкача айтканда, апелляциялык инстанция соту мыйзам-

да каралган процессуалдык укуктарын колдонбостон, соттук жоопкерчиликтен кутулуу максатында иш боюнча айыптоо же актоо өкүмүн чыгаруудан баш тартышат (Ош областы, Чүй областы, Ысык-Көл областы).

Экинчи инстанциядагы сот жазык ишин апелляциялык тартипте караган учурда иштин фактылай жагдайларын белгилөөнүн жана жазык мыйзамынын колдонуунун тууралыгын, ошондой эле ишти кароодо жана чечүүдө жазык процесстик мыйзамдын сакталышын текшерүүгө, жазык иши боюнча чогулган тергөөнүн жана биринчи инстанциядагы соттун жыйынтыгын тастыктоочу же четке кагуучу баардык материалдарга жана биринчи инстанциядагы соттук отурумунун жүрүшүнө, анын өкүмүнө толук баа берүүгө толук укуктуу экендигин белгилеп кетким келет.

Мындан сырткары, соттук коллегиянын практикасында жергиликтүү соттун соттук актысы жогорудагы негиздер менен жокко чыгарылып, иш жаңыдан кароого кайра жиберилген, ушул эле иш мурда Жогорку сот тарабынан жергиликтүү соттордун жетишпестиктерин четтетүү жана ишти мыйзамга ылайык так кароо керектигин көрсөтүү менен жаңыдан кароого жиберилген учурлар бар экендигин белгилеп кетүү зарыл.

Мындай фактылардын ар бири аныкталган учурда соттук коллегия мындан ары аларды болтурбоо максатында тийиштүү чараларды көрүүдө.

Ошондой эле, соттук коллегия тарабынан 2020-жылы коррупциялык көрүнүштөгү кызматтык кылмыштар, баңги каражаттар менен байланышкан кылмыштар, жашы жете электердин жана жаш балдардын кол тийбестигине каршы кылмыштар, ошондой эле терроризм, экстремизм менен байланышкан кылмыштар жана башка өзгөчө оор

кылмыштардын коомго өтө коркунучтуулугун эске алуу менен, мындай категориядагы иштерди кароодо мыйзамдарды кыйшаюусуз сактоо керектигине, андай кылмыштар үчүн жоопкерчилик жөнүндө мыйзамдарды туура, бир түрдүү пайдалануусуна өзгөчө көңүлү бурулду.

Бардык категориялар боюнча соттук актылардын жокко чыгарылышынын негизги себептери болуп жергиликтүү соттор тарабынан:

1. Иштин материалдарынын иликтенбегендиги.
2. Соттун тыянактарынын иштин фактылай жагдайларына ылайык келбеш.
3. Иштин материалына туура юридикалык баа берилбегендиги.
4. Процессуалдык жана материалдык укук ченемдер туура колдонулбагандыгы саналат.

Анын негизинде соттук актылар жокко чыгарылуу менен негизинен тийиштүү сотторго кайра соттук кароого кассациялык инстанциясы тарабынан жөнөтүлүүдө. Азыркы күндө КР ЖПКнын негизинде иш боюнча материалдык нормалары бузулуусу аныкталганда, КР Жогорку соту жаңы чечим кабыл ала баштады.

Учурда кызматтык кылмыштар боюнча, чечкиндүү иш-чаралар көрүлүп жаткандыгына карабастан айрым соттор тарабынан мыйзамсыз, негизсиз чечимдер кабыл алынууда.

Кызмат кылмыштары үчүн жоопкерчилик мыйзамдарын соттор катуу сактап, аталган категориядагы иштерди кароодо соттор ар бир иштин жагдайын кылдат изилдеп, кызмат адамынын ыйгарым укуктарынын чектерин аныкташы керек.

Кээ бир кызматтык кылмыштарга байланышкан иштерди кароодо жазык мыйзамдарынын туура эмес колдонулгандыгы жөнүндө фактылар боюнча

судьялардын мыйзам ченемдеринин маанисине ар кандай түшүндүрмө берип, соттолуучунун аракеттерин туура эмес квалификациялап жаткандыктарын айгинелейт жана дайындалган жаза чектери күнөөлүү адамдын жеке мүнөзү менен кетирген жазыгынын оордугуна дал келбей жаткандыгын көрсөтөт.

Кылмыш субъектисин аныктоодо да катачылыктарга жол берилүүдө. Кызмат адамынын ыйгарым укуктарынын чектери, кызматтык милдеттердин бузулушу менен келтирилген зыяндын ортосундагы себептүү байланыш дайыма иликтенбейт жана аныкталбайт.

Ал эми, соттук актылардын өзгөртүлүшүнүн негизги себептери болуп:

5. Соттолгондорго берилген жазанын жасалган кылмыштын оордугуна жана соттолгон адамдын мүнөздөмөсүнө ылайык келбеши.

6. Соттолуучунун аракетинин туура эмес квалификацияланышы.

7. Кылмыштын өнөкөттүгүн туура аныкташпагандыгы саналууда.

Мындан тышкары, Кыргыз Республикасынын ЖПКнын, ЖКнын жана башка жаңы мыйзамдар, ошондой эле соттук тажрыйбада кездешүүчү маселелер соттук коллегиянын кеңешмелеринде талкууланып жатат.

Мындан сырткары, 2020-жылы Республикабызда жарыяланган өзгөчө абалга байланыштуу көптөгөн иш-чаралар жүргүзүлбөй калган, анын ичинде жыл сайын жер-жерлерде жергиликтүү сотторго методикалык жана практикалык жардам көрсөтүлүп келген иш-чара 2020-жылы жүргүзүлбөй калган, бирок ага карабастан жергиликтүү соттордун суроолоруна ВКС аркылуу жана кат түрүндө жооп берилип жатты.

Төраганын орун басары К. Эсенканов

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдагы ишмердүүлүгү жөнүндө МААЛЫМАТЫ

2020-жылы административдик (райондор аралык) соттор тарабынан жалпысынан **7280** иш жана соттук материалдар каралган (2019-жылга салыштырмалуу 3808 ишке же 34% азайган): Бишкек шаарынын административдик соту – **2761**, Ош облусунун административдик соту – **1212**, Чүй облусунун административдик соту – **1087**, Жалал-Абад облусунун административдик соту – **1081**, Ысык-Көл облусунун административдик соту – **506**, Баткен облусунун административдик соту – **307**, Нарын облусунун административдик соту – **186**, Талас облусунун административдик соту – **140**.

Эң көп иштер жана материалдар Бишкек шаарынын жана Ош облусунун административдик сотторунда каралса, Нарын жана Талас облустарынын административдик соттору караган иштер аларга салыштырмалуу төмөн. Каралган иштердин төмөндөшүнүн бир себеби Кыргыз Республикасынын аймагында өзгөчө кырдаал режими жарыяланып, калктын арасында COVID-19 вирусунун көбөйүшү сотко кайрылуулардын азайышына алып келген. Ошондой эле, баарыңыздарга маалым болгондой, жарандык жана административдик процесстик мыйзамдарга киргизилген

№ 1 таблица

	Соттун аталышы	Жылдар	Каралган иштердин саны
1	Бишкек шаарынын административдик соту	2020	2761
		2019	4303
2	Ош облусунун административдик соту	2020	1212
		2019	2127
3	Чүй облусунун административдик соту	2020	1087
		2019	1790
4	Жалал-Абад облусунун административдик соту	2020	1081
		2019	1181
5	Ысык-Көл облусунун административдик соту	2020	506
		2019	759
6	Баткен облусунун административдик соту	2020	307
		2019	484
7	Нарын облусунун административдик соту	2020	186
		2019	254
8	Талас облусунун административдик соту	2020	140
		2019	190

акыркы өзгөртүүлөрдүн (2020-жылдын 8-майында күчүнө кирген) натыйжасында экономикалык иштердин караштуулугу өзгөртүлүп, райондук соттордун карамагына өткөрүлүп берилген.

Сунушталып жаткан маалымат ушул өзгөртүүлөрдү эске алуу менен жасалган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдагы ишмердүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү төмөнкүдөй:

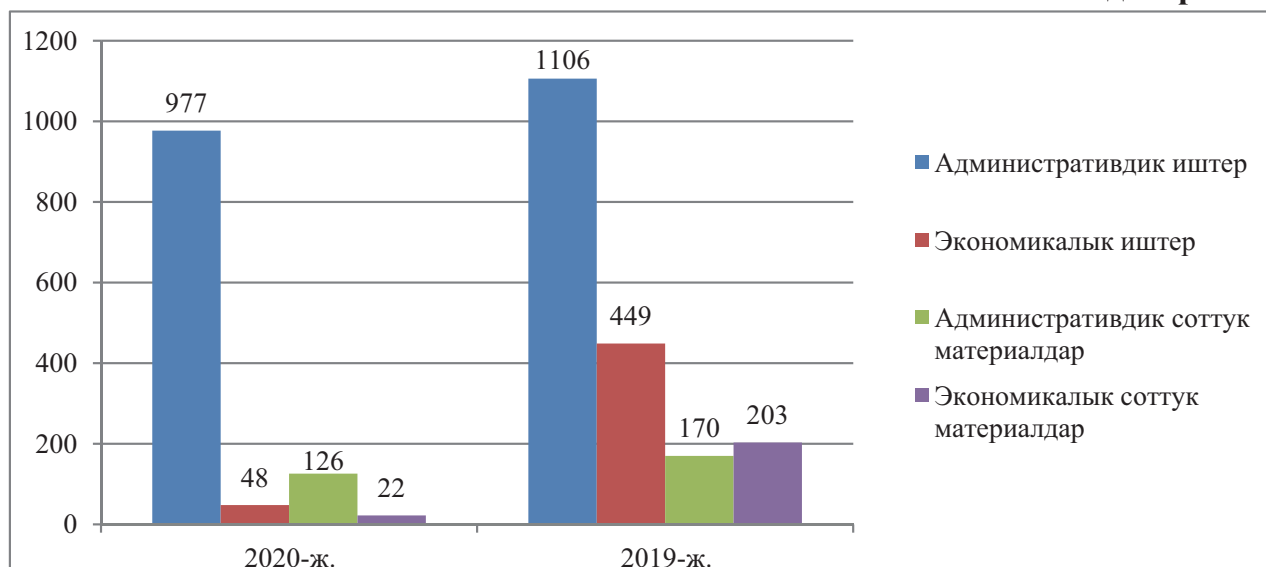
жалпы кассация иретинде 2020-жылы соттук коллегияга **1173** иш түшкөн, (2019-жылга салыштырмалуу 755 ишке же 39% азайган), алардын ичинен соттук материалдар иретинде **148** иш түшкөн (2019-жылга салыштырмалуу 225 ишке же 60,3% азайган);

түшкөн иштердин ичинен административдик иштердин саны – **977** (2019-ж. – 1106) же болбосо 2019-жылга салыштырмалуу 11,6% азайган, административдик иштер боюнча соттук материалдар – 126 (2019-ж. – 170) же болбосо 2019-жылга салыштырмалуу 25,8% азайган. Экономикалык иштер – 48, экономикалык иштер боюнча соттук материалдар – 22;

каралган иштердин саны – **987** (2019-жылга салыштырмалуу 456 ишке же 31,6% азайган, ал эми соттук материалдар 100 ишке же 39,5% азайган), алардын ичинен **759** административдик иш (2019-ж. – 891, же болбосо 2019-жылга салыштырмалуу 14,8% азайган), **116** административдик иштер боюнча соттук материалдар, **75** экономикалык иш жана **37** экономикалык иштер боюнча соттук материалдар, арыз ээлерине кайтарылганы – 300, 2021-жылдын башына калганы – 129 иш.

Кассациялык даттанууну кайтаруунун себептерине жүргүзүлгөн талдоого ылайык, кассациялык даттануулар (сунуштамалар) негизинен Кыргыз Республикасынын Административдик-процесстик кодексинин 254-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктунда каралган негиздер боюнча кайтарылып берилген, б. а. кассациялык даттануу Кодексте белгиленген мөөнөт аяктагандан кийин берилгендигинен жана өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүү тууралуу өтүнүчтүн жоктугунан кайтарылган. Ошондой эле, даттануу берүүдө мамлекеттик алымдын төлөнгөндүгү тууралуу далилдер тир-

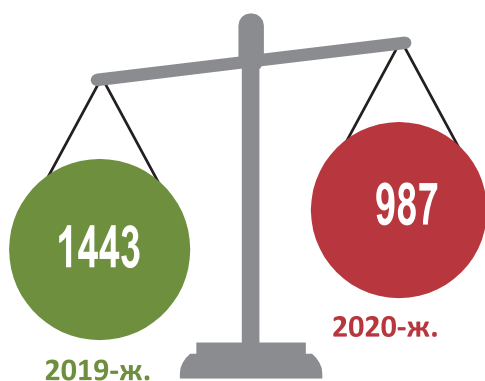
№ 1 диаграмма

келбегендигинин же мамлекеттик алым толугу менен төлөнбөгөндүгүнүн кесепетинен кассациялык даттануулар кайтарылып берилген учурлар көп кездешкен. Айрым учурларда бир эле даттануу жогорудагы себептер боюнча бир нече жолу кайра кайтарылып, натыйжада кассациялык даттануу берүү мөөнөтүнүн бузулушуна алып келген.

Соттук коллегиянын ар бир судьясынын иш-жүктөмү бир айда **13** ишти түзгөн (2019-ж. – 17).

Каралган иштердин саны

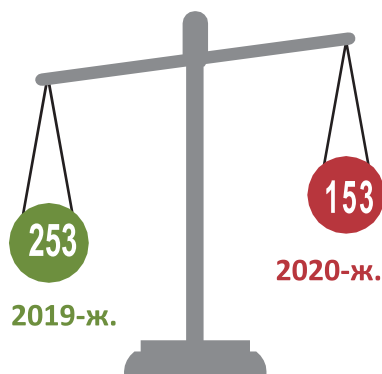
1 иш боюнча кассациялык даттануу кароосуз калтырылган же 0,13%.

Жалпысынан алганда, 2019-жылга караганда 2020-жылы административдик иштер боюнча соттук актылардын бекемделүүсү **3,2% жогорулаган**.

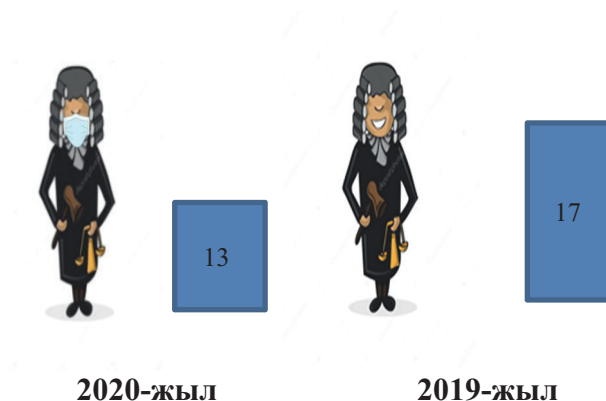
Бузулган 208 иштердин ичинен 139 иш кайра кароого жөнөтүлгөн, 12 иш боюнча жаңы чечим кабыл алынган, 10 иш боюнча сот өндүрүшү токтотулган, 1 иш боюнча арыз кароосуз калтырылган.

№ 1 сүрөт

Каралган соттук материалдардын саны

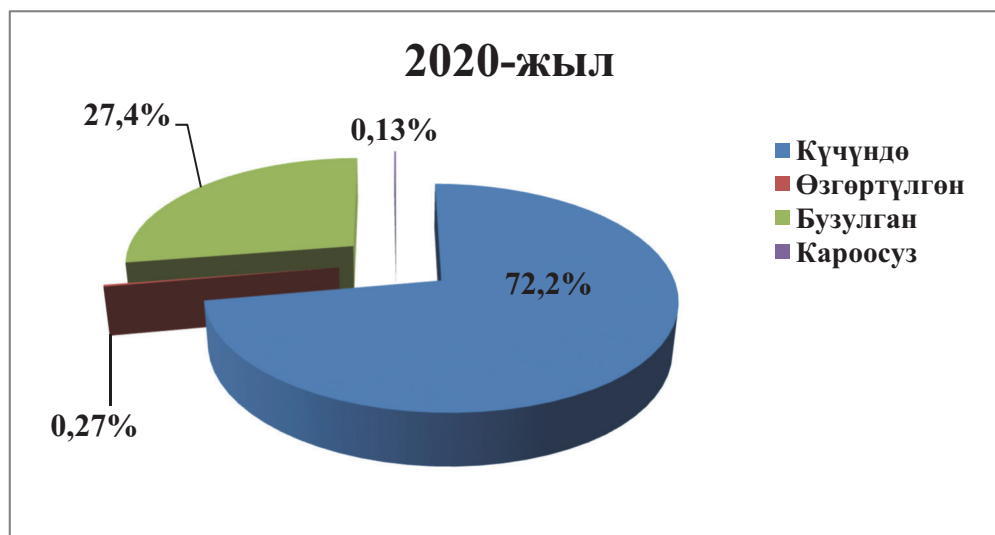
№ 2 сүрөт

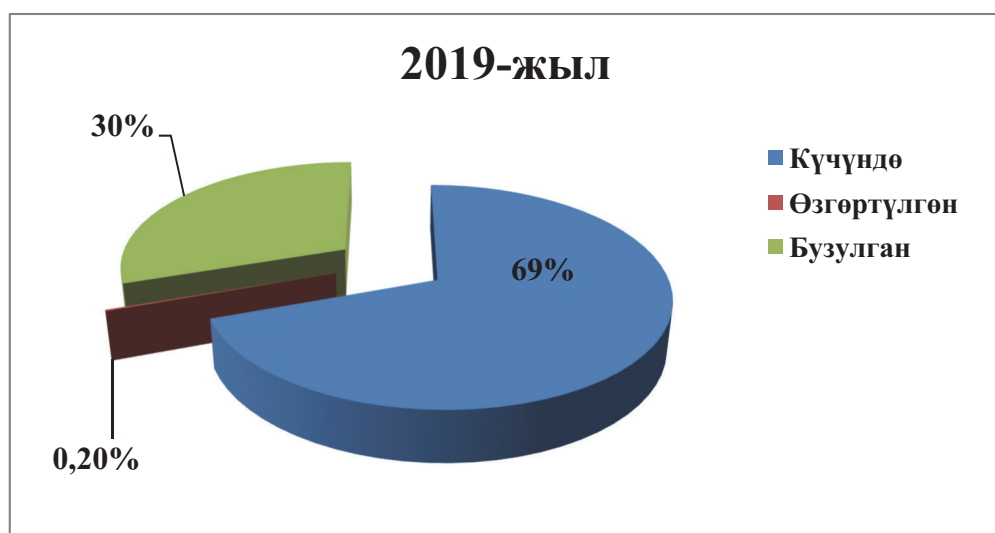
Каралган 759 административдик иштердин ичинен: **548** иш боюнча соттук актылар күчүндө калтырылган, бул баардык каралган административдик иштердин 72,2% түзөт (2019-жылы 69%), **208** иш боюнча сот актылар бузулган же 27,4% түзөт (2019-жылы 30%), **2** иш боюнча соттук актылар өзгөртүлгөн же 0,27% түзөт (2019-жылы 0,2%),

Ошондой эле, апелляциялык инстанциядагы соттор тарабынан биринчи инстанциядагы соттордун соттук актыларын негизсиз жокко чыгаргандыгына байланыштуу 41 иш боюнча соттук актылар кассациялык инстанцияда бузулуп, административдик (райондор аралык) соттордун актылары күчүндө калтырылган.

№ 2 диаграмма

№ 3 диаграмма

Категориялар боюнча карасак, эң эле көп жер тилкесин берүү, алып коюу менен байланышкан мамлекеттик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын чечимдерин толугу менен же айрым бөлүгүн, аракеттерин (аракетсиздигин) талашуу жөнүндөгү иштер боюнча соттук актылар бузулган, тагыраак айтканда, каралганы – **474**, алардын ичинен **118** иш боюнча соттук актылар бузулган (**25%**).

Андан кийин мамлекеттик бийлик органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик эмес актыларын

жокко чыгаруу жөнүндөгү талаштар боюнча **200** иш каралса, алардын ичинен **58** соттук актысы бузулган (**29%**).

Белгилеп кетчү нерсе, 2020-жылы Бишкек шаарынын административдик соту тарабынан **29** шайлоо (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо, Кыргыз Республикасынын Президентин мөөнөтүнөн мурда шайлоо жана Кыргыз Республикасынын референдумуна байланыштуу) иштер каралып, алардын ичинен 18 иш боюнча кассациялык тартипте даттануу келтирилип, 3 иш боюнча кассациялык

даттануу процесстик мыйзамдын талаптарын бузуу менен берилгендигине байланыштуу арыз ээлерине кайтарылып, 15 иш боюнча биринчи инстанциядагы соттун соттук актысы күчүндө калтырылган.

Биринчи инстанциядагы соттордун актыларын кассация тартибинде кароонун жыйынтыгына ылайык бузулган соттук актылардын жалпы даттанылган санга карата пайыздык көрсөткүчтөрү төмөндөгүдөй:

- Жалал-Абад облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 95 (2019-ж. – 118), бузулганы – 13 (2019-ж. – 22) же 13,68% (2019-ж. – 19%);

- Бишкек шаарынын административдик соту: жалпы даттанылганы – 257 (2019-ж. – 401), бузулганы – 37

(2019-ж. – 86) же 14,39% (2019-ж. – 21,4%), өзгөртүлгөнү – 1 (0,4%);

- Чүй облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 85 (2019-ж. – 112), бузулганы – 22 (2019-ж. – 22) же 25% (2019-ж. – 20%);

- Нарын облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 20 (2019-ж. – 17), бузулганы – 4 (2019-ж. – 3) же 20% (2019-ж. – 18%), өзгөртүлгөнү – 1 (5%);

- Талас облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 12 (2019-ж. – 18), бузулганы – 3 (2019-ж. – 3) же 25% (2019-ж. – 17%);

- Ош облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 216 (2019-ж. – 258), бузулганы – 24 (2019-ж. – 54) же 11% (2019-ж. – 21%);

- Ысык-Көл облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 41

№ 2 таблица

	Соттун аталышы	Жылдар	Жалпы даттанылганы	Күчүндө калганы	Бузулганы
1	Жалал-Абад облусунун административдик соту	2020	95 (100%)	82 (86,32%)	13 (13,68%)
		2019	118 (100%)	94 (79,7%)	22 (19%)
2	Бишкек шаарынын административдик соту	2020	257 (100%)	219 (85,21%)	37 (14,39%)
		2019	401 (100%)	309 (77%)	86 (21,4%)
3	Чүй облусунун административдик соту	2020	85 (100%)	64 (75%)	22 (25%)
		2019	112 (100%)	87 (77,6%)	22 (20%)
4	Нарын облусунун административдик соту	2020	20 (100%)	15 (75%)	4 (20%)
		2019	17 (100%)	14 (82,3%)	3 (18%)
5	Талас облусунун административдик соту	2020	12 (100)	9 (75%)	3 (25%)
		2019	18 (100%)	14 (77,7%)	3 (17%)
6	Ош облусунун административдик соту	2020	216 (100%)	192 (89%)	24 (11%)
		2019	258 (100%)	201 (77,9%)	54 (21%)
7	Ысык-Көл облусунун административдик соту	2020	41 (100%)	30 (73,17%)	11 (26,83%)
		2019	55 (100%)	42 (76,3%)	13 (24%)
8	Баткен облусунун административдик соту	2020	20 (100%)	12 (60%)	8 (40%)
		2019	27 (100%)	18 (66,6%)	9 (33,3%)

(2019-ж. – 55), бузулганы – 11 (2019-ж. – 13) же 26,83% (2019-ж. – 24%);

- Баткен облусунун административдик соту: жалпы даттанылганы – 20 (2019-ж. – 27), бузулганы – 8 (2019-ж. – 9) же 40% (2019-ж. – 33,3%).

Биринчи инстанциядагы соттордун жогорудагы көрсөткүчтөрүнө караганда, 2019-жылга салыштырмалуу 2020-жылы Бишкек шаарынын, Ош жана Жалал-Абад облустарынын административдик сотторунун ишти кароо сапаттары **жогорулап**, ал эми башка облустардын биринчи инстанциядагы соттордун ишти кароо сапаттары **төмөндөгөн**.

Ал эми, **судьялардын** караган иштеринин сапатын атап кетсек, алар төмөндөгүдөй.

Кассациялык тартипте каралган Жалал-Абад облусунун административдик сотунун судьялары **О. Абдыразаковдун** 17 ишинен 17 иш боюнча соттук актылар күчүндө калган же болбо-со 100%, **Н. Каипованын** 30 ишинен 28 иш боюнча соттук актылар күчүндө калып (94%), 2 иш боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (6%), Ош облусунун административдик сотунун судьясы **З. Абдыкадырованын** 94 ишинен 89 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (94%), 4 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (4,25%), Бишкек шаарынын административдик сотунун судьясы **А. Эгембердиеванын** 45 ишинен 42 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (93%), 3 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (7%). **Демек, аталган судьялар караган иштердин бузулганы жок дегенге тете, бул эң жакшы жетишкендик.** Ошондой эле, Бишкек шаарынын административдик сотунун судьялары Ч. Досмамбетова, А. Эшалиев, Ош облусунун административдик сотунун

судьясы А. Досалиев, Чүй облусунун административдик сотунун судьясы А. Ахметовалар да жакшы ийгиликтерди жаратты дегенге негиз бар, себеби алар караган иштердин соттук актыларынын бекемделүүсү 85–88% түзгөн.

Ошону менен бирге, караган иштердин сапаты төмөн деген судьяларга көңүл бурсак, бул Баткен облусунун административдик сотунун судьясы **Т. Туленбаевдин** 13 ишинен 6 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (46%), 7 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (54%), Талас облусунун административдик сотунун судьясы **Т. Ибраимовдун** 5 ишинен 3 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (60%), 2 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (40%). **Демек, соттук актыларды жокко чыгаруунун себептерин изилдеп, жыйынтык чыгаруу үчүн жамаатта талкуу жүргүзүп, ишти кароо сапатына көңүл бөлүү керек.**

Ар бир облустук соттор боюнча ала турган болсок:

- Жалал-Абад облусунун соту: жалпы даттанылганы – 133 (2019-ж. – 187), бузулганы – 38 (2019-ж. – 47) же 28,57% (2019-ж. – 19%);

- Ысык-Көл облусунун соту: жалпы даттанылганы – 53 (2019-ж. – 77), бузулганы – 13 (2019-ж. – 26) же 24,52% (2019-ж. – 34%);

- Бишкек шаардык соту: жалпы даттанылганы – 312 (2019-ж. – 539), бузулганы – 62 (2019-ж. – 131) же 19,87% (2019-ж. – 24,3%), өзгөртүлгөнү – 2 (0,97%);

- Чүй облусунун соту: жалпы даттанылганы – 140 (2019-ж. – 172), бузулганы – 39 (2019-ж. – 50) же 27,85% (2018-ж. – 29%), өзгөртүлгөнү – 1 (0,72%);

- Талас облусунун соту: жалпы даттанылганы – 13 (2019-ж. – 20), бузулганы – 3 (2019-ж. – 3) же 23,07% (2019-ж. – 15%);

№ 3 таблица

	Соттун аталышы	Жыл	Жалпы дат- танылганы	Күчүндө калганы	Бузулганы
1	Жалал-Абад облустук соту	2020	133 (100%)	95 (71,43%)	38 (28,57%)
		2019	187 (100%)	137 (73,2%)	47 (19%)
2	Ысык-Көл облустук соту	2020	53 (100%)	40 (75,48%)	13 (24,52%)
		2019	77 (100%)	50 (64,9%)	26 (34%)
3	Бишкек шаардык соту	2020	312 (100%)	247 (79,16%)	62 (19,87%)
		2019	539 (100%)	398 (73,8%)	131 (24,3%)
4	Чүй облустук соту	2020	140 (100%)	100 (71,43%)	39 (27,852%)
		2019	172 (100%)	120 (69,7)	50 (29%)
5	Талас облустук соту	2020	13 (100%)	10 (76,93%)	3 (23,07%)
		2019	20 (100%)	16 (80%)	3 (15%)
6	Нарын облустук соту	2020	25 (100%)	20 (80%)	4 (16%)
		2019	23 (100%)	18 (78,3%)	5 (22%)
7	Ош облустук соту	2020	276 (100%)	214 (77,54%)	59 (21,37%)
		2019	349 (100%)	238 (68,2%)	107 (31%)
8	Баткен облустук соту	2020	28 (100%)	16 (57,15%)	11 (39,28%)
		2019	50 (100%)	31 (62%)	18 (36%)

- Нарын облусунун соту: жалпы дат-танылганы – 25 (2019-жс. – 23), бузулганы – 4 (2019-жс. – 5) же 16% (2019-жс. – 22%), өзгөртүлгөнү – 1 (4%);

- Ош облусунун соту: жалпы даттанылганы – 276 (2019-жс. – 349), бузулганы – 59 (2019-жс. – 107) же 21,37% (2019-жс. – 31%), өзгөртүлгөнү – 3 (1,09%);

- Баткен облусунун соту: жалпы даттанылганы – 28 (2019-жс. – 50), бузулганы – 11 (2019-жс. – 18) же 39,28% (2019-жс. – 36%); өзгөртүлгөнү – 1 (3,57%).

Апелляциялык инстанциядагы соттордун жогорудагы көрсөткүчтөрүнө караганда, 2019-жылга салыштырмалуу 2020-жылы Баткен, Жалал-Абад жана Талас облустук сотторунун ишти кароо сапаттары **төмөндөп**, ал эми башка сот-

тордун ишти кароо сапаттары **жогорулаган**.

Ал эми, **судьялардын** ишти кароо сапаттарын атап кетсек, алар төмөндөгүдөй.

Кассациялык тартипте каралган Бишкек шаардык сотунун судьялары **А. Маматалиеванын** 31 ишинен 28 иш боюнча соттук актылар күчүндө калып (90%), 3 иш боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (10%), **Дж. Албанованын** 33 ишинен 29 иш боюнча соттук актылар күчүндө калып (87%), 4 иш боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (13%). **Бул жакшы жетишкендик**. Аталган судьялардын катарына Бишкек шаардык сотунун судьялары С. Бектемирова, Р. Каримова, Жалал-Абад облустук сотунун судьясы М. Нармырзаев, Ош облустук сотунун судьясы М. Касымалиев, Ысык-Көл облустук сотунун судья-

сы М. Шамбетова, Чүй облустук сотунун судьясы Э. Нурманбетовдорду кошсок болот, себеби алар караган иштердин соттук актыларынын бекемделүүсү 80–85% түзгөн.

Ошону менен бирге, караган иштердин сапаты төмөн деген судьяларга көңүл бурсак, бул Ысык-Көл облустук сотунун судьясы **М. Жаныбековдун** 11 ишинен 5 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (45%), 6 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (55%), Жалал-Абад облустук сотунун судьясы **Б. Калыковдун** 29 ишинен 17 иши боюнча соттук актылар күчүндө калып (59%), 12 иши боюнча соттук актылар жокко чыгарылган (41%). ***Демек, соттук актыларды жокко чыгаруунун себептерин изилдеп, жыйынтык чыгаруу үчүн жамаатта талкуу жүргүзүп, ишти кароо сапатына көңүл бөлүү керек.***

Жыл ичинде жокко чыгарылган соттук актылардын себептерине жана негиздерине токтолсок, буга чейин белгиленип келгендей, аларды кабыл алууда материалдык укук ченемдердин туура эмес колдонулушу, процесстик укук ченемдердин талаптары бузулуп, иштин жагдайы толук изилденбегени болууда.

Соттук актылардын бузулушунун дагы бир себеби, апелляциялык инстанциядагы соттордун процесстик мыйзамдарында көрсөтүлгөн ыйгарым укуктарын толук колдонбой, чечим чыгаруудан качып, формалдуу негизде биринчи инстанция сотунун соттук актысын жокко чыгарып, ишти кайра кароого жибергендиги. Ошондой эле, соттор тарабынан иш үчүн мааниге ээ болгон фактыларга баа бербестен кабыл алынган соттук актылар да кездешүүдө.

2020-жылдын февралында Бишкек шаарынын жана Чүй облусунун

райондор аралык сотторунун судьяларына тажрыйбалык жана методикалык жардам көрсөтүү максатында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча соттук коллегиянын судьялары (төраганын орун басары А. Токбаева, судья Б. Аманалиева) жана аппарат кызматкерлери (бөлүм башчы Ж. Кулукеева, улук консультант А. Шамурзаевалар) тарабынан аталган соттордун жалпы ишмердигин, иш-кагаздарын жүргүзүү, учёттук-статистикалык карталардын толтурулушу, соттордун архивдеринин, имараттарынын абалдары боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жана жергиликтүү соттордун иш-кагаздарын жүргүзүү Нускамасынын талаптарынын сакталышы боюнча текшерүүлөр жүргүзүлүп, жыйынтыктары боюнча тактамалар жана маалым каттар түзүлгөн.

Ал эми, 2020-жылдын 29-февралында жергиликтүү соттордо жүргүзүлгөн текшерүүлөрдүн жыйынтыктарын талдоонун негизинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунда (төрагасынын орун басарлары А. Токбаева, Н. Асанова, судья А. Базаралиевалардын жетекчилиги менен) ишти кароодо кетирилген кемчиликтерин эскертүү жана мыйзамдарды бирдиктүү колдонуу максатында Бишкек шаарынын жана Чүй облусунун судьялары үчүн жыйын өткөзүлгөн. Ал жыйында жергиликтүү соттор тарабынан материалдык жана процесстик мыйзамдарды туура эмес колдонгондору, иштерди процесстик мыйзамда белгиленген мөөнөттү өткөрүү менен карап жаткандыктары жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотундагы жергиликтүү сотторундагы иш-кагаздары боюнча Нускамасынын талаптарын сактабагандыктары сынга алынган.

Жыл ичинде соттук тажрыйбаны жалпылоо, соттук статистиканы анализдөө

жана Жогорку соттун Пленумунун ишин камсыздоо бөлүмү менен биргеликте соттук коллегия тарабынан административдик органдардын ар кандай комиссияларынын аракеттерин (аракетсиздигин), чечимдерин, корутундуларын, протоколдорун жокко чыгаруу боюнча тажрыйбаны, 2019-жылы жана 2020-жылдын 1-кварталында каралган жер казынасын пайдалануу иштери боюнча тажрыйбаны жалпылоолор жүргүзүлгөн; биринчи жана апелляциялык инстанциядагы соттор тарабынан токтотулган иштерге анализ жүргүзүлгөн; Кыргыз Республикасынын Пленуму тарабынан административдик жана экономикалык иштер боюнча мурда кабыл алынган токтомдорго инвентаризация жасалган.

Кыргыз Республикасынын «Жарандардын кайрылууларын кароо тартиби жөнүндө» Мыйзамынын негизинде соттук коллегиянын судьялары жана консультанттарынын аткаруусуна Кыргыз Республикасынын Президентинин аппаратынан, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинен, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнөн, ар тармактагы министрликтерден, ведомстволордон, жарандардан жана юридикалык жактардан **194** арыздар жана кайрылуулар түшүп, мыйзамда белгиленген мөөнөттү сактоо менен жооптор даярдалган. Муну менен бирге, жыл ичинде жетекчилик тарабынан 22 жаран жеке кабыл алууда болушкан.

Жарандардын ишенимин бекемдөөгө жана сот бийлигинин беделин жогорулатууга көмөк көрсөтүү үчүн багытталган www.act.sot.kg интернет-ресурсунда соттук актыларды жарыялоого коллегиянын судьялары активдүү катышып келүүдө.

Соттук коллегиянын судьялары
Ш. Камчыбеков Кыргыз Республи-

касынын судьяларын тандоо боюнча Кеңешинде, ал эми Н. Арапбаев Кыргыз Республикасынын судьялар Кеңешинде мүчө болуп иш алып келе жатышат. Ошону менен бирге, соттук коллегиянын судьялары ар кайсы жумушчу топтордо иш алып барышкан.

Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик иштер боюнча соттук коллегиясынын судьялары (төраганын орун басары А. Токбаева, судьялар Д. Боронбаева, А. Давлетов) Европадагы коопсуздук жана кызматташтык боюнча уюмунун Демократиялык институту жана адам укугу боюнча бюросунун жана Европа кеңешинин Венециялык комиссиясынын делегациясы, Европадагы коопсуздук жана кызматташтык боюнча уюмунун Демократиялык институту жана адам укугу боюнча бюросунун Кыргызстанда өтө турган шайлоолорго байкоо жүргүзүү боюнча чектелген миссиясынын өкүлдөрү, Кыргыз Республикасынын Президентин кезексиз шайлоо жана Кыргыз Республикасынын мамлекеттик башкаруу формасын аныктоо боюнча референдумда КМШ Байкоочулар Миссиясынын Штабынын жетекчиси Олег Кулеб, кезексиз президенттик шайлоого байкоо жүргүзүү үчүн Европадагы Коопсуздук жана Кызматташтык Уюмунун Демократиялык институттар жана адам укуктары боюнча бюросунун Миссиясынын өкүлдөрү менен жолугушкан.

Ошондой эле, онлайн форматта соттук коллегиянын судьялары Евразиялык экономикалык биримдигинин «ЕАЭБдин интеграциясынын жаңы чакырыктары: укуктук чен» деген аталыштагы эл аралык конференциянын ишине, Кыргыз Республикасындагы Бириккен Улуттар Уюмунун Качкындардын иштери боюнча Башкармалыгынын Улуттук

кеңсесинин өкүлдөрү менен жолугушууга, Кыргыз Республикасындагы PRI Эл аралык түрмө реформасынын көз карандысыз эксперти Евгения Ли менен жолугушууга катышышкан (төраганын орун басары А. Токбаева, судья А. Давлетов).

2020-жылдын 30-сентябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун алдындагы Сот адилеттигинин жогорку мектеби «Шайлоо талаш-тартыштары жана аларды чечүү. Жаңы мыйзамдарга ылайык жарандардын шайлоо укуктарын коргоонун соттук кепилдиктери» деген темада тегерек стол өткөргөн. Иш-чарага Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун административдик

иштер боюнча соттук коллегиясынын, Бишкек шаарынын административдик сотунун судьялары, ошондой эле Эл аралык шайлоо системасы фондунун (IFES) өкүлү катышышкан. Аталган иш-чарада шайлоо талаштарын чечүү маселелери жана соттор тарабынан шайлоо талаштарын кароонун жол-жоболук өзгөчөлүктөрү талкууланган.

Жогорудагыларды жыйынтыктап, сот адилеттигин жүзөгө ашыруунун сапатын мындан ары да жогорулатуу жана жакшыртуу үчүн соттук коллегия аракетин жумшаарын белгилеп кетем.

Назар бөлгөндөрүңүз үчүн рахмат!

Төраганын орун басары А. Токбаева

2019-жылдан 2020-жылга чейинки аралыкта жана 2021-жылдын биринчи жарым жылдыгында соттор тарабынан баңгизат каражаттарын, психотроптук, күчтүү таасир этүүчү жана уулуу заттарды жүгүртүү менен байланышкан жазык иштерди кароо боюнча сот практикасын жалпылоо

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2021-жылдын III кварталынын иш планына ылайык соттук тажрыйбаны жалпылоо, соттук статистиканы анализдөө жана Пленумдун ишин камсыздоо бөлүмү тарабынан 2019-жылдан 2021-жылдын биринчи жарым жылына чейинки мөөнөттө биринчи, апелляциялык жана кассациялык соттор тарабынан баңгизат каражаттарын, психотроптук, күчтүү таасир этүүчү жана уулуу заттарды мыйзамсыз жүгүртүү менен байланышкан жазык иштерди кароо боюнча сот практикасын жалпылоо жүргүзүлдү.

Баңгизат каражаттарын жана психотроптук заттарды мыйзамсыз жүгүртүү заманбап коомдун актуалдуу проблемаларынан болуп саналып, калктын ден соолугуна, өлкөнүн экономикасына, укуктук тартипке, акыры келип мамлекеттин коопсуздугуна олуттуу коркунуч жаратат.

Баңгизат каражаттарын мыйзамсыз жүгүртүүгө каршы аракеттенүүнүн рычагдарынын бири болуп кылмыш-жаза мыйзамы саналат, анын милдети, атап айтканда, баңги кылмыштары кол салган коомдук коопсуздукту жана калктын ден соолугун коргоо эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 25-беренесине ылайык адамдын өмүрүнө жана ден соолугуна кол салууга жол берилбейт.

Адамдардын ден соолуктарын жазык-укуктук жактан коргоону камсыз кылууга 2017-жылкы редакциядагы Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин (мындан ары – КР ЖК) 38-главасынын «Баңгизат каражаттарын, психотроптук

заттарды, алардын аналогдорун жана прекурсорлорун жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар» 267–276-беренелери жана 1997-жылкы редакциядагы Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодексинин 25-главасынын «Калктын саламаттыгына жана коомдук адеп-ахлакка каршы кылмыштар» 246–254-беренелери багытталган.

Ошондой эле баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды, алардын аналогдорун жана прекурсорлорун айландуруунун укуктук режими эл аралык укуктун нормалары менен, алардын ичинде 1972-жылдын 25-мартындагы Протоколу менен киргизилген ондоолорго ылайык «Наркотикалык каражаттар жөнүндө» № 1137 Бирдиктүү конвенциясы, 1971-жылдын 21-февралындагы «Психотроптук заттар жөнүндө» Конвенциясы, 1988-жылдын 20-декабрындагы «Баңги каражаттарынын жана психотроптук заттардын мыйзамсыз жүгүртүлүшүнө каршы» Конвенциясы менен да жөнгө салынган.

Мындан тышкары баңгизат каражаттарын жана прекурсорлорду мыйзамсыз жүгүртүү маселелерин жөнгө салган укук-ченемдик актыларга «Баңги кылуучу каражаттар, акыл-эске таасир берүүчү заттар жана прекурсорлор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын 1998-жылдын 22-майындагы № 66 Мыйзамы, «Кыргыз Республикасында контролдонууга тийиш болгон баңги каражаттары, психотроптук заттар жана прекурсорлор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2007-жылдын 9-ноябрындагы № 543 токтому кирет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн аталган токтому менен төмөндөгүлөр бекитилген:

- заттарды баңги каражаттарына, психотроптук заттарга же прекурсорлорго таандык кылуу критерийлери;

- Кыргыз Республикасында контролдоонууга тийиш болгон баңги каражаттарынын, психотроптук заттардын жана алардын прекурсорлорунун улуттук тизмеси;

- баңги каражаттарын, психотроптук заттарды жана прекурсорлорду камтуучу, Кыргыз Республикасынын аймагында аларды себүүгө жана өстүрүүгө тыюу салынган өсүмдүктөрдүн тизмеси;

- Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодексине (мындан ары – ЖЖК) жана КР ЖК ылайык мыйзамсыз жүгүртүү жоопкерчиликке алып келүүчү баңги каражаттарынын, психотроптук заттардын жана алардын аналогдорунун өлчөмдөрү;

- Кыргыз Республикасынын аймагында ээсиз калган, ташталган, жоголгон (табылган) же мыйзамсыз жүгүртүүдөн тартып алынган баңги каражаттарын, психотроптук заттарды жана прекурсорлорду колдонуу тартиби жөнүндө жобо;

- мыйзамсыз жүгүртүү администрациялык же жазыктык жоопкерчиликке дуушарлантуучу баңги каражаттардын, психотроптук заттардын, прекурсорлордун жана баңги заттуу өсүмдүктөрдүн өлчөмдөрүн аныктоонун критерийлери;

- КР ЖЖК жана КР ЖК ылайык мыйзамсыз жүгүртүү жоопкерчиликке алып келүүчү прекурсорлордун өлчөмдөрүн аныктоонун критерийлери;

- КР ЖЖК жана КР ЖК ылайык мыйзамсыз жүгүртүү жоопкерчиликке алып келүүчү баңги каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын прекурсорлорун камтыган өсүмдүктөрдүн өлчөмдөрүн аныктоонун критерийлери.

Жогоруда белгиленген укук-ченемдик актыларды туура түшүнүүдөн жана колдонуудан баңгиге байланышкан тигил же бул укукка каршы жосундун туура квалификацияланышы, андан кийин сот тарабынан кабыл алынган актынын мыйзамдуулугу жана негиздүүлүгү көз каранды.

Жалпылоонун максаты – баңгизат каражаттарын, психотроптук, күчтүү таасир этүүчү жана уулуу заттарды мыйзамсыз жүгүртүү менен байланышкан кылмыш иштери боюнча соттук практиканы талдоо, соттук териштирүүлөрдө процесстик нормаларды сактоо предметин, ошондой эле жасалган жосундун мүнөзүн эске алуу менен сот тарабынан дайындалган жазанын мыйзамдуулугун жана негиздүүлүгүн изилдөө болуп саналат.

Статистикалык маалыматтарга ылайык талдоо жүргүзүлгөн мөөнөттө Кыргыз Республикасынын судьялары тарабынан жогоруда көрсөтүлгөн категориядагы кылмыштар боюнча маңызынан каралган иштер:

а) **2019-жылы** – 574 жазык иши; соттолгону – 610 адам, акталганы – 13 адам, 47 адамга карата жазык иши кыскартылган, медициналык мүнөздөгү мажбурлоочу чаралар 12 адамга карата колдонулган;

б) **2020-жылы** – 473 жазык иши; соттолгону – 519 адам, акталганы – 11 адам, 23 адамга карата жазык иши кыскартылган, медициналык мүнөздөгү мажбурлоочу чаралар 11 адамга карата колдонулган;

в) **2021-жылдын I кварталында** – 119 жазык иши; соттолгону – 132 адам, 3 адамга карата жазык иши кыскартылган, медициналык мүнөздөгү мажбурлоочу чаралар 3 адамга карата колдонулган.

Талдоо жүргүзүлгөн мөөнөттө акталган адамдар болгон эмес.

Статистикалык маалыматтардан көрүнүп тургандай, талдоого алынган мезгил ичинде биринчи инстанциядагы соттор тарабынан жогоруда аталган категория боюнча 1384 адамга карата 1166 жазык иши маңызы боюнча каралган, бул 2019-жылдан 2021-жылдын биринчи кварталын кошо эсептегенде маңызы боюнча жалпы каралган жазык иштердин (16 892 иш) 7,4%, жалпы адамдардын санынын (20171 адам) 6,8% түзгөн, алардын ичинен:

- соттолгондор – 1261 адам (91%);
- акталгандар – 24 адам (1,7%);
- 73 адамга карата (5,2%) жазык иши кыскартылган;
- медициналык мүнөздөгү мажбурлоочу чаралар 26 (1,8%) адамга карата колдонулган.

Жалпылоонун жүрүшүндө 2020-жылы жогоруда белгиленген категориядагы кылмыштар боюнча өкүм чыгаруу менен каралган иштердин жана соттолгон адамдардын саны 2019-жылга салыштырмалуу азайганы аныкталат.

2019-жылы 574 жазык иши каралса, 2020-жылы – 473 иш каралып, 17,5% азайган. 2019-жылы аталган категория боюнча 610 адам соттолсо, 2020-жылы – 519 адам соттолуп, 14,9% азайган. 2021-жылдын I кварталында 119 иш каралып, 132 адам соттолгон.

Баңгизат каражаттарына байланышкан кылмыштарды жасагандыгы үчүн соттолгон адамдардын көп бөлүгүн 2017-жылкы редакциядагы КР ЖК 268-беренеси (Баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын аналогдорун сатып өткөрүү максатысыз мыйзамсыз даярдоо) боюнча соттолгон адамдар түзгөн, аталган берене боюнча 2019-, 2020- жана 2021-жылдын I кварталында 642 адам соттолгон, бул жалпы баңги кылмыштары боюнча соттолгондордун (1261 адам) 50,9% түзөт.

Статистикалык маалыматтардын анализинен көрүнгөндөй баңгизат каражаттарына байланышкан кылмыштар көбүнчө эркектер тарабынан жасалган.

Талдоо жүргүзүлгөн мезгилге карата баңги кылмыштарын жасагандыгы үчүн жалпы соттолгондордун ичинен: 39 – аялдарды (3%), 1216 – эркектерди (96,4%), 7 – жашы жете электерди түзгөн.

Судьялар баңгизат каражаттарынын ири же өзгөчө ири өлчөмү тууралуу маселелерди чечүүдө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 19-ноябрындагы № 535 «Кыргыз Республикасында контролдонууга тийиш болгон баңги каражаттары, психотроптук заттар жана прекурсорлор жөнүндө» 2007-жылдын 9-ноябрындагы № 543 токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтомунда белгиленген өлчөмдөрдөн негиздешет.

Соттордун баңгизат каражаттарынын өлчөмүнө байланышкан жыйынтыктары сот отурумунда эксперттердин корутундуларына болгон анализдер менен негизделет.

Жалпылоонун жүрүшүндө изилденген жазык иштеринин материалдарынан көрүнгөндөй, ар бир иш боюнча сотко чейинки тергөөнүн алкагында табылган жана мыйзамсыз жүгүртүүдөн алынган каражаттардын түрүн, аталышын, курамын жана так салмагын аныктоо үчүн соттук-химиялык экспертиза милдеттүү түрдө жүргүзүлгөн. Эксперттик корутундуну алуу учурунда Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинин (мындан ары – КР ЖПК) кандайдыр бир талаптары бузулгандыгы аныкталган эмес, эксперттердин жана адистердин корутундулары жол берилгис далилдер катары таанылган эмес.

Баңги каражаты же психотроптук зат изилдөө жүргүзүү жана корутунду берүү үчүн жетишсиз (же жараксыз) болгон

себебинен жазык иштери боюнча адистин же эксперттин корутундулары жок болгон учурлар талданган иштер боюнча аныкталган эмес.

Иштерди изилдөө көрсөткөндөй, мыйзамсыз жүгүртүүдө колдонулган баңги каражаттарынын ичинен героин, опиум, каннабис (марихуана), каннабис чайыры (гашиш) көп кездешкен, мындан, жогоруда көрсөтүлгөн баңги каражаттары Кыргыз Республикасынын аймагында алардын мыйзамсыз жүгүртүлүшү чөйрөсүндө эң кеңири таралган болуп эсептелинери көрүнөт.

Сот практикасын талдоо көрсөткөндөй, ушул категориядагы кылмыштар боюнча жазык иштерин чечүүдө соттор жалпысынан жазык жана жазык-процесстик мыйзамдардын ченемдерин туура колдонушаары жана КР КЖК 1997-жылкы редакцияда аталган категориядагы кылмыштар боюнча жазык иштерин кароодо Кыргыз Республикасынын Жогорку Сотунун 2008-жылдын 14-мартындагы № 4 «Баңги заттарына байланыштуу кылмыштар жөнүндө жазык иштери боюнча Кыргыз Республикасынын 2007-жылдын 25-июнундагы № 91 Мыйзамын соттор тарабынан колдонуу жөнүндө» токтомунун түшүндүрмөлөрүн жетекчиликке алуу менен карашаары аныкталды.

Ошону менен бирге, аталган жалпылоо көрсөткөндөй, соттук практикада айрым каталар жана кемчиликтерге жол берилген, андыктан келечекте мындай окшош каталарды болтурбоо максатында судьялардын көңүлүн аларга буруу зарыл.

1. КР ЖПК 46-беренесинин талаптарын бузуу.

КР ЖПК 46-беренесине ылайык ушул Кодексте белгиленген тартипте айыптоо актысы бекитилген адам жазык иштери жана (же) жоруктар жөнүндө иштер боюнча айыпталуучу деп таанылары-

на карабастан, көптөгөн жазык иштери боюнча айыптоо өкүмүнүн сыпаттама-жүйөлөмө бөлүгүндө биринчи жана апелляциялык инстанциядагы соттор айыптоо актысы бекитилген адамдарды «соттолуучу» катары көрсөтүшкөн. Мисалы, мындай каталар Ленин райондук сотунда УД-168/19Б1, Токмок шаардык сотунда УД-37-19/ч7, Токтогул райондук сотунда УД-24/19Д11, Сокулук райондук сотунда УД-199-19-Ч6 иштери боюнча аныкталган.

2. Кароо мөөнөттөрүн бузуу.

Жазык-процесстик мыйзамы сотторду процесстин катышуучуларынын конституциялык укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын убагында коргоо кепилдигин камсыз кылуу максатында белгилүү бир мөөнөттү сактоо менен жазык иштерин кароону милдеттендирген бир катар ченемдерди камтыйт.

КР ЖПК 274-беренесине ылайык, анча оор эмес кылмыштар жөнүндө жазык иши судья тарабынан маңызы боюнча бир айдан кечиктирилбестен, ал эми оор же өзгөчө оор кылмыштар жөнүндө иш – 2 айлык мөөнөттө чечилүүгө тийиш.

Соттук териштирүүнүн мөөнөтүнө жаңы мамлекеттик айыптоочу же жактоочу алмаштырылган жана (же) ишке кирген учурда соттук териштирүүнүн жүрүшүндө берилген өтүнүчтөр боюнча иштин материалдары менен таанышуу үчүн тараптарга берилген убакыт кирбейт, ошондой эле ушул Кодекстин 291-беренесинин 3-бөлүгүнүн (айыпталуучунун оорусу, анын соттук отурумга келүү мүмкүнчүлүгүн кошпогондо), 5-бөлүгүнүн (Жогорку соттун Конституциялык палатасына кайрылууда) негизинде соттук териштирүү токтотулган убакыт колдонулуучу мыйзамдын конституциялуулугу), 6-бөлүгүнүн (экспер-

тизаны дайындоодо) негизинде токто-
тулган убакыт киргизилбейт.

Алсак, КР ЖК 268-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген кылмышты жасагандыгы үчүн айыпталган И. Олышевкого карата жазык иши (УД-1420И7) Ысык-Көл облусунун Түп райондук сотуна 2019-жылдын 18-июлунда келип түшкөн. Айыпталуучу И. Олышевко 2019-жылдын 3-апрелинен бери камакта жаткан.

Судьянын 2019-жылдын 29-июлундагы токтому менен жазык иши өндүрүшкө кабыл алынып, соттук териштирүү 2019-жылдын 13-августуна саат 14:00 дайындалган. 2019-жылдын 13-августунда айыпталуучунун адвокатынын өтүнүчү менен жазык иши боюнча өндүрүш токтотулуп, иш боюнча кошумча наркологиялык экспертиза дайындалган. КР ЖПК 182-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык кошумча экспертиза биринчи экспертизаны жүргүзүүдө алынган корутунду анчалык так же толук болбогондо, ошондой эле жаңы кошумча маселелерди чечүү зарылдыгы келип чыкканда дайындалаары көрсөтүлсө да, судьянын токтомунда эксперттин алдына тергөөнүн жүрүшүндө соттук-наркологиялык экспертизанын корутундусунда тийиштүү толук жооптор алынган суроолорго окшош суроолор коюлган.

2019-жылдын 1-ноябрында жазык иши жанданып, соттук териштирүү 2019-жылдын 21-ноябрына саат 14:00 дайындалган.

Аталган жазык ишинин материалдарынан көрүнгөндөй, төрагалык кылуучу 2019-жылдын 21-ноябрында саат 14:00дө соттук териштирүүнү 2019-жылдын 11-декабрына саат 16:00гө жылдырган. Бирок 2019-жылдын 10-декабрынан баштап колдонулбаган эмгек өргүүсүнүн эсебинен эс алууга чыгып кеткен, ал эми иште 2019-жылдын 11-декабрындагы соттук териштирүүнү

башка күнгө жылдыруу тууралуу сот отурумунун протоколу же маалымкат тиркелген эмес. Аталган иш боюнча өкүм 2020-жылдын 12-февралында кабыл алынган. Соттук териштирүүлөрдү жылдыруу жана тыныгуулар судьянын эмгек өргүүгө чыгышына, анын ооруп калышына, кеңешмеге катышышына байланыштуу болгон, бир учурда гана айыпталуучунун адвокаты жана күбөлөр келбегендигине байланыштуу жылдырылган (судья А. Б. Токтобаев).

Жазык иштерин кароодо процесстик аракеттерди аткаруу мөөнөттөрүн сактоо соттордун негизги милдеттеринен болуп саналат. Мыйзамдарда аталган нормалардын болушу жарандардын конституциялык укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоо менен байланыштырылат. Андыктан КР ЖПК башка жоболорундай эле алар да соттор тарабынан кынтыксыз сакталышы керек, себеби акылга сыярлык процесстик мөөнөттө каралган иш боюнча кабыл алынган негиздүү жана мыйзамдуу соттун чечими коомдо сот бийлигинин кадырын көтөрөт.

Статистикалык маалыматтарга караганда, 2019-жылдан 2021-жылдын биринчи кварталына чейинки мезгилде мөөнөттү бузуу менен баңги кылмыштарына байланыштуу 227 жазык иши каралган, бул маңызы боюнча жалпы каралган жазык иштердин 19% түзгөн.

Мөөнөттү өткөрүүгө төмөнкүлөр себеп болгон:

- айыпталуучулардын сот залына алып келинбегендиги;
- жабырлануучулар менен күбөлөрдүн келбегендиги;
- айыпталуучулардын жана жабырлануучулардын адвокаттары келбегендиги;
- процесстин катышуучуларынын өтүнүчтөрү;

- экспертизалар дайындалгандыгы;
- соттук актылар жогорку инстанцияларга даттанылгандыгы.

3. Кылмыштын квалификациясы.

Баңги каражаттарын жана психотропдук заттарды мыйзамсыз жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар КР ЖПК талаптарынын чегинде териштирилүүгө жана далилденүүгө жатат.

Баңги каражаттарын жана психотропдук заттарды сатуу максатын (сатуу ниетин) ар кандай факторлор күбөлөндүрүшү мүмкүн (жасоо, кайра жасоо, сактоо, көлөмү, таңгактоо, колдонуучулар менен тийиштүү келишимдердин болушу ж.б.).

Баңги каражаттарын жана психотропдук заттарды сатууну далилдөөдө кылмыштын субъективдик жагы далилденүүгө жатат – максаттын багыты, баңгини сатууга гана болгон ниети.

Баңги каражаттарын жеке колдонууга мүнөздүү эмес бир гана өзгөчө ири өлчөмдө алуу айыпталуучунун баңгини жайылтуу багытына болгон ниетин түшүндүрө бербейт.

Ошол эле учурда аталган категориядагы жазык иштерин кароо боюнча сот практикасын талдоо көрсөткөндөй, соттор дайыма эле соттолуучунун аракетин туура квалификациялай беришпейт, айыпталуучунун аракетин укуктук баалоодо, ошону менен бирге баңгини сатуу максатында же аларды сатуу ниетинде жасалган аракетти айырмалоодо кыйынчылыктар жаралат. Мисалы, сот А. Жукееванын аракетин баңги каражатын сатып өткөрүү максатысыз мыйзамсыз даярдоо деп негизсиз баалаган.

УД-12/19-И1 иши боюнча Ысык-Көл облусунун Ак-Суу райондук сотунун 2019-жылдын 1-мартындагы өкүмү менен А. Жукеевага КР ЖК 246-беренесинин «башкага берүү мак-

сатын көздөбөстөн баңги каражаттарын же психотропдук заттарды мыйзамсыз даярдоо, сатып алуу, сактоо, ташуу же жөнөтүү» 4-бөлүгү боюнча 4000 эсептик көрсөткүчтө, же болбосо 400 000 сом айып түрүндөгү жаза белгиленген.

Сот 2017-жылдын сентябрь айынын башында Ак-Суу районунун «Кайырма-Арык» айылынын талаасынан А. Жукеева жапайы кара куурайдын жалбырагынан соттук-химиялык экспертизанын корутундусуна ылайык 145 грамм каннабис чайырын даярдап, 11 ширеңкенин коробкасына салып, үйдүн сарайына бекиткен фактысын анык деп тапкан. 2018-жылдын 25-мартында болжол менен саат 19:30 чамасында аларды сатуу аракетин көрүүдө Ак-Суу районунун ИИБнин кызматкерлери тарабынан кармалган жана күбөлөрдүн катышуусу менен анын кол сумкасын кароодо 11 ширеңкенин коробкасына таңгакталган каннабис чайыры табылып алынган. Алдын ала тергөө органдары тарабынан А. Жукееванын аракетин КР ЖК 247-беренесинин 3-бөлүгүнүн 4-пункту (1997-ж. редакциядагы) өзгөчө ири өлчөмдө баңги каражаттарын сатуу максатында мыйзамсыз даярдоо, сактоо катары квалификацияланган.

Биринчи инстанциядагы сот А. Жукееванын аракетин КР ЖК 246-беренесинин 3-бөлүгүнө – сатуу максатысыз баңгизат каражаттарын өзгөчө ири өлчөмдө даярдоо жана сактоо аракетинде кайра квалификациялоодо, тергөө аракеттерин жана соттук териштирүүлөрдү жүргүзүүдө баңгизат каражаттарын өзгөчө ири өлчөмдө сатуу фактысы далилденбегендигин көрсөткөн. «Баңги кылуучу каражаттар, акыл-эске таасир берүүчү заттар жана прекурсорлор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 30-беренесинин талаптарына ылайык

баңги кылуучу каражаттарды, акыл-эске таасир берүүчү заттарды жана прекурсорлорду мыйзамсыз жүгүртүү менен байланышкан кылмыш иштеринин далилин алуу үчүн оперативдүү-издөө ишин жүргүзүүгө укук берилген органдардын (кичи бөлүмдөрдүн) кызматкерлерине текшерип сатып алуу жүргүзүүгө уруксат берилет, бирок аталган жазык иши боюнча Ак-Суу райондук ИИБнүн кызматкерлери тарабынан текшерип сатып алуу жүргүзүү үчүн план түзүшкөнү жана Ак-Суу райондук ИИБнүн кассасынан баңгизат каражатын текшерип сатып алуу үчүн акча каражаттарын алышкандыгы жөнүндө далилдердин жоктугун белгилеген.

Ысык-Көл облустук апелляциялык инстанциядагы сот 2019-жылдын 6-июнунда Ак-Суу райондук сотунун өкүмүн өзгөртүүдө А. Жукееванын КР ЖК 267-беренесинин 3-бөлүгү – баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын аналогдорун өзгөчө ири өлчөмдө сатуу максатында мыйзамсыз даярдоо боюнча күнөөлүү деп таап, КР ЖК 56-беренесин колдонуу менен 7 жыл 6 айга эркинен ажыратуу тууралуу жаза дайындаган. А. Жукеевананын алдын ала тергөөдө жана соттук отурумдардагы көрсөтмөлөрүнүн карама-каршы келишин соттук коллегия жазык жоопкерчилигинен качуу аракети катары баалап, өзүнүн жыйынтыгын жүйөлөштүргөн.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегиясы 2019-жылдын 30-октябрында Ысык-Көл облустук сотунун өкүмүн өзгөртүп, А. Жукееванын КР ЖК 247-беренесинин 3-бөлүгүндө көрсөтүлгөн кылмышты жасагандыгы боюнча күнөөлүү деп таап, КР ЖК 56-беренесин колдонуу менен 2 жыл 6 айга эркинен ажыратуу түрүндөгү жазаны дайындаган. Өкүмдүн калган бөлүгү күчүндө калтырылган.

Өкүмдү өзгөртүүдө, кассациялык инстанция апелляциялык инстанциядагы сот А. Жукеева өзгөчө ири өлчөмдө баңгизат каражаттарын мыйзамсыз даярдоо, сактоо, башка адамга берүү боюнча кармалган деп туура жыйынтыкка келгендигин, бирок А. Жукееванын аракети КР ЖК 267-беренесинин 3-бөлүгү (2017-ж. редакцияда) боюнча квалификациялоо менен бирге КР КЖК 56-беренесин (1997-ж. редакцияда) туура эмес колдонгонун белгилеген, себеби КР КЖК жогоруда белгиленген ченеми 2017-жылкы редакциядагы Жазык кодексинин ченемдери менен бирге колдонулууга жатпастыгын көрсөткөн.

4. Жазаны дайындоо.

Кылмыш үчүн жаза кылмыш жасанына күнөөлүү деп таанылган адамга карата соттун өкүмү боюнча колдонулуучу жазык-укуктук таасир этүүнүн мажбурлоочу чараларынын бири болуп саналат жана соттолгондун КР ЖК каралган укуктарын жана эркиндигин чектөөнү жана ага белгилүү бир милдеттерди жүктөөнү билдирет. Адамды жазалоонун максаты болуп күнөөлүүнү түзөтүү жана ресоциалдаштыруу, жаңы кылмыштарды жасоонун алдын алуу, социалдык адилеттүүлүктү калыбына келтирүү саналат.

КР ЖК 68-беренесинин 4-бөлүгүндө айып кошумча, жаза катары сот тарабынан Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренелеринде каралган учурларда гана дайындалат жана тиешелүү категориядагы акчалай айыптын өлчөмүнүн жарымынан ашык эмес өлчөмүндө колдонулат деп көрсөтүлгөн. Бирок, жалпылоо көрсөткөндөй, соттор тарабынан КР ЖК 68-беренесинин 4-бөлүгүн колдонууда катачылыктарга жол беришери аныкталган.

УД-55/20-ч2 иши боюнча Чүй облусунун Жайыл райондук сотунун

2020-жылдын 30-январындагы өкүмү менен 1977-жылдын 1-июлунда туулган С. Рашидова КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча күнөөлүү деп табылып, ага 5 жыл эркинен ажыратуу менен 1000 эсептик көрсөткүчтө, т. а. 100 000 сом айып жазасы белгиленген. Бирок, КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүнүн санкциясында «Баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды же алардын аналогдорун сатып өткөрүүгө максатысыз мыйзамсыз, ири өлчөмдө жасалган даярдоо, сатып алуу, сактоо, ташуу же берип жиберүү, сатып өткөрүү» VI категориядагы айып салуу же II категориядагы айып салуу менен II категориядагы эркиндигинен ажыратуу жазасы белгиленери көрсөтүлгөн.

КР ЖК 68-беренесинин 3-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык, II категориядагы айып пул жашы жетелектер үчүн – 400дөн 600 эсептик көрсөткүчтөргө чейин, башка адамдар үчүн – 1000ден 1400 эсептик көрсөткүчтөргө чейинки сумманы түзөт жана ушул эле берененин 4 бөлүгүнө ылайык айып кошумча жаза катары сот тарабынан ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренелеринде каралган учурларда гана дайындалат жана тиешелүү категориядагы акчалай айыптын өлчөмүнүн жарымынан ашык эмес өлчөмүндө колдонулат. Демек, КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча айыпты кошумча жаза катары колдонууда, айып пул II категориядагы айыптын өлчөмүнүн жарымынан ашык эмес өлчөмүндө же 700 эсептик көрсөткүчтөн ашпашы керек.

Ушундай эле каталар Жайыл райондук сотунда УД-149/19-ч2, УД-83/19-ч2, Бишкек шаарынын Октябрь райондук сотунда УД-286/19Б2, УД-644/19Б2, Ысык-Ата райондук сотунда УД-209/20-03, УД-1-22-20-ч2 иштери боюнча кетирилген.

5. КР ЖК 72-беренесинин талаптарын сактабоо.

Ошондой эле ушул жалпылоо кээ бир судьялар жазаларды дайындоодо КР ЖК 72-беренесинин талаптарын сакташпаганын көрсөткөн.

КР ЖК 72-беренесинин талаптарына ылайык сот жазаны кылмыш жасагандыгы үчүн жоопкерчилик каралуучу ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн тиешелүү беренесинде белгиленген чектерде, ушул Кодекстин жалпы бөлүгүнүн жоболорун сактоо менен дайындайт.

УД-638/19Б2 иши боюнча Бишкек шаарынын Октябрь райондук сотунун өкүмү менен С. С. Лиге КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча 2 жыл 6 айга эркинен ажыратуу жазасы белгиленген, КР ЖК 83-беренесине ылайык, С. С. Ли 1 жылдык мөөнөткө пробацялык көзөмөлдү колдонуу менен белгиленген жазадан бошотулган.

Аталган өкүмдө кылмыш 2019-жылдын 14-октябрында, т. а. жаңы КР ЖК күчүнө киргенден кийин жасалгандыгына карабастан, сот айыпталуучуга аталган берененин санкциясында көрсөтүлгөн айып түрүндөгү кошумча жазаны эмне үчүн колдонбой койгондугун баяндаган эмес. Ал эми КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүнүн санкциясында баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды же алардын аналогдорун сатып өткөрүүгө максатсыз мыйзамсыз, ири өлчөмдө жасалган даярдоо, сатып алуу, сактоо, ташуу же берип жиберүү, сатып өткөрүү боюнча VI категориядагы айып салуу же II категориядагы эркиндигинен ажыратууга жазасы белгиленери көрсөтүлгөн.

УД-315/19Б2, УД-311/20Б2 (Бишкек шаарынын Октябрь райондук соту), УД-1-72-20-ч8 (Ысык-Ата райондук соту) иштери боюнча да жогорудагыга окшош каталар кетирилген.

6. Кошумча жазаны туура эмес колдонуу.

Кээ бир соттор кошумча жазаны туура эмес колдонушууда.

УД №43/20-05 иши боюнча Ноокат райондук сотунун 2020-жылдын 24-мартындагы өкүмү менен Сапарбек уулу Эрланга КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча 1000 эсептик көрсөткүчтө, т. а. 100 000 (жүз миң) сом айып менен 3 жыл эркиндигинен ажыратуу жазасы белгиленген. КР ЖК 83-беренесине ылайык Сапарбек уулу Эрлан 2 жылдык мөөнөткө пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен белгиленген жазадан бошотулган. ЖК 64-беренесине жана 83-беренесинин 4-бөлүгүнө ылайык Сапарбек уулу Эрланга кошумча дагы 500 эсептик көрсөткүчтө, т. а. 50 000 (элүү миң) сом айып түрүндөгү жаза өзүнчө аткаруу менен дайындалган.

Ушундай эле соттук акт УД №27/19-05 иш боюнча Ноокат райондук соту тарабынан кабыл алынган.

КР ЖК 64-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, Кылмыш жасагандыгы үчүн күнөөлүү деп таанылган адамдарга сот тарабынан негизги жазанын жеңилер-ээгинен катуураагына чейинки гра-дациядагы түрлөрү колдонулушу мүмкүн: 1) коомдон обочолонтуу менен байланышпаган, коомдук иштер, белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу, түзөтүү жумуштары, айып; ошол эле учурда түзөтүү жумуштарынын жана айыптын салыштырмалуу оордугу алардын белгилүү өлчөмүнө жараша аныкталат; 2) коомдон обочолонтуу менен байланышкан, тартиптик аскер бөлүгүндө кармоо, эркиндигинен белгилүү бир мөөнөткө ажыратуу, өмүр бою эркиндигинен ажыратуу.

КР ЖК 64-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, жазанын кошумча түрлөрү катары сот төмөнкүлөрдү колдоно алат:

1) кызматтык абалын же кызматтык абалда берилген мүмкүндүктөрдү пайдалануу менен кылмыш жасалган учурда – атайын, аскердик, ардак наамынан, дипломатиялык рангынан же класстык ченинен ажыратуу; 2) оор же өзгөчө оор кылмыш жасалган учурда – мамлекеттик сыйлыктарынан ажыратуу.

Айып жана белгилүү бир кызмат ордун ээлөө, же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу жазасы жазанын негизги түрлөрү катары эле эмес, кошумча түрлөрү катары да колдонулушу мүмкүн.

КР ЖК 64-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, бир кылмыш үчүн ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн беренесинин (беренесинин бөлүгүнүн) санкцияларында каралган негизги бир гана жаза дайындалат. Негизги жазага Кодексте каралган учурларда жана тартипте бир же бир нече кошумча жаза кошулушу мүмкүн.

Жогорудагылардан көрүнгөндөй, КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча күнөөлүү деп табылган бир адамга карата соттун өкүмү менен 1000 жана 500 эсептик көрсөткүчтө айып түрүндө эки кошумча жаза колдонулган, бул мыйзамдын талаптарына жооп бербейт. Ошол эле учурда КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүнүн санкциясында VI категориядагы айып салуу же II категориядагы айып салуу менен II категориядагы эркиндигинен ажыратуу жазасы каралган (бул кылмыш иштери апелляциялык жана кассациялык тартипте даттанылган эмес).

7. «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2007-жылдын 9-ноябрындагы № 543 «Кыргыз Республикасында контролдоонууга тийиш болгон баңги каражаттары, психотроптук заттар жана прекурсорлор жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү

тууралуу» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 19-ноябрындагы № 535 токтомун колдонуудагы каталар.

КР Өкмөтүнүн жогоруда аталган токтомуна ылайык, баңги каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын прекурсорлорун камтыган өсүмдүктөрдүн мыйзамсыз жүгүртүлүшү КР ЖЖК жана КР ЖК негизинде жоопкерчиликке тартылат жана алардын өлчөмдөрү түп (куст) түрүндө көрсөтүлбөстөн грамм менен өлчөнүүгө тийиш.

УД-69-19/Ч1 иши боюнча Аламүдүн райондук сотунун 2019-жылдын 1-ноябрындагы өкүмү менен А. Асадовго КР КЖК 246-беренесинин 3-бөлүгү менен (1997-ж. редакцияда) беш жылга эркиндигинен ажыратуу жазасы белгиленген.

Сот тарабынан А. Асадов өзү жашаган Чүй облусунун Аламүдүн районунун Төмөнкү Ала-Арча айылынын Курманалиев көчөсүндө жайгашкан № 60 үйдүн короосундагы времянканын текчесине 157 түп кара куурайдын саманын камтыган (конопля) баңгизат өсүмдүктөрдү чогултуп, картон кутуга салып катып койгон жеринен Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин кызматкерлери тарабынан 2018-жылдын 24-июлунда саат 15:40та времянканы тинтүү учурунда табылганы жана алынганы аныкталган.

Аламүдүн райондук сотунун өкүмү апелляциялык тартипте даттанылып, Чүй облустук сотунун 2020-жылдын 14-январындагы өкүмү менен өзгөртүлүп, А. Асадовго КР ЖК (2017-ж. редакцияда) 267-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча 8 (сегиз) жылга эркиндигинен ажыратуу менен 900 эсептик көрсөткүчтөгү айып жазасы дайындалган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегиясы Чүй облус-

тук сотунун жогорудагы өкүмүн жокко чыгарып, биринчи инстанциянын өкүмүн күчүндө калтырууда, биринчи инстанциядагы сот А. Асадовдун аракеттерин КР ЖК 246-беренесинин 3-бөлүгү менен туура квалификациялаганын, анткени соттук отурумда баңги каражаттарын сатуунун максатын тастыктоочу конкреттүү далил келтирилген эместигин жана «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2007-жылдын 9-ноябрындагы № 543 «Кыргыз Республикасында контролдонууга тийиш болгон баңги каражаттары, психотроптук заттар жана прекурсорлор жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 19-ноябрындагы № 535 токтомуна ылайык, баңги каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын прекурсорлорун камтыган өсүмдүктөрдүн мыйзамсыз жүгүртүлүшү КР ЖК жана КР ЖЖК негизинде жоопкерчиликке тартылат жана алардын өлчөмдөрү түп (куст) түрүндө көрсөтүлбөстөн, грамм менен өлчөнүүгө тийиш жана ушуга байланыштуу 2019-жылдын 24-сентябрындагы кайталап жүргүзүлгөн № 3409/08 соттук-химиялык экспертизанын корутундусуна ылайык, изилдөө үчүн берилген зат – наркотикалык «кара куурай саманы (кургатылган)» жана салмагы 2,378 грамм болгону, ал белгиленген токтомдун № 4 тиркемесине ылайык ири өлчөмгө кирерин көрсөткөн.

8. КР ЖК 13-главасын колдонуудагы каталар «Пробациялык көзөмөл»

«Пробация жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренесине ылайык, коомдун жана мамлекеттин коопсуздугун камсыз кылуу, пробациянын кардарларын түзөө жана кайра социалдаштыруу үчүн шарттарды түзүү,

алардын жаңы укук бузууларды жасоосун эскертүү пробациянын максаттары болуп саналат.

Соттолуучуну жазаны реалдуу жаза өтөөсүз оңдоо боюнча сот тарабынан белгиленген мүмкүнчүлүк пробациялык көзөмөлдү колдонууга негизи болуп саналат.

Соттолуучуну реалдуу жаза өтөөсүз оңдоо мүмкүнчүлүгү жөнүндө корутунду чыгарууда жасалган кылмыштын оордугуна, кылмышкердин инсандыгына, пробациялык көзөмөлдү колдонууга анын макулдугуна, иштин башка жагдайларына, ошондой эле жазаны жеңилдетүүчү жагдайларга таянат.

КР ЖПК 335-беренесинин 2-бөлүгүнө ылайык, эгерде өкүм ушул Кодекстин талаптарына ылайык чыгарылса жана жазык мыйзамын туура колдонууга негизделсе, мыйзамдуу, негиздүү жана адилеттүү деп таанылат.

КР ЖПК 344-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктуна ылайык, айыптоо өкүмүнүн корутунду бөлүгүндө пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен **жазадан бошотууда** пробациялык көзөмөлдүн мөөнөтү көрсөтүлүшү керек.

а) Ош шаардык сотунун УД-601/19-06 иши боюнча 2019-жылдын 9-августундагы өкүмү менен К. Орунбаев КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгү менен күнөөлүү деп табылып, 3 жылга эркинен ажыратуу менен 500 эсептик көрсөткүч өлчөмүндө айып жазасы дайындалган, КР ЖК 83-беренесинин негизинде 1 жыл пробациялык көзөмөл мөөнөтү дайындалган.

Бирок, судья КР ЖК 344-беренесинин талаптарына ылайык, өкүмдүн корутунду бөлүгүндө айыпталуучунун пробациялык көзөмөлдү колдонууга байланыштуу жазадан бошотулганын көрсөткөн эмес, эгерде сот соттолуучуну жазасын өтөөсүз эле оңдоого

болот деген тыянакка келсе, пробациялык көзөмөлдү (пробация) колдонуу менен жазасын өтөөдөн бошотуу жөнүндө чечим кабыл ала алат, анда аны КР ЖК 83-беренесине ылайык көрсөтүү милдеттүү болуп саналат.

Ушундай эле мыйзам бузуулар Токтогул райондук соту тарабынан УД-64/20 Д11, УД-79/20 Д11 иштер боюнча дагы кетирилген.

б) КР ЖК 344-беренесинин 1-бөлүгүнүн 6-пунктуна ылайык, айыптоо өкүмүнүн корутунду бөлүгүндө пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен жазадан бошотууда пробациялык көзөмөлдүн мөөнөтүнүн узактыгы, ошондой эле соттолгон адамга жүктөлүүчү контролдук талаптар жана пробациялык милдеттер, анын ичинде пробация органына келип туруу милдети көрсөтүлүшү зарыл.

Пробациялык көзөмөл мөөнөтү белгиленген соттолуучуга сот көзөмөлдүк талаптарды аткарууну жүктөйт, эгерде аны пробациялык көзөмөл чараларын колдонуу менен жазаны өтөөдөн бошоткон учурда, КР ЖК 84-беренесинде каралган бир же бир нече милдеттерди жүктөйт.

КР ЖК 84-беренесинде белгиленген көзөмөлдүк талаптар жана милдеттер соттолгон адамга пробациялык көзөмөлдү колдонууда милдеттүү түрдө жүктөлүшү керек.

Бирок судьялар соттолгон адамга пробациялык көзөмөлдү колдонууда КР ЖК жана КР ЖПК жогорудагы нормаларын жетекчиликке алышпайт.

1. Жалал-Абад облусунун Токтогул райондук сотунун УД-123/20 Д11 иш боюнча 2020-жылдын 28-октябрындагы өкүмү менен Б. Аманалиев КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүндө каралган кылмышты жасагандыгы үчүн күнөөлүү деп табылып, 3 жылга эркинен ажыратуу менен 500 эсептик көрсөткүчтө айып жазасы дайындалган. КР ЖК

83-беренесинин негизинде соттолгон адамга 1 жылдык мөөнөткө пробацациялык көзөмөл колдонулган. «Пробацациялык көзөмөл учурунда соттолгон адам КР ЖК 84-беренесинин талаптарын сактаса, *өкүм аткарылбашы* керектиги» көрсөтүлгөн.

Көрүнүп тургандай, өкүмдө сот соттолгон адамга эч кандай конкреттүү көзөмөлдөөчү талаптар менен милдеттерди койгон эмес. Ушул эле каталар Токтогул райондук сотунун УД-52/20 Д11, УД-119/20 Д11, УД-61/20 Д11 иштери боюнча да кетирилген. Жогоруда көрсөтүлгөн бардык кылмыш иштерине апелляциялык же кассациялык даттануу келтирилген эмес.

2. Жогоруда көрсөтүлгөндөй, пробацациялык көзөмөлдү колдонуунун негизи соттолуучу адамды жазаны реалдуу өтөөсүз сот тарабынан белгиленген оңдоо мүмкүнчүлүгү болуп саналат.

Бирок, пробацациялык докладда соттолгон адамдын инсандыгын жана башка көңүл бурууга арзый турган жагдайларды эске алуу менен, жазаны реалдуу түрдө аткарбай туруп түзөтүү мүмкүнчүлүгү жөнүндө корутундуларына карабастан, кээ бир учурларда судьялар айыпталуучуларга пробацациялык көзөмөлдү колдонушпайт.

Бишкек шаарынын Октябрь райондук сотунун УД-667/19Б2 иши боюнча Т. Абдрахмановго чыгарган өкүмү менен КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүнүн негизинде 3 жылга эркинен ажыратуу менен 120 000 сом айып жазасы дайындалган. Иштин жагдайларына караганда, Т. Абдрахманов 2019-жылдын 15-октябрында милиция кызматкерлери тарабынан Бишкек шаарынын Октябрь районунун ички иштер башкармалыгынын имаратында кармалган жана жеке тинтүү учурунда, өз ыктыяры менен салмагы 29,005 г болгон наркотик түрүндөгү каннабис чайыры «гашиш» салынган үч ширеңкенин кутучасын берген, ал

аны мыйзамсыз даярдаган, сатуу максатын көздөбөстөн сактаган жана ташыган.

2020-жылдын 3-мартында Бишкек шаардык сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы Октябрь райондук сотунун өкүмүн өзгөртүүсүз калтырган.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын 2020-жылдын 10-июнундагы токтому менен Октябрь райондук сотунун жана Бишкек шаардык сотунун өкүмдөрүн КР ЖК 83-беренесинин талаптарына шилтеме жасоо менен өзгөртүп, Т. Абдрахмановго 2 жыл көзөмөлдүк тартипти жүктөө менен пробацациялык көзөмөлдөөчү талаптарды коюп, белгиленген жазадан бошоткон. Ошол эле учурда сот 2017-жылдын 24-февралындагы № 34 Кыргыз Республикасынын «Пробацация» Мыйзамында көрсөтүлгөн, коомдун жана мамлекеттин коопсуздугун камсыз кылуу, пробацациянын кардарларын түзөө жана кайра социалдаштыруу үчүн шарттарды түзүү, алардын жаңы укук бузууларды жасоосун эскертүү пробацациянын максаттары болуп саналаарына негиздеген. Сот пробацациялык докладда ылайык, Т. Абдрахмановдун түрмөдөн тышкары жерде болушу анын оор турмуштук абалдан чыгуусуна жана коомдо кайра социалдашуусуна жардам берерин белгилеген.

Жаңы КР ЖК колдонууга киргизилиши менен соттор жазык мыйзамынын өткөн мезгилге карата колдонулушун 2017-жылдын 24-январындагы № 10 «Кыргыз Республикасынын Жазык кодексин, Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодексин, Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексин, Кыргыз Республикасынын Жазык-аткаруу кодексин, «Мунапыс берүү негиздери жана аны колдонуу тартиби жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын колдонууга киргизүү

тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына таянуу менен туура колдонуп жатканын белгилей кетүү зарыл.

Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 12-беренесинде (2017-ж. редакциясы), жосундун кылмыштуулугун жокко чыгаруучу же кылмыштуу жосундун жазык-укуктук кесепеттерин жеңилдетүүчү мыйзам өткөн мезгилге карата колдонулат, башкача айтканда тиешелүү жосунду мындай мыйзам күчүнө киргенге чейин жасаган адамдарга, анын ичинде жаза өтөп жаткан же аны өтөгөн адамдарга жайылтылары каралган. Жосундун жазык-укуктук кесепеттерин жарым-жартылай жеңилдетүүчү же жарым-жартылай күчөтүүчү мыйзам ушул кесепеттерди жеңилдетүүчү бөлүгүндө гана өткөн мезгилге карата колдонулат. Эгерде кылмыш жасалган мезгилден тартып, өкүм чыгарган мезгилге чейинки мыйзам бир нече жолу өзгөрүлсө, анда мыйзамдын жеңилирээги колдонулат.

Бишкек шаарынын Свердлов райондук соту УД-43/19-Б4 иш боюнча 2019-жылдын 23-августундагы өкүмү менен айыпталуучу И. П. Нурмагамбетовдун баңги каражаттарын же психотроптук заттарды сатуу максатында мыйзамсыз даярдоо, алуу, сактоо, ташуу же өткөрүп берүү аракети Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 246-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык квалификациялап (1997-ж.ред.), ал эми айыпталуучу А. А. Абизовдун психотроптук заттарды же алардын аналогдорун сатып өткөрүү максатында даярдоо, сатып алуу, сактоо, ташуу же берип жиберүү, сатып өткөрүү аракети Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 247-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча квалификациялап (1997-ж. ред.), жаза дайындалган: И.П. Нурмагамбетовго КР КЖКнын 246-беренесинин 3-бөлүгү боюнча 400 эсептик көрсөткүчтөгү

айып, б.а. 40 000 сом, ал эми А. А. Абизовго КР КЖКнын 247-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту боюнча 7 (жети) жылга эркиндигинен ажыратылган жаза белгилеген.

И. П. Нурмагамбетовдун аракетин көрсөтүлгөн берене менен квалификациялаганын сот КР КЖКнын 247-бер. 2-бөл. (1997-ж. ред.) санкциясында 7 жылдан 12 жылга чейин эркинен ажыратуу жазасы каралганын, ал эми КР КЖКнын 267-бер. 2-бөл. (2017-ж. ред.) санкциясында IV категориядагы айып салуу менен IV категориядагы эркиндигинен ажыратуу жазасы, б. а. 180 000 сомдон 220 000 сомго чейин айып салуу менен 7 жыл 6 айдан 10 жылга чейин эркиндигинен ажыратуу жазасы каралган деп негиздеген.

Ушуга байланыштуу, айыпталуучулардын аракеттери КР ЖК 246-беренесинин 3-бөлүгү жана 247-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту 1997-жылдын редакциясы менен жеңилдетүүчү жагына квалификацияланышы керектигин, себеби КР ЖК 268-беренесинин 1-бөлүгүнүн жана 267-беренесинин 2-бөлүгүнүн санкциялары (2017-ж. ред.) айыпталуучуларга карата жазаны оордоотурун көрсөткөн.

Бишкек шаардык сотунун апелляциялык инстанциясы 2019-жылдын 4-ноябрында биринчи инстанциянын өкүмүн өзгөртүүсүз калтырып, биринчи инстанциядагы сот айыпталуучулардын аракеттерин Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 246-беренесинин 3-бөлүгү жана 247-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пункту (1997-ж. редакциясы) менен туура квалификациялаганын көрсөткөн.

Ошондой эле судьялар күнөөсүн моюнга алуу жөнүндө келишим түзүлгөндө жазаны дайындоодо Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 80-беренесинин нормаларын туура колдонушат, анда күнөөсүн мойну-

на алуу жөнүндө адам менен макулдашуу түзүлгөн учурда, сот ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүндөгү конкреттүү берененин (берененин бөлүгүнүн) санкцияларында каралган жазанын минималдуу өлчөмүнүн чектеринде эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазаны дайындайт. Санкцияларда эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазалар беренеси болбогон учурда, эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн конкреттүү беренесинде (берененин бөлүгүндө) каралган санкциялардан бир категорияга төмөн дайындалат жана пробациялык көзөмөл колдонулбайт.

Ысык-Көл облусунун Түп райондук сотунун УД-60/20-И7 иш боюнча 2020-жылдын 7-сентябрындагы өкүмү менен Улихин В. В. кылмыш үчүн Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 268-беренесинин 2-бөлүгү менен күнөөлүү деп табылып, ал II категориядагы 2 жыл 6 айга эркиндигинен ажыратуу менен II категориядагы 50 000 сом өлчөмүндө айып салууга соттолгон. Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 268-беренесинин 2-бөлүгүнүн санкциясында III категориядагы (беш жылдан жети жыл алты айга чейин) эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза, III категориядагы (1400дөн 1800 эсептик көрсөткүчкө чейин) айып салуу каралган.

Сот ушул берененин санкциясында каралган жазадан да төмөнкү жазаны колдонгонун КР Жазык-процесстик кодексинин 491-беренесинин 5-бөлүгүнө ылайык, кылмышты моюнга алуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөндө ушул эле Кодекстин 487-беренесинде каралган талаптар сакталгандыгын жана КР ЖК 80-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык күнөөсүн мойнуна алуу жөнүндө макулдашуу түзүлгөндө, сот ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүндөгү конкреттүү берене-

нин (берененин бөлүгүнүн) санкцияларында каралган жазанын минималдуу өлчөмүнүн чектеринде эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазаны дайындаары, ал эми санкцияларда эркиндигинен ажыратууга байланышпаган жазалар беренеси болбогон учурда, эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жаза ушул Кодекстин Өзгөчө бөлүгүнүн конкреттүү беренесинде (берененин бөлүгүндө) каралган санкциялардан бир категорияга төмөн дайындалууга жатат деп жүйөөлөштүргөн.

Айыпталуучу В. В. Улихин менен күнөөсүн моюнга алуу жөнүндө келишим түзүүдө Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик кодексинде каралган бардык талаптар аткарылган жана КР ЖКнын 268-беренесинин 2-бөлүгүнүн санкциясында эркиндигинен ажыратуу менен байланышпаган жаза каралбагандыктан, сот ушул берененин санкциясында каралгандан бир категорияга төмөн жазаны туура белгилеген.

Баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды, күчтүү жана уулуу заттар жана прекурсорлорун мыйзамсыз жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар үчүн **жаза дайындоодонун жалпы тенденциясына талдоо жүргүзүүдө, «Пробация жөнүндө»** Кыргыз Республикасынын Мыйзамы киргизилгендигине байланыштуу судьялар Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 83-беренесинин «Пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен жазадан бошотуу» жоболорун көбүрөөк колдонушуп жатканын белгилей кетүү керек.

Өкүмдүн мазмунунан судьялар КР ЖК 83-беренесинин жоболорун пробациялык докладдын, пробация органдарынын инсанга карата социалдык-психологиялык изилдөөсүнүн корутундусунун, кылмыш жасоого түрткү болгон социалдык шарттар жана башка кылмыш жасоого көмөктөшкөн жагдайлардын жана коомдон обочолонтуу менен

байланышпаган жазык жазаларын жана жазык мыйзамдарынын мажбурлоо чараларын колдонуунун мүмкүндүгү (мүмкүн эместиги) жөнүндө корутундулардын негизинде колдонулаары көрүнөт.

Ысык-Көл облусунун Ак-Суу райондук сотунун 2020-жылдын 23-декабрындагы өкүмү менен Кылчыкпаев Э. Т. 127,46 грамм салмактагы марихуананы сатып өткөрүү максатында мыйзамсыз даярдап, сатып алуу, сактоо, ташуу, жөнөтүү кылмышы үчүн Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 268-беренесинин 1-бөлүгү боюнча 3 жылга эркинен ажыратуу менен 50 000 сом айып салууга соттолуп, Кыргыз Республикасынын Кылмыш Жазык кодексинин 83-беренесин колдонуу менен 1 жылдык мөөнөткө probationалык көзөмөл колдонуу менен жазадан бошотулган.

2019-жылдан 2021-жылдын биринчи кварталына чейинки мезгилде баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды, күчтүү жана уулуу заттарды мыйзамсыз жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар үчүн жашы жете элек 7 өспүрүм соттолгон, бул соттолгондордун жалпы санынын 0,5%ын түзгөн.

Көрсөтүлгөн категориядагы кылмыш иштери боюнча соттук тажрыйбаны изилдөөдө жашы жете электерге карата жазык иштерин кароодо соттор материалдык жана процессуалдык мыйзамдардын талаптарын сактап, Балдардын укуктары жөнүндөгү 1989-жылдагы Конвенциянын жоболорун, Кыргыз Республикасынын «Балдар жөнүндө» Кодексин, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун «Жашы жете электердин жасаган кылмыштары жөнүндө иштер боюнча соттук тажрыйба тууралуу» 2017-жылдын 13-октябрындагы № 10, «Жаза дайындоо боюнча соттук тажрыйба жөнүндө» 2021-жылдын 26-февралындагы № 4 Пленумдарынын токтомдорун жана жашы жете элек-

терге карата жазык сот өндүрүшүн жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын жазык, жазык-процесстик мыйзамдарынын ченемдерин жетекчиликке алып, жаңы кылмыштарды жасоого жол бербөөгө көмөктөшүүчү адилет жазаны белгилешкен.

II. АПЕЛЛЯЦИЯЛЫК ИНСТАНЦИЯ

Апелляциялык инстанция тарабынан талдоого алынган мезгил ичинде баңгизатка байланыштуу кылмыштар боюнча кылмыш иштери каралып, төмөндөгүлөр аныкталган:

а) 2019-жылга:

№	Каралды		Өкүм өзгөртүүсүз калтырылган	Өкүм жокко чыгарылган	Актоо өкүмү жокко чыгарылган	Өкүм өзгөртүлгөн
	иш	адамга карата				
	182	234	60	13	1	114

в) 2020 -жылга:

№	Каралды		Өкүм өзгөртүүсүз калтырылган	Өкүм жокко чыгарылган	Актоо өкүмү жокко чыгарылган	Өкүм өзгөртүлгөн
	иш	адамга карата				
	124	149	48	9	5	64

д) 2021-жылдын 1-кварталына:

№	Каралды		Өкүм өзгөртүүсүз калтырылган	Өкүм жокко чыгарылган	Актоо өкүмү жокко чыгарылган	Өкүм өзгөртүлгөн
	иш	Адамга карата				
	87	94	45	6	-	30

Апелляциялык тартипте талдоого алынган мезгил ичинде жогоруда көрсөтүлгөн категорияда 478 адамга карата 393 (33%) иш даттанылган.

Алардан:

- 153 адамга карата өкүм күчүндө калтырылды – 32%;
- 31 адамга карата өкүм жокко чыгарылган – 6,4%;
- 208 адамга карата өкүм өзгөртүлгөн – 43,5%.

III. КАССАЦИЯЛЫК ИНСТАНЦИЯ

Жогорудагы категориядагы кылмыштар боюнча кассациялык инстанция тарабынан каралган кылмыш иштер боюнча:

а) 2019-жылга:

	Каралды		Күчүндө калтырылган соттук актылар			жокко чыгар. сот. акт. 1-инст.	жокко чыгарыл. сот. акт. 2-инст.	күчүндө кал. тыр. сот. акт. 1-инст.	Өзгөртүлгөн сот. актылар		
	иш	адамга карата	1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык				1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык
Баары:	144	170	34	40	7	12	11	5	20	5	-

б) 2020-жылга:

	Каралды		Күчүндө калтырылган соттук актылар			жокко чыгар. сот. акт. 1-инст.	жокко чыгар. сот. акт. 2-инст.	күчүндө калган сот. акт. 1-инст.	Өзгөртүлгөн сот. актылары		
	иш	адамга карата	1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык				1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык
Баары:	62	66	21	18	-	3	4	2	2	1	-

в) 2021-жылдын 1-кварталына:

	Каралды		Күчүндө калтырылган соттук актылар			жокко чыгар. сот. акт. 1-инст.	жокко чыгар. сот. акт. 2-инст.	күчүндө кал. тыр. сот. акт. 1-инст.	Өзгөртүлгөн сот. актылары		
	иш	адамга карата	1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык				1-инстанциялык	апелляциялык	кассациялык
Баары:	39	40	17	6	-	5	3	-	2	-	-

Талдоого алынган мезгилдерде 250 адамга карата 21% (245) иш кассациялык тартипте даттанылган, бул 19,8% түзөт.

Алардын:

а) Күчүндө турган сот актылары:

- биринчи инстанция – 28,8% (72 адамга карата);

- экинчи инстанция – 28,4% (71 адамга карата).

б) жокко чыгарылган сот актылары:

- биринчи инстанция – 8% (20 адамга карата);

- экинчи инстанция – 7,2% (18 адамга карата);

- соттун күчүндө калуусу менен биринчи инстанциядагы актылар – 2,8% (7 адам).

в) өзгөртүлгөн сот актылары:

- биринчи инстанция – 9,6% (24 адамга карата);

- экинчи инстанция – 2,4% (6 адамга карата).

Талдоо көрсөткөндөй, жогорку инстанциялар тарабынан сот өкүмдөрүн күчүндө калтырылган пайызы алардын өзгөртүүгө жана жокко чыгарылгандагына караганда жогору экени көрүнөт.

Апелляциялык жана кассациялык инстанциялардын өкүмдөрүн жокко чыгуусу өтө көп эмес, негизинен өкүмдөрдүн өзгөртүлүшү басымдуулук кылат, жалпылоо көрсөткөндөй өкүмдөрдүн өзгөрүшүнүн себептери негизинен жазаны дайындоодогу каталар экенин көрсөттү, алар:

- кылмыштарды квалификациялоодо;

- белгилүү бир мөөнөткө эркиндигинен ажыратуу түрүндөгү жазаны дайындоодо;

- кошумча жаза белгилөөдө;

- айып түрүндөгү жазаны колдонууда;

- өкүмдөрдүн жыйындысы боюнча жаза дайындоодо;

- кылмыштардын жыйындысы үчүн жаза белгилөөдө;
- пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен өкүм чыгарууда.

КОРУТУНДУ:

Статистикалык маалыматтарга ылайык, баңгизатын мыйзамсыз жүгүртүүгө байланышкан кылмыш иштери боюнча даттанылган көпчүлүк соттук актылар апелляциялык жана кассациялык инстанциялар тарабынан күчүндө калтырылат, ошондой эле судьялар негизинен, ушул категориядагы кылмыштар боюнча жазык иштерин кароодо, жазык жана жазык-процесстик мыйзамдарынын талаптарын туура колдонушаарын изилденген иштердин анализи көрсөткөн.

Жалпысынан, соттор жаза белгилөөдө Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 72-беренесине ылайык калктын ден соолугуна каршы жасалган кылмыштардын мүнөзүн жана коомдук коркунучтуулугунун даражасын, күнөөлүүнүн инсандыгын, жазаны оордотуучу жана жеңилдетүүчү жагдайларды, ошондой эле дайындалган жазанын соттолгон адамдын оңолушуна жана анын жашоо шартына тийгизген таасирин эске алышаарын жалпылоого келип түшкөн баңгизаттарды, психотроптук, күчтүү жана уулуу заттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө байланышкан кылмыш иштерин изилдөө көрсөткөн.

Белгилей кетсек, соттор эркиндигинен ажыратуу тууралуу жазаны колдонууда чыгарылган өкүмдөрдү тийиштүү түрдө жүйөлөштүрүшөт.

Соттор иштерди кароодо Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин 83-беренесинде каралган эрежелерди колдонуу менен жазаны дайындоо үчүн негиз болгон бардык жагдайларды эске алууга умтулушат.

Жалпылоо көрсөткөндөй, пробациялык көзөмөл, адатта, пробациялык баяндама менен жеңилдетүүчү жагдайлар бар болгондо колдонулат, алар: кылмыштын бетин ачууга жана тергөөгө активдүү салым кошуу, күнөөсүн толугу менен мойнуна алуу жана жасаган иши үчүн өкүнүү, ден соолугунун абалы, багуудагы балдары, жаш курагы жана оң мүнөздөмөлөрү. Соттолгондорго мыйзамда каралган айрым кошумча милдеттерди аткаруу жагы жүктөлгөн.

Бирок соттун чечимдеринин аткарылышына тийиштүү көзөмөл жүргүзүлбөй жаткандыгын белгилей кетүү зарыл, себеби көп учурларда баңгизат каражаттарын жок кылуу тууралуу сот аткаруучулардын актылары иштин ичине тиркелген эмес.

Ар бир өкүмдө судьялар өкүм мыйзамдуу күчүнө киргенден кийин белгиленген тартипте жок кылынууга жаткан буюм далилдеринин – баңгизат каражаттарынын тагдырын аныкташкан.

Жазык-процесстик жана жазык мыйзамдарын жогорудагыдай бузууларды алдын алуу максатында жалпылоонун жыйынтыгын судьялардын маалымдоосуна жеткирүү, кылмыш иштерин кароо боюнча окутуу жана кылмыштардын жогоруда аталган категориялары боюнча жаза белгилөө практикасын күчөтүү керек.

Иштерди кароодо соттук териштирүүгө кылдат даярдык көрүү, негизсиз жылдырууларды болтурбоо зарыл.

**Сот практикасын жалпылоо,
сот статистикасын талдоо
жана Пленумдун ишин камсыз кылуу
бөлүмүнүн улук референти
А. Керимкулова**

Обобщение судебной практики по уголовным делам, связанным с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, рассмотренным судами в период 2019-2020 годы и первое полугодие 2021 года

В соответствии с планом работы Верховного суда Кыргызской Республики на III квартал 2021 года отделом по обобщению судебной практики, анализу судебной статистики и обеспечению работы Пленума было проведено обобщение судебной практики судов первой, апелляционной и кассационной инстанций за период с 2019 года по первый квартал 2021 года по рассмотрению уголовных дел, связанных с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ.

Незаконный оборот наркотических средств и психотропных веществ является одной из актуальных проблем современного общества, который представляет серьезную угрозу здоровью населения, экономике страны, правопорядку и, в конечном итоге, безопасности государства.

Одним из рычагов противодействия незаконному обороту наркотиков служит уголовный закон, задачей которого, в частности, является охрана общественной безопасности и здоровья населения, на которые посягают наркопреступления.

Согласно требованиям статьи 25 Конституции Кыргызской Республики посягательство на жизнь и здоровье человека недопустимо.

На обеспечение уголовно-правовой защиты здоровья людей направлены статьи 267-276 главы 38 «Преступления в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров» Уголовного кодекса Кыр-

гызской Республики (далее – УК КР) в редакции 2017 года и статьи 246-254 главы 25 «Преступления против здоровья населения и общественной нравственности» в редакции 1997 года.

Правовой режим обращения наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров регламентирован также нормами международного права, в том числе Единой конвенцией о наркотических средствах от 1961 г. № 1137 с поправками, внесенными в соответствии с протоколом от 25 марта 1972 г.; Конвенцией о психотропных веществах от 21 февраля 1971 г.; Конвенцией о борьбе против незаконного обращения наркотических средств и психотропных веществ от 20 декабря 1988 г.

К нормативно-правовым актам, регламентирующим вопросы незаконного оборота наркотических веществ и прекурсоров, также относятся Закон Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах» от 22 мая 1998 года № 66, постановление Правительства Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах, подлежащих контролю в Кыргызской Республике» от 09 ноября 2007 года № 543.

Данным постановлением Правительства Кыргызской Республики утверждены:

- критерии отнесения веществ к наркотическим средствам, психотропным веществам или прекурсорам;
- национальные списки (перечень) наркотических средств, психотропных

веществ и их прекурсоров, подлежащих контролю в Кыргызской Республике;

- список растений, содержащих наркотические средства, психотропные вещества и прекурсоры, посев и выращивание которых на территории Кыргызской Республики запрещены;

- размеры наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов, незаконный оборот которых влечет ответственность в соответствии с УК КР и Кодексом Кыргызской Республики о проступках (далее – КоП);

- Положение о порядке обращения с бесхозными, брошенными, потерянными (найденными) или изъятыми из незаконного оборота на территории Кыргызской Республики наркотическими средствами, психотропными веществами и прекурсорами;

- критерии определения размеров наркотических средств, психотропных веществ и наркотикосодержащих растений, незаконный оборот которых влечет административную или уголовную ответственность;

- критерии определения размеров прекурсоров, незаконный оборот которых влечет ответственность в соответствии с УК КР и КоП;

- критерии определения размеров растений, содержащих наркотические средства, психотропные вещества и прекурсоры, незаконный оборот которых влечет ответственность в соответствии с УК КР и КоП.

От правильного понимания и применения вышеперечисленных нормативных правовых актов зависит правильная квалификация того или иного противоправного деяния, связанного с наркотиками, а в дальнейшем – законность и обоснованность принятого судом акта.

Целью обобщения является изучение судебной практики по рассмотрению

уголовных дел, связанных с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, на предмет соблюдения процессуальных норм в ходе судебного разбирательства, а также законности и обоснованности назначенного судом наказания с учетом характера совершенного деяния.

Согласно имеющимся статистическим данным за анализируемый период судами Кыргызской Республики по вышеуказанным категориям преступлений рассмотрено дел по существу:

а) **за 2019 год** – 574 уголовных дела; осуждено 610 лиц, оправданы 13 лиц, прекращены уголовные дела в отношении 47 лиц, применены принудительные меры медицинского характера в отношении 12 лиц;

б) **за 2020 год** – 473 уголовных дела; осуждено 519 лиц, оправданы 11 лиц, прекращены уголовные дела в отношении 23 лиц, применены принудительные меры медицинского характера в отношении 11 лиц;

в) **за I квартал 2021 года** – 119 уголовных дел; осуждены 132 лица, прекращены уголовные дела в отношении 3 лиц, применены принудительные меры медицинского характера в отношении 3 лиц.

Оправданных лиц за анализируемый период не имеется.

Как видно из статистических данных, за анализируемый период судами первой инстанции рассмотрено по существу по вышеуказанной категории 1166 уголовных дел в отношении 1384 лиц, что составляет 7,4% от общего количества (16 892 дела) рассмотренных по существу уголовных дел и 6,8% от общего количества лиц (20 171 лицо) в период с 2019 года по первый квартал 2021 года включительно, из которых:

- осуждено 1261 лицо (91%),
- оправданы 24 лица (1,7%);
- прекращено уголовных дел в отношении 73 лиц (5,2%);
- применены принудительные меры медицинского характера в отношении 26 лиц (1,8%).

В ходе обобщения установлено, что число рассмотренных дел с вынесением приговоров и количество осужденных лиц в 2020 году по преступлениям вышеуказанной категории уменьшилось по сравнению с 2019 годом.

Так, в 2019 году было рассмотрено 574 уголовных дела, а в 2020 году рассмотрено 473 дела, что на 17,5% меньше. В 2019 году по данной категории дел осуждено 610 лиц, в 2020 году – 519 лиц, что на 14,9% меньше. За I квартал 2021 года рассмотрено 119 дел, осуждено 132 лица.

Среди лиц, осужденных за совершение преступлений, связанных с наркотическими средствами, большую часть составляют лица, осужденные по статье 268 УК КР в редакции 2017 г. («Незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов без цели сбыта»), по которой за 2019, 2020 годы и I квартал 2021 года осуждено 642 лица, что составляет 50,9% от общего количества лиц, осужденных за наркопреступления (1261 лицо).

Как видно из анализа статистических данных, преступления, связанные с наркотическими средствами, совершаются преимущественно лицами мужского пола.

За анализируемый период из общего количества осужденных за совершение наркопреступлений составило: женщин – 39 (3%), несовершеннолетних – 7, мужчин – 1216 (96,4%).

Решая вопрос о наличии крупного или особо крупного размера наркотического средства, судьи исходят из раз-

меров, установленных постановлением Правительства Кыргызской Республики от 19 ноября 2018 года № 535 «О внесении изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах, подлежащих контролю в Кыргызской Республике» от 9 ноября 2007 года № 543».

Выводы судов о размере наркотических средств основываются на анализе заключений экспертов, исследованных в судебном заседании. Как следует из материалов уголовных дел, изученных в ходе обобщения, по каждому из них в обязательном порядке в ходе досудебного расследования проводились судебно-химические экспертизы для установления вида, названия, свойств и точной массы обнаруженных и изъятых из незаконного оборота веществ. Каких-либо существенных нарушений требований Уголовно-процессуального кодекса Кыргызской Республики (далее – УПК КР) при получении экспертных заключений не установлено, заключения экспертов и специалистов недопустимыми доказательствами не признавались.

Случаев отсутствия в уголовных делах заключений специалистов или экспертов, вследствие того, что наркотического средства или психотропного вещества недостаточно (или оно непригодно) для проведения исследования и дачи заключения по изученным делам не выявлено.

Изучение дел показало, что среди использованных в незаконном обороте наркотических средств преобладали героин, опиум, каннабис (марихуана), смола каннабиса (гашиш), из чего следует, что вышеперечисленные наркотические средства являются наиболее распространенными в сфере их незаконного оборота на территории Кыргызской Республики.

Анализ судебной практики свидетельствует, что суды при разрешении уголовных дел о преступлениях указанной категории в основном правильно применяют положения уголовного и уголовно-процессуального законодательства и при рассмотрении уголовных дел по указанной категории по УК КР (в редакции 1997 года) руководствуются разъяснениями, содержащимися в постановлении Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «О применении судами Закона Кыргызской Республики от 25 июня 2007 года № 91 по уголовным делам о преступлениях, связанных с наркотиками» от 14 марта 2008 года № 4.

Вместе с тем настоящее обобщение показало, что в судебной практике допускаются отдельные ошибки и недоработки, на которые необходимо обратить внимание судей с целью недопущения аналогичных нарушений в перспективе.

1. Несоблюдение требований статьи 46 УПК КР

Во многих уголовных делах в описательно-мотивировочной части приговоров суды первой и апелляционной инстанции лица, в отношении которых утвержден обвинительный акт, указаны в качестве подсудимых, тогда как, согласно статье 46 УПК КР, лицо, в отношении которого по уголовным делам и (или) делам о проступках утвержден в установленном настоящим Кодексом порядке обвинительный акт признается обвиняемым. К примеру, такие ошибки установлены по УД-168/19Б1 Ленинского районного суда, УД-37-19/ч7 Токмокского городского суда, УД-24/19Д11 Токтогульского районного суда, УД-199-19-Ч6 Сокулукского районного суда.

2. Нарушение сроков рассмотрения

Уголовно-процессуальное законодательство предусматривает ряд норм, обязывающих суд рассмотреть уголовное

дело с соблюдением установленных сроков, гарантирующих своевременную защиту конституционных прав и законных интересов участников процесса.

В соответствии со статьей 274 УПК КР уголовное дело о менее тяжких преступлениях подлежит разрешению по существу судьей в срок не позднее одного месяца, дело о тяжком или особо тяжком преступлении – в двухмесячный срок.

В срок судебного разбирательства не включается время, предоставленное сторонам на ознакомление с материалами дела по ходатайствам, заявленным в ходе судебного разбирательства в случае замены и (или) вступления в дело нового государственного обвинителя или защитника, а также время, на которое судебное разбирательство было приостановлено на основании части 3 (заболевания обвиняемого, исключающего возможность его явки в судебное заседание), части 5 (при обращении с запросом в Конституционную палату Верховного суда Кыргызской Республики по вопросу о конституционности закона, подлежащего применению), части 6 (при назначении экспертизы) статьи 291 обозначенного Кодекса.

Так, уголовное дело (УД-14/20И7) в отношении Олышевко И., обвиняемого в совершении преступления, предусмотренного частью 2 статьи 268 УК КР, поступило в Тюпский районный суд Иссык-Кульской области 18 июля 2019 года. Обвиняемый Олышевко И. находился под стражей с 03 апреля 2019 года.

Постановлением судьи от 29 июля 2019 года уголовное дело принято в производство судьи и назначено судебное разбирательство на 13 августа 2019 года на 14:00 часов. 13 августа 2019 года по ходатайству адвоката обвиняемого производство по уголовному делу было приостановлено, по делу была назначена дополнительная наркологическая экс-

пертиза, и в постановлении суда перед экспертом были поставлены вопросы, аналогичные вопросам, на которые были полностью получены ответы в заключении судебно-наркологической экспертизы, назначенной в ходе следствия. Тогда как, в соответствии с частью 1 статьи 182 УПК КР, дополнительная экспертиза назначается только при недостаточной ясности или полноте выводов заключения проведенной первичной экспертизы, а также возникновении необходимости решения новых дополнительных вопросов.

01 ноября 2019 года уголовное дело было возобновлено и судебное разбирательство назначено на 21 ноября 2019 года к 14-00 часов.

Как видно из материалов данного уголовного дела, 21 ноября 2019 года в 14:00 председательствующий по делу откладывает судебное разбирательство на 11 декабря 2019 года на 16:00 часов, выдав требование об этапировании обвиняемого из СИЗО № 23, распоряжение прокурору и известив сторон телефонограммой.

Однако с 10 декабря 2019 года уходит в отгул за счет неиспользованного отпуска, при этом в уголовном деле отсутствуют справка или протокол судебного заседания от 11 декабря 2019 года об отложении судебного разбирательства.

Приговор по данному уголовному делу был вынесен 12 февраля 2020 года. Отложение и перерывы судебных разбирательств были связаны с выходом судьи в отпуск, болезнью судьи, его участием в совещании и единожды в связи с неявкой адвоката обвиняемого и свидетелей (судья Токтобаев А. Б.).

Соблюдение сроков совершения процессуальных действий при рассмотрении уголовных дел является важнейшей задачей судов. Наличие в законодательстве этих норм обусловлено необходи-

мостью защиты конституционных прав и законных интересов граждан. Поэтому они должны соблюдаться судами так же неукоснительно, как и все другие положения Уголовно-процессуального кодекса, поскольку только постановленное обоснованное и законное решение суда по делу, которое рассмотрено в процессуально-разумный срок, поднимает авторитет судебной власти в обществе.

Согласно статистическим данным в период с 2019 по первый квартал 2021 года с нарушением сроков рассмотрено 227 уголовных дел, связанных с наркопреступлениями, что составляет 19% от общего числа рассмотренных уголовных дел по существу.

Причинами нарушения сроков явились:

- не этапирование обвиняемых в зал судебного заседания;
- неявка потерпевших и свидетелей;
- неявка адвокатов обвиняемых и адвокатов потерпевших;
- ходатайства участников процесса;
- назначение экспертиз;
- обжалование судебных актов в вышестоящие инстанции.

3. Квалификация преступлений

Преступления в сфере незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ подлежат расследованию и доказыванию в рамках требований УПК КР.

О цели сбыта наркотических средств и психотропных веществ (умысле на сбыт) могут свидетельствовать различные факторы (изготовление, переработка, хранение, количество, фасовка, наличие соответствующей договоренности с потребителями и т.д.).

При доказывании сбыта наркотических средств и психотропных веществ подлежат доказыванию субъективная сторона совершения преступления –

направленность цели, умысла именно на сбыт наркотиков.

Одно лишь изъятие наркотического средства в особо крупном размере, не характерном для личного употребления, не может свидетельствовать о направленности умысла виновного на распространение наркотиков.

Вместе с тем изучение судебной практики рассмотрения уголовных дел данной категории показало, что не всегда суды правильно квалифицируют деяния осуждённых, возникают трудности в правовой оценке действий обвиняемых, в том числе в их разграничении в совершении действий в целях сбыта наркотиков или без умысла на их сбыт.

Так, суд необоснованно расценил действия А. Жукеевой как незаконное изготовление, хранение, наркотических средств **без цели сбыта**.

По УД-12/19-И1 приговором Ак-Суйского районного суда Иссык-Кульской области от 01 марта 2019 года А. Жукеевой назначено наказание по части 4 статьи 246 УК КР «Незаконные изготовление, приобретение, хранение, перевозка или пересылка наркотических средств либо психотропных веществ без цели сбыта» в виде штрафа в размере 4000 расчетных показателей, т.е. 400 000 сомов.

Суд нашел установленным тот факт, что Жукеева А. в начале сентября 2017 года в поле села «Кайырма-Арык» Ак-Суйского района из листьев дикорастущей конопли изготовила смолу каннабиса, согласно заключению судебно-химической экспертизы, весом 145 граммов, положив их в 11 спичечных коробок и спрятав в сарае дома. 25 марта 2018 года примерно 19:30 часов при попытке их продажи была задержана сотрудниками РОВД Ак-Суйского района, и при участии понятых при личном досмотре в её ручной сумке была обнаружена и

изъята смола каннабиса, расфасованная в 11 спичечных коробках. Органами предварительного следствия деяние Жукеевой А. было квалифицировано по пункту 4 части 3 статьи 247 УК КР (в редакции 1997 г.) как незаконное изготовление, хранение с целью сбыта наркотических средств в особо крупном размере.

Суд первой инстанции переквалифицировал деяние Жукеевой А. на часть 3 статьи 246 УК КР как незаконное изготовление, хранение без цели сбыта наркотических средств в особо крупном размере, обосновав тем, что при проведении следственных действий и судебного расследования не был доказан факт сбыта наркотических средств в особо крупном размере, так как согласно требованиям статьи 30 Закона Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах» для получения доказательств преступной деятельности, связанной с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров, работникам органов (подразделений), которым предоставлено право осуществлять оперативно-розыскную деятельность, разрешается проведение проверочной закупки, а по уголовному делу нет доказательств, что сотрудники РОВД Ак-Суйского района составили план для проведения проверочной закупки и получили из кассы денежные средства для проверочной закупки наркотических средств.

Апелляционная инстанция Иссык-Кульского областного суда 06 июня 2019 года, изменив приговор АК-Суйского районного суда, признала Жукееву А. виновной в совершении преступления, предусмотренного частью 3 статьи 267 УК КР «Незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов с целью сбыта в особо крупном размере», назначив нака-

зание с применением статьи 56 УК КР в виде лишения свободы сроком на 7 лет 6 месяцев. Обосновав свою позицию тем, что показания Жукеевой А., данные в предварительном следствии и в судебных процессах противоречивы, судебная коллегия расценивает как способ избежания от уголовной ответственности.

Судебная коллегия Верховного суда КР 30 октября 2019 года изменила приговор Иссык-Кульского областного суда, признав Жукееву А. виновной в совершении преступления, предусмотренного частью 3 статьи 247 УК КР, назначив наказание с применением статьи 56 УК КР в виде лишения свободы сроком на 2 года 6 месяцев. Приговор в остальной части оставлен без изменения.

Изменяя приговор, кассационная инстанция отметила, что апелляция правильно пришла к выводу о том, что Жукеева А. была задержана за незаконное изготовление, хранение, передачу другому лицу наркотических средств в особо крупном размере, однако, квалифицируя действия Жукеевой А. по части 3 статьи 267 УК КР (в редакции 2017 г.), судом неправильно применена статья 56 УК КР (в редакции 1997 г.), так как вышеуказанная норма УК КР не подлежит применению в связи с нововведенным УК КР.

4. Назначение наказания

Наказание за преступление является одним из видов принудительных мер уголовно-правового воздействия, применяется по приговору суда к лицу, признанному виновным в совершении преступления, и заключается в предусмотренном настоящим Кодексом ограничении прав и свобод осужденного, возложении на него определенных обязанностей. Целями наказания лица являются исправление и ресоциализация виновного, предупреждение совершения новых

преступлений, восстановление социальной справедливости.

Настоящее обобщение показало, что судами допускаются ошибки при применении части 4 статьи 68 УК КР, где указано, что штраф в качестве дополнительного вида наказания назначается судом только в случаях, предусмотренных соответствующими статьями Особенной части обозначенного Кодекса, и применяется в размере не более половины размера денежного штрафа соответствующей категории.

Так, по УД-55/20-ч2 приговором Жайылского районного суда Чуйской области от 30 января 2020 года С. Рашидова, 01 июля 1977 года рождения, признана виновной по части 1 статьи 268 УК КР, и ей назначено наказание в виде лишения свободы сроком на пять лет со штрафом в размере 1000 расчетных показателей, т.е. 100 000 (сто тысяч) сомов.

Тогда как санкцией части 1 статьи 268 «Незаконные изготовление, приобретение, хранение, перевозка или пересылка наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов без цели сбыта, совершенные в крупных размерах» УК КР предусмотрено наказание в виде штрафа VI категории или лишение свободы II категории со штрафом II категории.

В соответствии с пунктом 2 части 3 статьи 68 УК КР штраф II категории для несовершеннолетних составляет от 400 до 600 расчетных показателей, для других физических лиц – от 1000 до 1400 расчетных показателей. Согласно части 4 этой же статьи штраф в качестве дополнительного вида наказания назначается судом только в случаях, предусмотренных соответствующими статьями Особенной части настоящего Кодекса, и применяется в размере не более половины размера денежного штрафа соот-

ветствующей категории. Следовательно, при применении штрафа как дополнительной меры наказания по части 1 статьи 268 УК КР штраф не должен превышать половину размера штрафа II категории или 700 расчетных показателей.

Аналогичные ошибки допущены по УД-149/19-ч2, УД-83/19-ч2 Жайылского районного суда, УД-286/19Б2 и УД-644/19Б2 Октябрьского районного суда города Бишкек; УД-209/20-03 и УД-1-22-20-ч8 Иссык-Атинского районного суда.

5. Несоблюдение требований статьи 72 УК КР

Данное обобщение также показало, что некоторые судьи при назначении наказания не соблюдают требования статьи 72 УК КР.

Согласно требованиям части 1 статьи 72 УК КР суд назначает наказание в пределах, установленных соответствующей статьей Особенной части Кодекса, предусматривающей ответственность за совершенное преступление, с соблюдением положений Общей части Кодекса.

Так, приговором Октябрьского районного суда г. Бишкек по УД-638/19Б2 Ли С. С. назначено наказание по части 1 статьи 268 УК КР в виде лишения свободы сроком на 2 года 6 месяцев, и на основании статьи 83 УК КР Ли С. С. освобожден от назначенного наказания с применением пробационного надзора сроком на 1 год.

Суд в данном приговоре не изложил мотивы неприменения к обвиняемому дополнительного наказания в виде штрафа, предусмотренного санкцией указанной статьи, хотя преступление было совершено 14 октября 2019 года, т.е. после введения в действие нового УК КР. При этом санкцией части 1 статьи 268 УК КР за незаконные изготовление, приобретение, хранение, перевозку или пересылку наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов без цели сбыта,

совершенных в крупных размерах, предусмотрено наказание в виде штрафа VI категории или лишение свободы II категории со штрафом II категории.

Идентичные ошибки допущены по УД-315/19Б2, УД-311/20.Б2 (Октябрьский районный суд), УД-1-72-20-ч8 (Иссык-Атинский районный суд).

6. Неправильное применение дополнительных наказаний

Некоторые суды неправильно применяют дополнительные наказания.

Так, приговором Ноокатского районного суда от 24 марта 2020 года по УД №43/20-05 Сапарбек уулу Эрлану назначено наказание по части 1 статьи 268 УК КР в виде лишения свободы сроком на 3 года со штрафом 1000 расчетных показателей, т.е. 100 000 (сто тысяч) сомов. В соответствии со статьей 83 УК КР Сапарбек уулу Эрлан освобожден от наказания с применением пробационного надзора сроком на 2 года. Дополнительно на основании части 4 статьи 83 и статьи 64 УК КР Сапарбек уулу Эрлану назначено также наказание в виде штрафа в размере 500 расчетных показателей, т.е. 50 000 (пятьдесят тысяч) сомов, с отдельным исполнением дополнительного наказания.

Аналогичный судебный акт принят Ноокатским районным судом по УД № 27/19-05.

Согласно части 1 статьи 64 УК КР к лицам, признанным виновными в совершении преступления, судом могут быть применены такие виды основных наказаний с их градацией от менее строгого до более строгого: 1) не связанных с изоляцией от общества: общественные работы; лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью; исправительные работы; штраф. При этом относительная строгость исправительных работ и штрафа определяется их конкретным

размером; 2) связанные с изоляцией от общества: содержание в дисциплинарной воинской части; лишение свободы на определенный срок; пожизненное лишение свободы.

Согласно части 2 статьи 64 УК КР в качестве дополнительных видов наказания судом могут быть применены: 1) в случае совершения преступления с использованием служебного положения или возможностей, предоставленных служебным положением, – лишение специального, воинского, почетного звания, дипломатического ранга или классного чина; 2) в случае совершения тяжкого или особо тяжкого преступления – лишение государственных наград.

Штраф и лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью могут применяться в качестве не только основных видов, но и дополнительных видов наказаний.

Согласно части 3 статьи 64 УК КР за одно преступление может быть назначено лишь одно основное наказание, предусмотренное в санкции статьи (части статьи) Особенной части данного Кодекса. К основному виду наказания могут быть присоединены одно или несколько дополнительных видов наказаний в случаях и порядке, предусмотренных настоящим Кодексом.

Как следует из вышеизложенного, приговором суда к одному лицу, признанному виновным по части 1 статьи 268 УК КР, применены два дополнительных наказания в виде штрафа в размере 1000 и 500 расчетных показателей, что не соответствует требованиям закона. При этом санкцией части 1 статьи 268 УК КР предусмотрен штраф VI категории или лишение свободы II категории со штрафом II категории. (Указанные уголовные дела в апелляционном и кассационном порядке не были обжалованы).

7. Ошибки при применении постановления Правительства Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах, подлежащих контролю в Кыргызской Республике» от 9 ноября 2007 года № 543» от 19 ноября 2018 года № 535

Согласно вышеуказанному постановлению Правительства Кыргызской Республики размеры растений, содержащих наркотические средства, психотропные вещества и их прекурсоры, незаконный оборот которых влечет ответственность в соответствии с УК КР и КоП, подлежат измерению в граммах и не могут быть указаны в кустах.

По УД-69-19/Ч1 приговором Аламундунского районного суда от 01 ноября 2019 года Асадову А. назначено наказание по части 3 статьи 246 УК КР (в редакции 1997 г.) в виде лишения свободы сроком на пять лет.

Судом установлено, что Асадов А. собрал наркосодержащие растения рода конопли и, сложив их в картонную коробку, спрятал на верхней полке времянки во дворе дома № 60, расположенного по адресу: Чуйская область, Аламундунский район, село Нижняя Ала-Арча, ул. Курманалиева, где он сам проживал. 24 июля 2018 г. в 15:40 часов сотрудниками МВД Кыргызской Республики в ходе обыска времянки по вышеуказанному адресу была обнаружена и изъята картонная коробка, внутри которой находились 157 кустов солом каннабиса, который, согласно заключению судебно-химической экспертизы от 24 сентября 2019 г. № 3409/08, является наркотическим средством «соломой каннабиса (высушенной)», весом 2,378 гр.

Приговор Аламудунского районного суда был обжалован в апелляционном порядке и приговором Чуйского областного суда от 14 января 2020 года приговор Аламудунского районного суда был изменен, Асадову А. назначено наказание по пункту 2 части 2 статьи 267 УК КР (в редакции 2017 г.) в виде лишения свободы сроком на 8 (восемь) лет со штрафом 900 расчетных показателей.

Судебная коллегия Верховного суда Кыргызской Республики, отменяя вышеуказанный приговор Чуйского областного суда и оставляя приговор первой инстанции в силе, указала, что суд первой инстанции правильно квалифицировал действия Асадова А. по части 3 статьи 246 УК КР, так как в судебном заседании не были приведены конкретные доказательства, подтверждающие цель сбыта наркотических средств. Согласно постановлению Правительства Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «О наркотических средствах, психотропных веществах и прекурсорах, подлежащих контролю в Кыргызской Республике» от 9 ноября 2007 года № 543» от 19 ноября 2018 года № 535, размеры растений, содержащих наркотические средства, психотропные вещества и их прекурсоры, незаконный оборот которых влечет ответственность в соответствии с УК КР и КоП, подлежат измерению в граммах и не могут быть указаны в кустах. В связи с чем, согласно заключению повторной судебно-химической экспертизы от 24 сентября 2019 года № 3409/08, представленное на исследование вещество является наркотическим средством «соломой каннабиса (высушенной)» – весом 2,378 гр., который, согласно приложению 4 к постановлению Правительства Кыргызской Республики от 09 ноября 2007 года № 543, относится к крупному размеру.

8. Ошибки при применении главы 13 УК КР (пробационного надзора)

Согласно статье 1 Закона КР «О probation» целями probation являются обеспечение безопасности общества и государства, создание условий для исправления и ресоциализации клиентов probation, предупреждение совершения ими новых правонарушений.

Основанием применения probationного надзора служит установленная судом возможность исправления осужденного без реального отбывания назначенного наказания.

Вывод о наличии возможности исправления осужденного без реального отбывания наказания должен опираться на тяжесть совершенного преступления, личность виновного, его согласие на применение probationного надзора, а также другие обстоятельства дела, а также обстоятельства, смягчающие наказание.

В соответствии с частью 2 статьи 335 УПК КР приговор признается законным, обоснованным и справедливым, если он постановлен в соответствии с требованиями настоящего Кодекса и основан на правильном применении уголовного закона.

Согласно пункту 6 части 1 статьи 344 УПК КР в резолютивной части обвинительного приговора должны быть указаны длительность срока probationного надзора **при освобождении от наказания** с применением probationного надзора:

а) приговором Ошского городского суда от 09 августа 2019 года по УД-601/19-06 Орунбаеву К. назначено наказание по части 1 статьи 268 УК КР 3 года в виде лишения свободы со штрафом в размере 500 расчетных показателей, и на основании статьи 83 УК КР назначен 1 год probationного контроля.

Однако судья в нарушение требований статьи 344 УПК КР в резолютивной

части приговора не указал об освобождении обвиняемого от наказания в связи с применением пробационного надзора, что является обязательным в соответствии со статьей 83 УК КР, предусматривающей, что, если суд приходит к выводу о возможности исправления осужденного без отбывания наказания, может принять решение об освобождении его от отбывания наказания с применением пробационного надзора (пробации).

Аналогичные нарушения допущены по УД-64/20 Д11, УД-79/20 Д11 Токтогульского районного суда.

б) в соответствии пунктом 6 части 1 статьи 344 УПК КР в резолютивной части обвинительного приговора должны быть указаны контрольные требования и пробационные обязанности, которые возлагаются на осужденного, в том числе обязанность явиться в орган пробации.

На осужденного, в отношении которого установлен пробационный надзор, суд возлагает выполнение надзорных требований, и в случае освобождения лица от отбывания наказания с применением мер пробационного надзора, суд возлагает на осужденного одну или более обязанностей, предусмотренных статьей 84 УК КР.

В статье 84 УК КР установлены надзорные требования и обязанности, которые обязательно должны возлагаться на осужденного при применении пробационного надзора.

Однако установлено, что некоторые судьи при применении пробационного надзора к осужденному не руководствуются вышеуказанными нормами УК и УПК КР, к примеру:

а) приговором Токтогульского районного суда Джалал-Абадской области от 28 октября 2020 года по УД-123/20 Д11 Аманалиев Б. признан виновным в совершении преступления, предусмотренного частью 1 статьи 268 УК КР, и

ему назначено наказание в виде трёх лет лишения свободы со штрафом в размере 500 расчетных показателей. На основании статьи 83 УК КР к осужденному применен пробационный надзор сроком на 1 год. Указано, что во время пробационного надзора, в случае не нарушения осужденным требований статьи 84 УК КР, приговор не исполнять.

Как видно, в приговоре суд не возложил какие-либо конкретные надзорные требования и обязанности на осужденного. Такие же ошибки допущены по УД -52/20 Д11, УД-119/20 Д11, УД-61/20 Д11 Токтогульского районного суда. Все вышеуказанные уголовные дела в апелляционном и кассационном порядке не обжалованы.

б) как было отмечено выше, основанием применения пробационного надзора служит установленная судом возможность исправления осужденного без реального отбывания назначенного наказания.

Однако, несмотря на выводы пробационного доклада о возможности исправления осужденного без реального отбывания наказания с учетом личности осужденного и иных заслуживающих внимания обстоятельств, в некоторых случаях судьи не применяют в отношении обвиняемых пробационный надзор.

Так, приговором Октябрьского районного суда г. Бишкек Абдрахманову Т. по УД-667/19Б2 на основании части 1 статьи 268 УК КР назначено наказание в виде лишения свободы сроком на 3 года со штрафом в размере 120 000 сомов. Из обстоятельств дела следует, что Абдрахманов Т. был задержан сотрудниками милиции 15 октября 2019 года и в здании УВД Октябрьского района города Бишкек при личном обыске добровольно выдал три спичечных коробка с содержимым в виде наркотического средства – смолы каннабиса «гашиша», весом 29,005 гр.,

которое он незаконно изготовил, хранил и перевозил без цели сбыта.

Судебной коллегией по уголовным делам и делам о проступках Бишкекского городского суда от 03 марта 2020 года приговор Октябрьского районного суда оставлен без изменения.

Судебная коллегия по уголовным делам и делам о проступках Верховного суда Кыргызской Республики постановлением от 10 июня 2020 года изменила приговоры Октябрьского районного суда и Бишкекского городского суда со ссылкой на требования статьи 83 УК КР, освободив Абдрахманова Т. от назначенного наказания с применением пробационного надзора сроком на 2 года и с возложением надзорных требований. При этом суд основывался также на Законе Кыргызской Республики «О пробации» от 24 февраля 2017 г. № 34, где указано, что целью пробации является создание условий для исправления и ресоциализации клиентов пробации, предупреждение совершения ими новых правонарушений. Суд отметил, что согласно пробационному докладу нахождение Абдрахманова Т. вне места лишения свободы будет способствовать его выходу из трудной жизненной ситуации и ресоциализации в обществе.

Необходимо отметить, что с введением в действие нового УК КР суды правильно применяют обратное действие уголовного закона во времени, основываясь на законах «О введении в действие Уголовного кодекса Кыргызской Республики, Кодекса Кыргызской Республики о проступках, Уголовно-процессуального кодекса Кыргызской Республики, Уголовно-исполнительного кодекса Кыргызской Республики» и «Об основах амнистии и порядке ее применения» от 24 января 2017 года № 10.

Статья 12 УК КР (в редакции 2017 г.) предусматривает, что закон, отменяющий преступность деяния или смягча-

ющий уголовно-правовые последствия преступного деяния, имеет обратное действие во времени, то есть распространяется на лица, совершившие соответствующее деяние до вступления такого закона в силу, в том числе на лица, отбывающие наказание или отбывшие его. Закон, устанавливающий преступность деяния или ужесточающий уголовно-правовые последствия преступного деяния, не имеет обратного действия. Закон, частично смягчающий и частично ужесточающий уголовно-правовые последствия деяния, имеет обратное действие во времени лишь в той части, которая смягчает эти последствия. Если со времени совершения преступления до времени вынесения приговора уголовный закон изменялся неоднократно, применяется наиболее мягкий закон.

Так, приговором Свердловского районного суда города Бишкек от 23 августа 2019 года по делу УД-43/19-Б4 действия обвиняемого Нурмагамбетова И.П. квалифицированы по части 3 статьи 246 УК КР (в редакции 1997 г.) как незаконное изготовление, приобретение, хранение, перевозка или пересылка наркотических средств либо психотропных веществ без цели сбыта, а действия обвиняемого Абизова А.А. квалифицированы по пункту 2 части 2 статьи 247 УК КР (в редакции 1997 г.) как незаконное изготовление, приобретение, хранение, перевозка, пересылка с целью сбыта, а равно незаконные производство или сбыт наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов либо прекурсоров, и назначены наказания: Нурмагамбетову И.П. по части 3 статьи 246 УК КР – 400 расчетных показателей, т.е. 40 000 сомов, а Абизову А.К. по пункту 2 части 2 статьи 247 УК КР – 7 (семь) лет лишения свободы.

Квалификация деяния И. Нурмагамбетова по данной статье УК КР (в редак-

ции 1997 года) мотивирована судьей тем, что санкцией части 2 статьи 247 УК КР (в редакции 1997 г.) предусмотрено наказание – лишение свободы на срок от 7 до 12 лет, а санкцией части 2 статьи 267 УК КР (в редакции 2017 г.) – лишение свободы IV категории, т.е. от 7 лет 6 месяцев до 10 лет со штрафом IV категории, т.е. от 180 000 сомов до 220 000 сомов. В связи с чем действия обвиняемых квалифицированы по части 3 статьи 246 и по пункту 2 части 2 статьи 247 УК КР в редакции 1997 года в сторону смягчения, поскольку санкции части 1 статьи 268 и части 2 статьи 267 УК КР (в редакции 2017 года) ужесточают наказание в отношении обвиняемых.

04 ноября 2019 года апелляционная инстанция Бишкекского городского суда, оставляя приговор первой инстанции без изменения, указала, что суд первой инстанции правильно квалифицировал действия обвиняемых по части 3 статьи 246 и пункту 2 части 2 статьи 247 УК КР (в редакции 1997 года).

Также судьи при назначении наказания при заключении **соглашения о признании вины** правильно применяют нормы статьи 80 УК КР, где указано, что при заключении лицом соглашения о признании вины суд назначает наказание, не связанное с лишением свободы, в пределах минимального размера наказания, предусмотренного санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части указанного Кодекса. В случае отсутствия в санкции статьи наказаний, не связанных с лишением свободы, наказание в виде лишения свободы назначается на одну категорию ниже, чем предусмотрено санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части Кодекса, и пробационный надзор не применяется.

Так, приговором Түпсого районного суда Иссык-Кульской области по УД-60/20-И7 от 07 сентября 2020 года в

связи с тем, что Улихин В.В. заключил соглашение о признании вины и признан виновным в совершении преступления, предусмотренного частью 2 статьи 268 УК КР, назначено наказание на одну категорию ниже: в виде лишения свободы II категории сроком на 2 года 6 месяцев со штрафом II категории в размере 50 000 сомов, тогда как санкцией части 2 статьи 268 УК КР предусмотрено наказание в виде лишения свободы III категории (от 5 лет до 7 лет 6 месяцев) со штрафом III категории (от 1400 до 1800 расчетных показателей).

Применение наказания ниже, чем предусмотрено санкцией этой статьи, суд мотивировал тем, что согласно части 5 статьи 491 УПК КР требования к соглашению о признании вины, предусмотренные статьей 487 этого же Кодекса, соблюдены, и на основании части 1 статьи 80 УК КР при заключении лицом соглашения о признании вины суд назначает наказание, не связанное с лишением свободы, в пределах минимального размера наказания, предусмотренного санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части настоящего Кодекса. В случае отсутствия в санкции статьи наказаний, не связанных с лишением свободы, наказание в виде лишения свободы назначается на одну категорию ниже, чем предусмотрено санкцией конкретной статьи (части статьи) Особенной части настоящего Кодекса.

Таким образом, при заключении соглашения о признании вины с обвиняемым Улихиным В.В. соблюдены все требования, предусмотренные УПК КР, и поскольку в санкцией части 2 статьи 268 УК КР не регламентировано наказание, не связанное с лишением свободы, суд правильно назначил наказание на одну категорию ниже, предусмотренное санкцией данной статьи.

Анализируя общие тенденции назначения наказания за преступления, связанные с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, следует отметить, что в связи с введением закона Кыргызской Республики «О пробации», судьями чаще применяются положения статьи 83 «Освобождение от наказания с применением пробационного надзора» УК КР.

Из содержания приговоров следует, что положения статьи 83 УК КР применяются судами при наличии пробационного доклада, заключения органов пробации по итогам проведенного социально-психологического исследования личности, социально-бытовых условий и иных обстоятельств, способствовавших совершению преступления, и выводов о возможности (невозможности) применения уголовных наказаний, не связанных с изоляцией от общества, и принудительных мер уголовно-правового воздействия.

Так, приговором Ак-Суйского районного суда Иссык-Кульской области от 23 декабря 2020 года Кылчыкпаев Э.Т. осуждён по части 1 статьи 268 УК КР за незаконные изготовление, приобретение, хранение, перевозку или пересылку марихуаны массой 127,46 гр. к 3 годам лишения свободы со штрафом в размере 50 000 сомов и с применением статьи 83 УК КР освобожден от наказания с применением пробационного надзора сроком на 1 год.

За период с 2019 года по первый квартал 2021 года включительно за совершение преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, **было осуждено 7 несовершеннолетних лиц**, что составило 0,5% от общего числа осужденных.

При изучении судебной практики по названной категории дел установлено,

что суды соблюдают требования материального и процессуального законодательства при рассмотрении уголовных дел в отношении несовершеннолетних, руководствуются положениями Конвенции о правах ребенка 1989 г., Кодексом Кыргызской Республики «О детях», постановлениями Пленума Верховного суда Кыргызской Республики «О судебной практике по делам о преступлениях, совершенных несовершеннолетними» от 13 октября 2017 года № 10, «О судебной практике по назначению наказания» от 26 февраля 2021 года № 4, нормами уголовного, уголовно-процессуального законодательства Кыргызской Республики, регулируемыми уголовное судопроизводство в отношении несовершеннолетних, и назначают справедливое наказание, которое способствует предупреждению совершения новых преступлений.

II. АПЕЛЛЯЦИОННАЯ ИНСТАНЦИЯ

За анализируемый период апелляционной инстанцией рассмотрено уголовных дел, связанных с наркопреступлениями:

а) за 2019 год:

№	Рассмотрено		Приговор оставлен без изменений	Отмена обвинительного приговора	Отмена оправдательного приговора	Приговор изменен
	дел	в отношении лиц				
	182	234	60	13	1	114

в) за 2020 год:

№	Рассмотрено		Приговор оставлен без изменения	Отмена обвинительных приговоров	Отмена оправдательных приговоров	Приговор изменен
	дел	в отношении лиц				
	124	149	48	9	5	64

д) за I квартал 2021 года:

№	Рассмотрено		Приговор оставлен без изменения	Отмена обвинительных приговоров	Отмена оправдательных приговоров	Приговор изменен
	дел	в отношении лиц				
	87	94	45	6	-	30

В апелляционном порядке за анализируемый период по вышеуказанной категории обжаловано 393 (33%) дела в отношении 478 лиц.

Из них:

- приговор оставлено в силе в отношении 153 лиц – 32%;
- приговор отменен в отношении 31 лица – 6,4%;
- приговор изменен в отношении 208 лиц – 43,5%.

III. КАССАЦИОННАЯ ИНСТАНЦИЯ

Кассационной инстанцией по вышеуказанной категории преступлений рассмотрено уголовных дел:

а) за 2019 год:

	Рассмотрено		Судебные акты оставлены в силе			Отмена судебных актов 1-инстанции	Отмена судебных актов 2-инстанции	Оставлено в силе судебных актов 1-инст	Судебные акты изменены		
	дел	в отношении лиц	1-инстанция	апелляционная	кассационная				1-инстанция	апелляционная	кассационная
Всего:	144	17	34	40	7	12	11	5	20	5	-

б) за 2020 год:

	Рассмотрено		Судебные акты оставлены в силе			Отмена судебных актов 1-инстанции	Отмена судебных актов 2-инстанции	Оставлено в силе судебных актов 1-инст	Судебные акты изменены		
	дел	в отношении лиц	1-инстанция	апелляционная	кассационная				1-инстанция	апелляционная	кассационная
Всего:	62	66	21	18	-	3	4	2	2	1	-

в) за I-й квартал 2021 года:

	Рассмотрено		Судебные акты оставлены в силе			Отмена судебных актов 1-инстанции	Отмена судебных актов 2-инстанции	Оставлено в силе судебных актов 1-инст	Судебные акты изменены		
	дел	в отношении лиц	1-инстанция	апелляционная	кассационная				1-инстанция	апелляционная	кассационная
Всего:	39	40	17	6	-	5	3	-	2	-	-

В кассационном порядке за анализируемые периоды обжалованы 21% (245) уголовных дел в отношении 250 лиц, что составляет 19,8 %, из которых:

а) оставленные в силе судебные акты:

- первой инстанции – 28,8% (в отношении 72 лиц);
- второй инстанции – 28,4% (71 лицо);

б) отмененные судебные акты:

- первой инстанции – 8% (20 лиц);
- второй инстанции – 7,2% (18 лиц);
- с оставлением в силе судебных актов первой инстанции – 2,8 % (7 лиц);

в) изменение судебных актов:

- первой инстанции – 9,6% (24 лица);
- второй инстанции – 2,4 % (6 лиц).

Из анализа видно, что процент утверждаемости судебных приговоров вышестоящими инстанциями выше, чем их изменение и отмена.

Отмена приговоров апелляционной и кассационной инстанций незначительная, в основном преобладает изменение приговоров, и обобщение показало, что причинами изменений приговоров в основном являются ошибки при назначении наказания, которые заключаются:

- при квалификации преступлений;
- при назначении наказания в виде лишения свободы на определенный срок;
- при назначении дополнительного наказания;
- при назначении наказания в виде штрафа;
- при назначении наказания по совокупности приговоров;
- при назначении наказания по совокупности преступлений;
- при назначении наказания с применением пробационного надзора;

ВЫВОДЫ:

Как следует из статистических данных, большинство судебных актов, обжалованных уголовных дел, связанных с незаконным оборотом наркотиков, апелляционной и кассационной инстанциями оставляются в силе, и анализ изученных дел свидетельствует о том, что судьи при рассмотрении уголовных дел о преступлениях указанной категории в основном правильно применяют требования уголовного и уголовно-процессуального законодательства.

В целом изучение поступивших на обобщение уголовных дел, связанных с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ, показало, что при назначении наказания суды в соответствии со статьей 72 УК КР учитывают характер и степень общественной опасности совершенных преступлений, направленных против здоровья населения, личность виновного, обстоятельства, отягчающие и смягчающие наказание, а также влияние назначенного наказания на исправление осужденного и на условия его жизни.

Следует отметить, что при назначении наказания, связанного с лишением свободы, суды должным образом мотивируют вынесенные приговоры.

При рассмотрении дел судьи стремятся учитывать все обстоятельства, являющиеся основанием для назначения наказания с применением правил, предусмотренных статьей 83 УК КР.

Обобщение показало, что пробационный надзор, как правило, применялся при наличии пробационного доклада со смягчающими обстоятельствами, которыми признавались: активное способствование раскрытию и расследованию преступления, полное признание вины и раскаяние в содеянном, состояние здоровья, наличие на иждивении детей, возраст и положительные характеристики, на осужденных дополнительно возлагалось исполнение определенных обязанностей, предусмотренных законом.

В каждом из приговоров судьи определяли судьбу вещественных доказательств – наркотических средств, которые подлежали уничтожению в установленном порядке после вступления приговора в законную силу. Однако следует отметить, что должный контроль над исполнением судебных решений в этой части не осуществляется, поскольку во многих делах отсутствуют акты судебных исполнителей об уничтожении наркотических средств.

В целях недопущения вышеперечисленных нарушений уголовно-процессуального и уголовного закона результаты обобщения необходимо довести до сведения судей, усилив обучение судей по рассмотрению уголовных дел и практики назначения наказания по вышеуказанным категориям преступлений.

При рассмотрении дел следует проводить тщательную подготовку к судебному разбирательству, не допускать необоснованных отложений.

**Старший референт отдела
по обобщению судебной практики,
анализу судебной статистики
и обеспечению работы Пленума
А. Керимкулова**

**Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2020-жылдын
биринчи жарым жылдыгындагы аткарылган иштери боюнча
МААЛЫМАТЫ
(2019-жылга салыштырмалуу)**

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 96-беренесине ылайык Жогорку сот жарандык, жазык, экономикалык, административдик жана башка иштер боюнча жогорку сот органы болуп саналат жана мыйзамда белгиленген тартипте сот процессине катышуучулардын кайрылуулары боюнча жергиликтүү соттордун соттук актыларын кайра кароону жүзөгө ашырат. Жогорку соттун Пленуму сот тажрыйбасынын маселелери боюнча түшүнүк берет.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегияларынын статистикалык маалыматтары боюнча 2020-жылы биринчи жарым жылдыгында каралган соттук иштер төмөндөгүдөй мүнөздө маалымдалат.

Жалпы түшкөн соттук иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна кассациялык тартипте – **2790** иш жана соттук материал түшкөн, ал эми (2019-ж. – 5608 иш жана соттук материалдар).

Отчёттук мезгилде – **2110** соттук иш түшкөн, анын ичинен: **382** – жазык, **1092** – жарандык, **85** – экономикалык, **496** – административдик, **2** – административдик укук бузуулар жөнүндө иштер, **53** – жоруктар жөнүндө иштер, өткөн жылдын ушул эле мөөнөтүнө салыштырмалуу **25% аз түшкөн** (2019-ж. – 2812).

Түшкөн иштердин ичинен мурунку жылга салыштырмалуу жазык иштер – **36,6%**, жарандык иштер – **20,06%**, административдик иштер – **13,9%** аз түшкөнү

байкалууда (2019-ж. Жогорку сотко – 2812 соттук иш түшкөн, анын ичинен 603 – жазык иштер, 1366 – жарандык, 218 – экономикалык, 576 – административдик, 49 – административдик укук бузуулар жөнүндө иштер түшкөн).

Отчёттук мезгил ичинде 680 – соттук материалдар түшкөн, анын ичинен: 108 – жазык сот өндүрүштө, 88 – жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча, 3 – жоруктар жөнүндөгү жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча, 365 – жарандык сот өндүрүштө, 43 – экономикалык жана 73 – административдик иштер боюнча.

2019-жылдын биринчи жарым жылдыгында 2796 соттук материалдар түшкөн, демек 2020-жылы 75,7% азыраак түшкөн.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук коллегиялары тарабынан келип түшкөн соттук иштердин **1624** иши **каралган** (2019-ж. – 2257 иш), анын ичинен: 354 – жазык, 802 – жарандык, 72 – экономикалык, 354 – административдик, 2 – административдик укук бузуулар жөнүндө иштер, 40 – жоруктар жөнүндө иштер.

Соттук материалдардан – 550 иш каралган (2019-ж. – 2525), алардын ичинен 101 – жазык, 66 – жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча, 282 – жарандык, 34 – экономикалык, 67 – административдик иштер.

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында 2174 иш жана соттук материалдар каралган (2019-ж. – 4782 иш жана соттук материалдар).

Каралган жазык иштер

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан 2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында – **438** адамга карата **354** жазык иши каралган, бул көрсөткүч мурунку отчеттук мезгилге салыштырмалуу **44%** аз иш каралган (2019-ж. – 632 иш).

216 кассациялык даттануулардын ичинен канааттандырылганы – 83 (44,02%), 118 прокурордун сунуштарынан канааттандырылганы – 42 (35,6%), жалпы **125 иш боюнча кассациялык даттануулар жана прокурордун сунуштары канааттандырылган, бул көрсөткүч жалпы каралган иштердин санынын 35,3% түзөт.**

Кассациялык тартипте 32 актоо өкүмү боюнча 47 адамга карата даттануу келтирилген, анын ичинен:

- 34 адамга карата өкүм күчүндө калтырылган же **72,3%**, анын ичинен:
 - мамлекеттик жана муниципалдык кызматтык кызыкчылыктарына каршы коррупциялык же башка кылмыштар – 24 адамга карата же 70,6%;
 - экономикалык иш чөйрөсүндөгү кылмыштар – 7 адамга карата же 20,6%;
 - коомдук тартипке каршы кылмыштар – 1 же 2,9%;
 - инсанга каршы кылмыштар – 1 же 2,9%;
 - калктын саламаттыгына жана коомдук адеп-ахлакка каршы кылмыштар – 1 адамга карата же 2,9%;
- 13 адамга карата **жокко** чыгарылган же **27,7%**.

Өмүр бою эркиндигинен ажыратылган иштер боюнча 3 адам, алардын ичинен 2 күчүндө калтырылган, ал эми 1

кылмыш-жаза жоопкерчилигинен ажыратуу менен алмаштырылган. (2019-ж. 4 адам, анын ичинен 3 күчүндө калтырылган, ал эми 1 сот өндүрүшүнөн кыскартылган).

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун иш кароосунун сапаты (адамга карата) төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

Жалпысынан 438 адамга карата соттук актылар даттанылган, алардын ичинен:

- **224** адамга карата биринчи инстанциянын соттук актылары даттанылып (51,1% жалпы санынан), анын ичинен:
 - 140 адамга карата **күчүндө** калтырылган (**62,5%**);
 - 50 адамга карата **жокко** чыгарылган (**22,3%**);
 - 34 адамга карата **өзгөртүлгөн** (**15,2%**);
- **183** адамга карата апелляциялык соттук инстанциянын соттук актылары даттанылып (41,8% жалпы санынан), алардын ичинен:
 - 120 адамга карата **күчүндө** калтырылган (**65,6%**);
 - 44 адамга карата **жокко** чыгарылган (**24%**);
 - 19 адамга карата **өзгөртүлгөн** (**10,4%**);
- **10** адамга карата кассациялык соттук инстанциянын соттук актылары даттанылган (2,3% жалпы санынан), алардын ичинен:
 - 6 адамга карата күчүндө калтырылган (**60%**);
 - 2 адамга карата жокко чыгарылган (**20%**);

- 2 адамга карата өзгөртүлгөн **(20%)**;

- ал эми **21** адамга карата кассациялык даттанууну жана сунушту чакыртып алуу арызына байланыштуу сот өндүрүшүнөн иштер **кыскартылган** (4,8%).

Каралган жазык иштердин түзүлүшү (структурасы) төмөндөгүдөй (% иштерден алынат, 354 санынан):

- 112 иш же 31,6% **менчикке каршы кылмыштар** жөнүндө (2019-ж. – 175 же 27,69%), алардын ичинен:

- КРнын КЖКнын 204-бер. (алдамчылык) – 54 иш **(48,2%)**;

- КРнын КЖКнын 200-бер. (уурдоо) – 13 иш **(11,6%)**;

- КРнын КЖКнын 205-бер. (ишенип берилген мүлктү ыйгарып алуу же корутуу) – 12 иш **(10,7%)**;

- КРнын КЖКнын 202-бер. (каракчылык) – 11 иш **(9,8%)**;

- 62 иш же 17,5% мамлекеттик жана муниципалдык кызматтык кызыкчылыктарына каршы **коррупциялык же башка кылмыштар** жөнүндө (2019-ж. – 123 иш же 19,46%), алардын ичинен:

- КРнын КЖКнын 320-бер. (кызмат абалынан кыянаттык менен пайдалануу) – 25 иш **(40,3%)**;

- КРнын КЖКнын 326-бер. (опузалап пара алуу) – 4 иш **(6,4%)**;

- КРнын КЖКнын 321-бер. (бийликтен аша чабуу) – 13 иш **(21%)**;

- 41 иш же 11,6% – **өмүргө же ден соолукка каршы кылмыштар** жөнүндө (2019-ж. 80 же 12,66%), алардын ичинен:

- КРнын КЖКнын 130-бер. (киши өлтүрүү) – 16 иш **(39%)**;

- КРнын КЖКнын 138-бер. (ден соолукка оор зыян келтирүү) – 12 иш **(29,3%)**;

- 27 иш же 7,6% **баңгизат** каражаттарын, психотроптук заттарды, алардын аналогдорун жана прекурсорлорун жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар жөнүндө (2019-ж. – 77 же 12,18%), алардын ичинен:

- КРнын КЖКнын 267-бер. (баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын аналогдорун сатып өткөрүү максатында мыйзамсыз даярдоо) – 16 иш **(59,3%)**

- КРнын КЖКнын 268-бер. (баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын аналогдорун сатып өткөрүү максатысыз мыйзамсыз даярдоо) – 10 иш **(37%)**.

Жазык сот өндүрүш тартибинде соттук коллегия – 101 соттук материал караган (2019-ж. – 323 *соттук материал*), мурунку отчеттук мезгилге салыштырмалуу – 68,7% аз караган.

Жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча 66 соттук материал каралган, анын ичинен **канааттандырылганы** – 22 же **33,3%** (прокурордун сунуштарынан – 0), **канаттандыруусуз** калтырылганы – 44 же **66,7%** (прокурордун сунуштарынан – 3).

Жоруктар жөнүндө иштерди кароо

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан 2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында **жоруктар жөнүндө** 44 адамга карата **40** иш каралган.

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун жоруктар жөнүндө иштердин кароо сапаты төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

- **күчүндө** калтырылганы – 24 соттук актысы же **54,5%**, алардын ичинен:

- биринчи инстанциянын соттук актылары – 14 иш;
- апелляциялык инстанциянын соттук актылары – 10 иш;
- **жокко** чыгарылганы – 13 соттук акт же **29,5%**, алардын ичинен:
- биринчи инстанциянын соттук актылары – 10 иш;
- апелляциялык инстанциянын соттук актылары – 3 иш;
- апелляциялык инстанциянын 7 соттук актысы же **15,9%** өзгөртүлгөн, алардын ичинен:
- биринчи инстанциянын соттук актылары – 6 иш;
- апелляциялык инстанциянын соттук актылары – 1 иш.

Каралган жоруктар жөнүндөгү иштердин түзүлүшү (структурасы) төмөндөгүдөй (% иштерден алынат, 40 санынан):

- коомдук тартипке каршы жоруктар – 11 иш же 27,5%;
- жашы жетелектердин кызыкчылыктарына жана үй-бүлөлүк мамилелердин тартибине каршы жоруктар – 10 иш же 25%.

Административдик укук бузуулар жөнүндө иштерди кароо

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан 2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында **2** административдик укук бузуулар жөнүндө иштер каралган.

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун административдик укук бузуулар жөнүндө иштердин кароо сапаты төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

- биринчи инстанциянын соттук актысы **күчүндө** калтырылганы – 1;

- апелляциялык инстанциянын соттук актысы **жокко** чыгарылганы – 1.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жазык иштери жана жоруктар жөнүндө иштер боюнча соттук коллегиясынын судьяларынын караган жазык, соттук материалдары, жоруктар жөнүндө бир судьянын жүктөмү 2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында 1 айдагы орточо эсеби:

- жазык иш – **8,7** (2019-ж. – 8,7);
- соттук материал – **3,9** (2019-ж. – 29,7);
- жоруктар жөнүндө – 1;
- административдик укук бузуулар жөнүндө иштер – **0,04** (2019-ж. – 0,8).

Жалпысынан: судьянын 1 айда болгон жүктөмү – **13,7** ишти түздү (2019-ж. – 39,3).

Каралган жарандык иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясы тарабынан кассациялык тартипте – **802** иш каралган, бул **көрсөткүч** 2019-жылдын ушул эле мөөнөтүндөгү **көрсөткүчкө** салыштырмалуу **19,9% аз** каралган (1001 иш).

Жарандык сот жүргүзүү тартибинде 2020-жылы **282** соттук материал каралган, 2019-жылдын ушул эле мөөнөтүнө салыштырмалуу **6,8% көбүрөөк** (264 соттук материал).

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун жарандык иштерин кароосунун сапаты төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

Күчүндө калтырылган сот актылары:

- биринчи инстанциянын чечимдерине даттанылганы – 432 же **53,9%**

бул (2019-ж. – 551), алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 310 (71,8%). 2019-ж. күчүндө калтырылгандары – 377 (68,42%) түзгөн;

- апелляциялык инстанциянын чечимдерине даттанылганы – 370 же 46,1% (2019-ж. – 450), алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 232 (62,7%). 2019-ж. күчүндө калтырылгандары – 256 (56,89%) түзгөн.

Жокко чыгарылган сот актылары:

- биринчи инстанция – 66 же 15,3%;
- апелляциялык инстанция – 68 же 18,4% соттук актылар жокко чыгарылган.

Ал эми салыштырмалуу, 2019-ж. биринчи инстанциядагы соттордун – 105 соттук актылары же 19,06% жана апелляциялык инстанциянын – 109 соттук актылары же 24,22% жокко чыгарылган.

Өзгөртүлгөн сот актылары:

- биринчи инстанциядагы соттун – 9 же 2,1% (2019-ж. – 13 же 2,36%);
- апелляциялык инстанциядагы соттун – 4 же 1,1% соттук актылары өзгөртүлгөн (2019-ж. – 6 же 1,33%).

Биринчи инстанциянын соттук актысына даттанууга өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 47 иш же 10,8%. Апелляциялык инстанциянын соттук актысына даттанууга өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 66 иш же 17,8%.

Каралган иштердин түзүлүшүндө:

- бүтүмдөрдү жарактуу/жараксыз деп таануу – 136 же 17%, анын ичинен юридикалык жактардын ортосундагы талаш-тартыштар боюнча 2 иш (2019-ж. – 205 же 20,48%);

- турак жайдан чыгаруу боюнча – 88 же 11% (2019-ж. – 106 же 10,59%);

- эмгектик укук мамилелери боюнча – 87 же 10,8% (2019-ж. – 129 же 12,89%), анын ичинен:

• мурунку жумушуна кайрадан калыбына келтирүү боюнча 64 же 73,6% (2019-ж. – 101 же 78,29%);

- карызды өндүрүү боюнча – 81 же 10,1% (2019-ж. – 90 же 8,99%);

- үй-бүлөлүк мамилелер боюнча – 71 же 8,8% (2019-ж. – 88 же 8,8%);

- мурастоо укуктары боюнча – 54 же 6,7% (2019-ж. – 42 же 4,2%);

- материалдык зыяндын ордун толтуруу боюнча – 30 же 3,7% (2019-ж. – 50 же 5%.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун жарандык иштер боюнча соттук коллегиясынын судьяларынын караган жарандык иштери жана соттук материалдары боюнча 1 судьянын жүктөмү 2020-ж. биринчи жарым жылдыгында 1 айдагы орточо эсеби:

- 9,5 – жарандык иш (2019-ж. – 12,8);

- 3,3 – соттук материал (2019-ж. – 3,3).

Жалпысынан: судьянын 1 айда болгон жүктөмү – 12,9 ишти түздү (2019-ж. – 16,2).

Каралган экономикалык жана административдик иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында каралып бүткөн экономикалык иштердин саны – 72 ишти түздү, (2019-ж. – 125 иш).

Административдик жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегиясы 2020-ж. – экономикалык иштер боюнча 34 соттук материал караган (2019-ж. – 63).

Кассациялык даттануу менен сунуштардын негизинде каралган жергиликтүү соттордун экономикалык иштерди кароосунун сапаты төмөндөгүдөй көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

Күчүндө калтырылган:

- биринчи инстанциянын чечимдерине даттанылганы – 40 же **55,6%**, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 28 же **70%**. *2019-ж. даттанылганы – 81, күчүндө калтырылгандары – 58 (71,6%);*

- апелляциялык инстанциянын сот актыларына даттанылганы – 32 же **44,4%**, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 27 же 84,4% (*2019-ж. даттанылганы – 44, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 32 (72,73%).*

Жокко чыгарылган:

- биринчи инстанциядагы соттордун – 11 (**27,5%**);

- апелляциялык инстанциядагы соттордун – 4 (**12,5%**) соттук актылары.

Ал эми 2019-жылдын ушул эле мөөнөтүндөгү маалыматка салыштырмалуу, биринчи инстанциядагы соттордун – 20 (24,69%), апелляциялык инстанциядагы сотторунун – 12 (27,27%) соттук актылары жокко чыгарылган.

Өзгөртүлгөн чечимдер:

Биринчи инстанциядагы сотторунун 1 же **2,5%** чечими өзгөртүлгөн (*2019-ж. – 2 же 2,47%*).

Апелляциялык инстанциянын соттук актысына даттанууга өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 1 иш же 3,1%.

Каралган иштердин түзүлүшүндө:

- 23 иш же **31,9%** – милдетти аткаруу боюнча ылайыктуу эмес аткаруу жөнүндө (*2019-ж. – 35 иш же 28%*);

- 14 иш же **19,4%** – келишимди анык, анык эмес деп табуу жөнүндө (*2019-ж. – 7 иш же 5,6%*);

- 10 иш же **13,9%** – милдеттүү түрдөгү төлөмдөрдү, айыптарды, жыйымдарды өндүрүү жөнүндө (*2019-ж. – 8 иш же 6,4%*).

- 2 иш же **2,8%** – банкроттук (курдетсиздик) жөнүндө (*2019-ж. – 14 иш же 11,2%*).

Каралган административдик иштер

2020-ж. биринчи жарым жылдыгында **354** административдик иш каралган, *2019-жылдын ушул эле мөөнөтүнө салыштырмалуу (440 иш) 19,5% азайган.*

Административдик жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегиясы 2020-ж. – административдик иштер боюнча **67** соттук материал каралган (*2019-ж. – 57*).

Жергиликтүү соттордо административдик иштерди кароонун сапаты төмөндөгү көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

- биринчи инстанциянын соттук актыларына даттанылганы – 242 же **68,4%**, алардын ичинен күчүндө калтырылганы 202 же **83,5%** (*2019-ж. – даттанылганы – 306, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 231 же 75,49%*);

- апелляциялык инстанциянын чечимдерине даттанылганы – 112 же **31,6%**, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары – 61 же **54,5%** (*2019-ж. апелляциялык инстанциянын чечимдерине даттанылганы 134, алардын ичинен күчүндө калтырылгандары 86 же 64,18%*).

Жокко чыгарылган соттук актылар:

- биринчи инстанция – 40 (**16,5%**), (*2019-ж. – 72 же 23,53%*);

- апелляциялык инстанция – 49 (**43,7%**), (*2019-ж. – 45 же 33,58%*).

Өзгөртүлгөн чечимдер:

- апелляциялык инстанциянын соттук актыларынын өзгөртүлгөнү – 2 (**1,8%**) (*2019-ж. – 0*).

Каралган административдик иштердин түзүлүшүндө:

- 247 же **69,8%** – жер участкактору боюнча кабыл алынган административ-

дик актыны же административдик органдын аракеттерин (аракетсиздигин) толук же бир бөлүгүн талашуу жөнүндө (2019-ж. – 277 же 62,95%);

- 35 же **9,9%** – административдик органдын **административдик актысын** толук же бир бөлүгүн жараксыз деп таануу жөнүндө (2019-ж. – 61 же 13,86%);

- 28 же **7,9%** – административдик **органдын аракеттерин** (аракетсиздиктерин) толук же бир бөлүгүн жараксыз деп таануу жөнүндө (2019-ж. – 30 же 6,82%).

Административдик жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегиясы караган административдик жана экономикалык иштери жана

соттук материалдары боюнча бир судьянын жүктөмү 1 айдагы орточо эсеби:

- экономикалык иштер – 1,7 (2019-ж. -2,3);

- административдик иштер – 8,4 (2019-ж. – 8,1);

- соттук материалдар – 2,4, (2019-ж. – 2,2).

Жалпысынан: судьянын 1 айда болгон жүктөмү – 12,5 (2019-ж. – 14).

Маалымат Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук тажрыйбаны жалпылоо жана соттук статистиканы талдоо бөлүмү тарабынан даярдалды

Информация о работе Верховного суда Кыргызской Республики за первое полугодие 2020 года (в сравнении с аналогичным периодом 2019 года)

В соответствии со статьей 96 Конституции Кыргызской Республики Верховный суд Кыргызской Республики является высшим судебным органом по гражданским, уголовным, экономическим, административным и иным делам и осуществляет пересмотр судебных актов местных судов по обращениям участников судебного процесса, Пленум Верховного суда Кыргызской Республики дает разъяснения по вопросам судебной практики.

Согласно статистическим данным рассмотрение дел судебными коллегиями Верховного суда Кыргызской Республики в первом полугодии 2020 года характеризуется следующим образом.

Поступление судебных дел

За 6 месяцев 2020 года в Верховный суд Кыргызской Республики в кассационном порядке поступило **2790** дел и судебных материалов (*в 2019 г. – 5608 дел и судебных материалов*).

За отчетный период поступило **2110** судебных дел, из них: **382** – уголовных, **1092** – гражданских, **85** – экономических, **496** – административных, **2** – дела об административных правонарушениях, **53** – дела о проступках, что на **25% меньше** (*в 2019 г. – 2812*), чем за прошедший аналогичный период.

Наблюдается **уменьшение** количества уголовных дел на **36,6%**, гражданских дел – на **20,06%**, административных дел – на **13,9%** (*2019 году 2812 – судебных дел, из них: 603 – уголовных, 1366 – гражданских, 218 – экономических, 576 – административных, 49 – об административных правонарушениях*).

За отчетный период **поступило 680 судебных материалов**, в том числе **108** – подлежащих рассмотрению в порядке уголовного судопроизводства, **88** – по новым или вновь открывшимся обстоятельствам, **3** дела о проступках по новым и вновь открывшимся обстоятельствам, **365** – в порядке гражданского судопроизводства, **43** – по экономическим делам, **73** – по административным делам.

За первое полугодие 2019 года поступило 2796 судебных материалов, то есть в 2020 году поступило меньше на 75,7%.

Судебными коллегиями Верховного суда Кыргызской Республики за первое полугодие 2020 года **рассмотрено 1624 дела** (*в первом полугодии 2019 г. – 2257 дел*), из них **354** – уголовных, **802** – гражданских, **72** – экономических, **354** – административных, **2** – дела об административных правонарушениях, **40** – дел о проступках.

Судебных материалов рассмотрено – 550 (*в первом полугодии 2019 г. – 2525*), из них **101** – уголовное, **66** – по новым или вновь открывшимся обстоятельствам, **282** – гражданских, **34** – экономических, **67** – административных дел.

Всего за первое полугодие 2020 года рассмотрено 2174 дела и судебных материалов (*в 2019 г. – 4782 дела и судебных материалов*).

Рассмотрение уголовных дел

Судебной коллегией по уголовным делам и делам о проступках за 6 месяцев 2020 года было рассмотрено **354** уголовных дел в отношении **438** лиц, что на

44% меньше в сравнении с прошлым отчетным периодом *(в 2019 г. – 632 дела)*.

Из 216 кассационных **жалоб удовлетворено 83 (44,02%)**, из 118 **представлений** прокурора рассмотрено с **удовлетворением** – 42 дела **(35,6%)**, **итого с удовлетворением** рассмотрено 125 дел, что составило **35,3%** от общего числа рассмотренных дел.

В кассационном порядке обжаловано 32 оправдательных приговора в отношении 47 лиц, из них:

- приговор оставлен **в силе** в отношении 34 лиц или **72,3%**, в том числе:

- **коррупционные и иные преступления против интересов государственной и муниципальной службы** – 24 лица или **70,6%**;

- **преступления в сфере экономики** – 7 лиц или **20,6%**;

- **преступления против общественного порядка** – 1 или **2,9%**;

- **преступления против личности** – 1 или **2,9%**;

- **преступления против здоровья населения и общественной нравственности** – 1 или **2,9%**;

- приговор **отменен** в отношении 13 лиц или **27,7%**.

Пожизненное лишение свободы обжаловано 3 лицами, из них:

- оставлено в силе – 2 лица;

- заменено лишением свободы без переквалификации преступления – 1 лицо *(в 2019 г. – 4 лица, из них оставлено в силе – 3 лица, надзорное производство прекращено – 1 лицо)*.

По результатам рассмотрения в порядке кассации жалоб и представлений качество судебных актов местных судов республики характеризуется следующими показателями (в лицах):

Всего обжаловано судебных актов в отношении **438** лиц, в том числе:

- **обжалованы** судебные акты судов **первой** инстанции в отношении **224** лиц (51,1% от общего числа), из которых:

- оставлено **в силе** в отношении – 140 лиц **(62,5%)**;

- **отменено** в отношении – 50 лиц **(22,3%)**;

- **изменено** в отношении – 34 лиц **(15,2%)**;

- **обжалованы** судебные акты **апелляционной** инстанции в отношении **183** лиц (41,8% от общего числа), из которых:

- оставлено **в силе** в отношении – 120 лиц **(65,6%)**;

- **отменено** в отношении – 44 лиц **(24%)**;

- **изменено** в отношении – 19 лиц **(10,4%)**;

- **обжалованы** судебные акты **кассационной** инстанции в отношении **10** лиц (2,3%), из которых:

- оставлено **в силе** в отношении – 6 лиц **(60%)**;

- **отменено** в отношении – 2 лиц **(20%)**;

- **изменено** в отношении – 2 лиц **(20%)**;

- кассационное производство по уголовным делам **прекращено** в связи с отзывом жалобы, представления в отношении – 21 лица **(4,8%)**.

В структуру наиболее рассматриваемых уголовных дел (в делах, где % от общего числа – 354 дела):

- **о преступлениях против собственности** – **112** дел или **31,6%** *(в 2019 г. – 175 дел или 27,69%)*, в том числе:

- ст. 204 УК КР (мошенничество) – 54 дела (48,2%);

- ст. 200 (кража) – 13 дел (11,6%);

- ст. 205 УК КР (присвоение и растрата вверенного имущества) – 12 дел (10,7%);

- ст. 202 УК КР (разбой) – 11 дел (9,8%);

- **о коррупционных и иных преступлениях против интересов государственной и муниципальной службы** – 62 дела или 17,5% (в 2019 г. – 123 или 19,46%), в том числе:

- ст. 320 УК КР (злоупотребление должностным положением) – 25 дел (40,3%);

- ст. 326 УК КР (вымогательство взятки) – 4 дела (6,4%);

- ст. 321 УК КР (превышение власти) – 13 дел (21%);

- **о преступлениях против жизни и здоровья** – 41 дело или 11,6% (в 2019 г. – 80 или 12,66%), в том числе:

- ст. 130 УК КР (убийство) – 16 дел (39%);

- ст. 138 УК КР (причинение тяжкого вреда здоровью) – 12 дел (29,3%);

- **о преступлениях в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров** – 27 дел или 7,6% (в 2019 г. – 77 или 12,18%), в том числе:

- ст. 267 УК КР (незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов с целью сбыта) – 16 дел (59,3%);

- ст. 268 УК КР (незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов без цели сбыта) – 10 дел (37%).

В порядке уголовного судопроизводства судебной коллегией рассмотрен 101 судебный материал, что на 68,7% меньше по сравнению с прошлым отчетным периодом (в 2019 г. – 323).

По новым и вновь открывшимся обстоятельствам рассмотрено 66 судебных материалов, из них с удовлетворением – 22 или 33,3% (по представлению прокурора – 0), с оставлением без удовлетво-

рения – 44 или 66,7% (по представлению прокурора – 3).

Рассмотрение дел о проступках

Судебной коллегией по уголовным делам и делам о проступках за первое полугодие 2020 года было рассмотрено 40 дел о проступках в отношении 44 лиц.

По результатам рассмотрения в порядке кассации жалоб и представлений качество рассмотрения дел о проступках местными судами республики характеризуется следующими показателями:

- оставлено в силе 24 судебных акта или 54,5%, в том числе:

- 14 актов судов первой инстанции;
- 10 актов апелляционной инстанции;

- отменены 13 судебных актов или 29,5%, в том числе:

- 10 актов первой инстанции;
- 3 акта апелляционной инстанции;

- изменены 7 судебных актов или 15,9%, в том числе;

- 6 актов суда первой инстанции;
- 1 акт суда апелляционной инстанции.

В структуру наиболее рассматриваемых дел о проступках (в делах, где % от общего числа 40 дел):

- проступки против общественного порядка – 11 дел или 27,5%;

- проступки против интересов несовершеннолетних и уклада семейных отношений – 10 дел или 25%.

Рассмотрение дел об административных правонарушениях

Судебной коллегией по уголовным делам и делам о проступках за первое полугодие 2020 года было рассмотрено 2 дела об административных правонарушениях.

По результатам рассмотрения в порядке кассации жалоб и представлений качество рассмотрения дел об административных правонарушениях местными судами республики характеризуется следующими показателями:

- оставлен в силе 1 судебный акт суда первой инстанции;
- отменен 1 судебный акт суда апелляционной инстанции.

Нагрузка на одного судью судебной коллегии по уголовным делам и делам о проступках Верховного суда Кыргызской Республики по рассмотрению уголовных дел, судебных материалов, дел о проступках за первое полугодие в 2020 году в среднем за 1 месяц составила:

- уголовных дел – 8,7 (в 2019 г. – 8,7);
- судебных материалов – 3,9 (в 2019 г. – 29,7);
- дело о проступках – 1;
- дел об административных правонарушениях – 0,04 (в 2019 г. – 0,8).

Всего: нагрузка на одного судью составила **13,7** (в 2019 г. – 39,3).

Рассмотрение гражданских дел

В первом полугодии 2020 года судебной коллегией по гражданским делам Верховного суда Кыргызской Республики рассмотрено в порядке кассации 802 дела, что на 19,9% меньше по сравнению с аналогичным периодом 2019 года (1001 дело).

В порядке гражданского судопроизводства в первом полугодии 2020 года было рассмотрено 282 судебных материала, что на 6,8% больше по сравнению с аналогичным периодом 2019 года (264 судебный материал).

По результатам рассмотрения в порядке кассации жалоб и представлений

качество рассмотрения гражданских дел местными судами республики характеризуется следующими показателями:

Оставлено в силе:

- обжаловано судебных актов судов **первой** инстанции – **432** или 53,9% (в 2019 г. – 551), из которых оставлено **в силе** – 310 (71,8%). *В 2019 году судебных актов оставлено в силе – 377 (68,42%);*
- обжаловано судебных актов **апелляционной** инстанции – **370** или 46,1% (в 2019 г. – 450), из которых оставлено **в силе** – 232 (62,7%). *В 2019 г. судебные акты оставлены в силе – 256 (56,89%).*

Отменено:

- первой инстанцией – 66 или **15,3%**;
- апелляционной инстанцией отменено – 68 или **18,4%**.

Для сравнения, в 2019 году были отменены 105 судебных актов первой инстанции или 19,06%, 109 судебных актов апелляционной инстанции или 24,22%.

Изменено:

- первой инстанцией – 9 или **2,1%** (в 2019 г. – 13 или 2,36%);
- судебные акты судов апелляционной инстанции – 4 или **1,1%** (2019 г. – 6 или 1,33%).

Отказано в восстановлении пропущенного срока на обжалование судебного акта первой инстанции – 47 дел или 10,8%. Отказано в восстановлении пропущенного срока судебного акта апелляционной инстанции – 66 дел или 17,8%.

В структуре рассмотренных дел:

- **о признании действительными /недействительными сделок** – 136 или **17%**, в том числе по спорам между юридическими лицами – 2 дела (в 2019 г. – 205 или 20,48%);
- **о выселении** – 88 или **11%** (в 2019 г. – 106 или 10,59%);

- **о трудовых отношениях** – 87 или **10,8%** (в 2019 г. – 129 или 12,89%), в том числе:

- **о восстановлении на работе** 64 или 73,6% (в 2019 г. – 101 или 78,29%);

- **о взыскании долга** – 81 или **10,1%** (в 2019 г. – 90 или 8,99%);

- **дела, вытекающие из семейных отношений**, – 71 или **8,8%** (в 2019 г. – 88 или 8,8%);

- **о праве наследования** – 54 или **6,7%** (в 2019 г. – 42 или 4,2%);

- **о возмещении материального ущерба** – 30 или **3,7%** (в 2019 г. – 50 или 5%).

Нагрузка на одного судью судебной коллегии по гражданским делам Верховного суда Кыргызской Республики по рассмотрению гражданских дел и судебных материалов за первое полугодие в 2020 году в среднем за 1 месяц составила:

- гражданских дел – 9,5 (в 2019 г. – 12,8);

- судебных материалов – 3,3 (в 2019 г. – 3,3).

Всего: нагрузка на одного судью составила – 12,9 (в 2019 г. – 16,2).

Рассмотрение экономических и административных дел

В первом полугодии 2020 года рассмотрено 72 экономических дела (в 2019 г. – 125 дел).

За 2020 года судебной коллегией по административным и экономическим делам рассмотрено 34 судебных материала по экономическим делам (в 2019 г. – 63).

По результатам рассмотрения в порядке кассации жалоб судебной коллегией качество рассмотрения экономических дел местными судами республики

характеризуется следующими показателями:

Оставлено в силе:

- обжаловано судебных актов **первой** инстанции – **40** или **55,6%**, из которых оставлено в силе – 28 или 70%. В 2019 году обжаловано 81, из которых оставлено в силе – 58 (71,6%);

- обжаловано судебных актов **апелляционной** инстанции – **32** или **44,4%**, из которых оставлено в силе – 27 или 84,4%. В 2019 году обжаловано 44, из которых оставлено в силе 32 (72,73%).

Отменено:

- судебных актов первой инстанции – 11 (27,5%);

- судебных актов апелляционной инстанции – 4 (12,5%).

Для сравнения: в 2019 году отменено судебных актов первой инстанции – 20 (24,69%), судебных актов апелляционной инстанции – 12 (27,27%).

Изменено:

- решения судов первой инстанции изменены – 1 или 2,5% (в 2019 г. – 2 или 2,47%).

Отказано в восстановлении пропущенного срока судебного акта апелляционной инстанции – 1 дело или 3,1%.

В структуре рассмотренных дел:

- **о неисполнении или ненадлежащем исполнении обязательств** – 23 дела или **31,9%** (в 2019 г. – 35 дел или 28%);

- **о признании договоров действительными, недействительными** – 14 дел или **19,4%** (в 2019 г. – 7 дел или 5,6 %);

- **о взыскании обязательных платежей, сборов, штрафов** – 10 дел или **13,9%** (в 2019 г. – 8 дел или 6,4%);

- **о банкротстве (несостоятельности)** – 2 дела или **2,8%** (в 2019 г. – 14 или 11,2%).

Рассмотрение административных дел

В первом полугодии 2020 года рассмотрено 354 дела, по сравнению с аналогичным периодом прошлого года рассмотрение дел уменьшилось на 19,5% (в 2019 г. – 440 дел).

За 2020 год судебной коллегией по административным и экономическим делам рассмотрено 67 судебных материалов по административным делам (в 2019 г. – 57).

Качество рассмотрения административных дел местными судами характеризуется следующими показателями:

- обжаловано судебных актов **первой** инстанции – **242 или 68,4%**, из которых оставлено в силе – 202 или 83,5%, (в 2019 г. – 306, оставлено в силе 231 или 75,49%);

- обжаловано судебных актов **апелляционной** инстанции – **112 или 31,6%**, из которых оставлено в силе – 61 или 54,5%, (в 2019 г. – 134, оставлено в силе – 86 или 64,18%).

Отменены судебные акты:

- первой инстанции – 40 (**16,5%**), (в 2019 г. – 72 или 23,53%);

- апелляционной инстанции – 49 (**43,7%**), (в 2019 г. – 45 или 33,58%).

Изменены судебные акты:

- за 2019 год изменены судебные акты судов апелляционной инстанции – 2 (1,8%) (в 2019 г. – 0).

В структуре рассмотренных административных дел:

- **об оспаривании административного акта, действия (бездействия) административного органа полностью либо в части, связанных с земельными участками**, – 247 или **69,8%** (в 2019 г. – 277 или 62,95%).

- **о признании недействительным административного акта административного органа полностью либо в части** – 35 или 9,9% (в 2019 г. – 61 или 13,86%);

- **о признании незаконными действия (бездействия) административного органа полностью либо в части** – 28 или 7,9% (в 2019 г. – 30 или 6,82%).

Нагрузка на одного судью судебной коллегии по экономическим и административным делам по рассмотрению экономических дел, административных дел и судебных материалов в среднем за 1 месяц составила:

- экономических дел – 1,7 (в 2019 г. – 2,3);

- административных дел – 8,4 (в 2019 г. – 8,1);

- судебных материалов – 2,4 (в 2019 г. – 2,2).

Всего: нагрузка на одного судью составила 12,5 (в 2019 г. – 14).

Информация подготовлена отделом по обобщению судебной практики, анализу судебной статистики и обеспечению работы Пленума Верховного суда Кыргызской Республики

**Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун
2020-жылдын биринчи жарым жылдыгындагы
каралган иштери боюнча салыштырмалуу маалыматы
(2019-жылдын биринчи жарым жылдыгына салыштырмалуу)**

«Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 25-беренесине ылайык, Кыргыз Республикасынын жергиликтүү сотторунун тутумун төмөндөгүлөр түзөт: биринчи инстанциядагы соттор (райондук соттор, шаардагы райондук соттор, шаардык соттор, райондор аралык соттор); экинчи инстанциядагы соттор (облустук соттор, Бишкек шаардык соту).

Райондук жана ага теңештирилген соттор алардын компетенциясына таандык болгон сот иштерин карашып, биринчи инстанциядагы сот катары иш-аракеттерди жүргүзүшөт.

Облустук соттор, Бишкек шаардык соту алардын компетенциясына таандык болгон сот иштерин апелляциялык даттануу арыздар, прокурордун сунушу боюнча карашып, экинчи инстанциядагы сот катары иш-аракеттерди жүргүзүшөт.

**Биринчи инстанциядагы
сотторго түшкөн иштер**

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында биринчи инстанциядагы сотторго – **59 123 иш жана соттук материалдар түшкөн** (2019-ж. – 67 727).

Отчёттук мезгил ичинде 1-инстанциядагы сотторго – **35 453 иш түшкөн** (2019-ж. – 39 930), 2019-жылга салыштырмалуу **11,2% азайган**.

Алардын ичинен:

- **4066** – жазык (2019-ж. – 3959);
- **2453** – жоруктар жөнүндө (2019-ж. – 1281);
- **25 442** – жарандык (2019-ж. – 30 075);

- **1749** – экономикалык (2019-ж. – 2510);

- **1743** – административдик иштер (2019-ж. – 1887).

Түшкөн иштердин **төмөндөшү:**

- жарандык иштер **15,4%**;
- административдик иштер **7,6%**.

Түшкөн иштердин **көбөйүшү:**

- жазык иштер **2,7%**;
- жоруктар жөнүндө **91,5%**.

Түшкөн соттук материалдар – 23 670 (2019-ж. – 27 797), анын ичинен:

- **2717** – жазык сот өндүрүшүндө карала турган материалдар;

- **80** – жазык сот өндүрүшүндө карала турган жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча;

- **16 032** – сотко чейинки өндүрүш;

- **20** – жоруктар жөнүндөгү өндүрүшүндө карала турган материалдар;

- **188** – бузуулар жөнүндө;

- **4106** – жарандык сот өндүрүшүндө;

- **341** – экономикалык;

- **186** – административдик сот өндүрүшүндө,

2019-жылдын ушул эле мөөнөтүнө салыштырмалуу **14,8% азыраак түшкөн**.

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында биринчи инстанциядагы сотто – **58 678 иш жана соттук материалдар каралган** (2019-ж. – 57 083), **2,8% көбөйгөн**.

Биринчи инстанциядагы сотто – **35 272 соттук иш каралып чыккан** (2019-ж. – 30 959).

Алардын ичинен:

- **3878** – жазык;
- **2402** – жоруктар жөнүндө;
- **24 581** – жарандык;
- **2812** – экономикалык;
- **1599** – административдик иштер.

23 406 – соттук материалдар каралган (2019-ж. – 26 124).

Алардын ичинен:

- **2483** – жазык сот өндүрүшүндө карала турган материалдар;
- **79** – жазык сот өндүрүшүндө карала турган жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча;
- **16 044** – сотко чейинки өндүрүш;
- **20** – жоруктар жөнүндөгү өндүрүшүндө карала турган материалдар;
- **190** – бузуулар жөнүндө;
- **3958** – жарандык сот өндүрүшүндө;
- **438** – экономикалык;
- **194** – административдик сот өндүрүшүндө.

Каралган жазык иштери

Иш боюнча өндүрүш менен аяктаган жазык иштеринин саны 3878 ишти 4463 адамга карата түздү (2019-ж. – 4032), башкача айтканда 3,8% азайды.

Процесстик мөөнөттөрдү бузуу менен каралган жазык иштердин саны – 646 же **16,7%** түздү (2019-ж. – 352 же 8,7%).

Акталган адамдардын саны – **78** түздү (2019-ж. – 94), алардын ичинен:

- кылмыштын курамы болбогондугу – 59 же 75,6%;
- кылмышка катышкандыгы далилденбегендиги – 10 же 12,8%;
- кылмыш окуясы болбогондугу – 8 же 10,3%;
- жазык мыйзамына ылайык зыян келтирген жосун укук ченемдүү болсо – 1 же 1,3%.

2027 иш 2625 адамга карата **өкүм чыгаруу** менен каралып бүткөн (2019-ж. – 1650), 2019-ж. салыштырмалуу **22,8% көбөйгөн**. Бул көрсөткүч каралып бүткөн иштердин санына карата **52,3%** түздү (2019-ж. – 40,9%).

1451 жазык иши **сот өндүрүшү менен** кыскартылган, 37,4% – **1656 адамга карата** каралып бүткөн иштердин ичинен түздү (2019-ж. – 1859 иш же 46,1%), алардын ичинен:

- тараптардын жарашуусуна байланыштуу – 1017 же **61,4%**;
- эскирүү мөөнөтү өтүп кеткендиктен – 329 же **19,9%**;
- жабырлануучу жана прокурор айыптоодон баш тартканда – 80 же **4,8%**;
- жабырлануучу айыптоону колдоодон баш тартканда – 67 же **4,05%**;
- мунапыс актысынан – 63 же **3,8%**;
- жазык жоопкерчилигинен бошотулууга жаткан адамдарга карата – 62 же **3,7%**;
- жазыктык сот ишин жүргүзүүнү ишке ашырган учурду өлгөн адамга карата – 16 же **1%**;
- прокурордун айыптоону колдоодон баш тартканда – 8 же **0,5%**;
- жоруктун декриминалдашуусуна байланыштуу – 7 же **0,42%**;
- кылмышты аягына чыгаруудан ыктыярдуу баш тартканда – 2 же **0,12%**;
- кылмыш окуясы болбогондугу – 2 же **0,12%**;
- жабырлануучунун арызы жок болгондо – 2 же **0,12%**;
- жазык куугунтугу мүмкүн эместигинен – 1 же **0,06%**.

26 адамга карата медициналык мүнөздөгү мажбурлоо чаралары колдонулган.

Прокурорго кайтарылды:

- сотто жоюлбай турган тергөөнүн өксүктөрүн толуктоо үчүн прокурорго –

8 иш **47 адамга карата** (2019-ж. – 53 иш 118 адамга карата).

Каралып бүткөн иштерге салыштырмалуу бул иштер боюнча көрсөткүч **0,2%** (2019-ж. – 1,3%):

- айыптоо актысы КР ЖПКнын талаптарын бузуу менен түзүлгөнү – **10**;

- айыпталуучунун өздүгү аныкталбаганда – **6**;

- айыптоо актысынын көчүрмөсү берилген эмес – **1**;

- башка негиздер менен – **98** иш, 2019-жылдын ошол учуруна салыштырмалуу **61,3% аз** (253 иш). Каралып бүткөн иштерге салыштырмалуу бул иштер боюнча көрсөткүч **2,5%** түздү (2019-ж. – 6,2%);

- башка сотторго берилген иштер – **251**.

Биринчи инстанциядагы соттордун жаза белгилөө тажрыйбасы боюнча баардыгы биригип – **2547** адам соттолгон (алардын ичинен 270 – аялдар, 130 жашы жетпегендер), 2019-ж. караганда 641 адамга карата же **33,6% көбөйгөн** (2019-ж. – 1906).

Өмүр бою эркинен ажыратуу жазасы – 3 адамга карата белгиленген же соттолгондордун **0,12%** түздү (2019-ж. – 5 адамга карата), алардын ичинен:

- киши өлтүрүү (ЖКнын 130-бер.) – **1** адамга карата;

- зордуктоо (ЖКнын 161-бер.) – **2** адамга карата.

Эркинен ажыратуу жазасы – **1164** адамга карата белгиленген, жалпы соттолгон адамдардын санынан **45,7%** түзгөн, бул көрсөткүч 2019-ж. салыштырмалуу **57,3% көбөйгөн** (2019-ж. – 740 адам же 38,8%).

Айып пул түрүндөгү материалдык санкциялар – **255** адамга карата колдо-

нулган же соттолгон адамдардын санынан **10%** түздү (2019-ж. – 391 адамга карата же 20,5%).

Пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен жазадан бошотулгандары (ЖКнын 83-бер.) – 902 адамга карата же жалпы соттолгондордун ичинен **35,4%**.

Шарттуу соттолгондордун саны (КЖКнын 63-бер.) – **68** адамды же баардык соттолгон адамдардын санына карата **2,7%** түзгөн, бул көрсөткүч 2019-ж. салыштырмалуу **83% азайган** (400 адам же 20,9%).

Кылмыштардын түрү боюнча соттуулуктун түзүлүшүнүн структурасы

Менчикке каршы кылмыштар – **975** адам тарабынан жасалган (аялдар – 104, жашы жетпегендер – 97), же баардык соттолгон адамдардын санынан **38%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 200-бер. «уурдоо» – 394 адамга карата;

- ЖКнын 204-бер. «алдамчылык» – 237 адамга карата;

- ЖКнын 201-бер. «тоноо» – 138 адамга карата;

- ЖКнын 202-бер. «каракчылык» – 86 адамга карата;

- ЖКнын 203-бер. «опузалап талап кылуу» – 23 адамга карата;

- ЖКнын 205-бер. «ишенип берилген мүлктү ыйгарып алуу же коротуу» – 62 адамга карата.

Баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана алардын аналогдорун жана прекурсорлорун жүгүртүү чөйрөсүндөгү кылмыштар – **255** адамга карата (анын ичинен 8 – аялдар, 1 – жашы жетпегендер) же баардык соттолгон адамдардын санынан **10%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 267-бер. «баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды жана

алардын аналогдорун сатып **өткөрүү максатында** мыйзамсыз даярдоо» – 75 адамга карата;

- ЖКнын 268-бер. «**максатсыз** мыйзамсыз даярдоо» – 180 адамга карата.

Өмүргө жана саламаттыкка каршы кылмыштар – 216 адамга карата (23 – аялдар, 14 – жашы жетпегендер) же баардык соттолгон адамдардын санынан **8,5%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 130-бер. «киши өлтүрүү» – 67 адамга карата;

- ЖКнын 138-бер. «ден соолукка **оор зыян** келтирүү» – 70 адамга карата;

- ЖКнын 139-бер. «ден соолукка **анча оор эмес зыян** келтирүү» – 49 адамга карата.

Коомдук коопсуздукка каршы кылмыштар – 199 адамга карата (18 – аялдар, 16 – жашы жетпегендер) же баардык соттолгон адамдардын санынан **7,8%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 253-бер. «куралды, ок-дарыларды мыйзамсыз жүгүртүү» – 64 адамга карата;

- ЖКнын 266-бер. «ээн баштык» – 127 адамга карата.

Башкаруу тартибине каршы кылмыштар – 174 адамга карата (31 – аялдар, 1 – жашы жетпегендер) же баардык соттолгон адамдардын санынан **6,8%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 355-бер. «бийлик өкүлүн коркутуу же ага карата зомбулук» – 37 адамга карата;

- ЖКнын 358-бер. «мамлекеттик чек арадан мыйзамсыз өтүү» – 43 адамга карата;

- ЖКнын 359-бер. «документтердин жасалмасы» – 91 адамга карата.

Сот актыларын жана башка аткаруу документтерин аткарууга каршы кылмыштар – 160 адамга карата, (6 – аялдар) же баардык соттолгон адамдар-

дын санынан **6,3%** түзөт, алардын ичинен:

- ЖКнын 349-бер. «эркиндигинен ажыратуу жайларынан же кайтаруудан качуу» – 91 адамга карата;

- ЖКнын 351-бер. «айып салууга соттолгон адамдын сот өкүмүн аткарбоосу» – 51 адамга карата.

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында **мамлекетке материалдык зыян** келтирүүгө байланышкан жазык иштери боюнча **1 216 641 991** (1 миллиард 216 миллион 641 миң 991) сом зыян келтирилгени сот тарабынан аныкталган (2019-ж. – 1 906 607 055 сом).

Кайтарылып берилгени төмөндөгүчө:

- сотко чейинки өндүрүш маалында – **376 526 966** (376 миллион 526 миң 966) сом же **30,9%** (2019-ж. – 832 909 сом же 0,04%);

- сотто өкүм чыгарылганга чейин – **154 146 567** (154 миллион 146 миң 567) сом же **12,7%** (2019-ж. – 2 756 985 же 0,14%);

- тергөө маалында – **16 990 969** (16 миллион 990 миң 969) сом же **1,4%** (2019-ж. – 114 342 163 сом же 6%).

Жалпысынан ордун толтуруусу – **45%** же **547 664 502** (547 миллион 664 миң 502) сомду түздү (2019-ж. – 1 788 674 998 сомду же 93,8%).

Зыяндын төлөнбөй калган өлчөмү – **668 977 489** (668 миллион 977 миң 489) сом же **55%** түздү, анын ичинен:

- **кызматтык кылмыш иштер боюнча** – 253 940 771 (253 миллион 940 миң 771) сом же **38%** түздү, анын ичинен:

• коррупция (ЖКнын 319-бер.) – 247 650 281 сом;

• кызматтык абалынан кыянаттык менен пайдалануу (ЖКнын 320-бер.) – 2 781 003 сом;

- **экономикалык иш чөйрөсүндөгү кылмыштар** – 415 036 718 (415 миллион 036 миң 718) сом же **62%**, алардын ичинен:

- уюмдардан бюджетке салыкты жана (же) башка милдеттүү төлөмдөрдү төлөөдөн качуу – 236 379 660 сом;
- ишенип берилген мүлктү ыйгарып алуу же коротуу – 86 712 542 сом;
- бюджетке салыкты жана (же) башка милдеттүү төлөмдөрдү төлөөдөн качуу – 69 579 376 сом;
- бажы төлөмдөрүн төлөөдөн качуу – 1 041 249 сом.

1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган 4463 адамга карата 3878 жазык иштеринин ичинен 1154 сот актысы же 25,8% экинчи инстанциядагы соттордо каралып, анын 560 же даттанылгандардын санынын 48,5% күчүндө калтырылган.

Биринчи инстанциядагы соттордун жазык иштери боюнча сот актыларынын туруктуулугу **89,4%** түздү (2019-ж. – 86,2%).

Соттук материалдардын жазык сот өндүрүшүндө каралганы

2020-жылдын алты айында биринчи инстанциядагы соттор тарабынан жазык сот өндүрүшүнүн тартибинде – **2483 соттук материалдар** каралган (2019-ж. – 2642), алардын ичинен:

- 1221 арыз жана сунуш канааттандырылган же 49,2%;
- 1033 арыз жана сунуш канааттандыруусуз калтырылган же 41,6%;
- 220 же 8,8% кайтарылган;
- 9 же 0,4% башка сотторго берилген иштер.

Аткаруу менен байланышкан маселелерди чечүү боюнча – 1157 материал каралган, алардын ичинен канааттан-

дырылганы – 473 же **40,9%**, алардын ичинен:

- **жазадан шарттуу-мөөнөтүнөн мурда бошотуу** – 830, алардын ичинен канааттандырылганы – 299 же **36,2%**;
- **пробациялык көзөмөлдү колдонуу менен жазадан бошотууну жокко чыгаруу жөнүндө** – 32, алардын ичинен канааттандырылганы – 25 же **78,1%**.

Жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча – 79 материал каралган, алардын ичинен:

- канааттандырылганы – 40 же **50,6%** (прокурордун сунушу – 7);
- канааттандыруусуз калтырылганы – 33 же **41,8%** (прокурордун сунушу – 5);
- кыскартылганы – 6 же **7,6%**, алардын ичинен өтүнүчтү чакыртып алуу менен – 4.

Сотко чейинки өндүрүштө каралган соттук материалдар

2020-жылдын 6 айында 1-инстанциядагы соттор сотко чейинки өндүрүш тартибинде – **16 044 соттук материал карады**, 2019-ж. салыштырмалуу 11,5% көбөйгөн (2019-ж. – 14 388), анын ичинен:

- **канааттандырылды** – 14 831 же **92,4%**, анын ичинен: прокурордун сунушу боюнча – 14 725, арыздар боюнча – 106;
- **канааттандыруусуз калтырылганы** – 1116 же **7%**, анын ичинен: прокурордун сунушу боюнча – 919, арыздар боюнча – 197;
- **кайтарылды** – 76 же **0,47%**;
- **башка сотко өткөрүлүп берилгени** – 21 же **0,13%**.

Тинтүү жана алып коюу өндүрүшү – 4075 же **25,4%**, анын 3949 же **96,9%** канааттандырылган, 126 же **3,1%** канааттандыруусуз калтырылган.

Атайын тергөө аракеттерин өткөрүү – 4478 же **27,9%**, алардын 4298 же **96% канааттандырылган**, 180 же **4% канааттандыруусуз** калтырылган.

Бөгөт коюу чарасын тандоо – 3741 же **23,3%** каралып, анын 3319 же **88,7% канааттандырылды**, 422 же **11,3% канааттандыруусуз** калтырылды, анын ичинен:

- камакка алуу – 2864 же 76,6%;
- үй камагы – 480 же 12,8%;
- башка жакка кетпөө жөнүндө кол кат алуу – 314 же 8,4%;
- жашы жете элек баланы көз салуусуна берүү – 75 же 2%;
- аскер бөлүгүнүн командачылыгынын көзөмөлдөөсүнө берүү – 6 же 0,16%;
- күрөө алуу – 2 же 0,05%.

Камакта кармоо мөөнөтүн узартуу – 876 же **5,5%**, анын ичинен 850 же **97% канааттандырылган**, 26 же **3% канааттандыруусуз** калтырылган.

Каралган бузуулар жөнүндөгү соттук материалдар

2020-жылдын 6 айында **190** бузуулар жөнүндөгү соттук материалдар каралган, 2019-ж. салыштырмалуу **23,4% көбөйгөн** (2019-ж. – 154), анын ичинен:

- кыскартылганы – 80 же 42,1%;
- күчүндө калтырылганы – 70 же 36,8%;
- кайтарылганы – 35 же 18,4%;
- караштуулугу боюнча – 5 же 2,6%.

Каралган жоруктар жөнүндөгү иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында жергиликтүү соттордун соттук өндүрүшүнө – 2453 жорук иштери келип түшкөн.

2402 иш боюнча өндүрүш аяктады (2019-ж. – 942).

Айыптоо өкүмүн чыгаруу менен каралган – 946 иш же **39,4%**, 962 адамга карата, алардын ичинен – 140 аял (2019-ж. 292 иш де 31% 301 адамга карата).

Актоо өкүмүн чыгаруу менен – 4 иш же **0,17%** 6 адамга карата алардын ичинен – 2 аял (2019-ж. – 2 иш 2 адамга карата), анын ичинен:

- кылмыштын курамы болбогондугу – 4 адамга карата же **66,6%**;
- кылмыш окуясы болбогондугу – 1 адамга карата же **16,7%**;
- сот арачылары тарабынан актоо өкүмүн чыгаруу менен – 1 адамга карата же 16,7%.

Кыскартылган – 1316 иш **1384** адамга карата же бүткөн иштердин санынын 54,8% (2019-ж. – 508 иш 532 адамга карата), алардын ичинен:

- тараптардын жарашуусуна байланыштуу – 1357 адамга карата же 98,05%;
- жабырлануучунун арызы жок болгондо – 11 адамга карата же 0,79%;
- жазык жоопкерчилигинен бошотулууга жаткан адамдарга карата – 7 адамга карата же 0,51%;
- жазыктык сот ишин жүргүзүүнү ишке ашырган учурда өлгөн адамга карата – 6 адамга карата же 0,43%;
- эскирүү мөөнөтү өтүп кеткендиктен – 2 адамга карата же 0,14%;
- жазыктык куугунтук мүмкүн эместиги үчүн – 1 адамга карата же 0,07%.

13 адамга карата медициналык мүнөздөгү мажбурлоо чаралары колдонулган.

Прокурорго кайтарылган – 100 иш же **4,2%** 104 адамга карата, алардын ичинен:

- айыптоо актысы КР ЖПКнин талаптарын бузуу менен түзүлгөн – 4;

- айыптоо актысынын көчүрмөсү айыпталуучуга берилген эмес – 1;
- айыпталуучунун инсандыгы белгиленбесе – 1;
- башка негиздер менен – 94 иш.

Жоруктардын түрү боюнча соттуулуктун түзүлүшүнүн структурасы (962)

Жашы жетелектердин кызыкчылыктарына жана үй-бүлөлүк мамилелердин тартибине каршы жоруктар – 271 адамга карата (аялдар – 13), **28,2%** түзөт, алардын ичинен:

- ата-эненин балдарын багуудан качуусу (ЖжКнын 77-бер.) – 178 адамга карата;
- үй-бүлөдөгү зомбулук (ЖжКнын 75-бер.) – 93 адамга карата.

Коомдук тартипке каршы жоруктар – 135 адамга карата (аялдар – 51), **14,03%** түзөт, алардын ичинен:

- майда бейбаштык (ЖжКнын 119-бер.) – 130 адамга карата.

Баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды, алардын аналогдорун же прекурсорлорун жүгүртүү чөйрөсүндөгү жоруктар – 156 адамга карата (аялдар – 2) же **16,2%**, алардын ичинен:

- сатуу максатысыз анча көп эмес өлчөмдө баңгизат каражаттарын, психотроптук заттарды, алардын аналогдорун же прекурсорлорун мыйзамсыз даярдоо (ЖжКнын 123-бер.) – 155 адамга карата.

Ден соолукка каршы жоруктар – 113 адамга карата (аялдар – 33), же **11,7%** түзөт, алардын ичинен:

- ден соолукка жеңил зыян келтирүү (ЖжКнын 66-бер.) – 110 адамга карата.

Келтирилген чыгымдын өлчөмү – **6 921 893** (6 миллион 921 миң 893) сом (2019-ж. – 2 073 453 сом).

Өндүрүлгөнү:

- соттук өндүрүшкө чейинки өндүрүлгөн чыгымдын өлчөмү – **2 174 898** (2 миллион 174 миң 898) сом же **31,4%** (2019-ж. 491 887 сом);

- сотто өкүм чыкканга чейин – **904 366** (904 миң 366) сом же **13,1%** (2019-ж. – 442 961 сом);

- **өнбөй калган чыгымдын өлчөмү** – **3 842 629** (3 миллион 842 миң 629) сом же **55,5%** (2019-ж. – 1 138 605 сом).

1-инстанциядагы сотто жоруктар жөнүндөгү иштер боюнча жаза дайындоо

Жалпы соттолгону – **958** адам, алардын ичинен:

- айып – 602 адам же 62,8%;
- коомдук иштер – 190 адам же 19,8%;
- эркиндигинен чектөө – 128 адам же 13,4%;
- пробациялык көзөмөл (КР ЖКнын 83-бер.) – 15 адам же 1,6%;
- белгилүү бир кызмат ордун ээлөө же болбосо белгилүү бир иш менен алектенүү укугунан ажыратуу – 12 адам же 1,3%;
- коомдук иштерге тартуу – 7 адам же 0,7%;
- аскер кызматындагы адамды камакка алуу – 4 адам же 0,4%.

1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган 2469 адамга карата 2453 жоруктар жөнүндөгү иштеринин ичинен 165 сот актысы же 6,7% экинчи инстанциядагы соттордо каралып, анын 92 же даттанылгандыгын санынын 55,7% күчүндө калтырылган.

Биринчи инстанциядагы соттордун жоруктар жөнүндөгү иштери боюнча сот актыларынын туруктуулугу **97,2%** түздү.

Соттук материалдарды жоруктар жөнүндөгү өндүрүштө кароо 2020-жылдын 6 айында 20 материал каралды, алардын ичинен:

- *канааттандыруу менен* – 15;
- *канааттандыруусуз калтырылганы* – 1;
- *кайтарылды* – 4.

Биринчи сот инстанцияларына жарандык иштердин келип түшүшү

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында жергиликтүү сотторго 25 442 доо арыз, 4106 соттук материал, жалпысынан 29 548 иш түштү (2019-ж. – 30 075 доо арыз, 4680 соттук материал, жалпы 34 755). Иштердин жана соттук материалдардын түшүүсүнүн азайышы 15% түзгөн.

Жарандык иштерди кароо

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында 24 581 иш жана 3958 соттук материал каралды (2019-ж. – 29 318 иш, 4552 соттук материал).

Каралган 24 581 иштин ичинен:

- кайтарылганы – 3614 же 14,7%;
- кыймылсыз калтыруу – 895 иш же 3,6%;
- доо арызын кабыл алуудан баш тартуу – 271 же 1,1%;
- башка сотторго берилген иштер – 210 же 0,9%;
- соттун буйругун берүү жөнүндө арызды кабыл алуудан баш тартуу – 278 же 1,1%;
- бүткөн иштердин саны – 19 313 ишти же 78,6% түздү.

Чечим кабыл алуу менен – 15 072 жарандык иш түздү (2019-ж. – 18 489), анын ичинен доону толук канааттандыруу менен – 13 288 иш же чечим кабыл алуу менен каралган иштердин санынын

88,2% түзгөн (2019-ж. – 15 317 иш же 82,8%).

Процесстик мөөнөттү бузуу менен 827 иш каралган же өндүрүштө бардык бүткөн иштердин санынын 4,3% түздү (2019-ж. – 367 же 1,59%).

Биринчи инстанциядагы соттор тарабынан каралган жарандык иштердин категориялары

Үй-бүлөлүк укук мамилелери – 6919 иш же бүткөн иштердин санынын 35,8% (2019-ж. – 8767 иш же 37,9%), алардын ичинен:

- нике бузуу – 4327 иш же 62,5% түздү (2019-ж. – 5490 же 62,6%);
- алимент өндүрүү – 1396 иш же 20,2% (2019-ж. – 1954 же 22,3%).

Карызды өндүрүү – 2482 иш же 12,8% түздү (2019-ж. – 1886 же 8,2%).

Турак жай маселелери – 1378 иш же 7,1% (2019-ж. – 1927 же 8,3%), анын ичинен:

- турак жайдан чыгаруу – 329 иш же 23,9% (2019-ж. – 496 же 25,7%).

Юридикалык мааниси бар фактыларды аныктоо жана таануу – 1506 же 7,8% (2019-ж. – 1793 же 7,76%).

Бүтүмдү жарактуу/жараксыз деп табуу – 751 иш же 3,9% (2019-ж. – 954 же 4,13%).

Эмгектик укук мамилелери боюнча – 195 иш же 1,01% (2019-ж. – 295 же 1,3%), анын ичинен:

- жумушуна кайрадан орноштуруу – 95 иш же 48,7% (2019-ж. – 162 же 55,9%).

1-инстанциядагы соттордун доо арызы кароосуз калтырылганы – 3817 же 19,8% (2019-ж. – 4327 же 14,39%).

Сот өндүрүшүнөн кыскартылганы – 424 иш же 2,2% түздү (2019-ж. – 297 же 1,28%).

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында жарандык иш боюнча бюджет-

тин пайдасына өндүрүлгөн мамлекеттик алымдын суммасы **10 696 634** (10 миллион 696 миң 634) сом.

1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган 24 581 иштин ичинен 1694 сот актысы же **6,9%** 2-инстанциядагы соттордо даттанылган, анын 926 сот актысы же **54,7%** күчүндө калтырылган.

Жарандык иштер боюнча сот актыларынын туруктуулугу **97,08%** түздү.

Жарандык сот өндүрүшүнүн тартиби боюнча каралган соттук материалдар

2020-жылдын 6 айында 1-инстанция сотунда – **3477** соттук материал каралган, алардын ичинен **2618** материал боюнча же **75,3%** арыздар канааттандырылган (2019-ж. – 3979, анын ичинен 2957 же 74,3%).

Соттук материалдардын каралышы боюнча түзүлүшү (структурасы):

- доону камсыз кылуу, аны алмаштыруу жана жокко чыгаруу боюнча – **608** же **17,5%** түздү (2019-ж. – 911 же 22,9%);

- чечимди аткарууну жылдыруу жана созуу, чечимди аткаруунун ыкмасын жана тартибин өзгөртүү – **270** же **7,8%** (2019-ж. – 319 же 8%);

- соттук чечимдерди аткарууга байланышкан маселелер боюнча – **315** же **9,1%** (2019-ж. 599 же 15%), анын ичинен:

- соттун тапшырмалары боюнча – **160** же **4,6%** (2019-ж. – 130 же 3,27%).

Административдик жана экономикалык иштердин келип түшүшү

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында облустардын жана Бишкек шаарынын административдик (райондор аралык) сотторуна 4019 доо арыздары жана сот материалдары келип түшкөн,

б.а. 2019-жылга салыштырмалуу **24,7%** аз (2019-ж. – 5338).

Отчёттук мезгилде 1-инстанциядагы сотторго 3492 иш келип түшкөн (2019-ж. – 4397), алардын ичинен:

- 1749 – экономикалык (2019-ж. – 2510);

- 1743 – административдик (2019-ж. – 1887).

Келип түшкөн административдик иштердин саны 7,6% же 144 ишке азайган.

2020-жылдын 6 айында административдик (райондор аралык) сотторуна – **527** (2019-ж. – 941) соттук материалдары келип түшкөн, анын ичинде:

- 341 – экономикалык иштер боюнча (2019-ж. – 708);

- 186 – административдик иштер боюнча (2019-ж. – 233).

Административдик иштер боюнча соттук материалдардын келип түшүүсү 47 же **20,2%** азайды.

Каралган экономикалык иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында республиканын административдик (райондор аралык) соттору – 2812 ишти карады, алардын ичинен:

- бүткөн иштердин саны – **1161** ишти же **41,3%** түздү, бул көрсөткүч **28,4%** аз (2019-ж. – 1621);

- башка сотторго берилген иштер – 1081 же 38,4%;

- кайтарылганы – 551 же 19,6%;

- доо арызын кабыл алуудан баш тартуу – 17 же 0,6%;

- соттун буйругун берүү жөнүндө арызды кабыл алуудан баш тартуу – 2 же 0,1%.

Чечим кабыл алуу менен – 700 иш же 60,3% түздү (2019-ж. – 1248), анын ичинен доону (толугу же жарым-жарты-

лай) **канааттандыруу** менен – 519 иш же **74,1%** түзгөн (2019-ж. – 837 иш же 67%).

Процесстик мөөнөттү бузуу менен **31** экономикалык иш каралган же **2,7%** түздү (2019-ж. – 236 иш же 14,5%).

Кароосуз калтырылганы – 439 иш же каралып бүткөн иштердин жалпы санынын **37,8%** (2019-ж. – 320 иш же 19,7%).

Өндүрүштөн **кыскартылганы** – 22 иш же **1,9%** (2019-ж. – 53 иш же 3,2%).

Административдик (райондор аралык) соттор тарабынан каралган экономикалык иштердин категориялары:

- милдеттүү айып төлөмдөрдү, чогултууларды, төлөмдөрдү төлөтүп алуу жөнүндө – 591 иш же **50,9%** (2019-ж. – 248 же 15,2%);

- милдеттенмелерди аткарбай коюу же талаптагыдай аткарбоо жөнүндө – 267 иш же **23%** түздү (2019-ж. – 484 же 29,8%);

- кызыккан жактардын юридикалык жакты жоюу жөнүндө арыздары боюнча талаштар – 199 иш же **17,1%** (2019-ж. – 598 же 36,9%);

- банкроттук (кудуретсиздик) жөнүндө – 22 иш же **1,9%** (2019-ж. – 51 же 3,1%);

- келишимдерди жарактуу жана жараксыз деп табуу боюнча – 12 иш же **1,03%** (2019-ж. – 44 же 2,7%).

Доо арызын бергенде төлөнгөн мамлекеттик алымдын суммасы – 5 733 580,88 (5 миллион 733 миң 580,88) сом (2019-ж. – 41 233 272,71 сом) жана **сот тарабынан бюджетке өндүрүлгөн** – 16 710 501,96 (16 миллион 710 миң 501,96) сом (2019-ж. – 13 183 021,37 сом).

Экономикалык иштер боюнча каралган соттук материалдар

2020-жылдын 6 айында 1-инстанциядагы соттор тарабынан – 438 соттук материалдар каралган, алардын ичинен:

- канааттандырылганы – 217 арыздар же 49,5%;

- канааттандыруусуз калтырылганы – 38 же 8,7%;

- кароосуз калтырылганы – 33 же 7,5%;

- кайтарылганы – 63 же 14,4%;

- башка сотко берилгени – 87 же 19,9%.

Соттук материалдардын каралышы боюнча түзүлүшү (структурасы):

- доону камсыз кылуу, аны алмаштыруу жана жокко чыгаруу – 45 же 15,6%;

- чечимди аткарууну жылдыруу жана созуу, чечимди аткаруунун ыкмасын жана тартибин өзгөртүү – 43 же 17,9%;

- соттун тапшырмалары (чет өлкөлүк иштер боюнча) – 40 же 13,9%.

1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган 2812 иштин ичинен 220 сот актысы же **7,8%** 2-инстанциядагы соттордо даттанылган, анын 160 сот актысы же **72,7%** күчүндө калтырылган.

Экономикалык иштер боюнча сот актыларынын туруктуулугу 98,02% түздү (2019-ж. – 94,6%).

Административдик иштердин каралышы

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында 1-инстанциянын соттору тарабынан – 1599 административдик ишти карады, алардын ичинен:

- бүткөн иштердин саны – **836** ишти же **52,3%** түздү, бул көрсөткүч **26,2%** аз (2019-ж. – 1133).

- кайтарылганы – 661 иш же 41,3%;
- доо арызын кабыл алуудан баш тартуу – 89 иш же 5,6%;
- башка сотторго берилген иштер – 13 иш же 0,8%.

Чечим кабыл алуу менен – 474 иш же сот өндүрүшү менен бүткөн иштердин **56,7%** түздү (2019-ж. – 678 же 59,8%). Анын ичинен, доону (толугу же жарым-жартылай) **канааттандыруу** менен – 323 же чечим менен каралган иштердин санынын **68,1%** түзгөн (2019-ж. – 448 иш же 66%).

Процесстик мөөнөттү бузуу менен 62 иш каралган же **7,4%** түздү (2019-ж. – 98 же 8,6%).

Отчёттук мезгил ичинде жалпысынан **1743 доо арыз** келип түшкөн (2019-ж. – 1887), анын ичинен 661 же **37,9%** кайтарылган (2019-ж. 648 же келип түшкөн иштердин 34,3% кайтарылган).

Кароосуз калтырылганы – 250 доо арыз же 29,9% (2019-ж. – 280 же 24,7%).

Өндүрүштөн кыскартылганы – 112 иш же 13,4% (2019-ж. – 175 же 15,4%).

Каралып бүткөн административдик иштердин түзүлүшү (структурасы):

Мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик эмес актылары, чечимдери жана аракеттери боюнча – 24 же 2,9% (2019-ж. – 42 же 3,7%).

Мамлекеттик органдардын, алардын кызмат адамдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик актылары боюнча – 58 иш же 6,9% (2019-ж. – 98 же 8,6%).

Мамлекеттик бийлик органдарынын, алардын кызмат адамдарынын жана башка органдары-

нын аракеттерин же аракетсиздигин талашуу тууралуу – 554 иш же 66,3 % (2019-жылы – 745 иш же 65,8%).

Доо арызын бергенде төлөнгөн **мамлекеттик алымдын** суммасы – 1 398 539 (1 миллион 398 миң 539) сом жана **сот тарабынан бюджетке өндүрүлгөн – 259 100** (259 миң 100) сом.

(2019-ж. доо арызын бергенде төлөнгөн **мамлекеттик алымдын** суммасы – 1 664 441 сом, **сот тарабынан бюджетке өндүрүлгөн – 396 400 сом**).

Административдик иштер боюнча каралган соттук материалдар

2020-жылдын 6 айында 1-инстанциядагы **соттор тарабынан – 194 соттук материалдар** каралган, алардын ичинен:

- канааттандырылганы – 90 арыз же 46,4%;
- канааттандыруусуз калтырылганы – 38 же 19,6%;
- кароосуз калтырылганы – 9 же 4,6%;
- кайтарылганы – 57 же 29,4%.

Соттук материалдардын каралышы боюнча түзүлүшү (структурасы):

- **доону камсыз кылууну жокко чыгаруу – 51 же 37,2%** (2019-ж. – 54 же 32,1%);
- **доону камсыз кылуу жөнүндө – 33 же жалпы каралган арыздардын санынын 24,1%** (2019-ж. – 55 же 24,8%).

1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган 1599 иштин ичинен 597 сот актысы же **37,3%** 2-инстанциядагы соттордо даттанылган, анын 461 сот актысы же **77,2%** күчүндө калтырылган.

Административдик иштер боюнча сот актыларынын туруктуулугу **93,8%** түздү (2019-ж. – 81%).

Апелляциялык тартипте кароо үчүн түшкөн жазык, жоруктар жөнүндөгү, жарандык, экономикалык, административдик иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында апелляциялык инстанциядагы облустук жана Бишкек шаардык сотторуна – 4161 иш түшкөн, алар биринчи инстанциядагы соттор тарабынан каралган иштердин жалпы санынын **11,8%** түзгөн (2019-ж. – 5240 иш же 16,9%). Алардын ичинен:

- жазык иштер – **943** (2019-ж. – 1133);
- административдик укук бузуулар жөнүндө – **5** (2019-ж. – 74);
- жоруктар жөнүндө – **204** (2019-ж. – 31);
- жарандык – **2160** (2019-ж. – 2614);
- экономикалык – **222** (2019-ж. – 444);
- административдик – **627** (2019-ж. – 944).

2020-жылдын 6 айында **1594 соттук материалдар түшкөн**, алар биринчи инстанциядагы соттор тарабынан каралган иштердин жалпы санынын **6,8%** түзгөн (2019-ж. – 4167 же 15,9%), алардын ичинен:

- жазык сот өндүрүш тартибинде – **159** (2019-ж. – 111);
- жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча – **36** (2019-ж. – 2571);
- сотко чейинки өндүрүш – **760** (2019-ж. – 736);
- жоруктар жөнүндө – **1**;
- жарандык сот өндүрүшүндө – **532** (2019-ж. – 565);
- экономикалык – **53** (2019-ж. – 119);
- административдик сот өндүрүшүндө – **53** (2019-ж. – 65).

Жалпысынан экинчи инстанциядагы сотко апелляциялык тартипте **5159**

иш каралган (2019-ж. – 4858), алардын ичинен:

- жазык иштер – **1123** (2019-ж. – 1029);
- административдик укук бузуулар жөнүндө – **4** (2019-ж. – 65);
- жоруктар жөнүндө – **248** (2019-ж. – 24);
- жарандык – **2629** (2019-ж. – 2614);
- экономикалык – **186** (2019-ж. – 357);
- административдик – **969** (2019-ж. – 769).

2053 соттук материалдар каралган (2019-ж. – 3783), алардын ичинен:

- жазык сот өндүрүш тартибинде – **273** (2019-ж. – 75);
- жазык сот өндүрүшүндө карала турган жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча – **37** (2019-ж. – 2523);
- сотко чейинки өндүрүш – **1009** (2019-ж. – 607);
- жарандык сот өндүрүшүндө – **624** (2019-ж. – 450);
- экономикалык – **73** (2019-ж. – 85);
- административдик сот өндүрүшүндө – **74** (2019-ж. – 43).

Апелляциялык тартиптеги жазык иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында апелляциялык тартипте **каралган** иштер – **797** жазык иш **1128 адамга карата**. 2019-ж. – 1029 жазык иш **1313 адамга карата** каралган.

Кыргыз Республикасынын ЖПК көрсөтүлгөн мөөнөтүнөн жогору каралган – 98 иш болду, баардык каралган иштердин санынын **12,3%** түздү (2019-ж. – 56 иш же 5,4%).

Кайтарылган иштердин саны – 93 жазык иши, анын ичинде – 17 айыпталуучунун келүүсүн камсыз кыла албоо

себеби боюнча же 18,3%. Салыштырмалуу, 2019-ж. – кайтарылган иштер – 96 түздү, анын ичинде айыпталуучунун келүүсүн камсыз кыла албоо себеби боюнча – 12 иш же 12,5%.

Биринчи инстанциядагы соттордун өкүмдөрүнө апелляциялык даттануунун жыйынтыгы боюнча сапаты (адамга карата):

- 547 адамга карата өкүм **өзгөртүүсүз** калтырылган, алардын ичинен өкүмдөр боюнча даттангандардын санынын – **48,5%** түздү (2019-ж. – 505 адам же 38,46%).

- 209 адамга карата өкүм **жокко чыгарылган**, даттангандардын санынын **18,5%** түзгөн (2019-ж. – 310 адам же 23,61%), алардын ичинен – 28 актоо өкүмдөрү;

- 372 адамга карата өкүм **өзгөртүлгөн**, даттангандардын санынын **33%** түзгөн (2019-ж. – 498 адам же 37,93%), алардын ичинен:

- жаңы жаза чараларын аныктоосу менен – 62;

- кылмыштын квалификациясын өзгөртүү менен – 32;

- квалификацияны өзгөртүүсүз жаза чарасын төмөндөтүү менен – 74.

Апелляциялык тартипте каралган негизги жазык иштердин категориясындагы түзүмдөрү:

- **менчикке каршы** кылмыштар – 280 иш же **35,1%** (2019-ж. – 268 же 29,2%);

- **ден соолукка жана өмүргө каршы** кылмыштар – 108 иш же **13,6%** (2019-ж. – 131 иш же 14,3%);

- **мамлекеттик жана муниципалдык кызматтык кызыкчылыктарына каршы коррупциялык** же башка кылмыштар – 69 иш же **8,7%** (2019-ж. – 132 же 14,4%).

Апелляциялык инстанциядагы соттор тарабынан жазык сот өндүрүш тартибинде 121 соттук материал каралган, анын ичинен: биринчи инстанциядагы соттун актылары **өзгөртүүсүз** калтырылганы – 86 же **71,1%**.

2019-ж. салыштырмалуу – 75 материал каралган, анын ичинен биринчи инстанциядагы соттук актылары **өзгөртүүсүз** калганы – 54 же 72%.

Жаңы же кайтадан ачылган жагдайлар боюнча – 37 соттук материал каралган, алардын ичинен:

- **канааттандырылганы – 19 же 51,4%;**

- **канааттандыруусуз** калтырылганы – 15 же **40,5%;**

- **кыскартылганы – 3 же 8,1%,** алардын ичинен:

- **өтүнүчтү чакыртып алуу менен – 2;**

- **башка негиздер менен – 1.**

2020-жылдын 6 айында **сотко чейинки өндүрүштө 657 материал** каралып, 2019-жылга салыштырмалуу 8,2% көбөйгөн (2019-ж. – 607), анын ичинен:

- күчүндө калтырылганы – 509 (77,5%);

- жокко чыгарылды – 95 (14,5%);

- өзгөртүлдү – 53 (8,1%).

Сотко чейинки өндүрүштө каралган иштердин негизги категориялары:

- 1) **камакка алуу – 305 же 46,4%;**

- 2) **сотко чейинки өндүрүштүн кызмат адамдарынын аракеттерине, чечимдерине даттануулар – 93 же 14,2%;**

- 3) **үй камагы – 63 же 9,6%;**

- 4) **камакта кармоо мөөнөтүн узартуу – 80 же 12,2%.**

Апелляциялык тартипте административдик укук бузуулар жөнүндө иштердин каралуусу

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында апелляциялык инстанциядагы жазык иштер боюнча соттук коллегиялар тарабынан 3 административдик укук бузуу жөнүндө иштер каралган, анын ичинен:

- өзгөртүүсүз калтырылган соттук актылар – 1;
- жаңы чечим кабыл алуу менен жокко чыгарылган соттук актылар – 2.

Апелляциялык тартипте жоруктар жөнүндөгү иштерди кароо

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында апелляция тартибинде 160 адамга карата 165 жоруктар жөнүндөгү иш каралды, алардын ичинен аялдар – 22.

Каралып бүткөн иштердин негизги көрсөткүчтөрүнүн төмөндөгүдөй динамикасы белгиленет (адамга карата):

- 92 адамга карата же сот актыларына даттанган адамдардын санынын **55,8%** өзгөртүүсүз калтырылган;
- 45 адамга карата же **27,3%** жокко чыгарылган;
- 28 адамга карата же **16,9%** өзгөртүлгөн, алардын ичинен:
 - жаңы жаза чараларын аныктоосу менен – 7;
 - квалификацияны өзгөртүүсүз жаза чарасын төмөндөтүү менен – 5;
 - жоруктун квалификациясын өзгөртүү менен – 3.

Апелляциялык тартипте каралган негизги жоруктар жөнүндөгү иштердин категориясындагы түзүмдөрү:

- **ден соолукка каршы** жоруктар – 37 иш же 23,1%;

- **жашы жетелектердин кызыкчылыктарына жана үй-бүлөлүк мамилелердин тартибине каршы** жоруктар – 35 иш же 21,9%;

- **коомдук тартипке каршы** жоруктар – 43 иш же 26,9%.

Жарандык иштерди апелляциялык тартипте кароо

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында 2-инстанцияга **2160** иш түштү (2019-ж. – 2614).

1694 жарандык иш каралды (2019-ж. – 1945), башкача айтканда 12,9% аз.

Кыргыз Республикасынын ЖПК көрсөтүлгөн мөөнөтүнөн жогору – **244** иш каралган же 159,6% (2019-ж. – 94 же 4,8%).

Кароосуз кайтарылып берилгени – **545** иш же **32,2%** (2019-ж. – 675 же 34,2%).

Апелляциялык чечимдерге даттануунун жыйынтыгы боюнча 1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган жарандык иштердин сапаты.

Баардык даттануунун саны – 1219 же **72%**, анын ичинен:

- чечимди **өзгөртүүсүз** калтыруу – 653 же **53,6%** же апелляциялык тартипте даттанылган чечимдердин санынан (2019-ж. – 804 же 57,3%);
- толук **жокко чыгаруу** – 386 же **31,7%** (2019-ж. – 390 же 27,8%);
- айрым бөлүгүн жокко чыгаруу – 28 же **2,3%** (2019-ж. – 47 же 3,4%), анын ичинен:

- жаңы чечим кабыл алуу – 219 же **52,9%** (2019-ж. – 160);

- 1-инстанциядагы сотко жаңыдан кароого жөнөтүү – 115 же **24,8%** (2019-ж. – 178);

- кароосуз калтырылганы – 46 же 11,1% 2019-ж. – 35);

- кыскартылганы 33 же 8% (2019-ж. – 17);

- чечимди толук өзгөртүү – 12 же 1%;

- айрым бөлүгүн өзгөртүү – 75 же 6,1%;

- өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 65 же 5,3%.

Апелляциялык аныктамаларга даттануунун жыйынтыгы боюнча 1-инстанциядагы соттор тарабынан каралган жарандык иштердин сапаты.

Баардык даттануунун саны – 475 же 28%, анын ичинен:

- **өзгөртүүсүз** калтыруу – 273 же апелляциялык тартипте даттанылган аныктамалардын санынан **57,5%** (2019-ж. – 318 же 55,6%);

- толук **жокко чыгаруу** – 166 же **35%** (2019-ж. – 218 же 38,1%);

- айрым бөлүгүн жокко чыгаруу – 2 же **0,4%** (2019-ж. – 9 иш же 1,57%), анын ичинен:

- 1-инстанциядагы сотуна жаңыдан кароого жиберүү – 123 же **73,2%**;

- маселени маңызы боюнча чечүүгө жана ишти кароо үчүн 1-инстанциядагы сотко жиберүү – 16 же **9,5%**;

- жаңы аныктама чыгаруу – 29 же **17,3%**);

- толук өзгөртүү – 1 же **0,2%**;

- айрым бөлүгүн өзгөртүү – 11 же **2,3%**;

- өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 22 же **4,6%**.

Апелляциялык инстанциянын сот актылары менен республикалык бюджетке өндүрүлгөн мамлекеттик алымдардын суммасы – **229 120 сом**.

Каралган иштердин негизги категориялары:

- **бүтүмдөрдү анык/жараксыз деп таануу** жөнүндө – **317 же 18,7%** (2019-ж. – 358 же 18,1%);

- **үй-бүлөлүк мамилелер** жөнүндө – **299 же 17,7%** (2019-ж. – 292 же 14,8%);

- **карыз акысын өндүрүп алуу** жөнүндө – **193 же 11,4%** (2019-ж. – 228 же 11,5%);

- **турак жай иштери** боюнча – **164 же 9,7%** (2019-ж. – 234 же 11,8%), анын ичинен:

- **турак жайдан чыгаруу** – 127 иш (2019-ж. – 189);

- **эмгек мамилелери** жөнүндө – **131 же 7,7%** (2019-ж. – 152 же 7,7%), анын ичинен:

- жумушуна кайрадан калыбына келтирүү – **90 иш** (2019-ж. – 117 иш).

2020-жылдын 6 айында жарандык сот өндүрүшүндө апелляциялык тартипте **425 соттук материал** каралды (2019-ж. – 450).

Даттануулар боюнча:

- **сот актысын өзгөртүүсүз калтыруу** – **301** же каралган сот материалдардын санынан **70,8%** (2019-ж. – 294 же 65,3%);

- **толук жокко чыгарылганы** – **93 же 21,9%** (2019-ж. – 110 же 24,4%);

- **айрым бөлүгүн алып салуу** – **4 же 0,9%** (2019-ж. – 4 же 0,9%);

- **өндүрүштү токтотуу** – **2**;

- **жаңы чечим кабыл алуу** – **45**;

- **жаңыдан кароого жөнөтүү** – **45**;

- **маселени маңызы боюнча чечүү** – **5**;

- **өзгөртүлгөнү** – **4 же 0,9%** (2019-ж. – 8 же 1,8%);

Арыздар боюнча:

Каралганы – **23** же каралган сот материалдардын санынан **5,4%**, алардын ичинен;

- арызды канааттандыруу менен – 6 же каралган арыздардын санынан **26,1%**;
- канааттандыруусуз калтыруу – 17 же **73,9%**.

Апелляциялык тартипте каралган экономикалык иштер

2020-ж. биринчи жарым жылдыгында апелляциялык тартипте 220 экономикалык иш каралган (2019-ж. – 357). Кыргыз Республикасынын ЖПК көрсөтүлгөн мөөнөтүнөн жогору – 11 иш же 5% каралган (2019-ж. – 19 иш же 5,3%).

2020-ж. апелляциялык тартипте 222 иш түшкөн. Кароосуз кайтарылган иштердин саны – 62 же даттанылган иштердин 27,9% түзгөн (2019-ж. – 70 же 15,7%).

Каралган экономикалык иштерге апелляциялык даттануунун жыйынтыгы боюнча сапаты:

- өзгөртүүсүз калтырылганы – 160 соттук акт (анын ичинен 65 аныктама жана 95 чечим), же апелляциялык тартипте каралган иштердин **72,7%** түздү (2019-ж. – 251 же 70,3%);
- жокко чыгарылганы – 47 соттук акт (16 аныктама жана 31 чечим) же каралган иштердин **21,4%** түздү (2019-ж. – 77 же 21,5%);
- өзгөртүлгөнү – 6 соттук акт (6 чечим) же каралган иштердин **2,7%** түздү (2019-ж. – 17 же 4,7%);
- өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 7 иш же **3,2%** түздү.

Каралган экономикалык иштердин негизги категориялары:

- милдеттенмелерди аткаруу же ойдогудай эмес аткаруу жөнүндө – 59 же **26,8%** (2019-ж. – 117 же 32,8%);

- келишимдерди жараксыз деп таануу жөнүндө – 16 же **7,3%** (2019-ж. – 53 же 14,8%);

- милдеттүү айып төлөмдөрдү, чогултууларды, төлөмдөрдү төлөтүп алуу жөнүндө – 13 же **5,9%** түздү (2019-ж. – 33 же 9,2%);

- юридикалык жакты жоюу жөнүндө – 13 же **5,9%** (2019-ж. 4 же 1,1%).

2020-жылдын 6 айында апелляциялык тартипте **69 соттук материал** каралды (2019-ж. – 73).

Даттануулар боюнча:

- сот актысын өзгөртүүсүз калтыруу – **52** же каралган сот материалдардын санынан **75,4%** (2019-ж. – 59 же 80,8%);
- жокко чыгарылганы (толук, айрым) – **14** же **20,3%** (2019-ж. – 13 же 17,8%);
- жаңы чечим кабыл алуу – **8**;
- жаңыдан кароого жөнөтүү – **6**.

Арыздар боюнча:

- каралганы – **3** же каралган сот материалдардын санынан **4,3%**, алардын ичинен:
- арызды канааттандыруу менен – **2** же каралган арыздардын санынан **66,7%**;
- канааттандыруусуз калтыруу – **1** же **33,3%**.

Апелляциялык тартипте административдик иштердин кароосу

Отчёттук мезгилде апелляциялык тартипте – 597 административдик иштер каралган.

Кыргыз Республикасынын Административдик-процесстик кодексинде көрсөтүлгөн процесстик мөөнөтүн өткөрүү менен каралган иштердин саны – 75 же **12,6%** түздү. 2019-ж.

салыштырмалуу 769 иш каралган, анын ичинен КРнын АПКте көрсөтүлгөн процесстик мөөнөтүн өткөрүү менен – 65 иш же 8,4%.

2020-ж. биринчи жарым жылдыгында апелляциялык тартипте жалпы 627 арыз келип түшкөн (2019-ж. – 944). Кароосуз кайтарылганы – 110 (арыздан баш тартуу – 20) же түшкөн иштердин санынын 17,5% түздү (2019-ж. – 117 арыз же 12,3%).

Каралган административдик иштерге апелляциялык даттануунун жыйынтыгы боюнча сапаты:

- өзгөртүүсүз калтырылган биринчи инстанциядагы соттордун соттук актылары – 461 (алардын ичинен 282 аныктама жана 179 чечим) же 77,2% түзгөн (2019-ж. – 532 же 69,2%);

- жокко чыгарылганы – 121 соттук акты (55 аныктама жана 66 чечим) же 20,3% (2019-ж. – 192 же 25%);

- өзгөртүлгөнү – 2 соттук акты (1 аныктама, 1 чечим) же 0,3% (2019-ж. – 5 же 0,7%);

- өткөрүп жиберилген мөөнөттү калыбына келтирүүдөн баш тартуу – 13 иш же 2,2%.

Каралган административдик иштердин негизги категориялары:

Мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик эмес актылары, чечимдери жана аракеттери боюнча – 321 же 53,8% (2019-ж. – 434 же 56,4%), анын ичинде:

- айыл өкмөтү – 240;
- шаарлардын мэриялары – 35;
- өкмөт – 32;
- жергиликтүү кеңештер – 7.

Мамлекеттик органдардын, алардын кызмат адамдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын кызмат адамдарынын ченемдик актылары боюнча – 108 иш же 18,1% түздү (2019-ж. – 144 иш же 18,7%), анын ичинен:

- салык талаш-тартыштары – 51 иш;

- жер казынасын пайдалануу жөнүндө – 5 иш;

- бажы талаштары боюнча – 4 иш.

Мамлекеттик бийлик органдарынын, алардын кызмат адамдарынын жана башка органдарынын аракеттерин же аракетсиздигин талашуу тууралуу – 131 иш же 21,9% түздү (2019-ж. – 156 иш же 20,3%).

2020-жылдын 6 айында апелляциялык тартипте 47 соттук материал каралды (2019-ж. – 38).

Даттануулар боюнча:

- сот актысын өзгөртүүсүз калтыруу – 35 же каралган сот материалдардын санынан 74,5% (2019-ж. – 29 же 76,3%);

- жокко чыгарылганы (толук, айрым) – 6 же 12,8% (2019-ж. – 9 же 23,6%);

- жаңы чечим кабыл алуу – 4;

- жаңыдан кароого жөнөтүү – 2;

- өзгөртүлгөнү – 1 же 2,1%.

Арыздар боюнча:

каралганы – 5 же каралган сот материалдардын санынан 10,6%, алардын ичинен:

- арызды канааттандыруу менен – 1 же каралган арыздардын санынан 20%;

- канааттандыруусуз калтыруу – 4 же 80%.

Кассациялык тартипте кароого түшкөн жазык иштер

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында кассациялык тартипте – 33 жазык иш түшкөн.

Кассациялык тартипте жазык иштердин кароосу

Кассациялык тартипте каралган жазык иштеринин саны 26 адамга карата 26 ишти түздү.

Кассациялык кароодо биринчи инстанциядагы соттор тарабынан каралган жазык иштеринин сапаты (адамга карата):

- 13 адамга карата же каралган адамдын санына карата **50%** соттук актылар өзгөртүүсүз калтырылган, алардын ичинен өкүмдөр боюнча 12 адамга карата;

- 9 адамга карата же **34,6%** акт жокко чыгарылган, анын ичинен:

- **актоо** өкүмү – 6;

- ишти **кыскартуу** менен – 3;

- 4 адамга карата же **14,4%** **өзгөртүлгөн**, анын ичинде:

- жаңы жаза чараларын белгилөө менен – 2;

- кылмыш ишинин квалификациясын өзгөртүү менен – 1;

- квалификациясын өзгөртпөй жаза чарасын төмөндөтүү менен – 1.

Жергиликтүү соттордун жазык, жарандык жана экономикалык иштерди кароо боюнча жүктөмү

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында республика боюнча **биринчи инстанциядагы** соттун бир судьяга болгон жүктөмү орточо эсеп менен **1 айга 30** ишти, **административдик** соттор **33,6** ишти түздү (2019-ж. – 38):

Регион	2020	2019	Райондор аралык соту	2020
Бишкек шаары	41,3	50	Бишкек шаары	59,1
Ош облусу	32,3	44,2	Ош облусу	41,3
Чүй облусу	31,6	36,7	Баткен облусу	25,7
Баткен облусу	30	32,3	Чүй областы	19,4
Ысык-Көл облусу	25,5	32,5	Ысык-Көл облусу	27
Жалал-Абад облусу	23	32,5	Жалал-Абад облусу	34,8
Талас облусу	19,8	22,1	Нарын облусу	6,5
Нарын облусу	7,1	20,2	Талас облусу	11,2

2020-жылдын биринчи жарым жылдыгында республика боюнча **апелляциялык** жана **кассациялык инстанциядагы** соттордун бир судьяга болгон жүктөмү орточо **1 айда 8,5** ишти түздү (2019-ж. – 12,5):

Соттун аталышы	2020	2019
Бишкек шаардык соту	11,7	20,7
Ош облусунун соту	11,7	13,6
Чүй облусунун соту	9,3	14,6
Жалал-Абад облусунун соту	8,1	8,6
Ысык-Көл облусунун соту	6,2	9,7
Баткен облусунун соту	4,1	3,3
Нарын облусунун соту	3,6	4,8
Талас облусунун соту	2,2	5,4

Маалымат Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун соттук тажрыйбаны жалпылоо жана соттук статистиканы талдоо бөлүмү тарабынан даярдалды

ИНФОРМАЦИЯ

о работе судов Кыргызской Республики за первое полугодие 2020 года (в сравнении с аналогичным периодом 2019 года)

Местные суды

В соответствии со статьей 25 Закона «О Верховном суде Кыргызской Республики и местных судах» систему местных судов составляют: суды первой инстанции (районные суды, районные суды в городе, городские суды, административные суды), суды второй инстанции (областные суды, Бишкекский городской суд).

Районные суды, районные суды в городе, городские суды и административные суды рассматривают отнесенные к их компетенции дела и действуют в качестве судов первой инстанции.

Областные суды, Бишкекский городской суд рассматривают дела, отнесенные к их компетенции, по апелляционным жалобам, представлениям прокурора, и действуют в качестве судов второй инстанции.

Поступление судебных дел в суды первой инстанции

За первое полугодие 2020 года в местные суды первой инстанции поступило **59 123 дела и судебных материалов** (в 2019 г. – 67 727).

За отчетный период в суды первой инстанции поступило **35 453 дела** (в 2019 г. – 39 930), что на **11,2% меньше**.

Из них:

- **4066** – уголовных (в 2019 г. – 3959);
- **2453** – о проступках (в 2019 г. – 1281);
- **25 442** – гражданских (в 2019 г. – 30 075);
- **1749** – экономических (в 2019 г. – 2510);

- **1743** – административных (в 2019 г. – 1887).

Снижение поступления:

- гражданских дел – на **15,4%**;
- административных дел – на **7,6%**.

Увеличение поступления:

- уголовных дел – на **2,7%**;
- дел о проступках – на **91,5%**.

Судебных материалов поступило – **23 670** (в 2019 г. – 27 797), в том числе:

- **2717** материалов, подлежащих рассмотрению в порядке уголовного судопроизводства;

- **80** – по новым и вновь открывшимся обстоятельствам, подлежащих рассмотрению в порядке уголовного судопроизводства;

- **16 032** – в порядке досудебного производства;

- **20** – материалов в порядке производства по делам о проступках;

- **188** – о нарушениях;

- **4106** – в порядке гражданского судопроизводства;

- **341** – по экономическим делам;

- **186** – в порядке административного судопроизводства, что говорит об **уменьшении на 14,8%** по сравнению с аналогичным периодом.

За первое полугодие 2020 года местными судами первой инстанции **рассмотрено 58 678 дел и судебных материалов** (в 2019 г. – 57 083), что **больше на 2,8%**.

Судами первой инстанции **рассмотрено 35 272 дела** (в 2019 г. – 30 959).

Из них:

- **3878** уголовных;
- **2402** дел о проступках;

- **24 581** гражданских;
- **2812** экономических;
- **1599** административных.

Судебных материалов рассмотрено 23 406 (в 2019 г. – 26 124).

Из них:

- **2483** – материала, подлежащего рассмотрению в порядке уголовного судопроизводства;
- **79** – по новым и вновь открывшимся обстоятельствам в порядке уголовного судопроизводства;
- **16 044** – в порядке досудебного контроля;
- **20** – в порядке производства по делам о проступках;
- **190** – о нарушениях;
- **3958** – в порядке гражданского судопроизводства;
- **438** – по экономическим делам;
- **194** – в порядке административного судопроизводства.

Рассмотрение уголовных дел

Число уголовных дел, окончанных производством, составило **3878** дел в отношении 4463 лиц (в 2019 г. – 4032 дела), то есть **уменьшилось на 3,8%**.

Рассмотрено с нарушением процессуального **срока** рассмотрения 646 дел или **16,7%** (в 2019 г. – 352 или 8,7%).

Число **оправданных лиц** составило **78** (в 2019 г. – 94), из них:

- за отсутствием состава преступления – 59 или 75,6%;
- не доказано участие в совершении преступления – 10 или 12,8%;
- за отсутствием события преступления – 8 или 10,3%;
- правомерно деяние, причинившее вред в силу уголовного закона, – 1 или 1,3%.

С **вынесением приговора** рассмотрено 2027 дел в отношении 2625 лиц

(в 2019 г. – 1650 дел), что на **22,8% больше**. К числу окончанных производством дел этот показатель составил **52,3%** (в 2019 г. – 40,9%).

Прекращено 1451 уголовное дело или 37,4% от числа окончанных производством дел в отношении **1656 лиц** (в 2019 г. – 1859 или 46,1%), в том числе:

- в связи с примирением сторон – 1017 или **61,4%**;
- за истечением срока давности – 329 или **19,9%**;
- с отказом прокурора и потерпевшего от обвинения – 80 или **4,8%**;
- с отказом потерпевшего от поддержания обвинения – 67 или **4,05%**;
- вследствие акта амнистии – 63 или **3,8%**;
- в отношении лица, подлежащего освобождению от уголовной ответственности, – 62 или **3,7%**;
- в отношении умершего к моменту осуществления судопроизводства – 16 или **1%**;
- с отказом прокурора от поддержания обвинения – 8 или **0,5%**;
- в связи с декриминализацией деяния – 7 или **0,42%**;
- в связи с добровольным отказом от доведения преступления – 2 или **0,12%**;
- за отсутствием события преступления – 2 или **0,12%**;
- за отсутствием заявления потерпевшего – 2 или **0,12%**;
- за невозможностью уголовного преследования – 1 или **0,06%**.

Применены **принудительные меры медицинского характера** в отношении **26 лиц**.

Возвращено прокурору:

- для восполнения пробелов следствия, не устранимых в суде, – **8 дел** в отношении **47 лиц** (в 2019 г. – 53 дела в отношении 118 лиц).

К числу окончанных производством дел этот показатель составил **0,2%** (в 2019 г. – 1,3%):

- обвинительный акт составлен с нарушением требований УПК КР – **10**;
- личность обвиняемого не установлена – **6**;
- копия обвинительного акта не была вручена – **1**;
- по другим основаниям – **98** дел, что на **61,3% меньше**, чем за аналогичный период 2019 года (253 дела). К числу окончанных производством дел этот показатель составил **2,5%** (в 2019 г. – 6,2%);
- передано в другой суд – **251** дело.

Назначение уголовного наказания судами первой инстанции

Всего было осуждено **2547** лиц (женщин – 270, несовершеннолетних – 130), что на 641 лицо или **33,6% больше**, чем в 2019 г. – 1906 лиц.

Пожизненное лишение свободы назначено 3 лицам или **0,12%** от числа осужденных (в 2019 г. – 5 лиц), из них:

- за убийство (ст. 130 УК) – **1** лицо;
- за изнасилование (ст. 161 УК) – **2** лица.

Лишение свободы было назначено **1164** осужденным или **45,7%** от общего числа осужденных, что на **57,3% больше** (в 2019 г. – 740 лиц или 38,8%).

Штраф в отношении **255** лиц или **10%** от общего числа осужденных (в 2019 г. – 391 лицо или 20,5%).

Освобождено от наказания с применением **пробационного надзора** (ст. 83 УК) – 902 лица или **35,4%** от общего числа осужденных.

Осуждено условно (ст. 63 УК) – **68** лиц или **2,7%** от общего числа осужденных, что на **83%** меньше, чем за 2019 год (400 лиц или 20,9%).

Структура судимости по видам преступлений

Преступления против собственности – **975** лиц (женщин – 104, несовершеннолетних – 97), что составляет **38,3%** от общего числа осужденных, в том числе:

- кража (ст. 200 УК) – 394 лица;
- мошенничество (ст. 204 УК) – 237 лиц;
- грабеж (ст. 201 УК) – 138 лиц;
- разбой (ст. 202 УК) – 86 лиц;
- вымогательство (ст. 203 УК) – 23 лица;
- присвоение или растрата вверенного имущества (ст. 205 УК) – 62 лица.

Преступления в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров – **255** лиц (женщин – 8, несовершеннолетних – 1) или **10%** от общего числа осужденных, в том числе:

- незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов **с целью сбыта** (ст. 267 УК) – 75 лиц;
- незаконное изготовление наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов **без цели сбыта** (ст. 268 УК) – 180 лиц.

Преступления против жизни и здоровья – **216** лиц (женщин – 23, несовершеннолетних – 14) или **8,5%** от общего числа осужденных, в том числе:

- убийство (ст. 130 УК) – 67 лиц;
- причинение **тяжкого вреда** здоровью (ст. 138 УК) – 70 лиц;
- причинение **менее тяжкого вреда** здоровью (ст. 139 УК) – 49 лиц.

Преступления против общественной безопасности и общественного порядка – **199** лиц (женщин – 18, несовершеннолетних – 16) или **7,8%** от общего числа осужденных, в том числе:

- незаконный оборот оружия, боеприпасов (ст. 253 УК) – 64 лица;

- хулиганство (ст. 266 УК) – 127 лиц.

Преступления против порядка управления – 174 лица (женщин – 31, несовершеннолетних – 1) или **6,8%** от общего числа осужденных, в том числе:

- угроза или насилие в отношении представителя власти (ст. 355 УК) – 37 лиц;

- незаконное пересечение государственной границы (ст. 358 УК) – 43 лица;

- подделка документов (ст. 359 УК) – 91 лицо.

Преступления против исполнения судебных актов и иных исполнительных документов – 160 лиц (женщин – 6) или **6,3%** от общего числа осужденных, в том числе:

- побег из мест лишения свободы (ст. 349 УК) – 91 лицо;

- неисполнение приговора суда осужденным к штрафу (ст. 351 УК) – 51 лицо.

По уголовным делам, рассмотренным в первом полугодии 2020 года судами, причиненный **материальный ущерб государству** определен в размере **1 216 641 991** (1 миллиард 216 миллионов 641 тысяча 991 сом) (в 2019 г. – 1 906 607 055 сомов).

Возмещено:

- на стадии досудебного производства – **376 526 966** (376 миллионов 526 тысяч 966) сомов или **30,9%** (в 2019 г. – 832 909 сомов или 0,04%);

- в суде до постановления приговора – **154 146 567** (154 миллиона 146 тысяч 567) сомов или **12,7%** (в 2019 г. – 2 756 985 или 0,14%);

- на стадии дознания и следствия – **16 990 969** (16 миллионов 990 тысяч 969) сомов или **1,4%** (в 2019 г. – 114 342 163 сома или 6%).

Процент возмещения составил 45% или **547 664 502** (547 миллионов 664 ты-

сячи 502) сома (в 2019 г. – 1 788 674 998 сомов или 93,8%).

Остаток невозмещенного ущерба – 668 977 489 (668 миллионов 977 тысяч 489) сомов или **55%**, в том числе:

- **преступления против государственной власти** – 253 940 771 сом (253 миллиона 940 тысяч 771) или **38%**, из них:

• коррупция (ст. 319 УК) – 247 650 281 сом;

• злоупотребление должностным положением (ст. 320 УК) – 2 781 003 сома;

- **преступления против собственности и порядка осуществления экономической деятельности** – 415 036 718 (415 миллионов 036 тысяч 718 сомов) или **62%** из них:

• уклонение от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет организаций – 236 379 660 сомов;

• присвоение или растрата вверенного имущества – 86 712 542 сома;

• уклонение от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет – 69 579 376 сомов;

• уклонение от уплаты таможенных платежей – 1 041 249 сомов.

Из 3878 рассмотренных судами первой инстанции уголовных дел в отношении 4463 лиц в судах второй инстанции было рассмотрено 1154 судебных акта или **25,8%**, из которых оставлены в силе – 560 или **48,5%** от числа обжалованных.

Стабильность судебных актов по уголовным делам судов первой инстанции составила **89,4%** (в 2019 г. – 86,2%).

Рассмотрение судебных материалов в порядке уголовного судопроизводства

За 6 месяцев 2020 года судами первой инстанции рассмотрено в порядке уголовного судопроизводства **2483 су-**

дебных материала (в 2019 г. – 2642), из них:

- *удовлетворено заявлений и представлений – 1221 или 49,2%;*
- *отказано в удовлетворении заявлений и представлений – 1033 или 41,6%;*
- *возвращено – 220 или 8,8%;*
- *передано в другой суд – 9 или 0,4%.*

По вопросам:

- *связанным с исполнением приговора, рассмотрено – 1157 материалов, из них удовлетворено – 473 или 40,9%, из них:*

- *об условно-досрочном освобождении рассмотрено – 830, из них удовлетворено – 299 или 36,2%;*
- *об отмене освобождения от наказания с применением пробационного надзора – 32, из них удовлетворено – 25 или 78,1%.*

По новым и вновь открывшимся обстоятельствам рассмотрено 79 материалов, из них:

- *с удовлетворением – 40 или 50,6% (по представлению прокурора – 7);*
- *с отказом в удовлетворении – 33 или 41,8% (по представлению прокурора – 5);*
- *с прекращением – 6 или 7,6%, в том числе в связи с отзывом ходатайства – 4.*

Рассмотрение судебных материалов в порядке досудебного производства

За 6 месяцев 2020 года судами первой инстанции рассмотрено в порядке досудебного производства 16 044 судебных материала, что на 11,5% больше в сравнении с прошлым отчетным периодом (в 2019 г. – 14 388), из которых:

- *удовлетворено – 14 831 или 92,4%, из них: по представлению прокурора – 14 725, по заявлениям – 106;*

- *отказано в удовлетворении – 1116 или 7%, из них: по представлению прокурора – 919, по заявлениям – 197;*
- *возвращено – 76 или 0,47%;*
- *передано в другой суд – 21 или 0,13%.*

Разрешение на производство выемки и обыска – 4075 или 25,4%, из них удовлетворено – 3949 или 96,9%, отказано в удовлетворении – 126 или 3,1%.

Проведение специальных следственных действий – 4478 или 27,9%, из них удовлетворено – 4298 или 96%, отказано в удовлетворении – 180 или 4%.

Об избрании меры пресечения рассмотрено – 3741 или 23,3%, из них удовлетворено – 3319 или 88,7%, отказано в удовлетворении – 422 или 11,3%, из них:

- *заключение под стражу – 2864 или 76,6%;*
- *домашний арест – 480 или 12,8%;*
- *подписка о невыезде – 314 или 8,4%;*
- *передача несовершеннолетнего под присмотр – 75 или 2%;*
- *наблюдение командования воинской части за военнослужащим – 6 или 0,16%;*
- *залог – 2 или 0,05%.*

Продление срока содержания под стражей – 876 или 5,5%, из них удовлетворено – 850 или 97%, отказано в удовлетворении – 26 или 3%.

Рассмотрение судебных материалов о нарушениях

За 6 месяцев 2020 года рассмотрено 190 судебных материалов о нарушениях, что на 23,4% больше в сравнении с прошлым отчетным периодом (в 2019 г. – 154), из которых:

- *прекращено – 80 или 42,1%;*
- *оставлено без изменения – 70 или 36,8%;*

- *возвращено – 35 или 18,4%;*
- *направлено по подсудности – 5 или 2,6%.*

Рассмотрение дел о проступках

За первое полугодие 2020 года в суды первой инстанции поступило в порядке уголовного судопроизводства 2453 дела о проступках.

Окончено производство по **2402** делам (*в 2019 г. – 942 дела*).

С вынесением **обвинительного приговора** рассмотрено **946** дел или 39,4% в отношении 962 лиц, из них: женщин – 140 (*в 2019 г. – 292 дела или 31%, в отношении 301 лица*).

С вынесением **оправдательного приговора** – 4 дела или 0,17% в отношении 6 лиц, из них женщин – 2 (*в 2019 г. – 2 дела в отношении 2 лиц*), в том числе:

- за **отсутствием состава** преступления – 4 лица или 66,6%;
- за **отсутствием события** преступления – 1 лицо или 16,7%;
- с вынесением присяжными заседателями оправдательного вердикта – 1 лицо или 16,7%.

Прекращено – 1316 дел в отношении **1384** лиц или 54,8% от числа оконченных производством дел (*в 2019 г. – 508 дел в отношении 532 лиц*), в том числе:

- в связи с примирением сторон – 1357 лиц или 98,05%;
- за отсутствием заявления потерпевшего – 11 лиц или 0,79%;
- в отношении лица, подлежащего освобождению от уголовной ответственности, – 7 лиц или 0,51%;
- в отношении умершего к моменту осуществления судопроизводства – 6 лиц или 0,43%;
- за истечением срока давности – 2 лица или 0,14%;

- за невозможностью уголовного преследования – 1 лицо или 0,07%.

Применены **принудительные меры медицинского характера** в отношении 13 лиц.

Возвращено прокурору – 100 дел или **4,2%** в отношении 104 лиц, из них:

- обвинительный акт составлен с нарушением требований УПК КР – 4;
- копия обвинительного акта не была вручена обвиняемому – 1;
- личность обвиняемого не установлена – 1;
- по другим основаниям – 94.

Структура судимости по видам проступков (962)

Проступки против интересов несовершеннолетних и уклада семейных отношений – 271 лицо (женщин – 13), что составляет **28,2%**, из них:

- уклонение родителей от содержания детей (ст. 77 КоП) – 178 лиц;
- насилие в семье (ст. 75 КоП) – 93 лица.

Проступки против общественного порядка – 135 лиц (женщин – 51), что составляет **14,03%**, из них:

- мелкое хулиганство (ст. 119 КоП) – 130 лиц.

Проступки в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров – 156 лиц (женщин – 2) или **16,2%**, из них:

- незаконное изготовление наркотических средств либо психотропных веществ, их аналогов и прекурсоров **без цели сбыта** в небольших размерах (ст. 123 КоП) – 155 лиц.

Проступки против здоровья – 113 лиц (женщин – 33), что составляет **11,7%** из них:

- причинение легкого вреда здоровью (ст. 66 КоП) – 110 лиц.

Сумма причиненного ущерба – 6 921 893 (6 миллионов 921 тысяча 893) сом (в 2019 г. – 2 073 453 сом).

Возмещено:

- на стадии досудебного производства – **2 174 898** (2 миллиона 174 тысячи 898) сом или **31,4%** (в 2019 г. – 491 887);

- в суде до постановления приговора – **904 366** (904 тысячи 366) сом или **13,1%** (в 2019 г. – 442 961);

- **остаток невозмещенного ущерба – 3 842 629** (3 миллиона 842 тысячи 629) сом или **55,5%** (в 2019 г. – 1 138 605).

Назначение наказания по делам о проступках судами первой инстанции

Применено наказание в отношении 958 лиц, из них:

- штраф – 602 лица или 62,8%;
- общественные работы – 190 лиц или 19,8%;

- ограничение свободы – 128 лиц 13,4%;

- освобождение от наказания с применением пробационного надзора (ст. 83 УК) – 15 лиц или 1,6%;

- лишение права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью – 12 лиц или 1,3%;

- исправительные работы – 7 лиц или 0,7%;

- арест в отношении военнослужащих – 4 лица или 0,4%.

Из 2453 рассмотренных судами первой инстанции дел о проступках в отношении 2469 лиц в судах второй инстанции было рассмотрено 165 судебных актов или **6,7%**, из которых оставлены в силе – 92 или **55,7%** от числа обжалованных.

Стабильность судебных актов по делам о проступках судов первой инстанции составила 97,2%.

Рассмотрение судебных материалов по делам о проступках

За 6 месяцев 2020 года рассмотрено 20 материалов, из которых:

- удовлетворено – 15;
- отказано в удовлетворении – 1;
- возвращено – 4.

Поступление гражданских дел в суды первой инстанции

За первое полугодие 2020 года в суды первой инстанции **поступило 25 442 исковых заявления**, 4106 судебных материалов, итого **29 548** (в 2019 г. – 30 075 исковых заявлений, 4680 судебных материалов, итого 34 755). Уменьшение составило **15%**.

Рассмотрение гражданских дел

Рассмотрено за первое полугодие 2020 года **24 581** дело, судебных материалов – **3958** (в 2019 г. – 29 318 дел, 4552 судебных материала).

Из рассмотренного **24 581** дела:

- возвращено исковых заявлений – 3614 или 14,7%;

- оставлено без движения – 895 или 3,6%;

- отказано в принятии искового заявления – 271 или 1,1%;

- передано в другие суды – 210 или 0,9%;

- отказано в принятии заявлений о выдаче судебного приказа – 278 или 1,1%;

- количество **оконченных** производством дел составило – **19 313** дел или **78,6%**.

С вынесением решения рассмотрено **15 072** гражданских дела (в 2019 г. – 18 489), в т.ч. с **удовлетворением иска** полностью – **13 288** или **88,2%** от числа рассмотренных с вынесением решения (в 2019 г. – 15 317 дел или 82,8%).

С нарушением процессуальных сроков рассмотрено **827** или **4,3%** от общего числа оконченных производством (в 2019 г. – 367 или 1,59%).

Категории гражданских дел, рассмотренных судами первой инстанции

Семейные споры – **6919** дел или **35,8%** от количества оконченных производством дел (в 2019 г. – 8767 дел или 37,9%), из них:

- о расторжении брака – 4327 дел или **62,5%** (в 2019 г. – 5490 или 62,6%);
- о взыскании алиментов – 1396 дел или **20,2%** (в 2019 г. – 1954 или 22,3%).

О взыскании долга – **2482** дела или **12,8%** (в 2019 г. – 1886 или 8,2%).

Жилищные – **1378** дел или **7,1%** (в 2019 г. – 1927 или 8,3%), в т.ч.:

- о выселении – 329 дел или **23,9%** (в 2019 г. – 496 или 25,7%).

Об установлении фактов, имеющих юридическое значение – **1506** дел или **7,8%** (в 2019 г. – 1793 или 7,76%).

О признании сделок действительными/недействительными – **751** дело или **3,9%** (в 2019 г. – 954 или 4,13%).

Трудовые споры – **195** дел или **1,01%** (в 2019 г. – 295 или 1,3%), в т.ч.:

- о восстановлении на работе – 95 дел или **48,7%** (в 2019 г. – 162 или 55,9%).

Оставлено без рассмотрения судами первой инстанции **3817** исков или **19,8%** (в 2019 г. – 4327 или 14,39%).

Прекращено производство по **424** делам или **2,2%** (в 2019 г. – 297 или 1,28%).

За первое полугодие 2020 года сумма **госпошлины**, взысканная судами в доход бюджета по гражданским делам, составила **10 696 634** (10 миллионов 696 тысяч 634 сома).

Из 24 581 дела, рассмотренного судами первой инстанции, в судах второй инстанции было **обжаловано** 1694 судебных акта или **6,9%**, из которых оставлено в силе 926 судебных актов или **54,7%**.

Стабильность судебных актов по гражданским делам составила **97,08%**.

Рассмотрение судебных материалов в порядке гражданского судопроизводства

За 6 месяцев 2020 года судами первой инстанции рассмотрено заявлений – **3477**, из которых **удовлетворено 2618** заявлений или **75,3%** (в 2019 г. – 3979, из которых удовлетворено – 2957 или 74,3%).

В структуре рассмотренных судебных материалов:

- **о принятии мер по обеспечению иска, замены и их отмены** – **608** или **17,5%** (в 2019 г. – 911 или 22,9%);
- **об отсрочке и рассрочке исполнения решения, изменении способа и порядка исполнения решения** – **270** или **7,8%** (в 2019 г. – 319 или 8%);
- **по вопросам, связанным с исполнением судебных решений**, – **315** или **9,1%** (в 2019 г. – 599 или 15%), в том числе:
- **о судебном поручении** – **160** или **4,6%** (в 2019 г. – 130 или 3,27%).

Поступление административных и экономических дел

В первом полугодии 2020 года в административные (межрайонные) суды областей и города Бишкека поступило 4019 исковых заявлений и судебных материалов, т.е. на **24,7%** меньше, чем в 2019 году (5338 дел).

За отчётный период в суды первой инстанции поступило 3492 дела (в 2019 г. – 4397), из них:

- 1749 – экономических (в 2019 г. – 2510);
- 1743 – административных (в 2019 г. – 1887).

Количество поступивших административных дел снизилось на 7,6% или 144 дела.

За 6 месяцев 2020 года в административные (межрайонные) суды судебных материалов поступило – 527 (в 2019 г. – 941), в том числе:

- 341 – по экономическим делам (в 2019 г. – 708);
- 186 – по административным делам (в 2019 г. – 233).

Поступление судебных материалов по административным делам уменьшилось на 47 или 20,2%.

Рассмотрение экономических дел

Административными (межрайонными) судами республики в первом полугодии 2020 года рассмотрено 2812 дел, из которых:

- **окончено** производством 1161 дело или 41,3%, что на **28,4%** меньше (в 2019 г. – 1621);
- передано в другие суды – 1081 или 38,4%;
- возвращено исковых заявлений – 551 или 19,6%;
- отказано в принятии искового заявления – 17 или 0,6%;
- отказано в принятии заявлений о выдаче судебного приказа – 2 или 0,1%.

Количество дел с вынесением решения составило 700 дел или **60,3%** (в 2019 г. – 1248), в т.ч. удовлетворено (полностью либо в части) – 519 или **74,1%** (в 2019 г. – 837 дел или 67%).

С нарушением процессуальных сроков рассмотрено 31 экономическое дело или **2,7%** (в 2019 г. – 236 дел или 14,5%).

Оставлено без рассмотрения 439 дел или **37,8%** (в 2019 г. – 320 дел или 19,7%) от общего количества оконченных производством дел.

Прекращено производство по 22 делам или **1,9%** (в 2019 г. – 53 или 3,2%).

Категории экономических дел, рассмотренных административными (межрайонными) судами:

- **о взыскании обязательных платежей, сборов, штрафов** – 591 дело или **50,9%** (в 2019 г. – 248 или 15,2%);
- **о неисполнении или ненадлежащем исполнении обязательств** – 267 дел или **23%** (в 2019 г. – 484 дела или 29,8%);
- **споры по заявлениям заинтересованных лиц о ликвидации юридического лица** – 199 дел или **17,1%** (в 2019 г. – 598 или 36,9%);
- **о банкротстве (несостоятельности)** – 22 дела или **1,9%** (в 2019 – 51 или 3,1%);
- **о признании договоров недействительными, действительными** – 12 дел или **1,03%** (в 2019 г. – 44 или 2,7%).

Сумма государственной пошлины, оплаченной при подаче иска, составила – 5 733 580,88 (5 миллионов 733 тысячи 580 сомов 88 тыйынов) (в 2019 г. – 41 233 272,71 сома) и взысканной судом в доход бюджета составила – 16 710 501,96 (16 миллионов 710 тысяч 501 сом 96 тыйынов) (в 2019 г. – 13 183 021,37 сом).

Рассмотрение судебных материалов по экономическим делам

За 6 месяцев 2020 года судами первой инстанции рассмотрено 438 судебных материалов, из них:

- *удовлетворено* – 217 заявлений или 49,5%;
- *отказано в удовлетворении* – 38 или 8,7%;
- *оставлено без рассмотрения* – 33 или 7,5%;
- *возвращено* – 63 или 14,4%;
- *передано в другой суд* – 87 или 19,9%.

В структуре рассмотренных судебных материалов:

- *о принятии мер по обеспечению иска, замены и их отмены* – 45 судебных материалов или 15,6%;
- *об отсрочке и рассрочке исполнения решения, изменение способа и порядка исполнения решения* – 43 или 17,9%;
- *судебные поручения (по делам иностранных лиц)* – 40 судебных материалов или 13,9%.

Из 2812 дел, рассмотренных судами первой инстанции, в суды второй инстанции было **обжаловано** 220 судебных актов или **7,8%**, из которых оставлено в силе 160 судебных актов или **72,7%**.

Стабильность судебных актов по экономическим делам составила 98,02% (в 2019 г. – 94,6%).

Рассмотрение административных дел

За первое полугодие 2020 года судами первой инстанции рассмотрено 1599 административных дел, по которым:

- **окончено** производством **836** дел или **52,3%**, т.е. **уменьшилось на 26,2%** (в 2019 г. – 1133 дела);
- **возвращено** исковых заявлений – 661 дело или 41,3%;
- **отказано в принятии заявлений** – 89 дел или 5,6%;
- **передано в другие суды** – 13 дел или 0,8%.

Количество дел, рассмотренных с вынесением решения, составило **474** дела или **56,7%** от окончанных производством дел (в 2019 г. – 678 или 59,8%). В том числе удовлетворено (полностью либо частично) 323 исковых заявлений или **68,1%** от количества дел, рассмотренных с вынесением решения (в 2019 г. – 448 или 66%).

С нарушением сроков, установленных процессуальным законом, рассмотрено 62 дела или **7,4%** (в 2019 г. – 98 или 8,6%).

За отчетный период **поступило 1743 исковых заявлений** (в 2019 г. – 1887), из которых возвращены – 661 или **37,9%** (в 2019 г. было возвращено 648 или 34,3% от количества поступивших дел).

Оставлено без рассмотрения – 250 исковых заявлений или 29,9% (в 2019 г. – 280 или 24,7%).

Прекращено производство по 112 делам или **13,4%** (в 2019 г. – 175 или 15,4%).

В структуре окончанных производством административных дел:

1. Об оспаривании ненормативных актов, решений и действий государственных органов, органов местного самоуправления и их должностных лиц – 24 дела или **2,9%** от количества окончанных дел (в 2019 г. – 42 дела или 3,7%).

2. Об оспаривании нормативных актов государственных органов, их должностных лиц, органов местного самоуправления и их должностных лиц – 58 дел или **6,9%** (в 2019 г. – 98 дело или 8,6%).

3. Об оспаривании административного акта, действий или бездействий органов государственной власти, их должностных лиц и других органов – 554 дела или **66,3%** (в 2019 г. – 745 дел или 65,8%).

Сумма государственной пошлины, оплаченной при подаче иска, составила 1 398 539 (1 миллион 398 тысяч 539) сомов, взысканной судом в доход бюджета – 259 100 (259 тысяч 100 сомов) (в 2019 г. поступило при подаче иска 1 664 441 сом, взыскано судом в доход бюджета 396 400 сома).

Рассмотрение судебных материалов по административным делам

За 6 месяцев 2020 года судами первой инстанции рассмотрено 194 судебных материала, из них:

- удовлетворено 90 заявлений или 46,4%;
- отказано в удовлетворении 38 или 19,6%;
- оставлено заявлений без рассмотрения – 9 или 4,6%;
- возвращено – 57 или 29,4%.

В структуре рассмотренных судебных материалов:

- об отмене обеспечения иска – 51 или 37,2% (в 2019 г. – 54 или 32,1%);
- заявлений об обеспечении иска – 33 или 24,1% от общего количества рассмотренных заявлений (в 2019 г. – 55 или 24,8%).

Из 1599 дел, рассмотренных судами первой инстанции, в суды второй инстанции было **обжаловано** 597 судебных актов или **37,3%**, из которых оставлен в силе 461 судебный акт или **77,2%**.

Стабильность судебных актов по административным делам составила **93,8%** (в 2019 г. – 81%).

Поступление и рассмотрение уголовных дел, дел о проступках, гражданских, экономических, административных дел в апелляционном порядке

В областные суды и в Бишкекский городской суд в апелляционном порядке

за первое полугодие 2020 года **поступило** 4161 дело, что составило **11,8%** от общего числа дел, рассмотренных судами первой инстанции (в 2019 г. – 5240 дел или 16,9%). Из них:

- уголовные – **943** (в 2019 г. – 1133);
- дела об административных правонарушениях – **5** (в 2019 г. – 74);
- дела о проступках – **204** (в 2019 г. – 31);
- гражданские – **2160** (в 2019 г. – 2614);
- экономические – **222** (в 2019 г. – 444);
- административные дела – **627** (в 2019 г. – 944).

Судебных материалов поступило – 1594, что составило **6,8%** от общего числа материалов, рассмотренных судами первой инстанции (в 2019 г. – 4167 или 15,9%), из них:

- в порядке уголовного судопроизводства – **159** (в 2019 г. – 111);
- по новым и вновь открывшимся обстоятельствам – **36** (в 2019 г. – 2571);
- в порядке досудебного контроля – **760** (в 2019 г. – 736);
- в порядке производства по делам о проступках – **1**;
- в порядке гражданского судопроизводства – **532** (в 2019 г. – 565);
- по экономическим делам – **53** (в 2019 г. – 119);
- по административным делам – **53** (в 2019 г. – 65).

Судами апелляционной инстанции всего **рассмотрено 5159** дел (в 2019 г. – 4858), из них:

- уголовные – **1123** (в 2019 г. – 1029);
- дела об административных правонарушениях – **4** (в 2019 г. – 65);

- дела о проступках – **248** (в 2019 г. – 24);
- гражданские – **2629** (в 2019 г. – 2614);
- экономические – **186** (в 2019 г. – 357);
- административные дела – **969** (в 2019 г. – 769).

Судебных материалов рассмотрено – 2053 (в 2019 г. – 3783), из них:

- в порядке уголовного судопроизводства – **273** (в 2019 г. – 75);
- по новым и вновь открывшимся обстоятельствам, подлежащих рассмотрению в порядке уголовного судопроизводства – **37** (в 2019 г. – 2523);
- в порядке досудебного контроля – **1009** (в 2019 г. – 607);
- в порядке гражданского судопроизводства – **624** (в 2019 г. – 450);
- по экономическим делам – **73** (в 2019 г. – 85);
- по административным делам – **74** (в 2019 г. – 43).

Уголовные дела в апелляционном порядке

За первое полугодие 2020 года в апелляционном порядке **рассмотрено 797** уголовных дел в отношении **1128 лиц**. За аналогичный период 2019 года рассмотрено 1029 уголовных дел в отношении 1313 лиц.

Количество дел, рассмотренных свыше установленных УПК Кыргызской Республики сроков, составило 98 дел или 12,3% от общего числа рассмотренных дел (в 2019 г. – 56 дел или 5,4%).

Возвращено 93 уголовных дела, в том числе 17 дел по причине отсутствия явки обвиняемого или 18,3%. Для сравнения, за аналогичный период 2019 года возвращено 96 дел, в том числе 12 по при-

чине отсутствия явки обвиняемого или 12,5%.

Качество рассмотрения дел судами первой инстанции по результатам их апелляционного обжалования (в лицах):

- судебный акт оставлен **без изменения** в отношении 547 лиц, что составило **48,5%**, от числа лиц, обжаловавших судебные акты (в 2019 г. – 505 лиц или 38,46%);
- судебный акт **отменен** в отношении 209 лиц, что составило **18,5%** (в 2019 г. – 310 лиц или 23,61%), из них – 28 оправдательных приговоров;
- судебный акт **изменен** в отношении 372 лиц, что составило **33%** (в 2019 г. – 498 или 37,93%), из них:
 - с определением новой меры наказания – 62;
 - с изменением квалификации преступления – 32;
 - без изменения квалификации со снижением меры наказания – 74.

Основные категории уголовных дел, рассмотренных в апелляционном порядке:

- преступления **против собственности** – 280 дел или **35,1%** (в 2019 г. – 268 или 29,2%);
- преступления **против жизни и здоровья** – 108 дел или **13,6%** (в 2019 г. – 131 или 14,3%);
- коррупционные и иные преступления **против интересов государственной и муниципальной службы** – 69 дел или **8,7%** (в 2019 г. – 132 или 14,4%).

Судами апелляционной инстанции рассмотрен 121 судебный материал в порядке уголовного судопроизводства, в том числе с оставлением судебного

акта суда первой инстанции без изменения – 86 или **71,1%**.

В 2019 году рассмотрено 75 судебных материалов, из которых с оставлением без изменения судебного акта первой инстанции – 54 или 72%.

По пересмотру уголовных дел по новым и вновь открывшимся обстоятельствам рассмотрено 37 судебных материалов, из них:

- *с удовлетворением* – 19 или **51,4**;
- *с отказом в удовлетворении* – 15 или **40,5**%;
- *с прекращением производства* – 3 или **8,1**%, в том числе:
 - *в связи с отзывом ходатайства* – 2;
 - *по другим основаниям* – 1.

За 6 месяцев 2020 года рассмотрено в порядке досудебного производства 657 материалов, по сравнению с аналогичным периодом 2019 года увеличилось на 8,2% (в 2019 г. – 607), из них:

- *оставлено в силе* – 509 (77,5%);
- *отменено* – 95 (14,5%);
- *изменено* – 53 (8,1%).

Основные категории дел, рассмотренных в порядке досудебного производства:

- 1) заключение под стражу – 305 или 46,4%;
- 2) жалобы на действия, решения должностных лиц досудебного производства – 93 или 14,2%;
- 3) домашний арест – 63 или 9,6%;
- 4) продление срока содержания под стражей – 80 или 12,2%.

Рассмотрение дел об административных правонарушениях в апелляционном порядке

За первое полугодие 2020 года в апелляционном порядке рассмотрено дел об

административных правонарушениях – 3, из них:

- судебный акт оставлен без изменения – 1;
- судебный акт отменен с принятием нового решения – 2.

Рассмотрение дел о проступках в апелляционном порядке

За первое полугодие 2020 года в апелляционном порядке рассмотрено 160 дел о проступках в отношении 165 лиц, из них женщин – 22.

Наблюдается следующая динамика основных показателей по рассмотренным делам (в лицах):

- оставлено без изменения – 92 лица или **55,8%** от числа лиц, обжаловавших судебные акты;
- отменено – 45 лиц или **27,3**%;
- изменено – 28 лиц или **16,9**%, в том числе:
 - с определением новой меры наказания – 7;
 - без изменения квалификации со снижением меры наказания – 5;
 - с изменением квалификации проступка – 3.

Основные категории дел о проступках, рассмотренных в апелляционном порядке:

- проступки **против здоровья** – 37 дел или **23,1**%;
- проступки **против интересов несовершеннолетних и уклада семейных отношений** – 35 дел или **21,9**%;
- проступки **против общественного порядка** – 43 дела или **26,9**%.

Рассмотрение гражданских дел в апелляционном порядке

В суды второй инстанции в первом полугодии 2020 года **поступило 2160** дел (в 2019 г. – 2614).

Рассмотрено гражданских дел – 1694 (в 2019 г. – 1945), то есть меньше на 12,9%.

Увеличилось количество дел, рассмотренных свыше сроков, установленных ГПК КР – **244 или 159,6% (в 2019 г. – 94 или 4,8%).**

Возвращено без рассмотрения – **545 дел или 32,2% (в 2019 г. – 675 или 34,2%).**

Качество рассмотренных гражданских дел судами первой инстанции по результатам апелляционного обжалования решений

Всего обжаловано 1219 или **72%,** из них:

- **оставлено без изменения решений – 653 или 53,6%** от количества обжалованных решений в апелляционном порядке (в 2019 г. – 804 или 57,3%);

- **отменено решений полностью – 386 или 31,7% (в 2019 г. – 390 или 27,8%);**

- **отменено в части – 28 дел или 2,3% (в 2019 г. – 47 или 3,4%),** в том числе:

- с вынесением нового решения – 219 или **52,9% (в 2019 г. – 160);**

- с передачей дела на новое рассмотрение в суд первой инстанции – 115 или **27,8% (в 2019 г. – 178);**

- с оставлением без рассмотрения – 46 или **11,1% (в 2019 г. – 35);**

- с прекращением производства по делу – 33 или **8% (в 2019 г. – 17);**

- **изменено решений полностью – 12 или 1%;**

- **изменено в части – 75 или 6,1%;**

- отказано в восстановлении пропущенного срока – 65 или **5,3%.**

Качество рассмотренных гражданских дел судами первой инстанции по результатам апелляционного обжалования определений

Всего обжаловано 475 или **28%,** из них:

- **оставлено без изменения – 273 или 57,5%** от количества обжалованных определений в апелляционном порядке (в 2019 г. – 318 или 55,6%);

- **отменено полностью – 166 или 35% (в 2019 г. – 218 или 38,1%);**

- **отменено в части – 2 или 0,4% (в 2019 г. – 9 или 1,57%),** в том числе:

- с передачей дела на новое рассмотрение в суд первой инстанции – **123 или 73,2%;**

- с разрешением вопроса по существу и передачей в суд первой инстанции для рассмотрения – **16 или 9,5%;**

- с вынесением нового определения – **29 или 17,3%;**

- **изменено полностью – 1 или 0,2%;**

- **изменено в части – 11 или 2,3%;**

- отказано в восстановлении пропущенного срока – **22 или 4,6%.**

Сумма государственной пошлины, взысканной в доход республиканского бюджета судами апелляционной инстанции, – **229 120** сомов.

Основные категории рассмотренных дел:

- **о признании сделки действительной/недействительной – 317 или 18,7% (в 2019 г. – 358 или 18,1%);**

- **семейные споры – 299 или 17,7% (в 2019 г. – 292 или 14,8%);**

- **о взыскании долга – 193 или 11,4% (в 2019 г. – 228 или 11,5%);**

- **жилищные споры – 164 или 9,7% (в 2019 г. – 234 или 11,8%),** в т.ч.:

о выселении составляет – 127 дел (в 2019 г. – 189);

- **трудовые споры – 131** или **7,7%** (в 2019 г. – 152 или 7,7%), в т.ч.:

о восстановлении на работе – 90 дел (в 2019 г. – 117).

*В порядке гражданского судопроизводства судами апелляционной инстанции за 6 месяцев 2020 года рассмотрено **425 судебных материалов** (в 2019 г. – 450).*

По жалобам:

- оставлены без изменения – **301** или **70,8%** от числа рассмотренных судебных материалов (в 2019 г. – 294 или 65,3%);

- отменены полностью – **93** или **21,9%** (в 2019 г. – 110 или 24,4%);

- отменены в части – **4** или **0,9%** (в 2019 г. – 4 или 0,9%);

- с прекращением производства по делу – **2**;

- с вынесением нового решения – **45**;

- с передачей дела на новое рассмотрение – **45**;

- с разрешением вопроса по существу – **5**;

- изменены – **4** или **0,9%** (в 2019 г. – 8 или 1,8%).

По заявлениям:

- рассмотрены – **23** или **5,4%** от количества рассмотренных судебных материалов, в том числе:

- с удовлетворением заявления – **6** или **26,1%** от числа рассмотренных заявлений;

- с отказом в удовлетворении – **17** или **73,9%**.

Рассмотрение экономических дел в апелляционном порядке

Количество рассмотренных апелляционной инстанцией экономических дел в первом полугодии 2020 года состави-

ло **220** (в 2019 г. – 357). Количество дел, рассмотренных свыше сроков, установленных ГПК КР, – 11 или **5%** (в 2019 г. – 19 или 5,3%).

В 2020 году всего **поступило 222** дела в порядке апелляции. Возвращено **62** дела или **27,9%** от поступивших на обжалование дел (в 2019 г. – 70 или 15,7%).

Качество рассмотрения экономических дел по результатам их апелляционного рассмотрения:

- оставлено без изменения 160 судебных актов (в т.ч. определений – 65, решений – 95), что составило **72,7%** от количества рассмотренных апелляционной инстанцией обжалованных дел (в 2019 г. – 251 или 70,3%);

- отменено 47 судебных актов (16 определений, 31 решение) или **21,4%** (в 2019 г. – 77 или 21,5%);

- изменено 6 судебных актов (6 решений) или **2,7%** (в 2019 г. – 17 или 4,7%);

- отказано в восстановлении пропущенного срока обжалования – 7 дел, что составило **3,2%**.

Категории рассмотренных экономических дел:

- о неисполнении или ненадлежащем исполнении обязательств – 59 или **26,8%** (в 2019 г. – 117 или 32,8%);

- о признании договоров недействительными – 16 или **7,3%** (в 2019 г. – 53 или 14,8%);

- о взыскании обязательных платежей, сборов, штрафов – 13 или **5,9%** (в 2019 г. – 33 или 9,2%);

- о ликвидации юридических лиц – 13 или **5,9%** (в 2019 г. – 4 или 1,1%).

Судами апелляционной инстанции за 6 месяцев 2020 года рассмотрено **69 судебных материалов** (в 2019 г. – 73).

По жалобам:

- оставлены без изменения – **52** или **75,4%** от числа рассмотренных судебных материалов (в 2019 г. – 59 или 80,8%);

- отменены (полностью, в части) – **14** или **20,3%** (в 2019 г. – 13 или 17,8%);

- с вынесением нового решения – **8**;

- с передачей дела на новое рассмотрение – **6**.

По заявлениям:

- рассмотрены – **3** или **4,3%** от количества рассмотренных судебных материалов, в том числе:

- с удовлетворением заявления – **2** или **66,7%** от числа рассмотренных заявлений;

- с отказом в удовлетворении – **1** или **33,3%**.

Рассмотрение административных дел в апелляционном порядке

За отчетный период рассмотрено в апелляционном порядке **597** административных дел.

С нарушением сроков, установленных АПК КР – **75** или **12,6%**. Для сравнения, в 2019 году рассмотрено **769** дел, с нарушением сроков, установленных АПК – **65** или **8,4%**.

В первом полугодии 2020 года всего поступило **627** заявлений (в 2019 г. – **944**) в порядке апелляции. Возвращено без рассмотрения **110** дел (отказ от жалобы – **20**) или **17,5%** от числа поступивших (в 2019 г. – **117** заявлений или **12,3%**).

Качественные показатели рассмотрения административных дел по результатам их апелляционного рассмотрения:

- оставлен без изменения **461** судебный акт судов первой инстанции (из которых **282** определения и **179** решений) или **77,2%** (в 2019 г. – **532** или **69,2%**);

- отменен **121** судебный акт (**55** определений и **66** решений) или **20,3%** (в 2019 г. – **192** или **25%**);

- изменены **2** судебных акта (**1** определение, **1** решение) или **0,3%** (в 2019 г. – **5** или **0,7%**);

- отказано в восстановлении пропущенного срока обжалования – **13** дел или **2,2%**.

Категории рассмотренных административных дел:

1. Об оспаривании ненормативных актов, решений и действий государственных органов, органов местного самоуправления и их должностных лиц – **321** или **53,8%** (в 2019 г. – **434** или **56,4%**), в том числе:

- айыл окмоту – **240**;
- мэрия городов – **35**;
- Правительство – **32**;
- местные кенешы – **7**.

2. Об оспаривании нормативных актов государственных органов, их должностных лиц, органов местного самоуправления и их должностных лиц – **108** дел или **18,1%** (в 2019 г. – **144** или **18,7%**), в том числе:

- по налоговым спорам – **51**;
- по спорам о недропользовании – **5**;
- по таможенным спорам – **4**.

3. Об оспаривании административного акта, действий или бездействий органов государственной власти, их должностных лиц и других органов – **131** дело или **21,9%** (в 2019 г. – **156** дел или **20,3%**).

Судами апелляционной инстанции за 6 месяцев 2020 года рассмотрено 47 судебных материалов (в 2019 г. – 38).

По жалобам:

- оставлены без изменения – 35 или 74,5% от числа рассмотренных судебных материалов (в 2019 г. – 29 или 76,3%);
- отменены (полностью, в части) – 6 или 12,8% (2019г. – 9 или 23,6%), в том числе:
 - с вынесением нового решения – 4;
 - с передачей дела на новое рассмотрение – 2;
 - изменены – 1 или 2,1%.

По заявлениям:

- рассмотрены – 5 или 10,6% от количества рассмотренных судебных материалов, в том числе:
 - с удовлетворением заявления – 1 или 20% от числа рассмотренных заявлений;
 - с отказом в удовлетворении – 4 или 80%.

Поступление уголовных дел в кассационном порядке

За первое полугодие 2020 года на кассационное рассмотрение поступило 33 уголовных дела.

Рассмотрение уголовных дел в кассационном порядке

Число рассмотренных в кассационном порядке уголовных дел составило 26 дел в отношении 26 лиц.

Качество рассмотрения уголовных дел судами первой инстанции (в лицах) по результатам кассационного рассмотрения:

- оставлены в силе в отношении 13 лиц или 50% от числа рассмотренных лиц, в том числе приговоры в отношении – 12 лиц;

- отменены в отношении – 9 лиц или 34,6%, из которых:
 - обвинительные приговоры – 6;
 - с прекращением уголовного дела – 3;
 - изменены в отношении – 4 лиц или 14,4%, в т.ч.:
 - с определением новой меры наказания – 2;
 - с изменением квалификации преступления – 1;
 - без изменения квалификации со снижением меры наказания – 1.

Нагрузка местных судов по рассмотрению уголовных, гражданских и экономических дел

Нагрузка на одного судью судов первой инстанции за 6 месяцев 2020 года составила в среднем по республике 30 дел, административных судов 33,6 дел за 1 месяц (в 2019 г. – 38):

Регион	2020	2019	Административный суд	2020
г. Бишкек	41,3	50	г. Бишкек	59,1
Ошская область	32,3	44,2	Ошской области	41,3
Чуйская область	31,6	36,7	Чуйской области	25,7
Баткенская область	30	32,3	Баткенской области	19,4
Иссык-Кульская область	25,5	32,5	Иссык-Кульской области	27
Джалал-Абадская область	23	32,5	Джалал-Абадской области	34,8
Таласская область	19,8	22,1	Таласской области	6,5
Нарынская область	7,1	20,2	Нарынской области	11,2

За 6 месяцев 2020 года нагрузка на одного судью судов апелляционной инстанции составила в среднем за **1 месяц 8,5 дел** (в 2019 г. – 12,5 дел):

Наименование суда	2020	2019
Бишкекский городской суд	11,7	20,7
Ошский областной суд	11,7	13,6
Чуйский областной суд	9,3	14,6
Джалал-Абадский областной суд	8,1	8,6
Иссык-Кульский областной суд	6,2	9,7
Баткенский областной суд	4,1	3,3
Нарынский областной суд	3,6	4,8
Таласский областной суд	2,2	5,4

**Отдел по обобщению судебной
практики, анализу судебной
статистики и обеспечению работы
Пленума Верховного суда
Кыргызской Республики**

Токбаева Айнаш Абдымановна Жогорку сотунун судьясы

Токбаева Айнаш Абдымановна 1960-жылы Жалал-Абад облусунун Токтогул районундагы Токтогул шаарчасында туулган. 1990-жылы Кыргыз мамлекеттик улуттук университетинин юридикалык факультетин ийгиликтүү аяктаган.

1990–1996-жылдары Ош облисполкомунун юстиция башкармалыгында, Ош шаардык сотунда төраганын жардамчысы, 1996–1998-жылдары Ош облусунун адвокаттар коллегиясынын Ош шаарындагы ЮК № 1-де адвокат. 1998–2003-жылдары Ош облусунун Арбитраждык сотунда судья, 2003–2013-жылдары Ош облусунун экономикалык иштер боюнча район аралык сотунда судья жана төрагалык кызмат кылган.

2013–2018-жылдары Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы, төрагасы, 2018-жылдан азыркы күнгө чейин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун төрагасынын орун басары болуп эмгектенет.

Токбаева Айнаш Абдымановна Кыргыз Республикасынын мамлекетүүлүгүнүн сакталышына, милдетин ак-ниет, адилет аткаргандыгы үчүн, сот адилеттүүлүгүн жүзөгө ашырууда кошкон салымы үчүн 2014-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Ардак грамотасы менен сыйланган, 2015–2016-жылдары Ички иштер министрлигинин «Шериктеш» жана «Ардак» медалдары, 2016-жылы Кыргыз Республикасынын Премьер-министрлигин энчилүү сааты, 2017-жылы Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратуранын медалы, 2017-жылы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экономикалык кылмыштарга каршы күрөшүү боюнча мамлекеттик кызматынын «Биримдик» медалы, Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин Ардак грамотасы, Ош шаарынын Мэриясынын Ардак грамотасы, 2019-жылы Кыргыз Республикасынын Президентинин энчилүү сааты менен сыйланган.

Урматтуу Айнаш Абдымановна, Сизди 60 жаш курагыңыз менен чын жүрөктөн куттуктап, Сизге чың ден соолук, узун өмүр, үй-бүлөлүк бакыт жана ишинизге ийгилик каалайбыз!

Темирбеков Лепес Жогорку сотунун судьясы

Темирбеков Лепес 1960-жылы Нарын облусунун Кочкор районунун Кара-Дөбө айылында туулган. 1989-жылы СССРдин 50 жылдык атындагы Кыргыз улуттук мамлекеттик университетин бүтүрүп, жогорку юридикалык билимге ээ болгон.

Өз кесиби боюнча 1989–1992-жылдары ТПО «Кыргыз-балыкпромсбыт» улук юрисконсульт, 1992–1996-жылдары Жогорку Арбитраждык сотунда судья, 1996–1998-жылдары улук консультант, 1998-жылы «Глория» Биргелешкен ишканасында Авиакомпаниясында вице-президент, 1998-2012-жылдары Ош облустук сотунун судьясы, Ош шаардык сотунун судьясы, 2012-жылдан азыркы күнгө чейин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы болуп эмгектенет.

Темирбеков Лепес сот ишин жакшыртууга кошкон салымы үчүн, кызматтык милдетин аткаруудагы демилгелүүгү үчүн жана кесипкөйлүгү үчүн 2000-жылы Ош облусунун мамлекеттик администрациясынын, 2004-жылы Ош шаарынын Мэриясынын жана депутаттардын шаардык Кеңешинин Ардак грамоталары, 2006-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Ардак грамотасы менен сыйланган, 2010-жылы Төраганын Алкышы жарыяланган.

2014-жылы Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик улуттук коопсуздук комитетине 90 жыл» медалы, 2017-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку соттун «Сот системасынын отличниги» медалы, 2019-жылы Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин «Ардак» медалы менен сыйланган.

Урматтуу Лепес Темирбекович, Сизди 60 жаш кутман курагыңыз менен чын жүрөктөн куттуктап, Сизге чың ден соолук, узун өмүр, үй-бүлөлүк бакыт жана ишиңизге ийгилик каалайбыз!

Арапбаев Нурсеит Макенович Жогорку сотунун судьясы

Арапбаев Нурсеит Макенович 1960-жылы Ош облусунун Кара-Кулжа районунун Кызыл-Жар айылында туулган. 1990-жылы Кыргыз улуттук мамлекеттик университетинин юридикалык факультетин аяктап, эмгек жолун 1990–1991-жылдары ПМО «Кыргызмебель», Совет районунун «Алайку» колхозунда юрист, Ош облусунун ишке орношуу башкармалыгында мамлекеттик укуктук инспектор; 1993-жылдан баштап Ош облусунун Арбитраждык сотунда жетектөөчү адис, 1994–2003-жылдары судьянын милдеттин аткаруучу, судья; 2003-2007-жылдары Ош облустук сотунун судьясы болуп кызмат кылган. 2010-жылдан баштап азыркы күнгө чейин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы болуп эмгектенет.

Арапбаев Нурсеит Макенович сот ишин жакшыртууга кошкон салымы жана үлгүлүү кызматы үчүн 2001-жылы Ош облусунун мамлекеттик администрациясынын Ардак грамотасы, 2010-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Ардак грамотасы, 2014-жылы Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин «Кыргыз милициясына 90 жыл» медалы, 2016-жылы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Ардак грамотасы, 2021-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

Урматтуу Нурсеит Макенович, Сизди 60 жаш курагыңыз менен чын жүрөктөн кутуктап, Сизге бекем ден соолук, узун өмүр, өзүңүзгө жана жакындарыңызга бакубат жашоо жана ишиңизге ийгилик каалайбыз!

Эшалиев Нурманбет Касымбекович Жогорку сотунун судьясы

Эшалиев Нурманбет Касымбекович 1960-жылы Талас облусунун Кара-Буура районунун Аманбаев айылында туулган. 1999-жылы Кыргыз улуттук мамлекеттик университетин бүтүрүп, жогорку юридикалык билимге ээ болгон.

1983–1996-жылдары Киров атындагы колхоздо зоотехник, Киров РК ЛКСМда экинчи, биринчи секретарь, Талас облустук коммунисттик партиянын комитетинин партиялык уюштуруучусу, «Насип» КИ директордун орун басары, «Ала-Тоо» Жоопкерчилиги чектелген коомдо менеджер болуп иштеген.

Өз кесиби боюнча 2002-жылы Биринчи май райондук сотунда сот аткаруучу болуп иштеп баштаган. 2002–2005-жылдары Кыргыз Республикасынын Сот департаментинин улук специалисти, 2005–2007-жылдары Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде Чүй облусунун башкармалыгынын начальниги, 2007–2020-жылдары Чүй облусунун Кемин райондук сотунун судьясы, төрагасы, 2020-жылдын 18-июнунан тартып азыркы күнгө чейин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун судьясы.

Эшалиев Нурманбет Касымбекович сот ишин жакшыртууга кошкон салымы үчүн, кызматтык милдетин аткаруудагы демилгелүүгү жана кесипкөйлүгү үчүн 2004-жылы Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин Ардак грамотасы, 2013-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

Урматтуу Нурманбет Касымбекович, Сизди 60 жаш кутман курагыңыз менен чын жүрөктөн куттуктап, Сизге чың ден соолук, узун өмүр, үй-бүлөлүк бакыт, бакубат жашоо жана ишиңизге ийгилик каалайбыз!

Есекеев Керезбек Суеркулович
Бишкек шаардык сотунун судьясы

Есекеев Керезбек Суеркулович 1961-жылы Нарын облусунун Жумгал районунун Чаек айылында туулган. 1989-жылы Ташкенттеги СССР ИИМнин Жогорку мектебинин укук таануу факультетин аяктап, жогорку билимге ээ болгон. 1984–2008-жылдары Нарын облусунун Ички иштер башкармалыгында, Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинде, 2008–2012-жылдары Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинде, 2012–2016-жылдары Жоопкерчилиги чектелген «Ак-Жол» коомунда юрист, 2016-жылдан тартып Бишкек шаардык сотунун судьясынын кызматында эмгектенип келет.

Есекеев Керезбек Суеркулович сот ишин жакшыртууга кошкон салымы жана үлгүлүү кызматы үчүн, «Кыргыз милициясына 80 жыл», «Кыргыз милициясына 85 жыл», «III жана II даражадагы Кайрат», I даражадагы «Азамат» медалдары, ошондой эле «Экономикалык коопсуздук», «Адилет» төш белгилери менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экономикалык кылмыштуулукка каршы күрөшүү боюнча мамлекеттик кызматынын, Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасынын Ардак грамоталары менен сыйланган.

Бердыбаев Бакбуркан Асанканович
Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун
судьясы

Бердыбаев Бакбуркан Асанканович 1961-жылы Чүй облусунун Москва районунун Сретенка айылда туулган. 1994–1998-жылдары Бишкек шаарынын Чүй университетинде, 1998–2001-жылдары Кыргыз улуттук мамлекеттик университетинде укук таануу факультетин аяктаган. 1990–1992-жылдары Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин өрт көзөмөлдүгү боюнча башкармалыгында, 1992-жылы «Юстас» кичи ишканасынын директору, 1993–1994-жылдары Кыргыз-Герман биргелешкен ишканасынын директору, 1994–1995-жылдары «Асанкан» өндүрүштүк соода фирмасында директор, 1995–1996 жылдары Чүй облусунун Аламүдүн райондук сотунда консультант, 1998–2009-жылдары Кыргыз Республикасынын Жогорку окуу жайларында мугалим, 2003–2016-жылдары жеке адвокат, 2016-жылдан тартып Нарын облусунун Ат-Башы райондук сотунун судьясы, төрагасы, ал эми 2020-жылдан тартып Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун судьясы болуп эмгектенет.

Бердыбаев Бакбуркан Асанканович Кыргыз Республикасынын мамлекетүүлүгүнүн сакталышына, милдетин ак-ниет, адилет аткаргандыгы үчүн, сот адилеттүүлүгүн жүзөгө ашырууда кошкон салымы үчүн Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин Нарын облусу боюнча башкармалыгынын Ардак грамотасы, Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин Нарын облусу боюнча башкармалыгынын Ардак грамотасы, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Нарын облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлүнүн Ардак грамотасы менен сыйланган.

Редактор: Тургунбаева Р.К.

Корректоры: кырг. яз. – Медиралиева Дж.А.; рус. яз. – Донкова О.Н.

Компьютерная верстка: Жумагулов А.М.

Бюллетень № 1 (70)

Верховного суда Кыргызской Республики, 2021 г.

Подписано в печать: 10.12.2021 г.

Тираж: 800 экз.

Отпечатано в ОсОО «V.R.S. Company», г. Бишкек, ул. Кулатова, 8/1.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Давлетов А. А.
(коллегиянын төрагасы,
юридикалык илимдеринин доктору)
(председатель коллегии,
доктор юридических наук)

Коллегиянын мүчөлөрү:

Члены коллегии:

Чаргынова Т. Т.

Эсенканов К.

Молдакунов А. К.

Мамыров Э. Т.

Кадырова А. С.

Мамытканова Ч. Дж.

Тургунбаева Р. К.

Аткаруучу:
Исполнитель:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Бул бюллетен Экономикалык кызматташтык жана өнүктүрүү Германиянын Федералдык министрлигинин тапшыруусу менен Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германия эл аралык кызматташуу коому) "Борбордук Азия өлкөлөрүнө укуктук мамлекеттүүлүккө көмөк көрсөтүү" регионалдык программасы аркылуу каржыланып чыккан. Басылманын мазмунуна GIZ жоопкерчилик албайт.

Данный бюллетень профинансирован Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (Германским обществом по международному сотрудничеству) по поручению Федерального министерства экономического сотрудничества и развития Германии в рамках региональной программы "Содействие правовой государственности в странах Центральной Азии". GIZ не несет ответственности за содержание публикации.